

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
FİNANSMAN PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN DİPNOT AÇIKLAMALARI
UYUM VE KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TFRS 7
UYGULAMASI**

Melissa Nihal CAGLE

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ali KABAKÇI

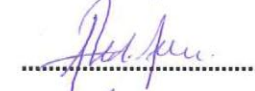
YÜKSEK LİSANS
TEZ/ PROJE ONAY SAYFASI

2009800029

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Melissa Nihal CAGLE
Tez Başlığı : Düzenleyici Kuruluşların Dipnot Açıklamaları Uyum ve Kalitesi Üzerine Etkisi: TFRS 7 Uygulaması

Savunma Tarihi : 12.08.2013
Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Ali KABAKÇI

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Yrd.Doç.Dr.Ali KABAKÇI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Doç.Dr.Fatma TEKTÜFEKÇİ ŞENÇİÇEK	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Doç.Dr.Çağnur BALSARI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	

Oybirliği (X)
Oy Çokluğu ()

Melissa Nihal CAGLE tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "Düzenleyici Kuruluşların Dipnot Açıklamaları Uyum ve Kalitesi Üzerine Etkisi: TFRS 7 Uygulaması" başlıklı Tezi (X) / Projesi () kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Utku UTKULU
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Düzenleyici Kuruluşların Dipnot Açıklamaları Uyum ve Kalitesi Üzerindeki Etkisi: TFRS 7 Uygulaması” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...

Melissa Nihal CAGLE

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Düzenleyici Kuruluşların Dipnot Açıklamaları Uyum ve Kalitesi
Üzerindeki Etkisi: TFRS 7 Uygulaması
Melissa Nihal CAGLE

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Finansman Programı

Çalışmada İMKB’de faaliyet gösteren finansal-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporları, “TFRS 7: Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardı ve SPK tarafından uygulama birliğini sağlama, yönlendirici olma amacı ile hazırlanan rehberlerin ve getirilen açıklamaların 2007-2011 yılları arasında uyum dereceleri incelenmektedir. Bu verilerin karşılaştırılması ile düzenleyici kuruluşların uyum birliği için gerçekleştirdiği çalışmaların standart uyum derecelerini üzerindeki etkisini ölçülmektedir.

Ayrıca ikincil analizinde ise, aynı sermaye piyasasına kayıtlı şirketlerin standart uyum dereceleri ve dipnot kaliteleri arasında varyasyona neden olan ve şirketlerin standart uyum davranışlarını şekillendiren şirket betimleyici özellikleri ele alınmaktadır.

Uyum derecesi incelenen şirketlerin karakterisitik betimleyici özellikleri (şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, kaldıraç oranı, piyasa fiyatı ve denetçi büyüklüğü) ile dipnot uyum ve kalitesi arasındaki ilişkinin anlaşılması ile hangi şirketlerin dipnot uyumsuzluğuna daha yatkın olduğu ve onları bu yöne iten etkenlerin nedenleri incelenmektedir.

Analizde, Kontrol Listesi (dipnot endeksi) yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Birincil analizde veriler Anova, T testine analizine tabi tutulmuştur. İkincil analiz altında ise, korelasyon analizi düzenlenmiştir. Araştırma

sonucunda 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren mali olmayan ve konsolide rapor hazırlayan şirketlerin TFRS 7 standardına olan uyum derecelerinin ve finansal rapor kalitesinin düşük olduğu, ayrıca düzenleyici kuruluş etkisinin literatürde savunulduğunun aksine standart uyum derecesi üzerinde olumsuz bir etki yarattığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dipnot Uyumu, Dipnot Kalitesi, Düzenleyici Kuruluş Etkisi, TFRS 7

ABSTRACT

Master's Thesis

The Role of Regulatory Agencies on Disclosure Compliance and Quality: An TFRS 7 Application

Melissa Nihal CAGLE

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Finance Program

The main aim of this study is to analyze the disclosure compliance levels and reporting quality regarding “TFRS 7 Financial Instruments: Disclosures” and Turkish SEC disclosure guidelines of the non-financial firms with consolidated financial reports listed on the ISE between the years 2007-2011 and the effect regulatory agencies have on compliance and financial reporting quality.

Under the secondary analysis, firm determinants (size, liquidity, profitability, leverage, market price and auditor size) that shape standard compliance levels and the reasons for variation between standard compliance levels and financial reporting quality of disclosures between firms listed on the same exchange are analyzed. It is believed that by understanding the relationship between compliance and firm characteristics, the reason for non-compliance will become evident.

The control checklist method is used during information collection and the data is analyzed using the SPSS statistics program. In order to test compliance levels Anova and T-Test and for determining the relationship between firm characteristics' and compliance levels the correlation analysis is used.

The results indicate that non-financial and consolidated firms listed on the ISE between 2007-2011 have a low standards compliance and financial

reporting quality level, and contrary to what is proposed in literature, that enforcement has a negative effect on compliance and reporting quality.

Keywords: Disclosure Compliance, Disclosure Quality, Institutional Enforcement Effect, TFRS 7

**DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN DİPNOT AÇIKLAMALARI UYUM VE
KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TFRS 7 UYGULAMASI**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvi
 GİRİŞ	 1

BİRİNCİ BÖLÜM

**DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN DİPNOT AÇIKLAMALARI UYUM VE
KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TFRS 7 UYGULAMASI**

1.1. UYUMLAŞTIRMA, YAKINSAMA VE STANDARDİZASYON	4
1.2. ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN ROLÜ	8
1.2.1. Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board-FASB)	8
1.2.2. Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu (International Federation of Accountants-IFAC)	13
1.2.3. Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü (International Organization of Securities Commissions-IOSCO)	15
1.2.4. Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu (International Accounting Standards Commision-IASC)	16

1.2.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board-IASB)	26
1.3. ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE AVRUPA BİRLİĞİNİN ROLÜ	33
1.4. TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN ROLÜ	39
1.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)	42
1.4.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)	50
1.4.3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)	54
1.4.4. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)	57
1.5. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI’NIN UYGULANMASINDA ÜLKELER ARASI FARKLILIKLAR	59

İKİNCİ BÖLÜM

DİPNOT UYUM, KALİTESİ VE ANALİZİ

2.1. DİPNOT AÇIKLAMALARI	62
2.2. DİPNOT UYUM VE KALİTESİ	63
2.3. DİPNOT ANALİZİ TEKNİKLERİ	66
2.3.1. Puanlama Endeksi	67
2.3.2. Kontrol Listesi Yöntemi	69
2.4. TÜRKİYE’DE DİPNOT ANALİZİ	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN VE ŞİRKET BETİMLEYİCİ ÖZELLİKLERİNİN DİPNOT AÇIKLAMALARI UYUMU VE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: TFRS 7 UYGULAMASI

3.1. TFRS 7 FİNANSAL ARAÇLAR	74
3.2. DÜZENLEYİCİ KURULUŞ ETKİSİ	75
3.3. BİRİNCİL ANALİZ: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	81

3.3.1. Dipnot Uyumu, Kalitesi ve Düzenleyici Kuruluş Etkisi	82
3.3.2. Öğrenme Eğrisi ve Dipnot Uyumu ve Kalitesi Üzerindeki Etkisi	84
3.3.3. Sektörel Dağılım ve Dipnot Uyumu ve Kalitesi Arasındaki İlişki	85
3.4. İKİNCİL ANALİZ: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	87
3.4.1. Şirket Büyüklüğü ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	88
3.4.2. Denetçi Şirket Büyüklüğü ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	90
3.4.3. Şirket Likidite Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	91
3.4.4. Karlılık Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	92
3.4.5. Piyasa Fiyatı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	93
3.4.6. Kaldıraç Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki	94
3.5. ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ	95
3.6. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	100
3.7. BİRİNCİL ANALİZ	110
3.7.1. Dipnot Uyum ve Kalitesi Analizi	110
3.7.2. Düzenleyici Kuruluş Etkisi Analizi	115
3.7.3. Öğrenme Eğrisi Analizi	120
3.7.4. Sektörel Dağılım Analizi	120
3.8. İKİNCİL ANALİZ	124
SONUÇ	135
KAYNAKÇA	142
EKLER	

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AICM	Amerikan Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
AIMR	Yatırım Yönetimi ve Araştırma Derneği
ARC	Muhasebe Düzenleme Komitesi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
CESR	Avrupa Menkul Kıymetler Düzenleyicileri Komitesi
DB	Dünya Bankası
EFRDG	Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu
ESR	Avrupa Menkul Kıymetler Otoriteleri
ESMA	Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi
FASB	Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
ICAEW	İngiltere Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü
IASB	International Accounting Standards Board
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (Borsa İstanbul)
IFRIC	UFR Standart Yorumlama Komitesi
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyon
IOSCO	Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü
KGMDSK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
SEC	A.B.D. Sermaye Piyasası Kurulu
STTG	Standart Tavsiyeleri Tetkik Grubunu
SWP	Strateji Düzenleme Grubu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SUD	Standart Uyum Derecesi
s.	Sayfa Sayısı
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
IFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standardı

TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
UMF	Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yürürlükteki Uluslararası Muhasebe Standartlarının Listesi	s.20
Tablo 2: Uluslararası Muhasebe Standartlarının Listesi	s.28
Tablo 3: UFR Standartları'nın Yerini Almış Oldukları UM Standartları	s.29
Tablo 4: Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI, No: 25) Kısımları ve Karşılık Gelen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	s.45
Tablo 5: TMS Kurulu Tarafından Yayınlanan TM/ TFR Standartları	s.53
Tablo 6: BDDK Muhasebe Uygulama Yönetmeliği Standartları	s.56
Tablo 7: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirket Sayısı	s.98
Tablo 8: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirketlerin Sektörel Dağılımı	s.99
Tablo 9: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirketlerin İmalat Alt-Sektör Dağılımı	s.99
Tablo 10: Sabit Yatırım ve Teşvik Belgeleri	s.100
Tablo 11 : Kontrol Listesi Ana ve Alt Başlıkları	s.105
Tablo 12: Standart Alt-Gruplarının Yürürlük Yılları	s.106
Tablo 13: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Şirket Büyüklüğü	s.108
Tablo 14: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri Cari Oran	s.109
Tablo 15: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Hisse Kapanış Fiyatları	s.109
Tablo 16: Denetim Değişkenleri: Betimleyici İstatistikler: Aktif kârlılığı Oranı	s.109
Tablo 17: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Uzunvadeli Borç-Özsermaye Oranı	s.109
Tablo 18 : Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri (SUD) ve Standart Sapmaları	s.110
Tablo 19 : Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları	s.113
Tablo 20 : Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi	s.115
Tablo 21 : 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	s.116

Tablo 22 : 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	s.116
Tablo 23 : 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	s.117
Tablo 24 : 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	s.117
Tablo 25 : 2011 yılında yürürlüğe giren G1 alt-grubunun örnek şirketler arasındaki dağılımı	s.118
Tablo 26 : Duyarlılık Analizi: G1 alt grubu 2011 yılında yürürlüğe girmeseydi tüm örnek şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi	s.119
Tablo 27 : 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalarının Sektörel Dağılımı	s.121
Tablo 28 : 2007-2011 Yılları Arasında İmalat Sanayii'sinde Faaliyet Gösteren Şirketlerin TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalarının Sektörel Dağılımı	s.122
Tablo 29 : SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi	s.124
Tablo 30 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Dört Büyük Tarafından Denetlenen ve Denetlenmeyen Şirketler	s.126
Tablo 31 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Büyük ve Küçük Ölçekli Şirketler	128
Tablo 32 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Cari Oran ilişkisi	s.129
Tablo 33 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Aktif Karlılığı ilişkisi	s.130
Tablo 34 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/ Özsermaye Rasyo ilişkisi	s.131
Tablo 35 : Risk Seviyesi Yüksek Şirketlerin Kapanış Fiyatları ve SUD Arasında Korelasyon Analizi	s.132
Tablo 36 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Kapanış Fiyatları ilişkisi	s.132

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Uluslararası Muhasebe Standartları ve Yorumlarının Avrupa Birliği'nde Onay Süreci	s.37
Şekil 2: Dipnot Endeksinde Kullanılan Yaklaşımlar	s.69
Şekil 3 : Standart ve Kılavuz Yürürlük-Güncellenme Dönemleri	s.101
Şekil 4: TFRS 7 Ortalama Standart Uygum Derecesi Grafiği	s.112

EKLER LİSTESİ

- EK 1:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin TFRS 7 Ortalama Standart Uygun Derecesi Grafiği ek s.1
- EK 2:** Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.2
- EK 3:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalar ek s.2
- EK 4:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.3
- EK 5:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.4
- EK 6:** İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.4
- EK 7:** İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.5
- EK 8:** İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları ek s.6
- EK 9:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi ek s.6
- EK 10:** İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi ek s.7
- EK 11:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi ek s.7
- EK 12:** İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi ek s.7

EK 13: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.7
EK 14: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.8
EK 15: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.8
EK 16: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.8
EK 17: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.8
EK 18: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi	ek s.9
EK 19: Şirketlerin SUD ve Diğer Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi	ek s.9
EK 20: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi	ek s.10
EK 21: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi	ek s.10
EK 22: SUD Ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi	ek s.11
EK 23: SUD Ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti	ek s.11
EK 24: 2007 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.12
EK 25: 2008 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.12
EK 26: 2009 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.13
EK 27: 2010 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.13
EK 28: 2011 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.14
EK 29: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi	ek s.14

EK 30: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti	ek s.15
EK 31: 2007 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.15
EK 32: 2008 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.16
EK 33: 2009 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.16
EK34: 2010 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.17
EK35: 2011 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.17
EK 36: 2007 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.18
EK 37: 2008 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.18
EK 38: 2009 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.19
EK 39: 2010 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.19
EK 40: 2011 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar	ek s.20
EK 41: İmalat İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi	ek s.20
EK 42: İmalat İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD Ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti	ek s.21
EK 43: Düzenleyici Kuruluşun Birkaç TFRS 7 Maddeleri Üzerinde Etkisi	ek s.21

GİRİŞ

Uluslararası alanda artan ticaret ile ülke sınırlarının zamanla önemini yitirmesi, piyasaların yakınlaşıp, sermaye hareketliliğinin artmasına neden olmuştur. Ülkeler arası iletişimin gelişmesi ile, yatırımcılara çeşitli fırsatlar doğmakta, ancak bu değişim beraberinde potansiyel problemleri de getirmektedir. Daha önce ulusal pazarda başarılı bir şekilde faaliyet gösteren kişi ya da kurumların, alışık olduğundan farklı kültür, ekonomik, hukuki ve muhasebe sistemleri ile karşı karşıya kaldığında, aynı performansı gösterememesi, mevcut yapılar arasında birliğin sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu süreç, işletmelerin yüksek maliyetlere katlanmasına ve alternatif yatırımlara harcanabilecek zamanın kaybına neden olmaktadır.

Yasalardan sonra, ülkeler arası ticareti etkileyen en önemli etmen finansal raporlama farklılıklarıdır. Birbiri ile sürekli ticaret halinde olan komşu ülkelerin kültürel ve hukuksal yapıları benzerlik gösterse bile, ulusal muhasebe sistemleri arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Dolayısı ile yatırım yapılması planlanan ülkenin kültürü, kanunları ve ilkeleri hakkında detaylı araştırma yapılması, bu bilgiye sahip arabulucuların görevlendirilmesi ve finansal raporların ulusal raporlara dönüştürülme giderleri, uluslararası platformda faaliyette bulunmak isteyen şirketler için kaçınılmazdır. Muhasebe sistemleri arasındaki farklılıklar, küreselleşen firmalar için karşılaştırılabilir finansal tablo oluşturulmasını engellemektedir. Yatırım yapılan ülkede faaliyet sonuçlarının raporlanması, söz konusu raporların doğruluğunun saptanması ve ülkelerdeki farklı muhasebe uygulamalarından dolayı yatırımların karlılığının belirlenmesi ve karşılaştırılması zorlu ve pahalı bir süreç olabilmektedir.

Şirketler arası finansal rapor farklılıklarının azaltılıp, karşılaştırılabilirliğini arttırmak ancak ortak bir yatırım dili oluşturularak mümkün kılınabilir. Uluslararasılaşmış şirketlerin, hisseleri birden fazla sermaye piyasasında faaliyet halinde ve tabi olduğu muhasebe kuralları her ülkede farklılık gösteriyor ise, finansal raporlarını çeşitli formatlarda hazırlamaları gerekmektedir. Her ülkenin muhasebe ilkelerinin birbirinden farklı olması, bilgi talep edilmesi durumunda kurum ve kişilerin uluslararası platformda iş yapmasını oldukça zorlaştırmaktadır. Kişi ve kurumlarca ihtiyaç duyulan bu bilginin, her ülke tarafından kullanılabilecek ve

yorumlanabilecek şekilde hazırlanabilir olması, finansal raporlardan elde edilecek faydayı arttıracaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde, muhasebe standartlarının uluslararası alanda uyumlaştırma sürecinde faaliyette bulunan kurum ve kuruluşların çalışmaları, yapılan düzenlemeler, yöntemelikler ve bu süreç karşısında Türkiye’de oluşan gelişmeler ve uyumlaştırma sürecine ulusal alanda destek veren kuruluşlar incelenmiştir. Ayrıca, çalışmanın bu bölümünde “ortak muhasebe standart seti” oluşturma çalışmalarının beklenti düzeyinde başarılı olamama nedenleri sunulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde, dipnot uyumu, kalitesi kavramları ve aralarında bulunan mevcut ilişki, ayrıca dipnot analiz teknikleri incelenmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde, 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirketlerin konsolide finansal raporları, “TFRS 7: Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardına olan uyum derecesi ve finansal rapor kalitesi incelenmektedir. Ayrıca düzenleyici kuruluşlar tarafından uygulama birliğini sağlama, yönlendirici olmak için hazırlanan rehberler ve getirilen açıklama zorunluluklarının uyum derecesini ve rapor kalitesini sağlamada etkisi incelenmektedir.

UFR Standartları’ndaki karmaşıklık, finansal rapor hazırlayıcılarının deneyimsizliği ve TMS 32 ve TMS 39 standartları’nın, TFRS 7 standardını tamamlayıcı yapısı nedeni ile ilk uygulama yıllarında uyulması en zor olan standartlar arasında olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile çalışmanın bu bölümünde ayrıca, finansal rapor hazırlayıcılarının UFR standartları ile tecrübe kazanmasının ve standart belirleyici kuruluşlar tarafından karmaşık standart maddelerine açıklık getirmesinin ardından öğrenme eğrisi ile standart uyum derecesi üzerine etkisi incelenmektedir. Analizde ayrıca, şirketlerin standart uyum davranışlarını şekillendiren betimeleyici etmenler incelenmektedir. Uyum derecesi incelenen şirketlerin karakteristik betimleyici özellikleri (şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, kaldıraç oranı, piyasa fiyatı ve denetçi büyüklüğü) ile dipnot uyum veya kalitesi arasındaki ilişkinin anlaşılması ile hangi şirketlerin dipnot uyumsuzluğuna daha yatkın olduğu ve onları bu yöne iten etkenlerin nedenleri ele alınabilmektedir. Analizde, dipnot analizi altında incelenen Kontrol Listesi (dipnot endeksi) yöntemi kullanılmaktadır. Analiz sonucu elde edilen veriler SPSS istatistik

paket programı kullanılarak Korelasyon Analizi, T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi hesaplanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde bulgular yorumlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ VE STANDART BELİRLEYİCİ VE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN BU SÜREÇTEKİ ROLÜ

1.1. UYUMLAŞTIRMA, YAKINSAMA VE STANDARDİZASYON

Sermaye hareketliliğinin artması ve daha önce mümkün olmayan yatırım olanaklarının gelişmesi ile kişi ve kurumların birden fazla piyasada faaliyette bulundukları daha sık görülmeye başlamıştır. Uluslararasılaşmış şirketlerin tabi olduğu muhasebe kuralları her ülkede farklı göstermekte, raporlama çeşitliliğine neden olmakta ve dolayısı ile ortaya çıkan rakamları yorumlamayı zorlaştırmaktadır. Bu durum yatırımcıların, alternatif yatırım olanakları arasında en ideal seçimi yapabilmesine bir engel teşkil etmektedir.

Gökdeniz (2006: 17) uyumlaştırma faaliyetlerinin ortaya çıkma nedenlerinin başında, bir ülkede uygulanmakta olan muhasebe standartlarının diğer bir ülkede aynı finansal sonuçları vermemesi olarak göstermiştir. Muhasebe düzenlemelerinin güvenilir, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir kılınması ile finansal raporlar arasında bulunan farklılıkların azaltılması, uyumlaştırma ile mümkün olacaktı.

Parker ve Morris (2001: 303) uyumu, mevcut muhasebe metotları arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması, Salter (1998: 216) uyumlaştırmayı, ülkeler arası muhasebe uygulamaları farklarının azaltılması ve uluslararası alanda kabul görmüş ortak bir standart setinin geliştirilmesi, Gücenme (2000: 7) ise uluslararası düzeyde tek düzen bir muhasebe standardının olması, hesap ve terim birliği sağlanması, uluslararası faaliyette bulunan işletmelerin finansal tablolarının anlaşılır ve güvenilir olmalarının sağlanması olarak açıklamıştır. Fritz ve Lammle (2003: 41)'ye göre ise, uyumlaştırma farklı ülkelerde uygulanmakta olan finansal raporlamaya ilişkin ölçüm ve açıklamaların uluslararası standartlar altında toplanmasıdır.

Yüksek kalitede, karşılaştırılabilir uluslararası muhasebe standartlarına olan ihtiyacın anlaşılması ile 1950'li yılların sonlarında beliren; coğrafi konum gözetilmeksizin, muhasebe bilgilerinin uyumlaştırılması tartışması, muhasebe sistemleri arasındaki farklılıkların giderilmesi ve etkin sermaye piyasalarının ihtiyacına cevap verebilmeyi kapsamaktadır. 1962 yılında Amerikan Kamu

Muhasebecileri Enstitüsü (AICM) tarafından düzenlenen Uluslararası Muhasebeciler Kongresinde ilk kez resmi olarak denetim ve muhasebe raporlama standartları için uluslararası bir standart seti ihtiyacı tartışılmış ve uyumlaştırma çalışmalarının başlatılması yönünde çağrıda bulunulmuştur.

Muhasebede uluslararası uyumlaştırmadan beklenen yararlar; işletmenin ve sektörlerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak, birden fazla pazarda kote olan şirketlerin farklı muhasebe standartlarına göre finansal tablo düzenleme zorunluluğunu ortadan kaldırmak, dolayısıyla sermayenin maliyetini azaltmak, şeffaf bilgi yoluyla piyasalara giriş ve çıkışı kolaylaştırarak rekabeti artırmak, yatırım kaynaklarının etkin dağılımını sağlayarak ekonomik büyümeyi tetiklemek şeklinde özetlenebilir. (Parlakkaya, 2004: 122) Uyumlaştırmanın bir başka avantajı ise finansal tablo kullanıcılarında yaratması beklenen güven ortamıdır.

Yatırım yapılan ülkede finansal raporların incelenmesinde bir arabulucunun faaliyetlerinden yararlanılsa bile, uluslararası düzenleyici kuruluşlar tarafından onaylanmış finansal raporlama standartlarının kalitesi garanti edilememektedir. Ayrıca Hoyle (2004: 538)'a göre, farklı muhasebe uygulamaları arası yatırım karlılığının belirlenmesi ve karşılaştırılması zorlu ve pahalı bir süreç oluşturmaktadır. Ulusal finansal raporlama standartları arasında uyumun artması şirketler tarafından sunulan bilginin kullanılabilirliğini, dolayısı ile, faydayı arttırır. Ancak standartlar arası bu uyumu elde etmek kolay olmamakta ve uyumluluk sağlandıktan sonra bu durumun devamlılığının korunması daha da zorlaşmaktadır.

Uyumlaştırma yönünde ülkeler çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Bunlar içerisinde verilebilecek en iyi örnek Uluslararası Muhasebe Standartları'dır. Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu tarafından geliştirilen standartlar, çeşitli ülkelerde kullanılan mevcut muhasebe uygulamaları arasından en iyilerinin alınıp, değerlendirilmesi ile oluşturulduğundan, aynı muhasebe işlemlerini raporlamak için birden fazla yöntem sunmaktaydı. Bu alternatif muhasebe politikaları aynı sermaye piyasasına kayıtlı şirketler arası karşılaştırılabilirliği, ayrıca aynı şirketlerin finansal raporların yıldan yıla karşılaştırılabilirliğini azaltıyordu.

Standartların sunum alternatiflerini azaltıp, özetleyerek uyum birliğini ve anlaşılabilirliğini arttırmak amacı ile Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu devamlı yeni projeler yürütmekteydi. Ancak ulusal düzenleyici kuruluşların sürece

katılmaması veya ülkeler tarafından standartların tamamen uygulanmaması ve uygulamaya konulması için maddelerin teker teker ulusal düzenleyici kuruluşların onay sürecinden geçmesi, var olan alternatif uygulamaların uyumlaştırılma çalışmalarının yavaşlatmasına neden olmuştur. Evans ve Taylor (1982), yaptıkları bir çalışma sonucunda, UMS Komisyonu'nun faaliyetlerinin Japonya, Fransa, İngiltere ve ABD ülkelerinin muhasebe uygulamaları arasındaki farkların giderilemediğini ifade etmiştir.

Dolayısı ile uyumlaştırma çalışmaları ile ihtiyaçlara tam anlamıyla cevap verebilecek bir gelişme sağlanamamış olup, muhasebe uygulamalarında ülkeler arası farklılıklar hala devam etmiştir. (Sağlam, 2001: 12) Oluşan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda farklı boyut kazanan uluslararasılaştırma süreci uyumlaştırmadan, globalleşmenin bir sonraki adımı olan yakınsamaya geçmiştir.

1990'lı yıllarda ulusal ve uluslararası standartlar arasında mevcut yorum, raporlama problemlerini gidermek raporlama standartlarının ülke, kültür, ekonomik farklar dikkate alınmaksızın etkisinden arındırıp, ortak bir muhasebe standart seti geliştirmek amacıyla muhasebe organizasyonları ile birlikte çalışmalar başlamıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu ve Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü (IOSCO) karşılaştırılabilirlik projesi, UMS Kurulu'nun ve Avrupa Birliği'nin faaliyetleri, yakınsama çalışmaları açısından başlangıç niteliğindedir. Bir çok organizasyon ve gelişmiş ekonomi tarafından standartların kabul görmesi uluslararası alanda yakınsama faaliyetlerini hızlandırmıştır.

Aksoy (2005:182) yakınsamayı; karşılaştırılabilirliği yüksek, dünya çapında kullanılabilir "tek bir muhasebe standart seti" geliştirmek olarak ifade etmektedir. Uyumlaştırma ve yakınsama arasındaki fark incelendiğinde, uyumlaştırmanın; baz alınan standartları ulusal muhasebe sistemlerine entegre edilmesini gerektirdiğinden, ülkeler arası karşılaştırılabilirlik açısından problem yarattığı, yakınsamanın ise; ortak standart setine bir değişiklik getirilmeden uygulanabildiği taktirde, finansal raporlar ile sermaye piyasalarını daha etkin kılacağı düşünülmektedir. Ayrıca, yakınsamada, ulusal standartlar karşılaştırılarak düzenlenmediğinden, her maddenin düzenleyici kuruluş tarafından teker teker onaylanmasına gerek kalmamaktadır. Bu da sürecin daha hızlı ilerlemesine neden olmaktadır.

Yakınsama çalışmalarında, her uygulayıcı tarafından kabul edilebilecek, her kesime hitap edecek bir standart seti geliştirebilmek için kamuoyu görüşünün dikkate alınması gereklidir. Aksi taktirde standart benimsenmeyecektir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun çalışmalarında görüleceği üzere, incelenecek muhasebe gündemi belirlendikten sonra, çalışma grubunun desteği ile, oluşturulan taslakların halka sunulması ve düzenlenen tartışmalar sonucu geri bildirim dikkate alınmalıdır. Ancak, standart belirleyicileri tarafından oluşturulan uluslararası standartların ortak görüş doğrultusunda oluşturularak, karşılaştırılabilir, güvenilir ve anlaşılabilir kılınması her ülkede benimsenip, uygulanması için yeterli değildir.

Literatürde ortak bir standart setinin her koşul için uygun olmadığı ve ülkeler arası farklılıklar dikkate alındığında, güvenilir-İlgili bilgi sağlamada yeterli olamayacağı savunulmaktadır. (Soderstrom ve Sun, 2007: 688) Ülke etkenleri (kültür, ekonomik ve hukuki sistemler) muhasebe raporlama farklılıklarının oluşmasında büyük bir paya sahiptir. Bu farklılık her ülkeye hitap edebilecek finansal raporlama standartlarının geliştirilmesi ile minimize edilmeye çalışılmıştır, ancak standartların ülke muhasebe sistemlerine adapte edilme yöntemleri bile uygulamada farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır.

Ball (2006: 6)'a göre, ilke bazlı olan UFR Standartları, şekle değil, öze uygunluk felsefesini benimsediğinden denetçilere ve finansal rapor hazırlayıcılarına uymaları gereken dar ve sıkı kurallar sunmamaktadır ve şirketler, alternatif muhasebe uygulamaları arasında tercih yapmaktadır. Bu durum şirket finansal raporları arası karşılaştırılabilirliği azaltmaktadır. UFR Standartları'nın uygulamada neden olduğu bu karmaşa, UFRS standartlarının anlaşılmasındaki zorluk ve açıklayıcı - yönlendirici uniform uygulama kılavuzlarının bulunmaması Jermakowicz ve Tomaszewski (2006: 171)'a göre yakınsama çalışmalarının bir numaralı engeleyicisidir. Street ve Gray (2001: 326), çalışmalarında şirketler tarafından uygulanan muhasebe politikalarının UFR Standartları ile uyumlu olmadığını; Schultz ve Lopez (2001: 32), uniform bir standart setinin, standart ve karşılaştırılabilir finansal raporların hazırlanmasında yardımcı olacağı anlamına gelmediğini; Beechy (1999: 54) ise, uniform muhasebe standartlarının ancak benzer koşullarda faaliyet gösteren şirketlerin finansal raporlarını karşılaştırılabilir kılmakta etkin olacağını ifade etmiştir. Bu nedenle aynı politik, ekonomik ve kültürel ortamda

faaliyet gösteren şirketlerin standart uygulama birliğini sağlamak adına, ulusal düzenleyici kuruluşlara büyük bir görev düşmektedir. Bu da standardizasyon'dur.

Standardizasyon, ülkeler arasında bulunan uygulama muhasebe sistemleri farklılıklarını gidermek amacı ile aynı muhasebe uygulamalarının kabulü yönünde zorlayıcı bir süreç olarak ifade edilmektedir. (Gray, 1988: 8) Standardizasyon, ayrıca bir ülkenin şirket finansal raporlarının alternatif muhasebe uygulamaları arasında karşılaştırılabilir kılınması olarak ifade edilebilmektedir. Standardizasyonun muhasebe sistemi içerisinde mevcut olduğu üç boyut bulunmaktadır. Bunlar; finansal tablo formatları, muhasebe politikaları ve dipnot açıklamaları'dır. (Nobes ve Parker, 1998: 38) Bu 3 boyutta, standardizasyonun, sağlanması uzun vadede finansal raporların karşılaştırılabilirliğini yükseltirken, standartların esnek ve dinamik yapısına kısıtlama getirdiğinden, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na karşıt bir anlayış olmaktadır. İlerideki bölümde standardizasyon yönünde yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

1.2. ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN ROLÜ

Uluslararası alanda; FMS Kurulu, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (daha sonra Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu), Avrupa Birliği, Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonunun; Türkiye'de ise, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, Sermaye Piyasası Kurulu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun, uluslararası alanda kabul görmüş bir standart seti oluşturma ve uygulatma yönündeki destekleyici ve engelleyici faaliyetleri bu bölümde ele alınacaktır.

1.2.1. Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standards Board-FASB)

1920'lerin sonunda yaşanan buhran sonucunda, çeşitli kuruluşların faaliyet ve raporlarının denetimi üzerindeki kaygıları en aza indirmek, yanlış veya hileli gösterimlerin önüne geçmek amacı ile 1933 yasası (Sermaye Piyasası Kanunu -

Securities Act of 1933) uygulattırıcısı olması planan yeni bir kuruluş için çalışmaları başlatmıştır. Yeni kuruluşun yapısı, yetkileri tartışılırken bağımsız, profesyonel muhasebeciler, ABD kongresine başvurup; “özel sektörde faaliyet gösteren şirketleri ve kamu yararını ancak özel sektörde faaliyet gösteren bağımsız muhasebecilerin en iyi şekilde temsil edebileceğini” ifade etmiştir. Bu görüşe katılan Kongre, kararı mümkün kılmak amacı ile çeşitli yasalar çıkartarak, çalışmalara başlamıştır. 1934 yılında (Sermaye Piyasası Kanunu -Securities Exchange Act of 1934) ile finansal raporlama standartları ile ilgili faaliyetleri yürütme yetkisi ABD Sermaye Piyasası Kurulu’na verilmiştir.

Amerikan tarihi boyunca muhasebeciler ile işbirliğini sürdürmeye devam ettirmeye çalışmış olan kongre, yine de finansal raporlama üzerine çıkarılan standartları gözden geçirip, alınan bir kararın kamu yararına aykırı olduğunu veya finansal raporlama bütünlüğünü bozacağını düşündüğü taktirde standartları geri çevirme ve karşı bir uygulama görüşü sunabilme yetkisini elinde tutmaya devam etmiştir. 1938 yılında yayınlanan (Muhasebe Serisi No:4) kongrenin bu kararını destekleyici niteliktedir. Finansal raporlama üzerine standart çıkarma yetkisini devreden kongre, uygulamada nadiren otoritesini kullanarak, çıkartılan standartları geri çevirmiştir.

ABD Sermaye Piyasası Kurulu’nun finansal muhasebe standartları yayınlamak, uygulamada yaşanan problemleri açıklığa kavuşturmak ve kişilere ve kuruluşlara rehberlik etme görevlerini Finansal Muhasebe Standartları Kurulu’na (FMSK-Financial Accounting Standards Board-FASB) devredip, bünyesinde sadece gözetim ve müdahale vazifelerini bulundurmaya tercih etmiştir. ABD’de bulunan muhasebe standartlarını belirleyici, bağımsız ve özel bir kuruluş olarak faaliyet gösteren FMS Kurulu, 1972 yılında kurulmuştur. Üyeleri Finansal Muhasebe Vakfı tarafından atanmakta olup, denetimden, endüstriden ve akademisyenlerden secilen 7 üyeden oluşmaktadır. Yapısı gereği, fon ihtiyacı özel sektörden sağlanmaktadır. Çalışmaları günümüzde de devam eden FMS Kurulu, 168 adet standart ve 48 adet yorum yayınlamıştır.

FMS Kurulu'nun faaliyet amaçları arasında; finansal raporlamanın kullanılabilirliğini, karşılaştırılabilirliğini, raporlarda yer alan bilgilerin anlaşılabilirliğini artırmak, standart oluşturma yolundaki engelleri kaldırmak ve standartların uygulanmasında yol gösterici rehber olarak faaliyet göstermek listelenebilir.

Finansal muhasebe ve raporlama standartlarını oluşturma, sürecinde birçok kurumun görüşlerinden yararlanılmaktadır. Her ne kadar muhasebe düzenlemeleri FMSK tarafından yapılsa da, hükümete bağlı olan Sermaye Piyasası Kurulu'nun onayı olmadan hiç bir standart onaylanamamaktadır. Oluşturulan standart taslaklar yoruma açılarak kişi ve kurumların görüşleri alınarak, anlaşılabilirliği ölçülmektedir. Taslakta problemleri bir madde olması durumunda FMS Kurul toplantısında değerlendirilerek son metine aktarılmaktadır. Standart hazırlama sürecinin her aşamasında, muhasebeciler, akademisyenler ve kurullar sürecin yönetilmesinde maddelerin algılanıp, uygulanmasında en büyük destekçilerdir.

Bir FMSK standart evrimi aşağıdaki adımlardan oluşur: (Başpınar, 2004: 44)

- *Bir konu veya proje tanımlanıp kurulun gündemine alınır.*
- *Bahsi geçen konu ile ilgili çeşitli sektörlerin uzmanlarından bir grup oluşturulup sorunlar, yaklaşımlar ve alternatifler tanımlanır.*
- *Teknik kadro tarafından araştırma ve analizler yapılır.*
- *Bir araştırma memorandumuna taslağı hazırlanır ve açıklanır.*
- *Genellikle memorandumun açıklanmasından 60 gün sonra bir kamuya duyurma ve görüş alma toplantısı düzenlenir.*
- *Kurul kamuoyundan alınan tepkileri irdeler ve değerlendirir.*
- *Kurul yaklaşımları mütalaa eder ve açıklanmak üzere bir taslak metin hazırlar.*
- *Kamuoyunun yorumları için en az 30 günlük bir eleştiriye açık dönemden sonra kurul alınan tüm tepkileri değerlendirir.*
- *Bir komite kamuoyundan gelen yorumlar ışığında açık taslak üzerinde çalışır ve gerekli düzeltmeleri yapar.*
- *Kurul tüm üyeleri ile toplanarak düzeltilmiş taslak metine son şeklini verir ve bir standart bildirisi olarak yayınlanması için oylama yapar.*

Sınır ötesi sermaye hareketliliğinin canlanması ve uluslararası alanda kabul görmüş muhasebe standartlarının büyük bir ilgi görmeye başlaması sonucu FMS Kurulu, muhasebe standartlarını uluslararasılaştırılma çalışmaları yönünde ilk adımını 1980’li yıllarda atmıştı. 1973 yılında UMS Komisyonu çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra, ABD SP Kurulu’nun desteğini kazanması ve konsolide finansal raporlama üzerine yayınlanan taslak standardın ABD GAAP’a entegre edilmesi konusunda ABD Sermaye Piyasası Kurulu’nun (ABD SPK- SEC) talimat vermesi (UMA Komisyonu taslağı sonradan geri çeker) ile FMS Kurulu’nun tek ulusal standart belirleyici olarak otoritesi zedelenmiştir. Uzun bir süre UMS Komisyonu çalışmalarından kendini soyutlayan FMS Kurulu, döviz üzerine mevcut muhasebe standartlarını revize etmeye karar verdikten sonra, UMS Komisyonu ile karşılıklı iletişime geçmeye karar verir. İngiltere ve Kanada’ da faaliyet gösteren muhasebe standart belirleyici kurulları ve UMS Komisyonu’nu içeren bir çalışma grubu oluşturur.

Muhasebe standartlarında kritik uygulama alanlarına değinmekten kaçındıkları savunulan FMS Kurulu ve ABD SP Kurulu, profesyonel muhasebeciler tarafından eleştirilere maruz kalmıştır. FMS Kurulu daha sonra ABD Sermaye Piyasası Kurulu’nun, Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü’nün çalışmalarını kullanarak dolaylı olarak Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu’nu destekleme yönündeki eğilimi sonucu 1988 yılında UMS Komisyonu toplantılarına gözlemci olarak katılmaya başlamıştır. Daha sonra FMS Kurulu’nun 1991 tarihinde uluslararası standartlaşma üzerine yayınlamış ve 1995 yılında güncelleme olduğu ilk stratejik rapor; kısa vadede, finansal tabloları karşılaştırılabilir kılmak, standart anlaşılabilirliğini arttırmak ve uzun vadede, her ülkenin raporlarında uygulanabilecek üstün bir standart setinin geliştirilme çabalarına değinmekteydi.

Uzun vadede tek bir standart setine ulaşmak için FMS Kurulu stratejik planında 5 gereklilikten bahsetmiştir. (FASB, 2013)

- *Uluslararası standartların mevcut gereklerini komisyon projelerinde değerlendirmek*
- *Diğer uluslararası standart belirleyici örgütler ile ortak projelere katılmak*

- *UMS Komisyon projelerinde aktif katılım*
- *Çalışmalarda uluslararası ilişkilerin desteklenmesi*
- *Uluslararası iletişimin genişletilmesi*

2001 yılında UMS Komitesi'nin yeniden teşkilatlandırılması ile FMS Kurulu, uluslararası raporlama standartları geliştirme çalışmalarını Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu eşliğinde gerçekleştirmiştir. 2002 yılından bu yana ortak çalışmaları devam eden iki örgüt, 18 Eylül 2002 tarihinde Norwalk/Connecticut'da gerçekleştirilen Norwalk Anlaşması kapsamı altında, uluslararası alanda kullanılmak üzere yüksek kaliteli, karşılaştırılabilir muhasebe standartlarına ihtiyaç olduğu konusunda ortak karar almıştır.

Toplantı sırasında FMS ve UMS Kurulu hedeflerini sonuçlandırmak amacı ile faaliyetlerini hızlandırmayı ve ihtiyaç duyulabilecek parasal desteği sağlamayı hedeflemiştir. Uluslararası platformda kullanılan ortak bir standart seti oluşturdukları taktirde, ayrıca standart uyumunun devamını sağlamak adına da çalışmaların devam ettirileceği yönünde karar alınmıştır. Ayrıca toplantıda, FMSK ve UMS Kurulu hedeflerine ulaşmak için, kısa vadede ABD GAAP, UMS ve UFR Standartları arasında bulunan farklılıkları gidermek, ortak projelerin devamlılığını sağlamak, yönlendirici organların faaliyetlerini kordine etmek konusunda bir yol haritası çizmiştir. 2007 yılında FMSK ve UMS Kurulu ortak projelerini başarılı bir şekilde tamamlayarak şirket birleşmeleri üzerine olan ilk yakınsanmış standardı yayınlamıştır.

2008 yılında FMSK ve UMS Kurulu arasında yapılan mutabakat zaptı, uluslararası standart farkını ortadan kaldırmaktan ziyade, uyumluluktan yakınsamaya geçerek yeni ortak bir standart geliştirme ve sunulan finansal bilginin kalitesini arttırmayı kapsamaktadır.

FMS Kurulu tarafından yayınlanan “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Oluşumu: Geleceğe Yönelik Vizyon” başlıklı raporda yüksek kaliteli, tek bir muhasebe standart setinin özellikleri, tek bir standart düzenleyici kuruluşun gereği, ideal bir uluslararası finansal raporlama sistemi oluşturmak için gerekli altyapı ve özelliklere değinilmiştir. Rapor, günümüzde hakim olan düzeni yansıtmaktadır.

1.2.2. Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu (International Federation of Accountants-IFAC)

Ulusal profesyonel muhasebe kuruluşları tarafından oluşturulmuş bir kuruluş olan Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu (UMF-IFAC- International Federation of Accountants) uluslararası alanda muhasebecilerin, uzmanların ve akademisyenlerin gelişimlerini ve kordinasyonunu sağlamak adına, 11. Dünya Kongresi'nde (Almanya'da) 7 Ekim 1977, tarihinde kurulmuştur. 51 farklı ülkeden 63 temsilci ile bir araya gelmesi ile oluşturulan organizasyon, kâr amacı gütmeyen, bağımsız bir kuruluştur. Bugün 129 ülkede, 173 üye'yi temsil etmektedir.

Dünya çapında muhasebecilik mesleğini güçlendirmek adına faaliyet gösteren Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonun görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir; (IFAC, 2013)

- *Denetim ve sigorta, kamu sektörü muhasebesi, etik ve eğitim alanlarında yüksek kalitede uluslararası standartlar geliştirmek ve benimsenmesini desteklemek*
- *Üye kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamak*
- *Diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütmek*
- *Muhasebe mesleğinin uluslararası sözcüsü olarak hizmet vermek.*

1977 yılının Ekim ayında gerçekleştirilen ilk toplantı sonucunda geliştirilen 12 maddelik çalışma programı, Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonun ilk beş yıllık faaliyet planını ortaya koymaktadır. Bu programının pek çok maddesi bugün hala geçerlidir. Bunlar şöyle sıralanabilir: (IFAC, 2013)

- *Uluslararası kılavuzlar için yönlendirici nitelikte ifadelerin geliştirilmesi*
- *Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonun üyelerinin uyacakları temel etik kodlarının geliştirilmesi ve uygun görüldüğü durumlarda ilkelerin detaylandırılması*
- *Mesleki eğitiminin ihtiyaçlarını tespit etmek ve geliştirmek*
- *Kamu muhasebe uygulamaları üzerine bilgi toplamak ve uygulanmasında yardımcı olmak*

- *Mali yönetim ve diğer yönetim teknik prosedürleri hakkında rapor hazırlamak*
- *Muhasebecileri ilgilendirecek çalışmalar yürütmek, örnek olarak; denetçilerin yasal yükümlülükleri .*
- *Finansal tablo kullanıcıları ile ilişkileri geliştirmek*
- *Her beş yılda bir muhasebeciler için uluslararası kapsamda bir kongre düzenlemek*
- *Bölgesel kuruluşlarla iyi ilişkiler sürdürmek ve diğer bölgesel kuruluşlar kurulması, yanı sıra gelişimlerinde yardımcı olmak*
- *Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonun üyeleri ve diğer ilgili kuruluşların arasında düzenli iletişim kurulması*
- *Teknik bilgi, eğitim materyalleri ve profesyonel yayınların üye kuruluşlar arası paylaşımını düzenlemek ve teşvik etmek*
- *Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonun üyeliğini genişletmek*

Kuruluşunun ilk dönemlerinde denetim, sigorta, etik ve muhasebe eğitimi alanlarında uluslararası muhasebe standartlarını geliştirmek ve teşvik etmek amacı ile 3 komite kurulmuştur. Bu komiteler Uluslararası Denetim ve Sigorta Standartları Kurulu (IAASB), Uluslararası Muhasebeciler için Etik Standartları Kurulu (IESBA), ve Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB)'dur. 1986 yılında, kamu sektörü finansal raporlama standartları alanında gelişen sorunları gidermek üzerine bir yeni UM Fedarasyonu, Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB) geliştirilmiştir. Bu dört komite, Dünya Bankası ve diğer ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından tanınmış olup ayrıca, faaliyetlerinin devamının sağlanması amacıyla, finansman ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Kuruluşundan bu yana, muhasebe mesleğinin gelişimi ve uluslararası standartlara uyumun teşviki için UMF, bölgesel muhasebe kuruluşları ile yakından çalışmıştır. Bunlardan Fédération des Experts Comptables Européens , Asya - Pasifik Muhasebeciler Konfederasyonu ve diğer tanınmış bölgesel örgütler ile UMF toplantılarında çalışmaya devam etmektedir.

UMF ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi, 1982 yılında aldıkları ortak karar neticesinde iki örgütün aynı çatı altında toplanmasını sağlamıştır. Bu birleşme sonucu UM Fedarasyonu ,Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'nin yayınlayacağı standartları desteklediğini beyan etmiştir. Bu amaçla UMF,

standartların uluslararasılaşmasına katkıda bulunarak, üyesi olan kuruluşların finansal tablolarını, UMS/UFR Standartları ile tam bir uygunluk içerisinde hazırlamalarını ve sunmalarını talep etmiştir.

1.2.3. Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü (IOSCO)

Merkezi Kanada’da bulunup, 1983 yılında kurulan, Uluslararası Sermaye Piyasası Komisyonları Örgütü’nün (USPKÖ- International Organization of Securities Commissions- IOSCO), UFR Standartları’nın geliştirilmesi ve uygulayıcı sayısının artırılması yönünde katkısı olmuştur. Standart belirleyici olarak menkul kıymetler sektöründe faaliyet gösteren (117 üye, 12 ortak ve 75 iştirak) düzenleyici kuruluşları çatısı altında toplayan örgüt, G20 ülkeleri ve diğer uluslararası düzenleyici kuruluşlarla yakinen çalışmaktadır.

Başlıca görevleri arasında, sermaye piyasalarına ilişkin uluslararası alanda kabul görmüş regulasyon standartlarını oluşturmak ve bu standartların üyeleri tarafından uygulanmasını teşvik etmek bulunmaktadır. USPK Örgütü ayrıca, sermaye piyasalarının etkin ve güvenilir bir şekilde çalışması, yatırımcıların korunması, sistemik risklerin belirlenmesi ve bilgi paylaşımını amaçlamaktadır.

Standartlarının belirlenmesinde özel yapılı düzenleyici kuruluşların görev almasında en önemli sorun, standartlara uyumun sağlanmasında hiç bir yaptırım gücüne sahip olmamaları ve ulusal düzenleyiciler ile güçlü bir iletişiminlerinin bulunmamasıdır. USPK Örgütü’nün uluslararası sermaye piyasa ve düzenleyici kuruluşları ile olan ilişkisi, UFR Standartları’nın benimsenmesinde çok büyük bir etkisi olmuştur.

Muhasebe standartlarındaki farklılıkların, finansal bilginin karşılaştırılmasını ve uluslararası menkul kıymetlerin ihracını güçleştirilmesi nedeniyle USPK Örgütü, uluslararası muhasebe standartlarını gündemine alır. (İbiş, 2004: 32) Karşılaştırılabilir ve yüksek kalitede bir standart setinin uluslararası alanda uygulanabilirliğini sağlamak için iş birliğine giden USPK Örgütü, Muhasebe standartlarını belirlemek yerine, UMS Kurulu’nun çalışmalarını desteklemeyi tercih ederek, UFR Standartları’nın benimsenmesi yönünde çalışmalarını hızlandırmıştır.

1993 yılında USPK Örgütü ve UMS Komisyonu, şirketlerin finansal tablolarının düzenlenmesinde uygulanacak asgari muhasebe standartlarını görüşüp, 1995 yılında bir çalışmaya imza atarak standart setinde mevcut olması gereken temel özellikler hakkında ortak karar kılmıştır. Bu karara ilişkin olarak UMS Komisyonu temel standart setini 1999 yılına kadar tamamlamak için vaatte bulunmuştur.

UMS Komisyonu tarafından geliştirilecek standartları ve standart yorumlarını USPK Örgütü'nün incelemesi ve amaca uygun bulması durumunda, sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketlerin finansal raporlarında kullanımı için çalışmalar başlatacağını belirtmiştir. UMS Komisyonu'nun gönderdiği ilk on standart uyumlaştırma anlaşması doğrultusunda, standartlarda bulunan uygulama alternatiflerini azaltması, içerik detaylarının artırılması gerektiği ifadesi ile geri gönderilmiştir. Bu doğrultuda, USPK Örgütü'nün Başkanlar Komitesi Mayıs 2000 tarihinde uluslararası menkul kıymet ihraç işlemlerinde uygulanmak üzere, UMS Kurulu tarafından çıkarılan muhasebe standartları setini “Karşılaştırılabilirlik Projesi” dahilinde onaylamış ve standartların sınır ötesi halka arzlarda kullanılmasını teminen uluslararasılaştırma çalışmaları hızlanmıştır.

USPK Örgütü kendisine üye olan ülkelere 2005 yılı başından itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları'nın uygulanması yönünde tavsiye kararı almıştır. (Aksoy, 2005:188) Dolayısı ile UFR Standartları'nın uluslararası düzeyde gördüğü kabulü ile standartlara olan güvenini arttırmıştır.

Alınan karardan sonra muhasebe standartlarının uluslararasılaştırılması yeni bir boyut kazanmıştır. Her ne kadar, daha önce hazırlanan muhasebe standartlarının finansal rapor uyumlaştırma sürecinde büyük bir faydası olmuşsa da, muhasebe standartlarının genel kabul görmesi ve uygulanabilirliğin sağlanması ancak muhasebe standartlarının küreselleşmesi ile mümkün olacaktır.

1.2.4. Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu (International Accounting Standards Commision-IASC)

1962 yılında Amerikan Kamu Muhasebeciler Enstitüsünün ev sahipliği yaptığı Uluslararası Muhasebeciler Kongresinde ilk kez denetim ve muhasebe raporlama standartları için uluslararası bir standart seti ihtiyacı için çağrıda

bulunuldu. Kongrede tartışılanların bir sonucu olarak uluslararası alanda faaliyet gösteren muhasebeciler arasında işbirliği, fikir paylaşımını arttırmak ve uluslararası bir standart setinin oluşumunu desteklemek adına AKM Enstitüsü 1964 yılında, bünyesinde barındırdığı “Uluslararası İlişkiler Komitesini” tekrar faaliyete geçirdi. 1966-1967 yıllarında İngiltere Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü’nün (ICAEW) başkanı ve Cooper Borthers&Co.’nun (bugün Price Water House Coopers’ın bir parçasıdır) kıdemli ortağı olarak görev yapan Sir Henry Benson’un 1966 yılında Kanada, İskoçya ve İrlanda’da faaliyet gösteren YMME’lerini “Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu” isimli bir kuruluş altında toplanmaya ikna ederek profesyonel muhasebecilerin ulusal muhasebe ve denetim standartlarının uluslararası alanda çeşitliliğini azaltmak amacı ile detaylı bir şekilde incelenmesini sağlamıştır. (Zeff, 2012: 809) Grup faaliyetleri sırasında 20 adet çalışma yayınlarak İrlanda, İskoçya ve Kanada muhasebe sistemleri ve piyasa uygulamaları arasında bulunan farklılıkları karşılaştırmalı bir şekilde inceleyip, ülkelerin sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketlerin finansal raporlarında bulunan farklılıklara dikkat çekmek amaçlanmıştı. Bu gerçekleştirilen ortak proje 1960’lı yıllarda muhasebe sistemlerinin uyumlaştırılması yönünde hizmet eden en kapsamlı çalışmaydı.

İngiltere Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü’nün (IYMME), Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu’na (MUÇG) entegre edilmesinden sonra çeşitli ülkelerin düzenleyici kuruluşları ve standart belirleyicileri ile iletişimini güçlendirmeye devam eden Benson ve grup, 1973 yılında UMS Komisyonu’nun kurulmasında büyük bir katkısı olmuştur.

71 ülkeden (ABD, Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda..vb.) 97 muhasebe örgütünün katılımıyla (Avrupa Birliği, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Dünya Bankası, Bölgesel Kalkınma Bankaları, FMS Kurulu, Uluslararası Bankalar Birliği..vb.) kurulup, desteklenen Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu (UMSK- International Accounting Standards Commission-IASC), uyumlaştırma çalışmalarında öncü niteliğindedir. Kamu yararı adına çalışan bu komitenin temel faaliyet amaçları arasında, uluslararası alanda karşılaştırmaya imkan sağlamayan, düşük kaliteli, regülasyon boşlukları olan ulusal muhasebe sistemlerinden yüksek kalitede ortak bir muhasebe setine geçişi sağlamak, muhasebe standartların geliştirilip, yayınlamak

vardır. Komisyonun bu çalışmaları 1973 yılından 2000 yılına kadar hızlı bir şekilde devam etmiştir.

UMS Komisyonu'nun ana hedefleri, kuruluş sözleşmesinin 2. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; (IASC, 2002: 2) finansal tabloların sunulmasında uygulanması gerekli muhasebe standartlarını, kamu yararı açısından formüle etmek ve yayınlamak, bu standartların dünya çapında kabulünü ve uygulanmasını desteklemek ve finansal tabloların sunulmasıyla ilgili düzenlemelerin, muhasebe standartlarının ve yöntemlerinin geliştirilmesi ve uyumlaştırılması için çalışmaktır.

UMS Komisyonu kendi deyimi ile "bağımsız bir özel-sektör kuruluş" olarak kamu yararı adına faaliyet göstermekteydi. "Uluslararası raporlama standartları" düşüncesini destekleyen kuruluş ve üyeler tarafından fon ihtiyacı karşılanan komisyonun yayınladığı standartları uygulattırma yönünde bir yetkisi bulunmamaktaydı.

Yayınladığı standartlara uyulması konusunda zorlayıcı bir gücünün olmaması nedeni ile, uygulayıcı ülkelerin yasa ve kuralların desteğine ihtiyaç duyulmaktaydı. (Birch, 1987: 14) Ülke yasaları ile yetkilendirilen ulusal muhasebe örgütleri, standartlara uyulacağını gönüllü olarak vaat etmesi halinde, tüm gerekleri ile standardı uygulaması zorunlu kılınmaktaydı. Dolayısı ile uluslararası alanda kabul görecektir finansal raporlama standartlarının yayınlanabilmesi için uygun bir yapıya sahip olan, kar gütmeyen, kamu yararına çalışan UMS Komisyonu, belirli bir tanınırlık elde edinceye kadar fon bulmak ve standartlarının uygulanabilirliğini artırmak yönünde çeşitli problemler ile karşılaşmıştır. Bu problemlere rağmen faaliyette bulunduğu 27 yıl süresince büyük başarılarla imza atmıştır.

Örgütün başarısının en büyük nedenleri arasında, ülkelerin ulusal düzenleyici ve standart belirleyici kuruluşlarını, muhasebe örgütlerini, akademisyenlerini, finansal tablo hazırlayıcı ve kullanıcılarını standart oluşum sürecine dahil ederek, muhasebe alanındaki tecrübelerinden yararlanması olmuştur. Örgüt, uluslararası raporlama standartlarını belirlemek için her kültüre ve muhasebe sistemine hitap edebilecek, anlaşılabilir ortak bir standart seti geliştirmeye çalışırken kendisini kamu oyunundan soyutlamamıştır. Komisyon üyeleri ve gözlemcilerin katılımında gerçekleştirilen toplantılar ve düzenlenen ortak projeler ile iletişimin devamlılığı sağlanmıştır.

İlk oluşturulduğunda akademisyenler, denetçi ortakları, düzenleyici kuruluş temsilcilerinden oluşan Komisyon, yarı zamanlı faaliyet gösterip yılda 4-5 defa toplanmaktaydı. Ancak, bir süre sonra amaçlanan hedeflere ulaşmak için organizasyonun şimdiki yapısının yeterli olamayacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle komisyonun faaliyetlerini desteklemek, ülkeler arası muhasebe sistemlerini araştırıp, uyum ve ilke birliğini sağlayan, herkese hitap edebilecek kapasitede olan standart taslakları oluşturmak için gönüllülerden oluşan tam zamanlı bir teknik komite görevlendirilmiştir.

UMS Komisyonu tarafından yayınlanan standartlar “Uluslararası Muhasebe Standartları” (UMS –International Accounting Standards- IAS) olarak adlandırılmıştır. Yayınlanan standartlar kapsamlı muhasebe uygulamalarını değil, her şirket yapısına uygun, genel faaliyet alanlarını kapsamaktaydı.

UMS Komitesi, bu standartları dünyada etkin olarak uygulanabilecek basitlik ve anlaşılabilirlikte yapmaya çalışmaktaydı. Bunun yanında, ortaya çıkan uygulama güçlükleri karşısında güncelleme ihtiyacı söz konusu olduğunda bunlar yerine getirilmekte ve tekrar gözden geçirilmiş standartlar yayınlanmaktadır. UMS Komitesi bu yolla, değişik ülkelerin farklı muhasebe standartlarını ve muhasebe politikalarını mümkün olduğu ölçüde uyumlu hale getirmeye çalışmaktaydı. (Demir, 1998: 21)

İlk muhasebe standardını 1975 yılında yayınlayan UMS Komitesi’nin, faaliyet süresi boyunca farklı muhasebe alanlarını kapsayan standartlar geliştirmiştir. Aşağıda UMS Komisyonun 27 yıllık faaliyeti süresince hazırlanan UM Standartları’ndan, hala yürürlükte olanları (28 tane) listelenmiştir.

Tablo 1: Yürürlükteki Uluslararası Muhasebe Standartlarının Listesi

No	Uluslararası Muhasebe Standardının Adı:
UMS1	Finansal Tabloların Sunuluşu
UMS 2	Stoklar
UMS 7	Nakit Akış Tabloları
UMS 8	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
UMS 10	Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar
UMS 11	İnşaat Sözleşmeleri
UMS 12	Gelir Vergileri
UMS 16	Maddi Duran Varlıklar
UMS 17	Kiralama İşlemleri
UMS 18	Hasılat
UMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
UMS 20	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
UMS 21	Kur Değişiminin Etkileri
UMS 23	Borçlanma Maliyetleri
UMS 24	İlişkili Taraf Açıklamaları
UMS 26	Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
UMS 27	Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
UMS 28	İştiraklerdeki Yatırımlar
UMS 29	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
UMS 32	Finansal Araçlar: Sunum
UMS 33	Hisse Başına Kazanç
UMS 34	Ara Dönem Finansal Raporlama
UMS 36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü
UMS 37	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
UMS 38	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
UMS 39	Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
UMS 40	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
UMS 41	Tarımsal Faaliyetler

Kaynak: IASB, 2013b

Yayınlanan standartların uygulanma alanı, UMS Komitesi üyeleri de dahil olmak üzere, farklılık göstermiştir. Bunun en büyük nedenleri arasında UMS'nin kalitesine olan güvensizlik (Camfferman ve Zeff, 2007:10) ve ulusal vergi sistemleri ile uygulamaların örtüşmemesi, alternatiflerin sayıca fazla olması bulunmaktaydı. UMS Komitesi tarafından yayınlanan muhasebe standartları, çeşitli ülkelerde kullanılan mevcut muhasebe uygulamalarının bir özeti niteliği taşıdığından, aynı muhasebe işlemlerini raporlamak için birden fazla yöntem sunmaktaydı. İlk aşamada geliştirilen standartlar, alternatifleri arasından en iyilerinin alınıp, değerlendirilmesi ile oluşturulmuştu. Ancak standartların sunum alternatiflerini azaltıp, özetleyerek

uyum birliğini ve anlaşılabilirliğini arttırmak amacı ile UMS Komisyonu devamlı yeni projeler için çalışmalar yürütmekteydi.

Malesef, tüm teşviklere rağmen UMS Komitesi'nin oluşturduğu standartlar çok az ülke tarafından uygulanmaya konulmuştur. Uygulamayı tercih edenlerin çoğunlukla muhasebe altyapısı gelişmemiş ülkeler olduğu görülmüştür. Şirketler uygulandığında ise sadece belirli kısımların ulusal muhasebe standartlarına entegre edildiği görülmekteydi. Oysa UMS Komisyonu standart setinin başarılı olabilmesi için ayrıştırılmadan, tam olarak uygulanması gerektiğinin altını çizmiştir. Ülkelerin UM Standartları'na olan güvenlerinin düşüklüğü ve full standardı uygulamayı redetmeleri UMS Komisyonu'nun gelişimini olumsuz bir şekilde etkilemiştir.

19 Mayıs 1972 yılında Fransa'da "Ortak Muhasebe Standartlarına Doğru" isimli konferans, o dönemde önemi artan finansal raporlamanın uluslararası alanda algısı ve gelişimi üzerine düzenlenmişti. ABD SP Kurulu başkanı (Casey, 1972: 2) yaptığı açılış konuşmasında, sermaye hareketliliğinde görülen artışın ulusal ve yabancı yatırımcıların performansının bir sonucu olduğu, yapılan işlemler veya direkt yatırımların artık coğrafi sınır gözetmeksizin geliştiği ve daha önce hakim olan yönetim, işletme yapılarının geride kalmasına neden olduğuna değinmiştir. Ayrıca finansal tablo ve dipnotların sağlıklı bir sermaye piyasası yapısında olan önemini kanıtlaması sonucu muhasebe dünyasının ortak bir dil konuşmasının mutlak gerek halini almış olduğunu belirtir.

Düzenlenen bu konferans, ABD SP Kurulu'nun uluslararası standart bir muhasebe setine olan ihtiyaca ve bu yolda yapılacak çalışmalara destek verebileceğinin bir göstergesidir. Konferans sonucunda gelişmiş ekonomiler arasından bulunan standart ve muhasebe uygulama farklılıklarına dikkat çekilmiş ve bu farkların giderilmesi amacı ile çalışmaların başlatılması gereğinin altı çizilmiştir. Ancak bu uyumlaştırma hayalinin bir gecede başarılamayacağı, sadece birlik olunup çalışarak gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir. ABD SP Kurulu'nun bu konuşmasından uluslararası standartların gereği yönünde görüşleri ve diğer kuruluşlar ile ortak çalışmayı arzuladığı anlaşılabılır.

1973 yılında UMS Komisyonu çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra, ABD SP Kurulu'nun desteğini kazanmıştır. İlk faaliyet yılında UMS Komisyonu'nun yayınlamış olduğu ilk taslak standartlardan olan konsolide finansal raporlama, faaliyet alanı gözetmeksizin tüm yavru şirketlerin konsolidasyona tabi tutulması gerektiğini savunmaktaydı. Bu duruma örnek olarak, imalat sektöründe faaliyet gösteren bir şirketin, bir sigorta şirketinin hisselerine sahip olması verilebilir.

Yayınlanan bu taslak standart düzenleyici kuruluşlardan yoğun tepki toplamıştır. Çünkü taslak, çoğu ulusal muhasebe standart setine ters düşmekteydi. Dünya'da yüksek sayıda uygulayıcıya sahip olan ABD GAAP altında bu tür şirketler konsolidasyon dışında tutulmaktaydı. O dönemde ABD SP Kurulu'nda "Baş Muhasebeci" olarak faaliyet gösteren Sandy Burton, ABD GAAP'da mevcut bulunan bu uygulamanın aslında şirketlerin finansal performansını doğru bir şekilde yansıtmadığını ve ABD'de finansal raporlama standartlarını belirlemekten sorumlu olan FMS Kurulu'nun bu yönde bir çalışmasının bulunmaması nedeni ile UMS Komisyonu tarafından geliştirilen taslağın ABD GAAP'da uygulanmak üzere tercih edilmesini savunmuştur. FMS Kurulu'nun bu standart üzerine çalışmalara başlaması yönünde talimat verilmesi ABD SP Kurulu'nun, UMS Komisyonu'nu çalışmalarına vermiş olduğu ilk destektir. Konsolidasyon üzerine düzenlemiş olan standardı muhasebe uygulamasına entegre etme kararından, FMS Kurulu'nun artık ABD SP Kurulu tarafından tanınan ve standart belirlemede dikkate alınacak tek düzenleyici kuruluş olmadığı anlaşılmaktadır.

ABD SP Kurulu'nun desteğine rağmen UMS Komisyonu, 1976 yılında konsolidasyon üzerine olan standartta geri adım atarak, taslaktan maddeyi çıkarmıştır. Uluslararası alanda kabul görmeyi umut eden UMS Komisyonu, İngiltere ve AB Devletleri'nin GAAP'leri ile ters düşen bir uygulama yayınlamak için daha çok erken olduğunu, faaliyetlerinin devamlılığı için ulusal düzenleyici kuruluşların desteğine ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. UMS Komisyonu'nun temsilcisi olan Cummings, (1976) bir konuşmasında kuruluşun bu kararına açıklık getirmek amacı ile "Uluslararası alanda kabul görececek bir standart setinin oluşturulmasında standartlar bu aşamada basit tutulmalıdır. Ancak, ileride ABD, İngiltere vs. ülkelerin GAAP'leri ile uyumlu olmayan standartlarının yayınlanması kaçınılmazdır. O gün

geldiğinde organizasyonun bu karşıt görüşlere rağmen faaliyetlerine devam edip, edemeyeceği görülecektir” demiştir.

Dolayısı ile 1976 yılında, birçok ulusal muhasebe standardına ters düşen E3 standardı şirket faaliyet alanları dışında bulunan yavru şirketlerin konsolidasyon dışı tutulmasına imkan verecek şekilde modifiye edilmiştir.

UMS Komisyonu toplantılarına katılan çoğu ülkenin kültür, muhasebe sistemi, uygulamaları birbirinden farklılık göstermekteydi. Katılımcılar arası ortak dil sorunu yaşandığı da dikkate alınırsa, üye ve izleyicileri kapsayan kalabalık toplantılarda bazı konuları detaylarıyla tartışmak mümkün olmuyordu. Özellikle Anglo-Amerikan ülkelerden gelen katılımcılar, toplantılardan önce alt gruba ayrılarak muhasebe uygulamalarını detaylı bir şekilde konuşup görüş ve önerilerini sunmayı tercih etmişlerdir. Dolayısı ile 1993 yılında G4 ismi altında bir araya gelen İngiltere, ABD, Kanada ve Avustralya kökenli düzenleyici kuruluşlar UMS Komisyonu toplantılarında gündeme getirmeyi planladıkları muhasebe uygulamalarını tartışmak üzere “G4” olarak adlandırılmıştır. Bu grup görüşmeleri sırasında muhasebe sistemleri ve uygulama farklılıklarına değinen 12 tane çalışma yayınlamıştır. Katılımcılar ayrıca çalışmalara, şirketlerin finansal raporlarının tabi olduğu esaslara kendi yorumlarını katmış ve uygulama problemlerine çözüm önerilerini listelemiştir. Bu çalışmaların amacı, UM Standartları’nın uygulamasını farklılaştırmak değil, UMS Komisyonu’nun çalışmalarını yönlendirmek, geliştirilen standartlar güncellemeler getirmektir. İşlem hacimleri yüksek sermaye piyasalarına sahip bu ülkelerin UM Standartları’nın oluşumunda büyük bir etkisinin olacağı aşikardı. Gerçekleştirilen G4 toplantılarında bir UMS komisyonu temsilcisi bulunmaktaydı. Bu nedenle düzenleyici kuruluşların toplantılarına G4+1 olarak hitap edilmekteydi.

1980’li yıllara doğru geliştirilen standartların, faaliyetlerin tanınırlığı arttıkça, uluslararası alanda, çoğunlukla Kanada ve ABD sermaye piyasasında kayıtlı şirketlerin finansal raporlarının UMS’ye göre hazırlanmaya başlandığı görülmüştür. Ancak UMS Komisyonu o tarihte hazırladığı standartların pek çok ülkenin GAAP’i ile uyumlu olduğu dikkate alınırsa şirketlerin finansal raporlarını hem ulusal muhasebe standart setine hem de UMS’ye göre hazırlamaları ekstra bir maliyete katlanmalarına neden olmamaktaydı. Şirket dipnotlarında raporların UMS’ye uygun

olarak hazırlandığı ibaresinin bulunması, ülkelerin ve şirketlerin uluslararasılaşma yönünde eğiliminin arttığı ve bu yönde çalışmalar yapmaya istekli olduklarını, ve zamanla ortak bir standart setini uygulamaya başlayabileceklerinin işaretiydi.

1980’li yılların sonlarına yaklaştıkça UM Standartları’nın tanınırlığının artması, UM Fedarasyonu ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi kuruluşların UMS Komisyonu’nun uluslararası standart belirlemede tek otorite olma yolundaki çalışmalarını devamlı sorgulaması, organizasyonun gelişimini olumsuz yönde etkilemiştir. UMS Komisyonu kadar itibar kazanmış bir kuruluşun uluslararası alanda kullanılacak bir standart setini belirleyebilmesi amacı ile fon olanakları daha geniş, teşkilat yapısı daha gelişmiş bir organizasyon altında faaliyette bulunmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Bu neden ile UMS Komisyonu’nun faaliyette bulunduğu 27 yıl süresince UM Federasyonu 2 kere kuruma birleşme teklifi ile başvurmuştur. Ancak bağımsız kalma arzusu koruyan komisyon bu teklifi reddetmiştir.

UMS Komisyonu’nun standart kabulünün arzulanan hızda gelişmemesi 1980’lerin sonunda komisyonun umutsuzluğa kapılmasına neden olmuştur. ABD SP Kurulu ile o dönemde çalışmalara yeni başlayan ve ulusal sermaye piyasalarında düzenleyici olarak faaliyet gösteren kuruluşları tek çatı altında toplayıp, standart uygulanabilirliği ve kalitesini arttırmayı amaçlayan USPK Örgütü’nün, UMS Komisyonu’na ortak bir proje teklifinde bulunması uyumlaştırma çalışmalarının hız kazanmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca ABD SP Kurulu tarafından çalışmaları desteklenen USPK Örgütü’nün zaman ile UMS ve ABD GAAP uyumlaştırma çalışmalarında UMS Komisyonu’na destek olması beklenmekteydi.

USPK Örgütü’nün uyumlaştırma anlaşması doğrultusunda, standartlarda bulunan uygulama alternatiflerini azaltması, içeriğinin geliştirilmesi ve dipnot gereklerinin yeterliliğini saptaması istenmekteydi. Ancak daha önce bahsedildiği gibi, ABD SP Kurulu ile yakın ilişki içerisinde olan USPK Örgütü’nün bu çalışmalar sonucunda, ABD GAAP’a daha yakın bir muhasebe sisteminin oluşturulmasını mı arzuladığı bilinmemekteydi.

Komisyon, USPK Örgütü ile standardın geliştirilmesi ve bu standartların sınır ötesi halka arzlarda kullanılması için bir anlaşma imzaladıktan sonra muhasebe standartlarının uluslararasılaştırılması yeni bir boyut kazandı. Daha önce hiçbir yaptırım gücü olmayan Komisyonun, imzalanan anlaşma doğrultusunda USPK Örgütü'ne üye kurumların bu standartları benimseme süreci başlamıştır.

AB Devletlerinde tek ulusal standart belirleyici otorite olarak imajının sarsılması, ABD SP Kurulu ve USPK Örgütü'nün UMS Komisyonu çalışmalarını destekleme yönündeki eğilimi sonucu FMS Kurulu, 1988 yılında gözlemci olarak UMS toplantılarına katılmaya başlamıştır. Tanınmış ve kaliteli standartlar yayınlayıp, gözlemleyen kuruluşların UMS Komisyonu çalışmalarına ilgi göstermesi sonucu çeşitli ülkelerin ve kuruluşların dikkatleri UM Standartları'na çevirilmiştir. Bunların arasında Avrupa Komisyonu da bulunmaktadır.

UFR Standartları'nın uyumlaştırılması çalışmaları ile eş zamanlı olarak AB, tek bir uluslararası pazar oluşturma ve faaliyet gösterecek şirketlerin finansal raporlarının tabi tutulacağı standart seti belirleme çabası içerisindeydi. 1990'lı yılların sonuna doğru muhasebe düzenlemeleri üzerine olan direktifleri sayesinde AB ülkeleri arasındaki uygulama farklarını minimize etmeye çalışan Avrupa Komisyonu, tam olarak karşılaştırılabilir bir ortam yaratamamıştır. Ayrıca Alman borsasında faaliyet gösteren bir şirketin ABD GAAP altında hazırladığı finansal raporların dönem karı ile ulusal raporlarına göre hesaplanmış dönem karı arasında yaklaşık olarak 1,8 milyar dolarlık bir farkın tespit edilmesi AB ülkelerinin standartlara olan güveninin azalmasına neden olmuştur. Dolayısı ile ABD GAAP'ın ihtiyaçlarını karşılayamayacak içerikte ve karmaşada olduğuna inanan AB, UMS Komisyonu'nun USPK Örgütü ve diğer düzenleyici kuruluşlar ile yakından olan ilgisinin sonucu UM Standartları'nın uygun bir alternatif olabileceği yönünde karar almıştır.

Bu gelişmeleri yakından takip eden UMS Komisyonu, 1996 yılında USPK Örgütü ile olan ortak projesinin tamamlanması için çalışmalarını hızlandırmış, Mart 1998 tarihinde 10 standardı incelemeye sunmuştur. Amacı, son tarihin önüne geçerek standartlarını uluslararası pazarda kullanıma uygun kalitede olduğunu kanıtlamaktır.

1.2.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board- IASB)

Faaliyetlerini 1999 yılına kadar teknik komitenin desteği ile part-time olarak yürütmeye çalışan UMS Komisyonu, standartlarının işlem hacmi yüksek piyasalarda olan güvenilirliğini ve tanınmışlığını arttırması ile çalışmalarının daha düzenli ve seri yürütülmesi için yeniden yapılandırmaya gidilmesi kararlaştırılmıştır. Yeniden yapılandırmanın nedenleri arasında ayrıca ABD SP Kurulu gibi kuruluşların, uluslararası alanda standart belirleyici bir organizasyon yapısı taşımadığını ileri sürmesiydi. Değişim sonucunda kuruluşun daha kaliteli olarak algılanacağı umulmaktaydı.

UMS Komisyonu'nun yeniden yapılandırma çalışmalarında etkin düzenleyici kuruluş yapısı incelemek için "Strateji Düzenleme Grubu" (SWP)'nu görevlendirmiştir. Kurulan grup, FMS Kurulu ve UMK Komisyon'u gibi uluslararası alanda çalışmalar yürütmekte olan standart belirleyici kuruluşları inceleyerek en ideal yapı, stratejiyi, standart oluşturma ve gözetim sürecini belirlemeye çalışmıştır. 1999 yılında çalışmalarını tamamlayan grup, bulgularını rapor halinde sunmuştur. Çalışmalar sonucu UMS Komitesi yeniden teşkilatlandırılarak 2001 yılında merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSKu, International Accounting Standards Board-IASB) kurulmuştur.

UMS Komisyonu'nun yeniden yapılandırılma kararının en büyük destekleyicisi ABD SP Kurulu olmuştur. Çalışanların coğrafi konumunun değil, tecrübesinin önemli olduğunun ve küçük yapılı ve araştırma ekip destekli, bağımsız, full zamanlı çalışanlı bir kurum yapısının ideal olacağını savunmaktaydı. Faaliyetlerinin devamlılığı açısından ABD SPK'nın desteğine ihtiyacı olması nedeni ile, yapılan araştırma sonucunda kuruluş hakkındaki düzenleme önerileri kabul edilmiştir. Dolayısı ile UMS Komisyonu için önerilen yeni yapı FMS Kurulunun şimdiki organizasyon yapısına çok benzemekteydi. Ayrıca, Avrupa ülkelerinin UMS Kurumunda temsil oranının düşük olması Anglo-Amerikan ülkelerinin yeni düzende daha çok söz sahibi olacağı korkusunu beraberinde getirmiştir.

Yapılanma sonucunda, tüm yayın ve yazışmaların UMS Kurulu adına yapılmasına ve daha önce UMS Komisyonu tarafından çıkartılmış olunan UM Standartları'nın ve yorumlarının onaylanmasına karar verilmiştir. UMS Kuruluşu, UFRS Vakfı isimli bağımsız bir örgütün altında organize edilmiştir. Bu vakfın görevleri arasında, UMS Kuruluşu'nun çalışmalarını, yapısını, stratejisini gözetmek ve devamlılığı için fon bulma sorumluluğunu yüklenmek vardır.

UMS Kurulu'nun oluşum amacı incelendiğinde UMS Komisyonu'nun hedeflerine benzer nitelikte olduğu görülmektedir. UMS Kurulu, kamu çıkarı doğrultusunda finansal tabloların sunulmasında kullanılacak muhasebe standartlarını belirleyip, yayınlayıp, uluslararası platformda yayılmasını teşvik etmek ve finansal tabloların sunumuyla ilgili düzenlemelerin ve prosedürlerin uyumunun sağlanmasını desteklemek ile görevlidir. Ayrıca UMS Kurulu, standartlarını sermaye piyasalarında etkin olarak uygulanabilecek nitelikte, anlaşılabilir olarak hazırlamakla, ortaya çıkan uygulama sorunlarına karşılık gerekli düzenlemeleri, güncellemeleri yapmak ile yükümlüdür.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun görevleri ayrıca aşağıdaki gibi sıralanabilir, (TSRSB, 2013)

- *Kaliteli, şeffaf ve anlaşılır uluslararası muhasebe standartları geliştirmek,*
- *Ulusal muhasebe standartlarını ve uluslararası muhasebe standartlarını birbirine yaklaştırmak,*
- *Standart taslak metinlerini çıkartmak, kamu oyuna sunmak ve son toplantıda gelen geri bildirime bağlı olarak geliştirmek,*
- *Standart yorumlama komitesi (IFRIC) tarafından oluşturulan yorumları onaylamak,*
- *Oluşturulmakta olan bir standartla ilgili ulusal standartlar uygulamalarını gözden geçirmek,*
- *Büyük projelerde, öncelikli olan işlere ve gündeme ilişkin Standart Danışma Konseyi'ne (SAC) danışmak,*
- *Her bir proje için sart olmamakla beraber, standartlar oluşturulmadan önce, standardın her çevrede uygulanabilirliği*

*ve işleyebilir olduğundan emin olmak için hem gelişmiş
ülkelerde hem de gelişmekte olan pazarlarda saha analizi yapmak.*

UMS Komisyonu tarafından yayınlanan UM Standartları, UMS Kurul'u döneminde güncellenmiş veya yürürlükten kaldırılmıştır. Yayınlanan yeni standartlar, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları olarak adlandırılmıştır. Aşağıda şu ana kadar yayınlanmış bulunan 13 adet Uluslararası Finansal Raporlama Standartları listelenmiştir. Bu standartların, UMS Komisyonu tarafından geliştirilen veya güncellenen UM Standartları'nı kapsamaktadır.

Tablo 2: Uluslararası Muhasebe Standartlarının Listesi

No	Uluslararası Finansal Raporlama Standardının Adı
UFRS 1	Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
UFRS 2	Hisse Bazlı Ödemeler
UFRS 3	İşletme Birleşmeleri
UFRS 4	Sigorta Sözleşmeleri
UFRS 5	Satış İçin Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler
UFRS 6	Maden Kaynakların Araştırılması ve Değerlendirilmesi
UFRS 7	Finansal Araçlar : Dipnotlar
UFRS 8	Faaliyet Bölümleri
UFRS 9	Finansal Enstrümanlar
UFRS 10	Konsolide Finansal Tablolar
UFRS 11	Müşterek Ortaklıklar
UFRS 12	Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar
UFRS 13	Gerçeğe Uygun Değerin Ölçümü

Kaynak: IASB, 2013b

Zamanla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın, Uluslararası Muhasebe Standartları'nın yerini tamamen alması planlanmaktadır. FMS Kurulu (UMS 18: Gelir, UMS 22: Şirket Birleşmeleri) başta olmak üzere, UM Standartları'nın yakınsanması için birçok düzenleyici kuruluş ile faaliyet halinde olan UMS Kurulu, UFR Standartları'nın oluştururken ilk olarak daha genel ve basit yapılı standartları çevirmeye çalışmıştır. Aşağıda, yürürlüğe giren UFR Standartları'nın yerini almış oldukları UM Standartları listelenmiştir.

Tablo 3: UFR Standartları'nın Yerini Almış Oldukları UM Standartları

UFRS	UMS
UFRS 8: Faaliyet Bölümleri (1 Ocak 2009)	→ UMS 14: Bölümlere Göre Raporlama (1997)
UFRS 3: İşletme Birleşmeleri (31 Mart 2004)	→ UMS 22: İşletme Birleşmeleri (1998)
UFRS 10: Konsolide Finansal Tablolar, UFRS 12: Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar (1 Ocak 2013)	→ UMS 27: Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar (2003)
UFRS 12: Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar (1 Ocak 2013)	→ UMS 28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar (2003)
UFRS 11: Müşterek Ortaklıklar, UFRS 12: Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar (1 Ocak 2013)	→ UMS 31: İş Ortaklıklarındaki Paylar (2003)
UFRS 7: Finansal Araçlar : Dipnotlar (1 Ocak 2007)	→ UMS 30: Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Mali Tablolarının Kamuya Açıklanması (1990)
UFRS 5: Satış İçin Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler (1 Ocak 2005)	→ UMS 35: Durdurulan Faaliyetler (1998)
UFRS 9: Finansal Enstrümanlar (1 Ocak 2015*)	→ UMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme (2003)

*UFRS 9 standardının yürürlüğe girmeden tekrar revize edilmesi ve Avrupa Komisyonu tarafından onaylanmasının uzun sürmesi sonucu 2013 olan yürürlük tarihi, 2015 yılına itilmiştir. Ancak bazı ülkelerde şirketler, tercihleri doğrultusunda ve gönüllü olarak UFRS 9 standardını, UMS 39 standardı yerine uygulamayı seçebilmektedirler.

Daha önceki bir bölümde, özel yapılı düzenleyici kuruluşların standartlarının belirlenmesinde görev almasının en büyük sorunlardan birinin, standartlara olan uyumun sağlanmasında hiç bir yaptırım gücünün olmaması olduğundan bahsedilmiştir. Dolayısı ile bu örgütlerin uluslararası sermaye piyasalarında geniş çaplı faaliyet gösteren ve üye sayısı yüksek kuruluşlar ile işbirliği yapmasının UFR Standartları'nın benimsenmesinde çok büyük bir etkisi olacaktır.

Standart oluşturma süreci sırasında UMS Kurulu, ulusal muhasebe kuruluşlarının desteğinden yararlanmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Yorumlama Komitesi tarafından düzenlenen toplantılar, halka açık olarak yapılmaktadır. Belirlenen gündem konusu Danışman Konseyi ve çalışma gruplarının desteği ile incelenir, hazırlanan ve UMS Kurulu üyelerinin oy birliği ile kabul edilen standart taslağı kamuoyunun yorumu için yayınlanır. Geribildirim, saha testleri ve tartışma dokümanları son taslak hazırlanırken dikkate alınır.

Karşılaştırılabilir ve yüksek kalitede bir standart setinin uluslararası alanda uygulanabilirliğini sağlamak için USPK Örgütü ile iş birliğine giren UMS Kurulu, 1993 yılında şirketlerin finansal tablolarının düzenlenmesinde uygulanacak asgari muhasebe standartları ve 1995 yılında standart setinde mevcut olması gereken temel özellikler hakkında ortak karar alarak, bir çalışmaya imza atmıştır. USPK Örgütü'nün Başkanlar Komitesi, 2000 tarihinde UMS Komisyonu tarafından çıkarılan muhasebe standartları setini "Karşılaştırılabilirlik Projesi" dahilinde onayladıktan sonra üye ülkelere, uluslararası standartlarının uygulanması yönünde tavsiye kararı almıştır. Bu karar doğrultusunda USPK Örgütü, UFR Standartları'nın uluslararası düzeyde gördüğü kabul ve standartlara olan güvenirliliğini arttırmıştır.

UMS Kurulu, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu ile UFR Standartları'nın geliştirme çalışmalarını teşkilatlanma sonrasında da sürdürmeye devam etmiştir. İki örgüt, 18 Eylül 2002 tarihinde Norwalk/Connecticut'da gerçekleştirilen Norwalk Anlaşması kapsamı altında, uluslararası alanda kullanılmak üzere yüksek kaliteli, karşılaştırılabilir muhasebe standartlarına ihtiyaç olduğu konusunda ortak karar almıştır. Toplantı sırasında FMS Kurulu ve UMS Kurulu faaliyetlerini hızlandırmayı ve ihtiyaç duyulabilecek parasal desteği sağlamayı vaat etmiştir. Uluslararası platformda kullanılan ortak bir standart seti oluşturdukları taktirde, ayrıca standart uyumunun devamını sağlamak adına çalışmaların devam ettirileceği yönünde karar alınmıştır.

Toplantıda, FMSK ve UMS Kurulu hedeflerine ulaşmak için, kısa vadede ABD GAAP, UMS ve UFR Standartları arasında bulunan farklılıkları gidermek, ortak projelerin devamlılığını sağlamak, yönlendirici organların faaliyetlerini kordine etmek konusunda bir yol haritası çizmiştir. 2007 yılında FMSK ve UMS Kurulu ortak projelerini başarılı bir şekilde tamamlayarak şirket birleşmeleri üzerine olan standardı yayınlamıştır.

Uluslararası düzenleyici kuruluşlar içerisinde UMS Kurulu'nun en büyük destekleyicisi, Avrupa Komitesi olmuştur. 2002 yılında finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini arttırmak amacı ile "Finansal Hizmetler Eylem Planı"nın genişletilmesi ile, UFR Standartları'nın standartları'nın en geç 2005 yılında uygulamaya konulması yönünde bir çağrıda bulunmuştur. Yapılan incelemeler sonucunda AB Kurulu, 19 Haziran 2002 tarihinde halka açık şirketlerin konsolide

tablolarında yüksek kaliteli muhasebe standartları dizisinin uygulanması gereği üzerinde durarak Regülasyon 1606/2002'i yayınlamıştır. Kurula verilen yetki doğrultusunda, üye ülkelerin en geç 1 Ocak 2005 tarihinde UMS/UFR Standartları uygulamaya başlamaları zorunlu kılınmıştır.

AB'nin süreç yönetiminde aktif bir yer edinmesinden sonra UFR Standartları'nın ülkelerde, ve daha sonra AB ile ticaret anlaşmaları olan ülkelerde uygulanması büyük bir hız kazanmıştır. Daha önce çoğunlukla kendi muhasebe sistemleri ve gerekli alt yapıya sahip olmayan ülkeler tarafından tercih edilen UMS Komitesi'nin standartları seri bir şekilde ulusal muhasebe raporlama setlerinin yerini almıştır.

UMS Kurulu'nun, UMS Komisyonu ile karşılaştırıldığında, UFR Standartları'nın yayılmasında daha başarılı olmasının temel nedenleri olarak tek bir standart setine olan ihtiyacın 1990'larda daha net anlaşılması, USPK Komisyonları Örgütü gibi üye kapasitesi yüksek, tanınmış, finansal desteği fazla kuruluşların standart belirleme sürecinde daha aktif yer edinmesi gösterilebilir.

Profesyonel muhasebecilerden oluşan bir organizasyonun, objektif bir şekilde hedef gruplarını temsil edebileceği düşünülmüştür. Ancak bu yönde karşıt görüşler bulunmaktadır. Kendi hedeflerinin doğrultusunda ve kamu yararına aykırı nedenler için organizasyonun çalıştığı iddia edilmekteydi. (Bengtsson, 2011: 572); (Selling, 2008: 1) Tanınmış standart belirleyici ve düzenleyici kuruluşların kabulünü kaybetmemek amacı ile aldığı bazı kararlar, bu görüşü destekleyici niteliktedir. Buna örnek olarak (Bischof ve diğerleri 2010: 11) 2008 ekonomik krizi sonucu bankaların finansal araçlarını yeniden sınıflandırmalarına izin veren standardın Avrupa Komisyonu'nun ve çeşitli ekonomik kuruluş baskısı sonucu yayınlaması verilebilir.

Doğru, güvenilir, anlamlı ve karşılaştırılabilir bilginin finansal rapor kullanıcılarına sunulabilmesi amacı ile finansal varlıkların makul değerinden değerlendirilmesi için yürütülen çalışmaların, 2008 yılında hızlı bir şekilde gelişip, uluslararası alanda yayılan ekonomik ve finansal krizin en büyük tetikleyicisi olduğu iddia edilmektedir. Piyasada başlayan bu bozulmanın zamanla yayılıp daha az riskli finansal varlıkların da değerini etkileyeceği korkusu, çeşitli çıkar gruplarının bir araya gelerek mevcut makul değer uygulamasına karşı birlik olmalarına yol açmıştır.

Yaşanan ekonomik zorluklar doğrultusunda, düzenleyici kuruluşlar harekete geçerek makul değer uygulamasının ertelenmesi yönünde karar alınmasına yardımcı olmuştur. (Yönet ve Süer, 2011: 112) Ancak düzenleyici kuruluşların bu müdaleci tutumu tepki yaratmıştır. Bir finansal varlık veya finansal borç, yakın bir tarihte satılmak veya geri satın almak amacıyla edinilmiş ise “alım-satım amaçlı” elde tutulan olarak sınıflandırılmaktadır. Bu araçlar piyasada kısa dönemde oluşan fiyat ve benzeri unsurlardaki dalgalanmalardan kar sağlama amacıyla elde edilen finansal varlıklardır. Kısa dönemde yatırımcının elinden çıkması beklenen bu araçlar bu nedenle ilk kayıda alındığında veya yapılan değerlendirme sonucu oluşan kazanç ve kayıplar kar/zarar hesaplarına dahil edilmektedir. Bu sebeple 2008 yılında coğrafi sınır tanımayan krizin finansal varlıklarda değer düşüklüğüne neden olabileceği korkusu (ve sonradan bu korkunun gerçekleşmesi) finansal araç oranı yüksek olan yatırımcıları etkilemiştir. Çünkü bu araçlarda meydana gelecek bir değer düşüklüğü yeniden değerlendirme sonucunda kar/zarar hesaplarında kayıt edilecekti. Bu tür bir değer düşüklüğünün realize olması da dönem karını olumsuz yönde etkileyip, şirketlerin ciddi kayba uğramasına neden olacaktı.

Finansal raporlarını ABD GAAP’e göre hazırlayan şirketlerin değer düşüklüğüne uğrayan finansal araçlarını “vadeye kadar elde tutulacak” veya “satılmaya hazır” olarak yeniden sınıflandırmasına izin verilmekteydi. Ancak UFR Standartları altında böyle bir uygulama mevcut değildi. Çeyrek finansal raporların oluşturulmasına günler kala Avrupa Komisyonu tarafından çağrılan UMS Komisyonu, raporların hazırlanmasında “alım-satım amaçlı” olarak sınıflandırılan finansal varlıkların “vadeye kadar elde tutulacak” olarak sınıflandırılmasına imkan sağlayacak bir standart güncellemesi sunmasını talep etmiştir. Aksi taktirde UFR Standartları’na tabi şirketler, ABD GAAP’e göre finansal raporlarını hazırlayan şirketlere nazaran dezavantajlı bir konuma sahip olacaktı.

Bu talep karşısında en büyük destekleyicisine ve bankalara boyun eğen UMS Kurulu, finansal raporlar yayınlanmadan önce istenilen güncellemeyi hemen hazırlar, ve Avrupa Komisyonu bu standardı onaylar. ABD SP Kurulu’nun bu standart içeriğini savunmasına rağmen Avrupa Komisyonu ve finansal rapor kullanıcılarına bu kadar hızlı bir şekilde yenik düşmesinin uluslararası alanda faaliyet gösterecek bir standart belirleyici otoritede kabul edilemeyecek bir durum olduğunu ifade etmiştir.

Günümüzde UMS/UFR Standartları ile dünyada en çok kabul edilen ve uygulanan standart olan, ABD GAAP'ın uluslararası alanda uyumlaştırma çalışmaları hız kazanmıştır. 2002 yılında FMSK ve UMS Kurulu arasında kararlaştırılan ve uluslararası standart farkını yakınsayarak, yeni ortak bir standart geliştirme ve finansal bilginin kalitesini arttırmayı kapsayan Norwalk Anlaşması mutabakat zaptı, 2008 yılında güncellenerek ABD GAAP ve UFR Standartları arasında bulunan farkların giderilmesi için çalışma planları hazırlanmıştır. 2009, 2012 ve 2013 yıllarında bu çalışmalar üzerine detaylı ilerleme raporlar sunulmuştur. Ancak yapılan tüm bu çalışmalara rağmen Amerikan piyasasında UFR Standartları'nın yakın zamanda uygulanmaya başlayacağı olası görülmemektedir. ABD SP Kurulu'nun şu anki başkanı olan White (2013) göreve adaylığı açıklandıktan sonra yaptığı bir konuşmada ABD piyasasının dünyanın en etkin çalışan, piyasalarından olduğunu ve bunun en büyük nedenleri arasında ABD SP Kurulu'nun gözetim ve denetim faaliyetlerini düzenli bir şekilde yerine getirmesi, menkul kıymetler yasalarını uygulatması ve raporlama gereklerinin kapsamından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu konuşmadan anlaşılıyor ki her ne kadar ABD GAAP ve UFR Standartları arasında yakınsama çalışmaları devam etsede, ABD SP Kurulu'nun kendisi bu geçiş için hazır değildir.

1.3. ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE AVRUPA BİRLİĞİNİN ROLÜ

Muhasebe uygulamalarının AB üye ülkeleri ve uluslararası ölçekte birbiri ile uyumlaştırılmasında yaşanan önemli gelişmelerden birisi AB çerçevesinde ortaya çıkmıştır. AB üye ülkeleri arasındaki kültür, dil ve yasa farkları dikkatte alındığında ülkeler arası uyum sağlayabilmek amacı ile kavram, yasa ve muhasebe uygulamalarına belirli düzenlemeler getirilmesi şarttı.

Kuruluşundan bu yana AB ana amaçlarından biri bütünleşmiş bir iş ortamı yaratmak olmuştur. Amacını gerçekleştirmek için şirketler, ticaret, vergi ve benzeri kanunların üye ülkeler arasında uyumlu hale getirilmesi için çalışmış, üye ülkeler arasında sermaye, ürün ve işgücü hareketlerinin serbest bırakılması amaçlı düzenlemeler yapmış, yönergeler yayınlamıştır. (Doupnik ve Perera, 2007: 24).

AB’nce muhasebe mesleği için çok önemli olan üç adet direktif yayınlanmıştır. 1978 yılında kabul edilen Dördüncü Direktif, AB üye ülkeler arasında muhasebe uygulama farklarını azaltmak adına finansal tablolarda bulunması gereken unsurları, 1983 tarihli Yedinci Direktif, ortaklıklara ilişkin konsolide mali tabloların yapısını ve düzenlenmeleri belirlemektedir. 1984 tarihli Sekizinci Direktif ise şirketlerin finansal tablolarının denetimini bağımsız ve uzman kişi ve kurumlar tarafından yapılması üzerine yayınlanmıştır. Bu direktiflerin muhasebe standartlarının oluşturulmasında, finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini sağlamasında büyük bir etkisi olmuştur. Ancak teknik eksikliklerinin olması ve yayınlanmasından sonra güncelliğin korunamaması, uygulamayı başarısız kılmıştır.

Uyum birliğini sağlamak adına yeni bir arayış içerisine giren Avrupa Komisyonu, Kasım 1995’te “Muhasebe Harmonizasyonu ve Uluslararası Harmonizasyona Karşı Yeni Strateji” olarak isimlendirilen bir rapor hazırlamıştır. AB, rapor sonuçlarını Avrupa Konseyine sunarak muhasebe standartlarının UM Standartları ile uyumlaştırılması yönünde UMS Komisyonu’nun çalışmalarını destekleme yönünde karar almıştır. Alınan kararın uzun vadeli yol haritası “Finansal Hizmette Tek Pazar” isimli raporda listelenmiştir.

Tek bir ortak piyasa oluşturma çalışmalarında olan AB, karşılaştırılabilirliği arttırmak, ticareti kolaylaştırmak adına şirketlerin finansal raporlarını düzenlemede kullanılacak uluslararası standart seti arayışındaydı. UM Standartları’nı yakın bir zamanda ABD SP Kurulu’nun ve USPK Örgütü tarafından onaylanabileceği düşüncesinin piyasaya hakim olması, ve ABD GAAP’i bu amaçla uygun bulmayan AB, USPK Örgütü’nün ve UMS Komisyonun uyumlaştırma çalışmalarının sonucu olarak gözlerini UM Standardına çevirmişti.

Haziran 2000’de Avrupa Komisyonu bir rapor hazırlayarak 5 yıl içinde hisse senetleri borsalar ve diğer teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören Avrupalı Şirketlerin konsolide mali tablolarını UFR Standartları ile uyumlu olarak hazırlamaları yönündeki iradesini açıklamıştır. (Üstündağ, 2003:8) 24 Mart 2002 tarihinde Lizbon Avrupa Konseyi, finansal tabloların karşılaştırılabilirliğini arttırmak amacı ile ”Finansal Hizmetler Eylem Planı”nı genişleterek, UFR Standartları’nın en geç 2005 yılında uygulamaya konulması için çağrıda bulunmuştur. Alınan bu kararın, uluslararası tek pazarı olur kılmak ve pazarın etkinliğini sağlamada büyük bir etkisi

olmuştur. Ayrıca, AB üyesi gelişmiş ülkelerin halka açık şirketlerin finansal raporlarında bu standartları uygulamaya koyacak olması küresel boyutta geçerliliğini güçlendirmiştir.

Piyasa işleyişine ve sermaye hareketine katkıda bulunmayı amaçlayan konsey, halka açık şirketlerin konsolide tablolarında yüksek kaliteli muhasebe standartları dizisinin uygulanması gereği üzerinde durur. UFR Standartları'nı uygulamayı kabul etmiş ülkelerin halka açık şirketlerin konsolide finansal raporlarında standart uyumunu sağlamak için AB Komisyonu 19 Haziran 2002 tarihinde (Regülasyon 1606/2002) yayınlanan AB Raporlama Stratejisi ve 1999/468/EC (28 Haziran 1999) yönetmeliği doğrultusunda Komisyona verilen yetki ile en geç 1 Ocak 2005 tarihinde UMS'yi uygulamaya başlamaları zorunlu kılınmıştır. Tasarı ile ayrıca ülkelere tercihleri doğrultusunda borsada kayıtlı olmayan şirketlerin konsolide bilançolarına ek olarak diğer bütün şirketlerin yıllık bilançolarında uluslararası muhasebe standartlarını kullanmalarına izin verme hakkı tanınmıştır.

Geçiş yönetebilmek amacı ile Avrupa Komisyonu, tebliğ yürürlüğe girdikten kısa bir süre sonra iki yıllık süre içerisinde AB ülkelerinde uygulanmak üzere UFR Standartları'nı tanıyarak hisse senedi işlem gören şirketlerde uygulanmasını zorunlu tutmuştu. Bu iki yıllık süre, ülkelerin muhasebe uygulamalarını düzenleyebilmeleri için tanınan bir geçiş aralığıdır. Bu süreçten yararlanabilmenin koşulları sermaye piyasalarının uygulamakta oldukları muhasebe standartlarının UFR Standartları ile uyumlu olması, bu bilginin şirketler tarafından yayınlanan finansal raporlarda sunulması, yakınsama çalışmalarının devamı konusunda taahhütte bulunmuş olması ve 31.12.2008 tarihinden önce tam geçişin sağlanacağı yönünde bir program hazırlanmış olmasıdır. Borsaya kote olmayan şirketlerin uyum sürecine dahil edilip, edilmeyeceği ulusal düzenleyici kuruluşların kararına bırakılmıştır.

Daha önce değinildiği gibi UMS Kurulu özel yapılı, bağımsız bir kuruluş olduğundan, yayınladığı UMS ve UFR Standartları'nı uygulatma yönünde hiç bir yetkisi bulunmamakta ve standartlara uyumu sağlama konusunda ülkelerin düzenleyici kuruluşlarının, yasalarının ve kurallarının desteğine ihtiyaç duymaktadır. UMS Kurulunun bu yapısından dolayı standartların ülkeler tarafından uygulanış biçimleri farklılık göstermiştir. Standardı olduğu gibi alıp, içeriğine değişiklik getirmeden uygulayan ülkeler (Kanada ve Güney Afrika ülkeleri) mevcutken, ulusal

muhasabe sistemlerinden UFR Standartları'na geçişi sırasında kısa vadede kolaylık sağlamak amacı ile standardı madde madde inceleyip, gerekli yerlerde küçük çaplı veya ciddi değişiklikler getirenlerde (Avrupa Parlamentosu/ AB üye ülkeleri) bulunmaktadır. Yani, AB üye ülkelerinin kullandıkları uluslararası standart seti UMS Kurulu tarafından öne sürülen standart veya güncellemelerin tam karşılığı olmamaktadır. Bu durum, aslında yakınsama anlayışına ters bir durumdur. Çünkü uzun vadede uluslararası UFR Standartları'nın farklılık göstermesine neden olacak ve finansal raporların karşılaştırılabilirliğini azaltacaktır. UFR Standartları'nın ülkeler arasında gösterdiği farklılıkları çalışmasında detaylı bir şekilde ele alıp, inceleyen Nobes, (2011) bu görüşü desteklemektedir.

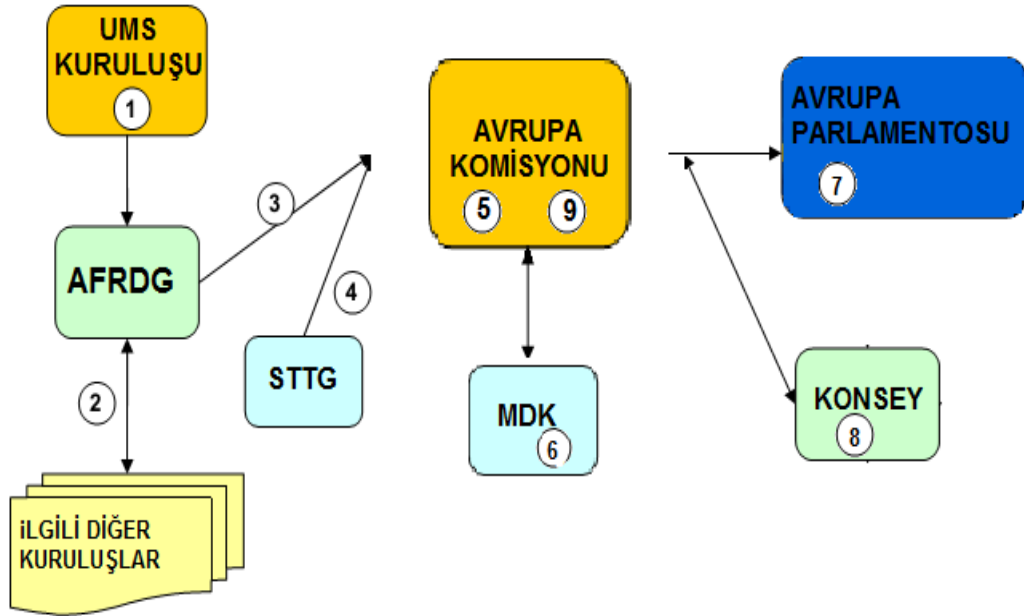
Avrupa Komisyonu'nun onayladığı Regülasyon 1606/2002, UMS/UFR Standartları kullanımının ancak Komisyon tarafından onaylanan versiyonuna izin vermektedir. Dolayısı ile UMS Kurulu tarafından yayınlanan standarda Komisyon değişiklik getirebilmektedir. Bunun en büyük rneği, UMS 39 standardıdır. İncelenen standart madde madde ele alındığından, UMS 39 standardı onaylanmadan “finansal araçların ilk muhasebeleştirilmesi ve değerlenmesi” üzerine olan bölüm Komisyon tarafından rededilip, taslaktan çıkartılmıştır. Dolayısı ile AB standart onay sürecinin bir dezavantajı, Komisyon tarafından onaylanan standartların UMS Kurulu tarafından yayınlanan standartlardan farklı olabilme olasılığıdır. UFR Standartları'nı uygulayan ülkeler arasında oluşan bu raporlama farklılıkları finansal rapor kullanıcılarını zor durumda bırakmaktadır, çünkü standart maddelerindeki farklılıklar şirket finansal raporlarında açıklanmamaktadır. Standartların lkeler arası çeşitli uygulanma yöntemleri ilerideki bölümde daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

UMS Kurulu'nun standart setinde ne sürdüğü her değişikliğin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu tarafından incelenip, onaylanmasına gerek olduğundan oldukca uzun bir süreci kapsamaktadır. Dolayısı ile her seferinde Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu tarafından standartların tartışılmasına ve onaylanmasına gerek kalmaması ve geçiş sürecinin düzenlenmesi amacı ile EC/1606/2002-madde 6 doğrultusunda Muhasebe Düzenleme Komitesi (Accounting Regulatory Committee - ARC)'i görevlendirmiştir. 2001 yılında da AB'de uluslararası standartların entegrasyonunda Komite'ye teknik görüşler sağlanmak adına da Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (European Financial Reporting Advisory Group -

EFRAG) kurulmuştur. Değişik ülkelerden ve profesyonel iş alanlarından gelen üyelerden oluşan Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu'nun görevleri arasında, UFR Standartları'nın ve yorumlarını detaylı bir şekilde inceleyerek, gerektiği yerde değişikliklerin yapılması için öneriler getirmek ve standartların kalitesi üzerinde Avrupa Komisyonu'na rapor sunulması bulunmaktadır. Özel sektör grubu olan AFRDG, AB'de kullanılacak uluslararası standartlarının şekillendirilmesinde aktif bir rol almaktadır.

14 Temmuz 2006 tarihli, 2006/505/EC regülasyonu Standart Tavsiyeleri Tetkik Grubu'nun objektivitesi ve bağımsızlığı üzerine Avrupa Komisyonunu bilgilendirmesi için kurulmuştur. Onaylanan standartları, Avrupa Parlamentosu'nun veto etmeye yetkisi bulunmaktadır. UM Standartları ve yorumlarının AB'de onay sürecini gösteren şekil aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1: Uluslararası Muhasebe Standartları ve Yorumlarının Avrupa Birliği'nde Onay Süreci

Kaynak: European Commision, 2013

Şekil’de ifade edilen süreç: (European Commision, 2013) (1) UMS Kurulu tarafından bildiri yayınlanır. (2) Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu ilgili çıkar gruplarına danışmak üzere bir toplantı düzenler. (3) Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu bildiriye inceler ve kalitesi, içeriği üzerine hazırladığı raporu Avrupa Komisyonu’na sunar. Bu rapor ayrıca standardın uygulanmasının yaratabileceği potansiyel ekonomik etkileri hakkında da bilgi sunmaktadır. (4) 2006/505/EC regülasyonu doğrultusunda Standart Tavsiyeleri Tetkik Grubunu, AFRD Grubu çalışmalarının objektivitesi ve bağımsızlığı üzerine Avrupa Komisyonu’nu bilgilendirir. (5) AFRD Grubu ve STTG’nun önerisi olumlu ise bildiri Avrupa Komisyonu tarafından tasarı olarak hazırlanır ve Muhasebe Düzenleme Komitesine gönderilir. (6) MD Komitesi oy çoğunluğu ile Avrupa Komisyonuna standardın onayı veya iptali konusunda kararını sunar. (7), (8) ve (9) Avrupa Parlamentosu, Komisyonu ve AB Konsey’i taslağı onaylar ise standart geçerlilik kazanıp, yayınlanır.

UMS Kurulu standardı onayladıktan yaklaşık 2 aylık bir süre içerisinde Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu bildiriye inceler. UM Standardı yayımlandıktan ve AFRD Grubu tarafından onaylanıncaya kadar Standart Tavsiyeleri Tetkik Grubu, AFRD Grubu’nu ve UMS Kurulu çalışmalarını inceleyerek Avrupa Komisyonunu kararın objektivitesi ve bağımsızlığı üzerine bilgilendirmek için bir rapor hazırlar. Bu rapor AFRD Grubu standardı onayladıktan yaklaşık 1 ay içerisinde yayınlanır. Daha önce bahsedildiği gibi, UMS Kurulu’nun standart setinde öne sürdüğü her değişikliğin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu tarafından incelenip, onaylanması uzun bir süre alacağından, tartışma sürecini kısaltmak ve yönetmek amacıyla Muhasebe Düzenleme Komitesi görevlendirilmiştir. MD Komitesi SARG raporu yayımlandıktan 1 ay içerisinde, kendi raporunu sunmak zorundadır. Standardın onaylanması durumunda Avrupa Parlamentosu’nun kararı geri çevirmek için 3 ayı bulunmaktadır. Eğer Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu standart taslağını UMS Kurulu tarafından yayımlandığı hali veya değişiklikler getirerek onaylar ise, karar Avrupa Birliği Resmi Gazetesi’nde (2 hafta içerisinde) yayınlanır.

1606/2002 regülasyonu doğrultusunda standart sadece Resmi Gazetede yayınlandığında AB üyelerine uygulama zorunluluğu doğmaktadır. UMS Kurulu standardı yayınlaması ve AB Resmi Gazetesinde ilan edilmesi arasında geçen süre nedeni ile standartların yürürlüğe girdikleri tarihler AB dışında bulunan ülkelerde farklılık gösterebilmektedir. Buna bir örnek olarak UFRS 9 standardı verilebilir. 12 Kasım 2009 tarihinde UMS Kurulu tarafından yayınlanan standart (16 Aralık 2011 tarihinde revize edilmiş), 02 Kasım 2009 tarihinde Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubuna incelenmesi üzerine gönderilmiştir ancak Grup standart hakkında hala bir görüş birliğine varamamıştır. Dolayısı ile Muhasebe Düzenleme Komitesi'nin oylaması ertelenmiştir ve standart için tahmini bir uygulama tarihi belirlenmemektedir. UMS Kurulunun standart için yeni yürürlük tarihi 01 Ocak 2015'tir. Bu tarihten önce standardın Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayınlanabilmesi için yakın bir zamanda Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubun'un bir görüş birliğine varması gerekmektedir.

AB Standart onaylama sürecinin bir diğer dezavantajı, AB tarafından kabul edilen UFR Standartları'nı finansal raporlarında uygulamak ile yükümlü olan şirketlerin, AB Resmi Gazetesindeki ilan tarihlerini takip etmemesi, dolayısı ile standart uygulama başlangıç tarihlerini kaçırmasıdır. Örnek olarak, UFRS 7 "Finansal Araçlar : Dipnotlar" standardında "Finansal Varlıkların Transferi; Finansal varlık ve finansal borçların netleştirilmesi" üzerine getirilen değişikliğin 22 Kasım 2011 tarihindeki Avrupa Komisyon ve Parlamento tarafından onaylanmasını ve 23 Kasım 2011 tarihinde Resmi Gazete yayınlanmasını kaçıran finansal rapor hazırlayıcılarının yıllık finansal raporlarında, standart değişikliğinin henüz yürürlüğe girmemiş olduğunu beyan ederek, standart ile uyumsuzluk göstermesi verilebilir.

1.4. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI STANDARTLARA GEÇİŞ SÜRECİNDE DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN ROLÜ

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalarda bu ülke uygulamalarının etkileri görülmüştür. Bu nedenle ülkemizde muhasebe dilinin gelişmesinde Fransız muhasebe sistemi ile

Alman muhasebe sistemi etkili olmuştur. 1950 yılında yürürlüğe giren Vergi Usul Kanunu ile 1957 yılında revize edilen Türk Ticaret Kanunu'nda bilanço hukukunu düzenleyen muhasebeye ilişkin hükümler muhasebe dilinin yerleşmesine ve gelişmesine yasal bir zemin sağlamıştır. 1960 sonrasında muhasebenin ABD muhasebe uygulamalarının etkisine girmesi, 1974 sonrası uluslararası muhasebenin Türkiye'de uygulama alanı bulması, Türk Muhasebe Sisteminin ve ilke ve kurallarının yasal taleplerle uyuşma sürecini etkilemiş ve farklılaşma belirgin hale gelmiştir. (Türker, 1996: 5)

Muhasebe sisteminde tekdüzeni sağlamak ve denetimi kolaylaştırmak amacıyla, Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan ve 1994 yılında yürürlüğe giren Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile muhasebenin temel kavramları tanımlanmış, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tabloların hazırlanması ve sunulması ile tekdüzen hesap planı (THP) ve hesap çerçevesi düzenlenmiştir. Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) olarak adlandırılan bu düzenlemeler, Türkiye'de anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir muhasebe kayıt düzeninin ve finansal raporlamanın yerleşmesine imkan sağlamıştır. (Bayır, 2010: 91) Türkiye'de Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nin uygulamaya girmesi, muhasebe uygulamalarının standartlaştırılması yönünde atılan çok önemli bir adımdır. Çünkü Tekdüzen Muhasebe Sistemi, Avrupa Topluluğu'nda yer alan ülkelerin ortak bir biçimde yaşama geçirdikleri muhasebe uygulamalarına yön veren Dördüncü Direktif'e uyumlu olarak hazırlanmıştır. (Yalkın, Akdoğan, 1994: 5) 1978 yılında kabul edilen Dördüncü Direktif, AB üye ülkeler arasında muhasebe uygulama farklarını azaltmak adına finansal tablolarda bulunması gereken unsurları kapsamaktaydı.

Türkiye'de şirket hisselerinin dünya borsalarında işlem görmeye başlaması uluslararası ticari ilişkilerin ve sermaye hareketliliğinin geliştirilmesine ve rekabet piyasasındaki payının artmasına neden olmuş, bu gelişmeler sayesinde tam şeffaflığa dayalı muhasebe standartlarına olan ihtiyaç anlaşılmıştır. 1987 yılı sonrası AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunulması ile AB düzenlemelerinin ve küreselleşme hareketlerinin hızlanmasıyla hemen hemen tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de UM Standartları'nın etkisinde kalınmıştır. AB Komisyonu tarafından 19 Haziran 2002 tarihinde yayınlanan Regülasyon 1606/2002 AB Raporlama Stratejisi doğrultusunda, AB üye ülkelerin en geç 1 Ocak 2005 tarihinde UMS/UFR

Standartlarını uygulamaya başlamaları zorunlu kılınmıştır. AB'ne üye olmayan menkul kıymetleri Avrupa sermaye piyasalarında işlem gören işletmeler ise, 2007 yılında AB'nin ilgili düzenlemelerine tabi olacaklardır. Bu durum, gereken uyumun sağlanması açısından Türkiye için önemli bir faktördü.

Ulusal muhasebe uygulamalarını UFR Standartları ile uyumlu hale getirme yönünde 2003 yılında SPK Başkanı olarak görev yapan Cansızlar, 17 Kasım tarihinde yaptığı bir basın açıklamasında, “Ülkemizin muhasebe uygulamaları UFR Standartları uyumlaştırma çabaları ,stratejik hedefimiz açısından önemli bir adım olarak kabul edilmelidir.” demiştir. Üyelik süreci bir yana, uluslararası finansal raporlama çalışmalarının başarılı bir şekilde raporlama sistemimize entegre edilmesi, uzun vadede potansiyel yatırımcıları çekmek ve finansal kaynak arayışını kolaylaştırmak için büyük bir avantaj sağlayacaktı. (Cansızlar, 2003: 2) Türkiye'nin UFR Standartları'na geçiş nedenleri arasında tanınmış kuruluşların bu standartlara vermiş olduğu destek de vardır.

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun, uluslararası finansal standartlar üzerine yapılan çalışmaları takip edip, yüksek kalitede ve karşılaştırılabilir finansal rapor sunumunu arttırmak için kendisinden borç alan ülkelerin bu standartlarını benimsemeleri yönünde ısrar etmesi bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. (Uluslararası, 2005: 17) Yabancı sermaye sağlamanın öneminin giderek artması ile, iki kuruluşun arzuladıkları koşullar harekete geçirici nitelikteydi. Dolayısı ile Sermaye Piyasası Kurulunun 30.07.2002 tarihinde UP Fonu' na göndermiş olduğu niyet mektubunda, şirket finansal raporlarında UFR Standartları'nı uygulamayı kabul ettiğini ve çalışmalara başlanacağını taahhüdü yer almaktaydı.

Bu gelişmeler UM Standartları'na uygun mali raporların düzenlenerek kullanılmasının önemini vurgulamıştır. Bu sayede, Türkiye'deki muhasebe standartlarının da UMS/UFR Standartları'na uyumunun sağlanması gayreti içine girmiştir. Bu uyum süreci içerisinde standartların benimsenmesi, uygulamaya konulması, mali tabloların kalitesinin artırılması ve standartlara olan kamu güveninin yükseltilmesi konusunda düzenleyici ve denetleyici kuruluşların büyük bir katkısı olmuştur. Geçiş sürecinde UMS/ UFR Standartları'nda ortak bir uygulama yaklaşımı geliştirmeye amacı ile açıklık getirici, yönlendirici tebliğ, kılavuzlar, öğretim ve eğitimi notları yayınlanmıştır. Ayrıca, uluslararası standart setinin Sermaye

Piyasasında hisse senetleri işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları, tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve söz konusu işletmelerin bağlı ortaklığı, iştiraki veya müşterek yönetime tabi teşebbüsü konumundaki konsolidasyon kapsamı dışında tutulmamış, şirketler açısından finansal raporlarında uygulanması yasa ile desteklenmiştir. İlerideki bölümde bu çalışmalar detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

UFR Standartları'na standartlarına uyum ve yakınsama sürecinde, Türkiye'de faaliyette bulunan düzenleyici kuruluşlardan bazıları şunlardır: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ve Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK).

1.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulan Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye sermaye piyasalarının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını düzenlemek ve denetlemek amacı olan bir kuruluştur. 2499 sayılı Kanunda Madde 16: Muhasebe mali tablo ve rapor standartları, ilan, bağımsız denetleme “...kamuya açıklanacak veya gerektiğinde Kurulca istenecek mali tablo, rapor ve bilgileri tespit olunacak şekil ve esaslara, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uymak suretiyle düzenlemekle yükümlü” ve Madde 22: Sermaye Piyasası Kurulunun Başlıca Görev ve Yetkileri, “kamunun zamanında yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla, genel ve özel nitelikte kararlar almak ve her türlü mali tablo ve raporlar ile bunların bağımsız denetimlerinin, sermaye piyasası araçlarının halka arzında araçların değerini etkileyebilecek önemli bilgilerin kapsamını, standartlarını ve ilan esaslarını tespit ve bu konularda tebliğler yayımlamak..” maddeleri ile SP Kurulu'na muhasebe standartları düzenleme yetkisi verilmiş olup, bu yetki çerçevesinde kanun kapsamında yer alan ortaklıkların uymak zorunda oldukları muhasebe standartlarına ilişkin düzenlemeler yapmaktadır.

Özel kanunla yetkili kılınmış olan SP Kurulu, ortak bir standart uygulama yaklaşımı geliştiren, uyum birliğini sağlayan, yönlendirici ve açıklık getirici tebliğ ve kılavuzlar yayınlayan, piyasa faaliyetlerini denetleyen ve kamuyu aydınlatan, idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumudur. Devlet Bakanlığı'na bağlı, merkezi Ankara'da olan kurul, yakın zamanda İstanbul'a taşınacaktır. Kurulun temel amaçları şu şekilde özetlenebilir; sermaye piyasasının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak, piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamak. Kurul'un sermaye piyasası ile ilgili yaptığı düzenlemeler Tebliğ olarak Resmi Gazetede yayınlanır.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Madde 47, (30 Aralık 2012 tarihli) 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu 107 ve 115'de kapsamında gerçeğe aykırı defter ve kayıt tutan, hesap açan veya bunlarda her türlü muhasebe hilesi yapan ya da gerçeğe aykırı bağımsız denetleme raporu düzenleyenler ile düzenlenmesini sağlayanlar, Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır. Kurul, yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve Kurulca alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket ettiği tespit edilen gerçek kişiler ve tüzel kişilere para ceza verip, işlenen suçun derecesine göre Cumhuriyet savcılığına da şikayet etme hakkını saklı tutmaktadır.

Uluslararası alanda faaliyetlerini geliştirip, AB'ne üye olabilmeyi amaçlayan Türkiye, Maliye Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından oluşturulup, yürürlüğe konan ulusal muhasebe sistemi gelişen ekonomik koşullar neticesinde yatırımcı ihtiyaçlarını karşılayamadığından dolayı, sermaye piyasalarını şeffaflaştırmak, ve İMKB'de (2013 tarihinden itibaren Borsa İstanbul) faaliyet gösteren şirketlerin hisse senetlerine olan ilgiyi arttırmak amacı ile UFRS/UM Standartları'na tam uyumlu finansal standartlar geliştirilmeye çalışılmıştır. 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI, No: 25), hisse senetleri borsada işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları, tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketlerini ve söz konusu işletmelerin bağlı ortaklığı, iştiraki veya müşterek yönetime tabi teşebbüsü konumundaki konsolidasyon kapsamı dışında tutulmamış

şirketler açısından geçerli olup bu şirketlerin finansal raporlarında uygulanması zorunludur. Tebliğ 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş ve uygulayan şirketlerin raporları SP Kurulu tarafından UFRS/UM Standartları'na uyumlu sayılmıştır.

Seri XI, No: 25'e ek olarak 21.12.2004 tarihinde 25677 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Seri: XI, No:27 "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değışiklik Yapılmasına Dair Tebliğ", şirketlere UMS/UFR Standartları full standart olarak uygulamayı tercih etmeleri durumunda, öngörülen düzenleme ve ilan yükümlölüklerini yerine getirmiş sayılacağı belirtilmiştir. Sermaye piyasasında faaliyette bulunan şirketlere böylelikle Seri: XI, No:25 tebliğı ve UMS/UFR Standartları uygulama arasında bir opsiyon sunulmuştur.

Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI, No: 25), 33 adet UM Standartları baz alınarak hazırlanmıştır ve tebliğ içerisinde UM Standartları ile tam uyumlulukta olduğı ifade edilmiştir. Söz konusu tebliğ, 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara finansal tablolardan geçerli olup, yürürlüğe girmiştir. Bu tebliğin kısımları ve bu kısımlara karşılık gelen UMS, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4: Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI, No: 25) Kısımları ve Karşılık Gelen Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

Kısım No	Tebliğ Kısımlarında Düzenlenen Konular	UMS	Başlığı
Kısım 1	Mali Tablolara İlişkin Genel İlkeler	-	Finansal Raporların hazırlanması ve Sunumunun Genel İlkeleri
Kısım 2	Mali Tabloların Sunumu	UMS 1	Mali Tabloların Sunumu
Kısım 3	Ara Mali Tablolar	UMS 34	Ara Dönem Finansal Raporlama
Kısım 4	Nakit Akım Tablosu	UMS 7	Nakit Akış Tabloları
Kısım 5	Hasılat	UMS 18	Gelirler
Kısım 6	Stoklar	UMS 2	Stoklar
Kısım 7	Maddi Varlıklar	UMS 16	Maddi Duran Varlıklar
Kısım 8	Maddi Olmayan Varlıklar	UMS 38	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
Kısım 9	Varlıklarda Değer Düşüklüğü	UMS 36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü
Kısım 10	Borçlanma Maliyetleri	UMS 23	Borçlanma Maliyetleri
Kısım 11	Finansal Araçlar	UMS 32	Finansal Araçlar: Sunum ve Açıklama
		UMS 39	Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
Kısım 12	İşletme Birleşmeleri	UMS 22	İşletme Birleşmeleri
Kısım 13	Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi	UMS 27	Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar
		UMS 28	İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar
		UMS 31	İş Ortaklarındaki Paylar
Kısım 14	Kur Değişiminin Etkileri	UMS 21	Kur Değişiminin Etkileri
Kısım 15	Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesi	UMS 29	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
Kısım 16	Hisse Başına Kazanç	UMS 33	Hisse Başına Kazanç

Kısım 17	Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar	UMS 10	Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar
Kısım 18	Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar	UMS 37	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
Kısım 19	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklik ve Hatalar	UMS 8	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
Kısım 20	Kiralama İşlemleri	UMS 17	Kiralama İşlemleri
Kısım 21	İlişkili Taraflar	UMS 24	İlişkili Taraf Açıklamaları
Kısım 22	Finansal Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması	UMS 14	Bölümlere Göre Raporlama
Kısım 23	Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Mali Tablolarının Kamuya Açıklanması	UMS 30	Banka ve Benzeri Finansal Kuruluşların Mali Tablolarının Kamuya Açıklanması
Kısım 24	İnşaat Sözleşmeleri	UMS 11	İnşaat Sözleşmeleri
Kısım 25	Durdurulan Faaliyetler	UMS 35	Durdurulan Faaliyetler
Kısım 26	Devlet Teşvik ve Yardımları	UMS 20	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının İzahı
Kısım 27	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	UMS 40	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
Kısım 28	Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler	UMS 12	Gelir Vergileri
Kısım 29	Çalışanlara Sağlanan Faydalar	UMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
Kısım 30	Emeklilik Planları	UMS 26	Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
Kısım 31	Tarımsal Faaliyetler	UMS 41	Tarımsal Faaliyetler
Kısım 32	Mali Tablo ve Raporların Açıklanması, Kurula ve Borsaya Gönderilmesi		
Kısım 33	İlk Dönem Mali Tablolar	-	-
Kısım 34	Muhtelif Hükümler	-	-

Kaynak: SPK, 2004

Seri XI, No. 25 tebliği ile UM Standartları arasında bulunan kavramsal ve raporlama farklarının uluslararası raporlama uyumu üzerindeki olumsuz etkisi nedeni ile 09.04.2008 tarihinde sunulan “Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar” tebliği (Seri:XI, No:29), Seri XI, No. 25 tebliği’ni yürürlükten kaldırılmıştı. Yürürlüğe giren yeni Tebliğ, borsa şirketleri, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve bu işletmelerin bağlı ortaklık, iştirak ve iş ortaklıklarını kapsamakta olup, kamunun zamanında, yeterli ve doğru bir şekilde aydınlatılmasını teminen, düzenlenecek finansal raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esasları belirlemektir. Böylelikle sermaye piyasasında hisse senetleri faaliyet gösteren şirketlerin 01.01.2008 tarihinden itibaren olan hesap dönemleri için Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından Resmi Gazetede yayınladığı Türkiye Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartları veya TMSK tarafından ilan edilinceye kadar UMS/UFR Standartları ve bunlara ilişkin ek ve yorumların finansal raporlarında uygulamaları zorunlu kılınmıştır.

Seri XI, No: 29, Türkiye’de ki uluslararası finansal raporlama çalışmaları açısından bir diğer önemi, tebliğin 5. Maddesi, işletmelerin finansal raporlarını hazırlarken UMS/UFR Standartları’nı AB tarafından kabul edilen haliyle uygulamasını gerekli kılmıştır. Daha önceki bölümde değinildiği gibi, UMS Kurulu’nun yapısı gereği UMS ve UFR Standartları’nı ülkeler tarafından nasıl uygulamaya konulacağını dikte edememektedir. Standarta küçük çaplı veya ciddi değişikliklerin getirilmesi durumunda, Türkiye bu tebliğ ile UMS Kurulu tarafından öne sürülen standart veya güncellemelerin yerine AB tarafından kabul edilen haliyle UMS/UFR Standartları uygulamayı kabul etmektedir. Tebliğ maddesinin getirdiği bir başka yükümlülük “finansal tabloların AB tarafından kabul edilen haliyle UMS/UFR Standartları’na göre hazırlandığı...” hususuna dipnotlarda yer vermesidir.

Kurul maddelerinden 16 ve 22 doğrultusunda muhasebe mali tablo ve rapor standart şekil ve esaslarını düzenlemek, genel özel nitelikte kararlar almak yetkisine sahip olan SP Kurulu, kamuoyunu aydınlatmak amacı ile ayrıca yönlendirici ve bilgilendirici açıklamalar yapıp, kullanım rehberleri sunabilmektedir. Finansal rapor kullanıcıları kurul kararlarını yakından takip edip, uygulamakla yükümlüdürler. Ancak açıklama ve hatırlatmalar, UMS/UFR Standartları kapsamında işletmelerin yapması gereken tüm sunum ve açıklama gereklerini kapsamamakta olup, belli

konularda uygulama birliği sağlama ve yönlendirici olma amacına hizmet etmektedir. Kurulun finansal raporlar ve dipnotlar üzerine almış olduğu kurul kararları aşağıda, içerikleri ile birlikte sunulmuştur:

- Kurul Kararı, 2004/50 sayılı Haftalık Bülten: 30.11.2004 tarih ve 47/1565 sayılı toplantıda Yeni Türk Lirası'na geçiş düzenlemeleri doğrultusunda kamuya açıklanacak mali tablo ve raporlara ilişkin bilgi sunulmuştur.
- Kurul Kararı, 2004/51 sayılı Haftalık Bülten:Sermaye piyasalarında UFRS/UM Standartları ile uyumlu muhasebe standartlarının finansal verinin mali tablolardaki gösteriminde tutarlılığın ve karşılaştırılabilirliğin sağlanması amacı ile Karar Organi'nı (10.12.2004 tarihli) 1604 sayılı Tebliğ ile " UFR Standartları ile uyumlu Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ/UFR Standartları uyarınca düzenlenecek mali tablo ve dipnot formatları" yayınlamıştır. UFR Standartları ve Seri XI, No: 25 uyarınca formatları hakkında detaylı bilgi sunan rehber uygulaması aynı karar doğrultusunda gerekli kılınmıştır.
- Kurul Kararı, 48/1588 sayılı: 10.12.2004 tarihinde Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'nun formatı sunulmuştur.
- 2005/22 sayılı Haftalık Bülten: 27.05.2005 tarih ve 21/667 sayılı kararı ile aktif bir piyasası olan finansal araçların değerlemesine ilişkin yönlendirici, açıklık getirici bilgi sunulmuştur.
- Kurul Duyurusu, 2006/18 sayılı Haftalık Bülten: Mali tabloların ilk defa enflasyona göre düzeltilmesinden ve Seri: XI, No: 25 sayılı Tebliğ/UFR Standartları ilk geçişte, karşılaştırmalı mali tabloların düzenlenmesinden ortaya çıkan "geçmiş yıllar karı"nın ortaklara nakit temettü dağıtımı konusunda tereddütlerin giderilmesine ilişkin açıklama getirilmiştir.
- Kurul Kararı, 11/467 sayılı: Karar Organi'nın 17.04.2008 tarih 11/467 sayılı Kararı uyarınca, Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ne göre hazırlanacak finansal tablolarda geçerli olacak bilanço ve gelir tablosu formatları ile bunlara ilişkin açıklamalar kılavuz olarak sunulmuştur. Ancak bu kılavuzlar, UMS/UFR Standartlar kapsamında işletmelerin yapması gereken tüm sunum ve açıklama kurallarını kapsamamaktadır. Uygulama birliği

sağlama ve yönlendirici olma amacına hizmet eden bu açıklamalarla finansal tablo ve dipnotlarda sınırlı kalmaması ve UMS/UFR Standartları kapsamında, diğer sunum ve açıklamaların da yapılması gerekmektedir.

- Kurul Duyurusu, 2008/16 sayılı Haftalık Bülten: Seri:XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” uyarınca düzenlenecek finansal tablo (Finansal Durum, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tabloları)ve dipnot formatları 18.04.2008 tarihli 2008/16 sayılı Haftalık Bültende rehber olarak sunulmuştur.
- Kurul Duyurusu, 2008/18 sayılı Haftalık Bülten: 02/05/2008 tarihinde Seri:XI, No:29 (Tebliğ)’nin ve anılan Tebliğ uyarınca hazırlanacak finansal tablo formatlarının ilk uygulama yılı olmasından kaynaklanan tereddütlerin giderilmesini amacı ile açıklamalar yapılmıştır.
- Kurul Duyurusu, 2009/2 sayılı Haftalık Bülten: 9/1/2009 tarihli ve 1/34 sayılı kararı uyarınca, 2008/16 sayılı Haftalık Bülten aracılığıyla kamuya duyurulmuş olan, Seri:XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği”ne tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatlarının “Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi”ne ilişkin dipnotuna güncelleme yapmış ve 2008/18 sayılı Haftalık Bülteninde yayımlanan duyurunun 8 numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır. UFRS 7’de yer alan "Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi" bölümü dışındaki diğer hususlar, 2008/16 sayılı Haftalık Bülteni’nde yer alan kullanım rehberinde belirtilen dipnotlarda açıklanmaya devam edilecektir.
- 2009/4 sayılı Haftalık Bülten: 09.01.2009 tarihli, 2009/2 sayılı Haftalık Bülteni’nde ilan edilen, Seri:XI, No:29 Tebliği’ne tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatlarının "Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi"ne ilişkin dipnot formatında güncelleme yapılmıştır.
- 25/4/2013 tarihli ve 82 sayılı Toplantı: 20/05/2013 tarihli ve 28652 sayılı Resmi Gazetede, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 88.maddesi ile 660 sayılı KHK’nın 9.maddesine dayanılarak finansal rapor ve dipnot

açıklamaları üzerine hazırlanan finansal tablo örnekleri ve kullanım rehberi sunulmuştur.

Son dönemde Türkiye’de, İşletmeler tarafından düzenlenecek finansal raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke, usul ve esasları konusundaki düzenlemelerde önemli değişiklikler yaşanmıştır. 13 Haziran 2013 tarihli, 28676 sayılı Resmi Gazetede (6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun doğrultusunda yayınlanan) II-14.1 tebliğ, 26842 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Seri:XI, No:29’u yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yeni tebliğin 5. Maddesi, işletmelerin finansal tablolarının hazırlanmasında artık TMS Kurulu yerine, KGMDS Kurulu tarafından yayımlanan TMS/TFR Standartları’nı esas alacakları, ayrıca finansal raporlama ilke, usul ve esaslarının, açık ve anlaşılabilir hale gelmesini veya uygulama birliğinin sağlanmasını teminen, gerekli görülmesi halinde, uygulamayı belirlemek üzere, Kurulca kararlar alınacağı ve bu kararlara işletmeler tarafından uyulmasının zorunlu olacağı belirtilmiştir. KGMDS Kurulu’nun kuruluşu ile TMS Kurulu’nun yayınlamış olduğu standartlar tanınıp, sitesinde yayınlanmıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14 Şubat 2011 tarihli, 27846 sayılı) çerçevesinde Kurulun muhasebe standartları alanında, Türkiye Muhasebe Standartları ile uyumlu ikincil düzenlemeler yapma imkanı bulunmaktadır. Tasarı ile bu konuda düzenleme yapma yetkisi Kurul’a verilmektedir. Tebliğ, yatırım fonları ile konut finansmanı ve varlık finansmanı fonları dışında kalan ihraççılar ve sermaye piyasası kurumlarını kapsamakta olup, banka, sigorta şirketleri ve finansal kiralama, faktöring, finansman şirketleri, özel mevzuatlarına göre belirlenmiş şekil ve esaslar çerçevesinde, finansal raporlarını düzenlemeleri öngörülmektedir. Ancak bu şirketler, kendi özel mevzuatlarına aykırı olmamak kaydıyla Tebliğ hükümlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

1.4.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)

İdari, mali özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), 18.12.1999 tarihli, 4487 sayılı Kanun ile (2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’na eklenen EK 1. kuruluş maddesi ile), yasal statüye kavuşmuş ancak 2002 yılında kadar faaliyete başlamıştır. Yasada öngörüldüğü

şekliyle bu kurulun görevi, denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamaktır. Çeşitli organizasyonların finansal tablo ve raporlarının, özel kanunlardaki hükümlere göre hazırlamasına izin veren Sermaye Piyasası Kanunu'nun 50/(a) maddesi ile Türkiye'de Muhasebe standartları alanında karmaşıklık oluşmuştur.

Bu karmaşıklığı TMS Kurulu'nun gidermesi ve birlikteliği sağlaması amaçlanmaktaydı. Kurulun başlıca görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir; (TSB, 2010a)

- *Muhasebe alanında oluşturulacak standartların belirlenmesi,*
- *Muhasebe standartlarının oluşturulması sürecini ve bu süreçte çalışma birimleri arasında görev paylaşımının ve sorumlulukların belirgin hale getirilmesi,*
- *Standart oluşturulma sürecinde görev alan çalışma birimleri arasında koordinasyonun en verimli şekilde sağlanması ve yönetmelikle belirlenen görevlerin yerine getirilmesi,*
- *Standart oluşturma sürecine muhasebe ilgi gruplarının aktif katılımının sağlanması,*
- *Standartların oluşturulması sürecinde kamuoyunun düzenli olarak bilgilendirilmesi,*
- *Belirlenen muhasebe standartlarının yayınlanması.*

TMS Kurulu ayrıca, uluslararası gündemi takip ederek bilgilendirici açıklamalar, muhasebe standartları üzerine eğitici materyaller ve standart güncelleme ve değişikliklerinin yıl sonu bilanço dönemindeki son şekillerinin yer verildiği standart ve yorum kitapçıkları yayınlamaktadır.

TMSK da, TMSK da olduğu gibi, ulusal muhasebe standartlarının saptanması yanında, UM Standartları ile uyumun sağlanması sorumluluğunu da üstlenmiştir. TMSK, ulusal muhasebe standartlarının oluşturulmasında; uluslararası uygulamalardan esinlenerek, standartların anlaşılır, uygulanabilir ve ihtiyacı karşılar

nitelikte olmalarını sağlamak için, muhasebe ile ilgili tüm grupların standart oluşturma sürecine katılımını sağlayan bir yönetim yapısına sahiptir. Bu sayede, Kurul'un çalışma komisyonları tarafından hazırlanacak olan taslak metinler kamuoyunun görüşüne açılmak suretiyle Ulusal Muhasebe Standartlarına genel kabul görmüş nitelik kazandırılması hedeflenmiştir. (Parlakkaya, 2004: 133)

UMS Kurulu, FMS Kurulu, USPK Örgütü ve AB 'nin ortak çalışmaları sonucu muhasebe standartları hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Bu çalışmalara ortak olarak Türkiye'nin, uluslararası pazarda verimlilik sağlaması umut edilmekteydi.

2002 yılından Kasım 2011'e kadar muhasebe standartlarını yayınlama konusunda tek yetkili kuruluş olarak görev yapan TMSK'nın karar organında çeşitli çıkar gruplarının yararına çalışabilecek üyelerinin bulunmasına rağmen, bu üyelerin yetkilerini bir politik baskı aracı olarak kullanmaları söz konusu olmamıştır. Çünkü TMSK ile Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı arasında yapılan telif ve lisans anlaşması uyarınca (Telif Haklarından Feragat Sözleşmesi), Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), UMS/UFR Standartları, birebir Türkçe çevirisi yapılarak yayımlanmıştır. (Gençoğlu ve Ertan, 2012: 8) Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını AB Komisyonu tarafından onaylanan güncellemeler ve değişiklikleri dikkate alarak incelemeye almıştır.

Aşağıda TMS Kurulu'nun faaliyeti sırasında, 2005 yılı başından itibaren, Resmi Gazete'de UM Standartları ve UFR Standartları'na paralel olarak yayınlanan 31 adet TMS Standartları ve , 8 adet TFR Standartları bulunmaktadır.

Tablo 5: TMS Kurulu Tarafından Yayınlanan TM/ TFR Standartları

TMS/TFRS	Başlığı
TFRS 1	Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
TFRS 2	Hisse Bazlı Ödemeler
TFRS 3	İşletme Birleşmeleri
TFRS 4	Sigorta Sözleşmeleri
TFRS 5	Satış Amaçlı Elde Tutulan Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler
TFRS 6	Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi
TFRS 7	Finansal Araçlar: Açıklamalar
TFRS 8	Faaliyet Bölümleri
TMS 1	Finansal Tabloların Sunuluşu
TMS 2	Stoklar
TMS 7	Nakit Akış Tabloları
TMS 8	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
TMS 10	Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar
TMS 11	İnşaat Sözleşmeleri
TMS 12	Gelir Vergileri
TMS 14	Bölümlere Göre Raporlama
TMS 16	Maddi Duran Varlıklar
TMS 17	Kiralama Sözleşmeleri
TMS 18	Hasılat
TMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar
TMS 20	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
TMS 21	Kur Değişiminin Etkileri
TMS 23	Borçlanma Maliyeti
TMS 24	İlişkili Taraf Açıklamaları
TMS 26	Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
TMS 27	Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
TMS 28	İştiraklerdeki Yatırımlar
TMS 29	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
TMS 30	Bankalar ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarında Yapılacak Açıklamalar
TMS 31	İş Ortaklıklarındaki Paylar
TMS 32	Finansal Araçlar: Sunum
TMS 33	Hisse Başına Kazanç
TMS 34	Ara Dönem Finansal Raporlama
TMS 36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü
TMS 37	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
TMS 38	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS 39	Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
TMS 40	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
TMS 41	Tarımsal Faaliyetler

Kaynak: TSB, 2010b

2 Kasım 2011 tarihi, 28103 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 660 nolu kanun hükmü ile (2499 sayılı kanun) TMSK'nın kuruluş maddesi (Ek 1) iptal edilip, faaliyet dışı bırakılmıştır. Türkiye bağımsız denetim ve muhasebe uygulamalarının baştan aşağı düzenleyen ve aniden oluşan bu gelişmeler sonucu, Türkiye'de düzenleyici ve denetleyici kurum olarak Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGMDSK) yetkilendirilmiştir. 660 Kanun hükmü doğrultusunda KGMDSK Kurumu, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak yetkilerine sahiptir. Yeni TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, yasaların muhasebe standartlarını uygulatma gücü artmıştır.

13 Haziran 2013 tarihli, 28676 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan II-14.1 tebliğ sonucu Seri:XI, No: 29'un (26842 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan) yürürlükten kaldırılmıştır. Tebliğin 5. Maddesinde, bundan böyle finansal tabloların hazırlanmasında KGMDSK Kurulu tarafından yayımlanan TMS/TFR Standartları'nın esas alınacağı ifade edilmektedir. Bu tebliğin yayınlanması ile bağımsız denetim ve muhasebe uygulamalarında KGMDSK Kurulu'na geçiş süreci tamamlanmıştır.

Yeni Kurulu'n kuruluşu ile TMS Kurulu'nun yayınlamış olduğu standartlar topluca tanınıp, sitesinde yayınlanmıştır. Ancak, bu geçiş dönemi sırasında, AB Komisyonu tarafından kabul edilip, Resmi Gazetede (AB ve Türkiye) yayınlanan standart güncellemeleri ve değişiklikleri, TMSK'nın faaliyeti sırasında düzenlemiş olduğu TFRS kitapçıklarında zamanlı bir şekilde güncellenmemiştir.

1.4.3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) 4389 sayılı (18.06.1999 tarihli) Bankalar Kanunu'nun 3.maddesi doğrultusunda “kanunda gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler de yapmak suretiyle uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek ve Kanunla verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri

kullanmak üzere... “ 23 Haziran 1999 tarihinde kurulmuştur. Kuruluş, kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe sahiptir.

Bankaların 2002’de UM Standartları ile uyumlu olmasını sağlamak için yılı sonu itibariyle finansal tablolarının hesap ve kayıt düzeninde tekdüzenin sağlanması, faaliyetlerin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarının zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ilişkin esas, usul ve ilkelerin belirlenmesi amacıyla Muhasebe Uygulama Yönetmeliği yayınlanmıştır. BDDK’nın geliştirdiği bu standartlar bankacılık sektöründe faaliyet gösteren işletmeler için uygulanması zorunlu olan standartlardı. Bu yönetmeliğe ilişkin olarak aşağıda sıralandığı gibi 19 adet muhasebe standardı uygulamaya konmuştur.

Tablo 6: BDDK Muhasebe Uygulama Yönetmeliği Standartları

Tebliğ No	Başlık
1	Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı
2	Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
3	Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
4	Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı
5	Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuyla Yaptığı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
6	Banka Birleşme ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
7	Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı
8	Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı
9	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Dipnotlarda Açıklanması Standardı
10	Banka Çalışanlarının Haklarının Muhasebeleştirilmesi Standardı
11	Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı
12	Dönem Net Kâr/Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Yapılan Değişikliklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
13	Bilanço Tarihinden Sonra Ortaya Çıkan Hususların Muhasebeleştirilmesi Standardı
14	Mali Tabloların Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı - Ekli Tablo
15	Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
16	Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı
17	Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı ve Eki Tablolar
18	Vergilerin Muhasebeleştirilmesi Standardı
19	Özel Finans Kurumlarınca Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı

Kaynak: BDDK, 2006

BDDK'nın oluşturduğu standartların, sadece kendi mevzuatlarına tabi işletmeler tarafından uygulanma zorunluluğunun bulunması, bu standartların uygulanma alanını sınırlandırmıştır. Ayrıca bu standartlar, ülkemizde muhasebe uygulamalarında farklılaşmaya neden olmuştur. (Yalkın ve diğerleri, 2006: 66)

Ülkemizde muhasebenin bilgi üretme fonksiyonunu etkin olarak gerçekleştirebileceği bir yapıya kavuşturulması öncelikle muhasebe standartlarının oluşturulması konusundaki çok başlılığın ve yetki tartışmalarının açıklığa kavuşturulması ile mümkündür. Dolayısı ile 2006 yılından itibaren, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, kendi alanıyla ilgili olarak daha önce yayımladığı muhasebe yönetmeliklerini ve tebliğlerini 01 Kasım 2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin” 4. maddesi uyarınca yürürlükten kaldırarak UFR Standartları ile uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak muhasebeleştirmelerini esaslaştırmıştır. Bu anlamda, ülkemizde bankaların faaliyetlerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standardına (TMS/TFRS) uygun olarak muhasebeleştirilmesi esası benimsenmiştir. 01.01.2007 tarihinden itibari TFRS’ye ile tam uyum sağlayan BDDK, TMS Kurumunu tanıyan ilk kurum olmuştur.

BDDK’nın TFR Standartları tanınmasının bir başka nedeni bankacılık sektöründe 2008 yılından itibaren uygulanmaya başlanacak olan Basel II kurallarıdır. Tüm dünyadaki bankaların ortak standartlarda çalışmasını sağlamak yönünde alınmış bir karar bütünü olan Basel II, 2007 yılından itibaren AB üye ülkeleri ve Türkiye’de dahil olmak üzere 88 ülke bankaları için zorunlu hale gelmiştir. Mali tablolarda açıklanan bilgiler işletmenin gerçek durumunu yansıtmaması amacı ile UFRS/UM Standartları’na finansal rapor hazırlamada uyumunu zorunlu kılan Basel II, bankaların faaliyetlerinde devamlılığı sağlaması için ulusal standart düzenleyici kuruluşların, UFR Standart uyumlaştırma çalışmalarını desteklemekle yükümlü tutmuştur.

1.4.4. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)

Özerk yapılı olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) 3568 sayılı yasa doğrultusunda, (09.02.1994 tarihinde) Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından kurulmuştur. TMUDESK, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) üyesidir. Faaliyeti sırasınca UMS Kurulu ve UMF yakından takip eden Türkiye

Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu, yapısı ve çalışmaları açısından UMS kuruluşunu andırmaktadır.

TMUDESK'in amacı, tüm ülkede faaliyette bulunan işletmelerin ve diğer kuruluşların mali, tablolarının düzenlenmesini esas almak ve muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmektir. Ayrıca Kurul, meslek mensuplarının finansal tabloların bağımsız denetiminde esas alacakları denetim standartlarını saptamayı amaç edinmiştir. (Başpınar, 2004: 50)

Ulusal muhasebe standartlarının, UM Standartları ile uyumlu olmasını, muhasebe kavram ve ilkelerinin uygulamasında esas alınacak yöntemleri ve değerlendirme ölçütlerini belirlemeyi amaçlayan kurul, Türkiye'de 2002 yılına kadar, 19 standart yayınlamıştır. Ancak eş zamanlı olarak SP Kurulu tarafından UFR Standartları'nı Türkiye'de uyumlaştırma adına 15.11.2003 tarihli, 25290 sayılı Resmi Gazete'de Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri XI, No: 25) ile 33 adet muhasebe standardı yayınlamıştır.

TMUDESK'in muhasebe standartları ile ilgili amaçları: TMS'lerin UM Standartları uyumlu olmasını sağlamak, Finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasına temel alınacak muhasebe standartları geliştirmek ve yayımlamak, TM Standartları ülke genelinde kabulünü ve uygulanmasını sağlamak, Türk ekonomisinin yapısını ve gereksinimlerini göz önünde bulundurmak, Finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasına ilişkin mevzuat ile muhasebe standartları ve yöntemlerinin uyumlaştırılmasına ilişkin çalışmalar yapmak, ülke muhasebe uygulamalarında genel kabul görmüş muhasebe kavram ve terimlerinden muhasebe standartlarının geliştirilmesinde yararlanmaktır. TMUDESK yaptığı bütün çalışmalarla Türkiye'de muhasebe standartları kavramının ve ilkelerinin doğmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. (Akgül ve Akay, 2004: 22)

O dönemde uluslararası alanda yaşanan gelişmelere uyum sağlayabilmek amacı ile (1999 yılında 4487 Sayılı Kanun değişikliği Sermaye Piyasası Kanunu'nun Ek-1 maddesi) muhasebe standartlarını oluşturmak ve yayımlamak üzere TMS Kurulu yetkilendirilmiştir. TMUDESK tarafından hazırlanan standartların uygulanmasına yönelik herhangi bir yaptırım olmamasından dolayı yetki transferi sonucu TMS Kurulu uluslararası alanda kabul görmüş standart setinin Türkiye'de

uygulanmasında büyük bir katkısı olmuştur. Yaptığı ilk toplantıda TMS Kurulu, TMUDESK'nun yayınlamış olduğu standartları tanımıştır.

1.5. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN UYGULANMASINDA ÜLKELER ARASI FARKLILIKLAR

01 Ocak 2005 tarihinden sonraki gelişmeler ile finansal raporlar arası farklılıkların azalması umut edilmekteydi, ancak UFR Standartları rejimi altında çoğu farklılık teşkil edici faktör muhasebe sistemleri üzerindeki etkisini devam ettirmiştir. UMS Kurulu'nun yayınladığı standartları uygulattırma yönünde bir yetkisi bulunmadığı dikkate alındığında, ulusal düzenleyici kuruluşlara büyük bir görev düşmüştür. UFR Standartları'nı ülkelerinde uygulanır kılmak amacı ile ulusal düzenleyici kuruluşlar çeşitli yöntemlerden yararlanmıştır. Bu durum, ülkeler arası uygulama standartlılığının sorgulanmasına neden olmaktadır.

UMS/ UFR Standartlarını, çok az ülke UMS Kurulu tarafından yayınlanan formatta uygulamaya koymuştur. UMS Kurumu (2013a), 100'den fazla ülkenin UFR Standartları'nı uyguladığını belirtmektedir ancak nasıl ve hangi koşullar altında uygulandığı hakkında bilgi vermemektedir. Bu durum, standartların yayınlandığı gibi uygulamada olduğu hakkında yanlış bir izleminin oluşmasına neden olmaktadır ve finansal rapor hazırlayıcılarını ortak bir standart seti oluşturma hedefinden uzaklaştırmaktadır.

Uygulama çeşitliliğinin farkında olan Nobes (2011), çalışmasında UMS/UFR Standartları'nın ülkeler tarafından uygulanma şekillerini detaylı bir şekilde incelemiştir. Çalışmada ele alınan birinci yöntem, ulusal düzenleyici kuruluşlar tarafından, ulusal muhasebe standartlarının UFR Standartları ile uyumlaştırılmasıdır. Bu UFR Standartları'nın uygulanmasında en sık rastlanan yöntemdir. Bu duruma örnek olarak Türkiye'de, 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" (Seri XI, No: 25) verilebilir. 33 adet UM Standartları baz alınarak oluşturulan tebliğinin, standartlar ile tam uyumluluk içerisinde olduğu iddia edilmekteydi. Ancak, Seri XI, No. 25 tebliği ile UM Standartları arasında bulunan kavramasal ve raporlama farkları, bu şekilde uygulamaya konan standartların tam uyumlu sayılmasını imkansız

kılmaktadır. Bu nedenle, 09.04.2008 tarihinde sunulan “Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar” tebliği (Seri:XI, No:29)’nin yayınlanması ile yürürlükten kaldırılmıştır. Benzer bir durum Avusturalya’ da gerçekleşmiştir. (Zeff ve Nobes, 2012: 180) Thomas, (2009: 153) Avusturalya’ da UFR Standartları’nın başlıklarının değiştirildiğini, referans ve dipnot açıklamalarının eklenip, bazı maddelerin (örnek olarak, nakit akımı tablosunun hazırlanmasında dolaylı yöntem) çıkarıldığını belirtmiştir. Nobes ve Zeff, (2012:180) dolayısı ile ortaya çıkan bu standart setinin UFR Standartları’ndan açık bir şekilde farklı olduğunu belirtmiştir ve “Avustralya’nın UFRS versyonu” olarak adlandırmıştır.

Nobes tarafından ikinci yöntem, UFR Standartları içerisinde bulunan alternatif uygulamalara kısıtlama getirilmesi veya maddelerin tamamen standarttan çıkartılmasıdır. Buna örnek olarak UMS 39 ve UFRS 9 standartları gösterilebilir. Avrupa Komisyonu’nun onayladığı Regülasyon 1606/2002, UMS/UFR Standart kullanımının ancak Komisyon tarafından onaylanan versiyonuna izin vermektedir. UMS 39 standardı; onaylanmadan “Finansal Araçların İlk Muhasebeleştirilmesi Ve Değerlenmesi” üzerine olan bölüm Komisyon tarafından reddedilip, taslaktan çıkartılmıştır. UFRS 9 standardında ise; 12 Kasım 2009 tarihinde UMS Kurulu tarafından yayınlanmış olmasına rağmen (standart 16 Aralık 2011 tarihinde revize edilmiş), Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu standart üzerinde henüz bir görüş birliğine varamamıştır. Dolayısı ile Muhasebe Düzenleme Komitesi’nin oylaması ertelenmiştir ve standart için tahmini bir uygulama tarihi belirlenmemektedir.

Bu yöntem altında Türkiye’de ki uygulama tekrar ele alınabilir. AB üyelik süreci çalışmaları, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu ile faaliyetlerin devamlılığını sağlamak adına, uluslararası finansal raporlama çalışmalarının başarılı bir şekilde muhasebe sistemine entegre edilmesi Türkiye’de mecbur kılınmıştı. Bunun sonucu olarak, Sermaye Piyasası Kurulu’nun 30.07.2002 tarihinde UP Fonu’ na göndermiş olduğu niyet mektubunda, şirket finansal raporlarında UFR Standartları’nı uygulatmayı kabul ettiğini ve çalışmalara başlanacağını taahhüdü yer almaktaydı. Ancak Türkiye’de, uygulanması kabul edilen standartlar UMS Kurulu tarafından yayınlanan versyonu değil, aksine, Avrupa Komisyonu’nun teker teker incelediği ve bazı maddelerde değişiklik yapıp, onayladığı standart bütünüdür.

Üçüncü yöntem, standart setinin ulusal dile çevirilip, yasa veya ulusal düzenleyici kuruluşların desteği ile yürürlüğe konmasıdır. Bu tür bir UFR Standart uygulamasında, düzenleyici kuruluşların standart güncelleme ve değişikliklerinin yürürlük tarihilerini devamlı takip etmesi ve standart maddelerini uygulamaya entegre etmesi gerekmektedir. Türkiye’de, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ile Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı arasında yapılan telif ve lisans anlaşması uyarınca (Telif Haklarından Feragat Sözleşmesi), Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), UMS/UFR Standartları’nın birebir Türkçe karşılığı olacak şekilde hazırlanmıştır. (Gençoğlu ve Ertan, 2012: 8) Kanada’da Muhasebeciler Birliği’nin hazırladığı el kitabında, uygulanacak muhasebe standartlarının hem İngilizce hem de Fransızca çevirisi yer almaktadır. Kanada’da UMS Kurulu tarafından yayınlanan standartlara, Fransızca çeviri dışında bir değişiklik yapılmamaktadır. Ancak bu durumun Türkiye’de geçerli değildir, çünkü Türkiye’de Avrupa Komisyonu tarafından onaylanan UFR Standartları kullanılmaktadır.

Dördüncü bir yöntem, standartların UMS Kurulu tarafından yayınlandığı gibi uygulamaya konmasıdır. Ancak daha önce ifade edildiği gibi, bu yöntemi uygulayan ülke sayısı çok azdır. Standartı olduğu gibi alıp, içeriğine değişiklik getirmeden uygulayan ülkelere örnek olarak Kanada ve Güney Afrika ülkeleri verilebilir.

Çalışmada ele alınan beşinci yöntem, UFR Standartları’nın ülke yasalarına entegre etmek sureti ile uygulamaya koyulmasını kapsamaktadır. Bu yöntem altında, standartların UMS Kurulu tarafından yayınlandığı gibi uygulanmadığıda görülmüştür. İsrail’de 2006 yılında yürürlüğe giren Standart No: 29, UMS Kurulu tarafından yayınladığı halde UFR Standartları’nın uygulamaya konulmasını zorunlu kılmaktadır. Standart No: 29 ayrıca, standartlara yapılan güncellemeleri otomatik olarak uygulamaya girmesini sağlamaktadır. Benzer bir durum Güney Afrika’da, Johannes Sermaye Piyasası’nda görülmektedir. Ayrıca, bu duruma örnek olarak Türkiye’de gösterilebilmektedir. Finansal raporların UFR Standartları’na veya özdeşi olan TMS Kurulu tarafından yayınlanan Türkiye Finansal Raporlama Standartları’na, 01.01.2013 tarihi itibarıyla, uygun olarak hazırlanması 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda yer edinmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

DİPNOT UYUM, KALİTESİ VE ANALİZİ

2.1. DİPNOT AÇIKLAMALARI

Şirketlerin ilgili gruplara bilgi aktarımı için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlere örnek olarak konferans görüşmeleri, analist sunumları, basın bültenleri, web siteleri, yatırımcı ilişkileri, prospektüs... vb. verilebilir. Ancak literatürde finansal bilgiyi aktarma denildiğinde, ilk akla gelenin şirketler tarafından düzenlenen finansal raporlar (yıllık, ara dönem finansal tablolar, dipnotlar, bağımsız denetim raporları ve yıllık faaliyet raporları) olması gerekmektedir.

Resmi açıklama araçları arasından, finansal tabloların önemli bir yer tutmaktadır, ancak tek başına yeterli değildir. Dipnot açıklamaları, sunulan bilginin hazırlanmasında yöntem ve araçlar üzerine açıklık getirmektedir ve genellikle ilişkili olduğu finansal tabloyada özetlenemeyecek kadar kapsamlı ve uzundur. Holland, (1998), dipnot açıklamalarını, mevcut veya potansiyel yatırımcıları, işletme faaliyetleri, gelecek hakkındaki beklentileri, periyodik finansal raporlarda kullanılan muhasebe stratejileri ve yöntemleri hakkında bilgilendirmek amacı ile kullanılan bir araç olarak ifade etmektedir. Admati ve Pfleiderer (2000), dipnot açıklamalarını; finansal (veya finansal olmayan), sayısal (veya nitel), zorunlu (ya da gönüllü) bilginin resmi (veya gayri resmi) kanallardan sunulması olarak ifade etmiştir. Gassen ve Schwedler (2010) bilanço ve gelir tablolarında sunulan bilginin artan değerini araştırmıştır ve anket çalışmaları sonucunda, yatırımcılar ve yöneticilerin, dipnotları faydalı bulduğunu savunmuştur. Böylece, finansal raporlar kamuoyunu aydınlatmanın en temel unsuru haline gelmektedir. Yeoh, (2005) çalışmasında, yıllık finansal tabloların ve dipnotlarının kamuoyu ile iletişim kurmak için birincil bir araç olduğunu belirtmiştir.

Dipnot açıklamalarının faydaları analistler tarafından savunulmasına rağmen, şirketlerin standart uyum oranları ve sunulan bilginin kalitesi oldukça düşük olmaktadır. Uyumsuz veya hatalı dipnot sunulması, uzun vadede şirketin kendisine zarar vermektedir. Çünkü, eksik sunulan dipnotlar, yatırımcılar için kötü haberin simgeleyicisi olabilmektedir. Şirketlerin standart gerekleri ile tam anlamıyla uyum

sağladığı ve ek olarak gönüllü bilgi sundukları nadiren görülmüştür. Dipnotlarda açıklanan bilginin düşüklüğünün nedenleri incelendiğinde başta firmalara olan maliyeti gösterilebilmektedir. Bilginin toplanması ve hazırlanması, üçüncü şahıslar tarafından resmi olarak onaylanması şirketleri ekstra bir yük altında sokmaktadır. Bir başka neden, var olan avantajı kaybetmemek adına sunulan bilginin azaltılmasıdır. Aynı sektörde faaliyet gösteren şirketler dipnotlarında sundukları bilginin rekabet ettikleri şirketlerden ne fazla, ne de az olmasını istenecektir.

Finansal rapor hazırlayıcıları tarafından sunulan bilginin geniş kapsamı nedeni ile açıklamalar iki başlık altında incelenmektedir. Bunlar zorunlu açıklamalar ve gönüllü açıklamalardır. Zorunlu açıklamalar; tüzükler, standartlar, borsaya kayıt kuralları; gönüllü açıklamalar ise; zorunlu açıklamaya ek olarak sunulan herhangi bir bilgi olarak ifade edilebilir. Ayrıca, gönüllü açıklama, yetkililer tarafından sunulan tavsiye açıklamalarını da içerebilir. Örnek olarak UFR Standartları'na ek olarak UFRS Vakfı tarafından sunulan tavsiye açıklamaları; bu bilgiler IFRS sitesine üye olanlara ücret karşılığı sunulmaktadır. Buna ek olarak, sunulan açıklamalar, zamanlama açısından (örneğin, yıllık raporlar ara dönem raporları), sunulan bilgi içeriği (örneğin, nicel vs nitel) ve bilgi türü açısından (örneğin, iyi veya kötü, ileriye dönük, geçmişe yönelik haberler) olarak farklılık gösterebilir.

2.2. DİPNOT UYUM VE KALİTESİ

Birçok çalışma, UFR Standart uygulama etkisinin sermaye maliyetleri, kazanç kalitesi, kar ve defter değeri üzerine etkisini incelemektedir, ancak UFRS kabulünün dipnot açıklama düzeyleri üzerine etkisi hakkında pek çalışma bulunmamaktadır. Bunun olası nedeni, açıklamaların bilgisayar veritabanlı sistemler ile kolaylıkla ölçülemeyecek olmasıdır. Yüksek açıklama seviyeleri, kaliteli finansal raporların belirlenmesinde ve bilgi asimetrisinin azaltılmasında önemli bir bileşendir.

UMS Kurulu'nun temel hedeflerinden biri uygulanabilir ve uygulattırılabilir yüksek kalitede standartların üretilmesidir. Ancak standartlara uyum sağlanamadığı takdirde, piyasada yüksek kalitede finansal raporlar yayınlanmayacaktır.

UFR Standartları'nın, ulusal muhasebe standartlarından genellikle (ABD GAAP dışında) daha kapsamlı olduğu düşünülmektedir. Ancak, Ball ve diğerleri (2003), muhasebe standartlarının tek başına dipnot kalitesini belirlemediğini, yönetici ve denetçileri etkileyen belirli faktörlerin (düzenleyici kuruluş etkisi, regülasyon, bonus planları) büyük bir etkisi olduğunu savunmaktadır. Hong Kong, Malezya, Singapur ve Tayland ülkeleri üzerine yapılan çalışma sonucunda bu ülkeler'de "yüksek kalite" muhasebe standartları kullanılmakta olmasına rağmen, hazırlayıcılar ve denetçileri etkileyen ekonomik ve siyasi faktörlerin "düşük kaliteli" finansal raporların hazırlanmasına neden olduğu tespit edilmiştir.

İlke bazlı UFR Standartları, muhasebe uygulamalarını dar kurallar bütününden uzaklaştırmış ve muhasebeci yorumuna açmıştır. Bazı analistler UFR Standartların'da bulunan karmaşıklığın, bu alternatif raporlama uygulamalarından kaynaklandığını savunmaktadır. Schultz ve Lopez (2001) tarafından yürütülen çalışmalar, katı kurallar ile hazırlanan raporlarda sunulan verilerin, uygunluğu garanti etmediğini göstermiştir. Finansal tablolar arasındaki karşılaştırılabilirlik, alternatif raporlama yöntemleri altında tehlikeye girmektedir. Dahawy ve Conover (2007)'a göre UMS/UFR Standartları ve düzenleyici kuruluş gerekleri ile olan uyumu korumak, raporlama karşılaştırılabilirliği ve güvenilirliği geliştirmek önemli bir sorundur. Botosan, (1997) asimetrik bilgi üzerine yapılan çalışmasında, dipnotlarda standartlara tam uyumun/tam açıklamanın firmanın yararına olduğunu savunmaktadır. Tam açıklama ile şirketlerin belirsizliği ve dolayısı ile sermaye maliyetini azaltabileceği savunulmaktadır.

UMS Kurulu (2013), UFR Standartları ile uyumlu 100'un üstünde ülke olduğunu belirtmiştir ancak analistler tarafından incelenen finansal raporlarlar, Street ve Gray (2001); Glauns ve Street (2003) dipnotlarda uyumsuzluk olduğuna işaret etmektedir. Street ve Bryant (2000), toplam 17 ülkede faaliyet gösteren 82 adet şirketler için incelenen standartlarda ortalama uyum derecesinin 0.75'den az olduğunu tespit edilmiştir. Cairns, (1997) incelenen 35 finansal tabloda UMS ile uyumlu olduklarını beyan ettiğini ancak aslında muhasebe politikaları ve dipnotlar gerekleri arasında ciddi farkların olduğunu ifade etmiştir. Lopes ve Rodrigues (2006) 55 Portekiz şirketin finansal araç açıklamalarının UMS 32 gereklerini karşılamadığı ve standartlar ile yüksek derecede uyumsuzluk içerisinde bulunduğunu savunmuştur.

Oliveira ve diğerleri, (2011) şirketlerin zorunlu standart gereksinimlerini dahi karşılamadığını ve bu durumun, piyasa etkinliğine bir engel teşkil ettiğini ifade etmiştir. Marston ve Shrivess (1996), şirketlerin bazı durumlarda "zorunlu" dipnot gereksinimlerini, sanki “gönüllüymüş” gibi sunduklarını belirtmiştir. Mayorga ve Sidhu (2012), Avustralya’da listelenmiş 20 (büyük) firmanın ilk UFR Standartları’na geçiş yılında (2005 yılı) finansal raporlarının standartlar ile uyumsuz olduğunu; Street ve Gray (2001) toplam 32 ülkede faaliyet gösteren 279 adet şirketin uyum derecelerinin 0.60-0.93 arasında olduğunu; Fekete ve diğerleri, (2008), 17 adet Macar şirketin standart ortalama uyum derecesini 0.62 olarak; Tsilavoutas ve diğerleri (2010), 2005 yılında Yunan şirketlerin standart gereklerine olan uyum derecesinin yaklaşık olarak %80 olduğunu, ancak, standart uyum dereceleri arasındaki varyasyonun yüksek olduğunu; ve Al-Shiab (2003), çalışmasında incelediği 50 adet şirketin standart uyum derecesinin 0.45-0.62 arasında olduğunu tespit etmiştir. İncelenen çalışmalardan elde edilen bulgular sonucunda, şirketleri zorunlu açıklamalarına uyması beklenirken, nadiren tam olarak standart gereklerini sağladıkları ve UFR Standartları’na olan uyum derecelerinin oldukça düşük olduğu ifade edilebilir. Bunun sonucunda uyumu teşvik etmek konusunda görevli olan düzenleyici kuruluşların faaliyet etkinliği sorgulanmıştır.

Şirketlerin UMS/UFR Standartlarına uyumlu finansal raporlar hazırladıkları iddiasının her zaman sorgulanması gerekmektedir. UFR Standartları veya diğer ulusal muhasebe standartlarında zorunlu açıklamalara olan uyum düşüklüğü, finansal tabloların 'kalitesi' üzerine endişelerin oluşmasına neden olmaktadır.

Ülkeler arasında muhasebe kalitesi ve ekonomik verimlilik farklılık gösterdiğinden, uluslararası muhasebe sistemleri finansal raporlamanın ekonomik sonuçlarını incelemek için zengin bir alan oluşturmaktadır. (Healy ve Palepu, 2001: 262) Çoğu çalışma, UFR Standartları’nın finansal tablo kalitesi üzerindeki etkiyi doğrudan ölçmeye çalışmamıştır. Onun yerine, araştırmacılar UFR Standartları’nın baştan “kaliteli” olduğunu ve uygulanması sonucunda ortaya olumlu ekonomik etkileri çıktığını kabul etmiştir.

Kalite, karmaşık bir kavramdır ve çok yönlü, öznel bir doğası vardır. Dolayısı ile bu kavramın ölçülebilmesi için sağlam teorik bir destek bulunmamaktadır. Kalite kavramı için birçok açıklama ölçütü benimsenen literatürde, "kalite" ve "şeffaflık"

terimleri birbirinin yerini tutmaktadır. Kothari, (2000) çalışmasında, kalite ve şeffaflık kavramlarının yorumlanmasının zor olduğunu ve yüksek kaliteli finansal bilgi deyince akla farklı ifadeler geldiğini savunmuştur. Collins ve Kothari, (1989) UFR Standartları'nı uygulayan ülkeler arasında zamanlama, şeffaflık ve karşılaştırılabilirlik sorunları yaşanmadığı (*ceteris paribus*) varsayıldığında, yüksek kalitede finansal raporlar elde etmek için tam uyumluluğun sağlanmasına ihtiyaç duyulduğunu; Pownall ve Schipper (1999) finansal raporların ancak belirli özelliklere sahip olmaları durumunda kaliteli olarak nitelendirilebileceklerini belirtmiştir. Bunlar; zorunlu açıklama gerekleri üzerine sunulan bilgi (veya gönüllü açıklama), finansal bilginin zamanlı bir şekilde sunulması, şeffaflık, karşılaştırılabilirlik ve standartlar ile tam uyumluluktur.

Beattie ve diğerleri (2004), dipnot kalitesinin yalnızca miktar ile değil ayrıca, farklı konular (standart ve alt-standart grupları) arasında açıklamaların nasıl yayılmış olduğuna da bağlı olduğu savunulmaktadır. Onlara göre; yüksek kaliteli açıklamalar, farklı konular ve alt konular arasında dolgun ve dengeli bir şekilde raporlanmış kirterler bütünüdür.

Schipper, (2005) UFR Standartları altında uygulayıcılar ve düzenleyicilerin açıklık getirici ve yönlendirici faaliyetlerinin, kaliteli finansal raporlar elde etmek için uygulamanın kaçınılmaz bir parçası olduğunu iddia etmektedir. Bu görüşle doğrultulu olarak, UFR Standartları'nın uygulamaya konduğu birçok ülkede uyumu teşvik etmek için aktif faaliyetlerde bulunan düzenleyici kuruluşların muhasebe kalitesini teşvik etmede önemli bir role sahip olması beklenmektedir.

2.3. DİPNOT ANALİZİ TEKNİKLERİ

Şirketler tarafından açıklanan dipnot bilgilerinin ölçümü karmaşık bir konsept olmakla birlikte, literatürde konu üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Dipnot açıklamaları üzerinde incelenen konular arasında: zorunlu veya gönüllü (ya da her ikisi) kurumsal açıklama gerekleri; gönüllü açıklama belirleyicileri veya regülasyon ile uyum belirleyicileri; açıklamaların ekonomik sonuçları; elde edilen bulguların finansal analistler tarafından kullanımı..vb. bulunmaktadır. Dipnot analizi çalışmalarında, özel sektör şirketlerinin finansal raporları araştırılırken, bir çok

Çalışma kamu sektörü veya kar amacı gütmeyen kuruluşların finansal raporlarını incelemektedir. Bütün bu çalışmalarda, dipnot açıklamaları önemli bir rol oynamaktadır ve doğru ölçütün yardımı ile incelenmektedir.

Yıllık-ara dönem raporların analizinde çeşitli yaklaşımlar mevcuttur ve ölçülen değere göre bu kullanılan yaklaşımlar farklılık gösterse de, akademisyenler tarafından araştırılmakta olan en temel yapı dipnot açıklama uyum ve kalitesidir. Literatürde dipnot analizinde kullanılan teknikleri iki temel katagoriye ayrılabilir: (Beattie ve diğerleri, 2004: 208) subjektif (puanlama endeksi) ve yarı-objektif (kontrol listesi) yaklaşımlar.

2.3.1. Puanlama Endeksi

Bu dipnot analiz yönteminin subjektif olarak katagorize edilmesinin temel nedenleri arasında, analistler tarafından çalışmada kullanılan değerlendirme kriterlerinin, yani ölçüm listelerinin, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmamış olması ve genellikle dipnotun detaylı bir şekilde incelenmesi yerine analistlerin dipnot uyumluluk algıları üzerine oluşturulmuş olmasıdır (Lang ve Lundholm, 1993: 247).

Bu endeksin bir avantajı, daha önce başarılı analistler tarafından hesaplanıp, dergilerde yayınlanan puanların normal şartlar altında ölçülmesi zaman alacak durumların incelenmesine imkan sağlamasıdır. Subjektif derecelendirme altında sıklıkla incelenen konular arasında, yönetici başarı kriterleri, dipnot kalitesi, kazanç ve maliyet yönetimi bulunmaktadır. rnek olarak, Daske ve Gebhardt (2006), uzmanlar tarafından hazırlanmış kalite puanlamalarını kullanarak, UFR Standartları'nı uygulamaya başlayan Alman, İsveç ve Avusturya bankalarının finansal rapor kalitesini incelemektedir. Analiz sonucunda UFR Standartları altında dipnot kalitesinin arttığı tespit edilmiştir.

Araştırmada sağladığı avantaja rağmen, puanlama endeksinin olumsuz yönleri göz ardı edilmemelidir. Raporu hazırlayan analistler arası farklılıklar bu yöntemden elde edilen rakamların yıldan yıla karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır. rnek olarak, Avusturya'da hazırlanan puanlama endeksinde, 1997- 1999 yılları arasında Professor Bertl, 2000- 2003 yılları arasında Professor Wagenhofer ve 2004

yılında Professor Janschek finansal raporların “finansal bilgi” kategorisini incelemiştir. Ancak “finansal bilgi kategorisi incelenirken analistler tarafından finansal raporlarda aranan kriterler hakkında detaylı bilgi bilinmemektedir.

Almanya’da finansal raporları inceleyen iki puanlama endeksi düzenlenmiştir. Bunlar, Manager (Professor Baetge) ve Capital (daha sonra Focus Money/ Professor Küting) dergileridir. Manager dergisi tarafından oluşturulan puanlama endeksinin sonuçları kısmen olarak makalelerde sunulmaktadır ve puanlamanın sonuçları kamuoyuna açık değildir. 1996-1999 yılları arasında finansal raporlama puanları 3 kategori dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bunlar bilgi kalitesi, tablo ve dipnot formatı ve finansal analist değerlendirmesidir. 2000 ve 2001 yıllarında ise finansal analist değerlendirmeleri puanlamada çıkartılmıştır. 1996 yılında bu üç kategoriden alınabilecek toplama puan 1040, 1997 ve 1998 yıllarında 1000, 2000 yılında 500, 2001 yılında ise 1000 olmaktadır. Elede edilen bu puanlar %’lik karşılıklarını elde etmek amacı ile daha sonra yuvarlanmaktadır. Ancak oluşturulan her raporda bulunan puanlama ve içerik farklılıkları ne yazık ki sonuçların karşılaştırılması ve yorumlanmasını zorlaştırmaktadır. 2002 yılında Araştırmaya dahil edilen şirket sayısı, özellikle puanlama endeksinin sponsorluğu Capital dergisinden, Focus Money dergisine geçirildiği yıllarda ciddi oranda bir azalış kaydetmiştir. Yapılan bu araştırmanın temel amacı “en iyi finansal rapor”a sahip şirketi belirlemek olduğundan, incelenen şirketlerin ağırlıklı olarak büyük ölçekli şirketlerden oluştuğu görülmüştür. 1997-2001 tarihleri arasında incelemeyi gerçekleştiren analist 2002-2004 tarihleri arasında puanlama kategorisi olarak rasyo analizi dahil etmiş, ancak tablo ve dipnot formatları çıkarmıştır. Puanlama 2000 üzerinden değerlendirilip, %’lik karşılıkları hesaplanmıştır. Analiz 2004 yılında sonlandırılmıştır.

İsviçrede, 1990 yılından beri Bilanz dergisinde benzer bir puanlama endeksi hazırlanmaktadır, ancak sadece 2001-2004 yılları arası puanlama sonuçları kamuoyuna sunulmuştur. Puanlamada iki kategori farklı analist tarafından incelenmektedir. Bunlar, tablo ve dipnot formatları ve analist değerlemeleridir. İnceleme sonucu alınabilecek toplam puan 100 (%50-%50) olarak hesaplanmıştır.

Amerika’da finansal rapor kalitesini ölçmek amacı ile Yatırım Yönetimi ve Araştırma Derneği (AIMR) tarafından hazırlanan ve yatırımcılara sunulan bilgiyi inceleyen puanlama endeksleri kullanılmaktadır. YYA Derneği tarafından hazırlanan endekste her yıl farklı sektörden ortalama olarak 17 şirketin yıllık ve ara dönem finansal raporları incelenmektedir. Ancak, 1997 yılı itibari ile raporlama faaliyetlerini durdurmuştur. Bu tür kamuya açık değerlendirme raporları, periyodik olarak hazırlanmadığı gibi, incelenen şirket sayısı düşük olmaktadır. Genellikle büyük ölçekli şirketleri değerlendiren analistler, kısıtlı sayıda kriterleri ele alarak şirketlerin dipnot kalitesi üzerine yargı geliştirmeye çalışmaktadır. (Healy ve Palepu 2001:10) Oluşturulan her raporda ele alınan kriterler, incelenen yıllar, hatta raporu hazırlayan analistler arası farklılıklar bu yöntemden elde edilen rakamların yıldan yıla karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır.

2.3.2. Kontrol Listesi Yöntemi

Bir önceki yöntemle karşılaştırıldığında, daha objektif sonuçlar veren Kontrol Listesi yöntemi, ölçüm kriterleri arasında dipnot uyumu ve kalitesini (Botosan, (1997); Lang ve Lundholm, (2000) bulundurmaktadır. Literatürde yarı objektif bir yaklaşım olarak anılan kontrol listesi, ilk olarak Buzby (1975,) ve Stanga (1976) tarafından kullanılmıştır. Listelerin oluşturulması için ideal bir tasarım konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Aşağıda dipnot endeksinde kullanılan yaklaşımlar özetlenmiştir:

Şekil 2: Dipnot Endeksinde Kullanılan Yaklaşımlar

Kaynak: Beattie ve diğerleri, 2004: 209.

Kontrol listeleri, incelenecek konu doğrultusunda ilgili finansal rapor öğelerini barındıran kriter listeleri olarak ifade edilmektedir. (Marston ve Shrives, 1991: 195). Bir kontrol listesi, zorunlu/gönüllü standart gereklerini içerip, kurumsal faaliyet raporları, yıllık-ara dönem finansal raporlarından elle toplanacak bilgilerden oluşturulabilir.

Listelerin oluşturulduğu standart gerekleri analistler tarafından incelendiğinden, kriterlerin içeriği hakkında literatürde yeterince bilgi sunulsa dahi, liste objektivitesinin bir kısmını kaybetmektedir. Bu nedenden dolayı kontrol listesi yöntemine yarı-objektif olarak hitap edilmektedir. Buna rağmen kontrol listesi yöntemi, dipnot analizinde çok sık kullanılan bir yöntemdir.

Yöntem üzerine literatür tarandığında, endeksin oluşturulmasında çeşitli yöntem farklılıklarının mevcut olduğu görülmektedir. Bu farklar arasında araştırmacının analize dahil olma derecesi, dipnotlarda araştırılan bilginin türü ve incelenen kriter sayısı bulunmaktadır. Ayrıca, ölçüm yaklaşımları arasında da farklılıklar bulunmaktadır: endek kapsamı altındaki sanayi/ülke sayısı, incelenen konunun genişliği, tasarımı ve içeriği. Örneğin, Ali ve diğerleri, (2004) geliştirmekte olan ülkelerde dipnot analizi üzerine yapılan çalışmalarda zorunlu olarak açıklanması gereken standart kriterleri ve şirketlerin uyum dereceleri incelemektedir.

Kontrol listesi yöntemi altında literatürde çok yaygın olarak ele alınan; bir değer varlığı ya da yokluğunun kaydedildiği basit bir kodlama düzeni (binary kodlama yöntemi) kullanılmaktadır. İncelenen tabloların sunum ve açıklama gereklerini karşılayarak, uyumlu olmaları durumu “1”, koşulları karşılamayarak, uyumsuz olmaları durumu ise “0” olarak kodlanır. (Botosan, 1997:16) Bu yöntem genel olarak "iki seçenekli" yöntem olarak hitap edilir. Ancak, bazı öğeler analize dahil edilen her şirket için geçerli olmayabilir. (Cooke, 1992:115). Kodlama süreci sırasında dikkate alınması gereken çok önemli bir husus, kontrol listesinde, listelenen her gereğin şirket faaliyet alanı ile ilişkili olmayabileceği durumudur. Örnek olarak şirketlerin bünyesinde barındırdığı finansal araç çeşitleri ele alınabilir. Eğer bir şirketin alım-satım amaçlı bir finansal varlığı yok ise, bu aracın defter değerinin ve kayıt değerlendirme kriterlerinin raporlanması beklenemez. Bu duruma başka bir örnek, TMS 39 altında incelenen “finansal riskten korunma muhasebesi” uygulama kriterleridir. Eğer şirket, elinde bulundurduğu finansal araçları, riskini hedge etmek

için kullanmayı amaçlıyor, ancak TMS 39 kriterlerini karşılayamıyor ise finansal raporlarında ilgili kontrol listesi kriterlerini sunmaları beklenemez. Bu raporlama gereği farkını yansıtabilmek amacı ile yukarıda ifade edilen iki koddan farklı olarak, üçüncü bir kod kullanılmalıdır. Şirket kriteri uygulama gereğinin olmaması durumu “2” olarak listelenmelidir. Şirketlerin incelenen kriteri uygulama zorunluluğu bulunmuyor ise, bu durumu ayrı bir şekilde raporlamak yerine “uyumlu” olarak göstermenin tercih edilmesi durumunda; şirketlerin uyum dereceleri olduğundan yüksek gösterilerek, hatalı bir sonuca varılmasına neden olabilmektedir. Dolayısı her şirketin operasyonu, kriter uygulanabilirliği açısından teker teker incelenmelidir. Bu tür bir kodlamanın güven oranı daha yüksek sonuçlar sunacağı düşünülmektedir.

Taylor ve diğerleri (2008), Cooke, (1992), Botosan (1997), Beattie ve diğerleri (2004) literatürde çok sık rastlanan endeksinin hesaplanmasında kullanılan belirleyiciler, aşağıda özetlenmiştir.

$$Endeks = \frac{\text{Şirket Trafından Raporlanan Dipnot}}{\text{Toplam İlgili Dipnot}} = \sum_{i=1}^m di / \sum_{i=1}^n di$$

$d=1$; di raporlanması durumu ve $d=0$; raporlanmaması durumu, m =rakam

Formül kullanılarak, her şirketin raporladığı “toplam dipnot sayısı”, faaliyetleri kapsamı altında ”raporlamak ile yükümlü oldukları dipnot sayısı”na bölünür ve şirket başı “endeks oranı” hesaplanır. Gönüllü açıklamaların dipnot analizine dahil edilmesi durumunda, araştırmacı dipnot kontrol listesine dahil edilecek “gönüllü açıklama sayısını” kendisi belirleyecektir. Bu yöntem uyum derecesini hesaplamak amacı ile literatürde çok sık uygulanmaktadır.

Dipnot endeksinin oluşturulmasında, ayrıca ağırlıklı ve eşit ağırlıklı yöntemler kullanılmaktadır. Ağırlıklı yöntem altında, her bir açıklama yükümlülüğü için bir ağırlık belirlenmektedir. Bu ağırlık, bir finansal tablo kullanıcısının subjektif görüşüne göre şekillendirilmektedir ve açıklanan bilgiye verilen önemi yansıtmaktadır. Hesaplanan ağırlıklar, her bir standart kaleminin kullanıcı grupları için olan öneminin “tutum anketleri” ile sorgulanmasını kapsamaktadır. Eşit ağırlıklı yöntemde ise, her bir dipnot açıklama yükümlülüğü eşit önemde kabul edilmektedir.

Finansal rapor kullanıcılarının görüşleri, standart kriterleri hesaplarken dikkate alınmadığından, araştırmanın bu aşaması subjektif görüşlerden arındırılmaktadır (Cooke, 1989: 115); (Ahmed ve Nicholls, 1994: 68).

Literatürde ağırlıklı ve eşit ağırlıklı yöntemler üzerine yapılan çalışmalar sonucunda (Marston ve Shrives, 1991; Beattie ve diğerleri 2004) her iki yöntemden elde edilen dipnot endeks puanlarının benzer olduğu ifade edilmiştir. Cooke (1992) ise, yaptığı çalışmada, eşit ağırlıklı yöntemi kullanan araştırmacıların, standart gereklerine eşit derecede önemlilik yükleyerek, daha fazla bilgi raporlanmasını gerektiren standartların, araştırmada ağırlığının arttırıldığını savunmaktadır. Al-Shiab (2003) ise, fazladan ağırlıklandırma problemini aşmak amacı ile “kısmi uyum” olarak adlandırdığı üçüncü bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntem doğrultusunda araştırmada incelenen her “standart veya standart alt-grubu” kendi içerisinde eşit bir şekilde ağırlıklandırılmaktadır. Bu method ayrıca Street ve Gray (2001); Tsalavoutas ve diğerleri (2010) tarafındanda uygulanarak, standartlar “alt-gruplara” ayrılarak incelenmiştir. Kısmi uyum yöntemi sayesinde araştırmacılar, finansal rapor hazırlayıcıları tarafından raporlama dereceleri sıfır, yüksek veya düşük olan standart içerikleri hakkında detaylı bilgi sağlamıştır. Ayrıca, standart uyum dereceleri arasında varyasyon yüksekliğinin hesaplanmasında yardımcı olmuştur.

Marston ve Shrives, (1991: 197) çalışmasında dipnot endeksi yönteminin bazı aşamalarda subjektif değerlendirmeye maruz kalmasına rağmen, değerli bir araştırma aracı olduğunu ve dipnot analizleri olduğu sürece kullanılmaya devam edeceğini belirtmiştir.

2.4. TÜRKİYE’DE DİPNOT ANALİZİ

Esen ve Sakin, (2009) yaptıkları bir çalışmada İMKB 100 endeksi içerisinde faaliyet gösteren firmalarının Stoklar, Maddi Duran Varlıklar, Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Kur Değişimlerinin Etkisi, Hisse Başına Kazanç, Ertelenmiş Vergi ve Nakit Akış Tablosu’nu kapsayan toplam 27 kriterin incelendiği bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Analiz içerisinde incelenen şirketlerin uyum düzeyleri ile bu işletmelerin dipnot açıklama oranlarının işletme büyüklükleri, bağımsız denetçi ve

halka açıklık oranlarına göre değişim gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda ortalama uyum derecesinin 0.88 olduğu hesaplanmıştır.

Çürük (2004) çalışmasında, bağımsız denetimin, Türk firmaları tarafından açıklanan muhasebe bilgi açıklamaları üzerine etkisi olup olmadığı ve firma büyüklüğü, firmanın borsada işlem görüp görmemesi, firmanın faaliyet gösterdiği sektör, yabancı ortağı olup olmaması faktörleri ile ilişkisi açısından incelenmiştir. Çalışmada bağımsız denetimin şirketlerin açıkladıkları bilgi düzeyleri üzerine önemli bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Atmaca ve Çelenk (2011), Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın işletmelerin finansal analiz uygulamalarının kalite düzeyine etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma için İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl açıklanan "Türkiye'nin ilk 500 Sanayi Kuruluşu" seçilmiştir. Arastırma anket yöntemi kullanılmış olup, veriler regresyon analizine tabi tutulmuştur. Araştırma doğrultusunda kalite düzeyine olumlu yönde etkide bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün, (2013) Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın (IFRS) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na kayıtlı işletmelerin kalite düzeyinde finansal tablolar analizine olumlu etki yaparak performansın belirlenmesinde daha doğru bilgi sunduğu savunulmuştur ve güçlü bir anlamlılık gözlemlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DÜZENLEYİCİ KURULUŞLARIN VE ŞİRKET BETİMLEYİCİ
ÖZELLİKLERİNİN DİPNOT AÇIKLAMALARI UYUMU VE KALİTESİ
ÜZERİNE ETKİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: TFRS 7
UYGULAMASI

3.1.TFRS 7 FİNANSAL ARAÇLAR

Uluslararası sermaye piyasasının gelişmesi, en temel finansal araçtan en komplike türev araçta kadar tüm finansal araçların kullanım alanlarının yaygınlaşmasına yol açmıştır. (Kirk, 2005: 25). TFRS 7'nin amacı, finansal araçların işletmenin finansal durumu ve performansı açısından önemi, işletmenin dönem içerisinde ve raporlama tarihinde finansal araçlar nedeniyle maruz kaldığı risklerin niteliği ve düzeyi ile işletmenin sözü edilen riskleri yönetme şekli hususlarının kamuoyuna açıklanmasını sağlamaktır. Önceki standartlara göre, UFRS 7 altında açıklama gerekleri daha yüksek düzeyde olmaktadır. Ancak standart, finansal rapor hazırlayıcılarını serbest bırakıp, finansal araç raporlamaları (tablo ve dipnot) için herhangi bir sunum formatı sunmamaktadır.

TFRS 7'de yer alan ilkeler, "TMS 32: Finansal Araçlar: Sunum" ve "TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme" Standartlarında yer alan finansal varlık ve borçların muhasebeleştirilmesi, ölçülmesi ve sunumuna ilişkin ilkeleri tamamlayıcı niteliktedir. Bu nedenden dolayı TFRS 7, özellikle ilk uygulama yıllarında uyulması en zor olan standartlardan'dır.

Finansal araçlar üzerine standartların düzenlenmesine ilişkin UMS Kurulu, uzun vadeli bir projesi kapsamı altında, finansal araçlarla ilgili tüm açıklama gerekliliklerini, UFRS 7 standardı altında toplamıştır. UFRS 7, "UMS 30 Bankalar ve Benzeri Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarında Yapılacak Açıklamalar" standardının yerini alarak, 31.12.2006 tarihten sonra başlayan hesap dönemleri için yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de 2007 yılında şirketler, SPK Seri XI: No:25 yürürlükte olduğundan, sadece SPK Seri: XI, No:27 Tebliğ'in tanıdığı hak ile UFRS uygulamayı kabul ederek yürürlük tarihine uymuş ve finansal raporlarında full standardı uygulamışlardır.

UFR Standartlarının Avrupa Komisyonu tarafından onaylanan standart versiyonun TMS Kurulu tarafından çevirilmiş hali, TFRS 7 olarak Türkiye’de uygulandığından, 01.01.2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere (30.01.2007 tarih ve 26419 sayılı Resmi Gazete ile) yürürlüğe girmiştir. UMS 30 standardının aksine UFRS 7 standardı, banka-özel bir düzenleme değildir ve finansal araç kullanan tüm kuruluşlar için geçerlidir. Dolayısıyla açıklama kapsamı UMS 30’da olduğu gibi, bir işletmenin faaliyet alanında ziyade, finansal araç kullanım ölçüsü tarafından belirlenir.

3.2. DÜZENLEYİCİ KURULUŞ ETKİSİ

Yapısı gereği, UFR Standartları’nı uygulatma konusunda UMS Kurulu, yasa veya düzenleyici kuruluşların desteğine ihtiyacı duymaktadır. Standartları uygulamaya koyan ülkelerin, ulusal muhasebe sisteminden UFR Standartları’na geçişi nasıl gerçekleştirecekleri tamamen ulusal düzenleyici kuruluşlara ve regülatörlere bırakılmıştır. 01 Ocak 2005 tarihinden itibaren, AB üye ülkelerinde, borsaya kote olmuş şirketlerin konsolide finansal tablolarının UFR Standartları’na göre yayımlanmasını zorunlu kılan Avrupa Parlamentosu, Mart 2002’de onayladığı 1606/2002 sayılı Tüzük doğrultusunda, üye devletlere, standartların uygulanmasında bazı seçenekler sunmuştur. Parlamento, borsaya kote olmuş şirketlerin yıllık konsolide olmayan finansal tablolarında UFR Standartları’nın uygulanmasını ulusal düzenleyici kuruluşların kararına bırakmış, ayrıca (Madde 16) standartların doğru ve titiz bir şekilde uygulanması, yatırımcıların güveninin artırılması ve UFR Standartları’na geçişin kolaylaştırılması amacı ile AB Anlaşması (The Treaty on European Union) madde 10 gereği, AB üyeleri UFR Standartları’na ortak uyumun sağlaması için gerekli tüm önlemleri almakla yükümlü tutulmuştur. Ancak madde 16’da, AB üye ülkelerinin anlaşma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için yapılacak çalışmaların derecesi ve içeriği hakkında detaylı bilgi sunulmamıştır. Dolayısı ile standart uyum birliğini ve karşılaştırılabilirliği sağlamak açısından düzenleyici kuruluşlara büyük bir görev düşmekteydi.

Ulusal düzenleyici kuruluşların UFR Standartları'nı ülkelerinde uygulanır kılmak amacı ile yaptıkları çalışmalar arası farklılıkları azaltmak ve finansal rapor hazırlayıcılarına yön göstermek için Avrupa Menkul Kıymetler Düzenleyicileri Komitesi (AMKDK- Committee of European Securities Regulators -CESR) görevlendirilmiştir. Avrupa Menkul Kıymetler Otoriteleri'nin (European Securities Regulators-ESR) bağımsız bir komitesi olarak faaliyet gösteren AMKD Komitesi, 2001 yılında kurulmuştur. Komitenin temel amaçları arasında: sermaye piyasalarında düzenleyici kuruluş olarak faaliyet gösteren organizasyonlar arası koordinasyonu geliştirmek, Avrupa Komisyonu'na danışmanlık desteği sağlamak; “üye devletler” arası mevzuatın daha tutarlı ve zamanında uygulanmasını sağlama bulunmaktadır. (ESMA, 2011) 01 Ocak 2011 tarihinde, AMKD Komitesi, Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi (European Securities and Markets Authority - ESMA)'in kurulması ile faaliyetten kaldırılmıştır.

Ekim, 2002 yılında AMKD Komitesi tarafından hazırlanan “Avrupa'da Muhasebe Standartları Uygulama İlkeleri Beyanı'nda” Avrupa'da UFR Standartları'nın yorumlanması ve uygulanması üzerine 21 ilke sunmuştur. Bu ilkeler arasında 1606/2002 tüzüğü madde 16 doğrultusunda hazırlanan İlke 20, ilk yayınlandığında epey tepki toplamıştır. İlke 20 “uyumlaştırma çalışmalarını teşvik etmek ve UFR Standartları'nın tutarlı bir şekilde uygulanmasını ve koordinasyonu sağlamak amacı ile” ulusal düzenleyici kuruluşlar tarafından alınan kararların düzenlenmesini kararlaştırmıştır. Ayrıca, “tartışmalı muhasebe konularının” çözülmesi için standart belirleyici ve ya yorumlayıcı kuruluşlara başvurulması ve finansal rapor kullanıcılarına açıklayıcı ve yöngösterici kılavuzların yayınlanmaması gerektiği savunulmuştur.

İYMM Enstitüsü (2003), Avrupa'da Muhasebe Standartları Uygulama İlkeleri Beyanı'na cevap olarak yayınladıkları raporda, regülatörlerin UFR Standartları üzerine yorumlayıcı çalışmalar yayınlamaması gerektiğine katıldıklarını ancak belirli şartlar altında standartlar için açıklayıcı ve yönlendirici kılavuzların sunulabileceğini savunmuştur. Uygulama yönünde alınan kararların standart uyumunu arttırmayacağını, aksine ilke bazlı olan UFR Standartları'nın A.B.D. SP Kurulu kadar güç sahibi olan bir uygulayıcı kurulun oluşumuna yol açabileceği, ve bu durumun UFR Standart anlayışına ters olduğu ifade edilmiştir. İYMM Enstitüsü

ayrıca, standartların tutarlı bir şekilde uygulanması ve koordinasyonun sağlanması amacı ile UFR Yorumlama Komitesi'nin beraber çalışılması gerektiği ve uyum farklılıklarının ancak standart güncellemeleri ile giderilebileceğini belirtmiştir.

EFRAG (2003), Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu ise Avrupa'da Muhasebe Standartları Uygulama İlkeleri Beyanı'na cevap olarak yayınladıkları raporda, muhasebe standartlarında uniform raporlamayı sağlamak adına Avrupa'da düzenleyici faaliyetlerinin gerekli olduğunu ve standartların uygulanmasını zorunlu kılan düzenleyici kuruluşlar veya regülatörlerin faaliyetlerinde standartlar üzerinde yönlendirici nitelik taşıyacağını ifade etmiştir. Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu tarafından yayınlanan raporda ayrıca UFR Standartları için uygulama kılavuzlarına olan ihtiyacın önümüzdeki yıllarda (2005 yılı itibari ile) artmasının beklendiği ve Avrupa ülkelerinde bulunan mevcut düzenleyici uygulama dağınıklığının ve bazı ülkelerde uygulama esaslarının belirlenmesi özgür bırakılmasının ileride büyük bir probleme neden olacağı vurgulanmıştır.

Standartların uyumu konusundaki hassasiyet, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. UMS/UFR Standartları'nın ilke bazlı standartlar olması, yöneticilerin fırsatçı davranışlarda bulunmasına imkan vermektedir. Bu durum, yasal sistemin, standartların uygulanmasında zorlayıcı bir güç olarak öneminini arttırmaktadır (Soderstorm ve Sun, 2007: 690).

UFR Standart uyumunun kabul edildiği ülkelerde ulusal muhasebe sisteminden geçişi ve uyumu sağlayabilmek, yüksek kaliteli finansal rapor sunumunu teşvik etmek için düzenleyici kuruluşlar çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Görevleri arasında uluslararası standartlarla uyumlu muhasebe standartları oluşturmak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, güveni ve kaliteyi sağlamak, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemek ve kamu gözetimi yapmak bulunmaktadır.

Muhasebe standartlarını uygulatma gücü yüksek olan ülkelerde şirket finansal raporlarının standart uyum derecesinin yüksek olması beklenmektedir. Pae ve diğerleri (2008), bunun bir nedeni olarak uluslararası alanda gelişen rekabet ortamına uyum sağlamaya çalışan ülkelerin, uyumsuzluk durumunda, katlanmaları gerekecek sonuç olarak (örnek olarak, yatırımcı kaybı, finansman maliyetlerinin artması ..vb.) maliyetinin yüksek olmasını göstermiştir. Ayrıca, şirketler uyumsuzluk halinde

olumsuz bir yaptırım ile karşılaşmayacaklarını düşündükleri takdirde, UFR Standart uyumunda sorunlar yaşanmaktadır.

FEE (2001) çalışmasında finansal raporlama kalitesini etkileyen faktörler arasından regülasyon ve uygulatma gücü incelemiştir. Regülasyon altında, hukuk sistemi, muhasebe standartları, Sermaye Piyasasına kayıt olabilmek için uyulması gereken kurallar bütünü incelenirken; uygulama gücü altında, denetleyici faaliyetleri, Sermaye Piyasası Kuralları (yayınlanan tebliğ, kılavuzlar) denetleyici ve standart belirleyici kuruluş faaliyetleri ve uyumsuzluk durumunda ceza yaptırımı ele alınmıştır.

Laux ve Stocken (2013) çalışmalarında muhasebe standartları ve düzenleyici kuruluşların raporlama kalitesi ve yatırım verimliliği üzerine etkisini incelemiştir ve standart değişiklikleri, güncellemeleri uygulamada düzenleyici kuruluşlar tarafından dikkate alınmadığında, uygulatma gücü geliştirilmediğinde, raporlama kalitesinde istenmeyen sonuçlara yol açtığı görülmüştür. Uygulatma gücünü arttırmadan muhasebe standartlarının geliştirilmesinin geri teperek, standart uyum derecesini düşürdüğü görülmüştür. Alternatif olarak, muhasebe standartlarının içeriği değiştirilirken uygulatma gücünün sabit bir düzeyde tutulması raporlama kalitesini düşürmektedir. Bu sonuç, hatalı veya eksik finansal bilginin sunulmasını önlemek için standart belirleme ve uygulatma faaliyetlerinin koordine edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Leuz ve diğerleri (2003) çalışmasında, ülkeler arası düzenleyici kuruluş faaliyet kalitesinin standart uyum dereceleri arasındaki farkı açıklayabileceğini; Wustemann ve Kierzek (2006) yaptıkları bir çalışmada standart içeriğinin yerine, düzenleyici kuruluş etkisinin raporlama uyumunda daha belirleyici olduğunu;. Kvaal ve Nobes (2010) ve daha sonra yeniledikleri Kvaal ve Nobes (2012) çalışmasında ise, 5 ülkenin UFR Standartları ile hazırlanmış finansal raporlarının karşılaştırılabilirliğini incelemiş ve ülke etkenlerinin UFR Standart uyumu arasında fark oluşmasına neden olduğunu savunmuşlardır.

Uniform standart uygulaması elde etmek için standartlar üzerine açıklayıcı eğitim notları ve kılavuzların hazırlanması, standart uygulama alternatiflerine kısıtlama getirilmesi, finansal tablolar için format belirlenmesi aktif şekilde faaliyet gösteren bir düzenleyici kuruluşu; karşıt olarak şirketler tarafından sunulan her

raporun alternatif sunum tekniklerine rağmen UFR Standartları'na uyumlu sayılması ve yönlendirici bir bilginin ulusal muhasebe örgütü tarafından sunulmayıp, sadece UMS Kurulu'nun açıklık getirici notlarından yararlanılması pasif bir şekilde faaliyet gösteren düzenleyici kuruluşa işaret eder. Aktif düzenleyici kuruluşlara örnek olarak İspanya ve İtalya verilebilir. İspanya'da faaliyette bulunan ulusal düzenleyici kuruluşun (Banco de España) 2004 yılının Aralık ayında No. 4/2004-Bölüm 3 raporu, UFR Standartları'nın yorumlanmasını kolaylaştırmak amacı ile sunulmuştur ve uygulanması zorunludur. İtalya'da ise, 2005 yılının Aralık ayında Banca d'Italia tarafından yayınlanan No. 262 tebliği, konsolide finansal raporların hazırlanmasında kullanılacak olan bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve dipnot formatları hakkında detali bilgi sunulmaktadır.

Bu tablo formatları, UMS Kurulu tarafından özgür bırakılmaya çalışılan finansal rapor formatlarına, uniformluk ve kısıtlama getirilmesi nedeni ile ilke bazlı standart seti anlayışına karşı gelmektedir. Ancak bu aktif düzenleme sayesinde İtalya'da dipnot uyum derecesinin yükselmiş olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. (Bischof, 2009 :10) Bu durum düzenleyici kuruluşların finansal raporlama üzerindeki olumlu etkisine işaret etmektedir. Düzenleme ve gözetime ilişkin yaklaşım; genel olarak, piyasaların kısıtlanması noktasından, bu piyasalarda yer alacak olan finansal kurumların daha sağlam bir kaynak yapısı üzerinde çalışmalarının sağlanması ve kamuyu aydınlatma uygulamalarının genişletilerek piyasa katılımcılarının daha rasyonel karar vermelerinin sağlanması noktasına getirmektedir (Çankaya, 2007: 224). Türkiye, aktif bir uyumlaştırma süreci izleyen ülkeler arasında bulunmaktadır. 2008 ve 2009 yılları arasında finansal araçlar üzerine ulusal standart uygulama birliğini arttırabilmek amacı ile Türkiye'de SP Kurulu tarafından yayınlanan açıklık getirici, yönlendirici tebliğ, kılavuzlar, tablo formatları ve TMS Kurulu tarafından sunulan eğitim notları mevcuttur.

Brown ve Tarca (2005) kaliteli ve karşılaştırılabilir finansal raporların hazırlanmasının ancak düzenleyici kurumların gözetimi ve denetimi ile mümkün kılınacağını savunmaktadır. Çalışmada ulusal düzenleyici kuruluşların uygulatıcı güç dereceleri ve gerçekleştirdikleri faaliyetler incelenmektedir. Çalışma sonucundan, UFR Standart uygulamaları aktif bir şekilde düzenlenen ülkelerin, pasif bir şekilde

düzenlenen ülkelere nazaran, standart uyum derecelerinin daha yüksek olacağı ifade edilmiştir.

Ball ve diğerleri (2000), finansal raporlama kalitesinin, düzenleyici kuruluşlar tarafından etkilendiğini savunmuştur. Çalışmada, düzenleyici etkisinin şeffaf ve zamanlı dipnot açıklamalarının önüne geçtiğini iddia etmiş ancak analiz sonrası, bir ülkenin muhasebe standartlarının uygulama derecesinin sıkı düzenleyici kanunlar ile pozitif yönlü bir ilişkinin varlığını gözlemlemiştir. Ball ve diğerleri (2003) dipnot kalitesinin düzenleyici kuruluş etkisi ile yakında ilgili olduğunu ve finansal rapor hazırlayıcılarının aktif düzenleme altından daha çok bilgi sunma konusunda motive edildiğini ifade etmiştir.

Christensen ve diğerleri, (2012) düzenleyici kuruluşların uygulatma gücündeki değişikliklerin, muhasebe standartlarında meydana gelen değişikliklerin etkisinin incelenmesini zorlaştırdığını savunmaktadır. UFR Standartları'nın kabul edilmesinin sermaye piyasası üzerindeki etkilerini incelerken düzenleyici kuruluş etkisini, muhasebe standartlarına değişikliklerin etkisinden ayırmak sureti ile analiz yaparak, aktif bir düzenleme şekli takip eden ülkelerin UFR Standart uyum faydalarını (özellikle likidite oranlarının) incelemiştir. Sun ve diğerleri (2011), İngiltere ve Avustralya gibi düzenleyici gücü ve standart uyum dereceleri yüksek olan ülkelere gelen firmaların, UFR Standartları'nı uygulamaya başladıktan sonra finansal raporlama kalitesinde bir artışın izlendiğini raporlamıştır.

Ernstberger ve diğerleri (2012)'a göre, Almanya'da UFR Standartları'nın zorunlu olarak uygulanmaya konulduğu dönemde, düzenleyici gücünün de yükseltilmesi, uygulama değişiklikleri açısından olumlu sonuçlar elde edilmesine neden olmuştur. Yapılan analiz sonucunda Alman firmalarında kazanç yönetiminin azaldığı, likidite ve piyasa değerinde ise artış yaşandığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Ahmed ve diğerleri (2012) çalışmasında UFR Standartları'nın zorunlu olarak uygulamaya konduğu 20 ülkeden firmaların finansal raporlarını incelemiştir. Yazarlar, ulusal muhasebe sistemi ile karşılaştırıldığında UFR Standartları'nın esnekliğinin artışı ile düzenleyici kuruluşların uyum sağlamada yetersiz kaldığını ve muhasebe kalitesinde buna bağlı olarak genel düşüşün yaşandığını vurgulamıştır.

Jackson ve Roe (2009) yatırımcıların kararlarının etkin kılınması ve menkul kıymet piyasalarının gelişiminin korunması için düzenleyici kuruluşlarının önemli bir yer kapladığını ve muhasebe standart uyum derecesinin arttırılması faaliyetlerinin desteklenmesinde yarar olduğunu savunur.

Bischof (2009) çalışmasında aktif ve pasif düzenleyici kuruluşları ayrı bir şekilde ele alarak, standart uyum derecesinin düzenleyici kuruluş etkisinden dolayı yükseldiğini savunmuştur.

Chalmers ve Godfrey (2004) tarafından yapılan çalışmada şirketlerin profesyonel normlara uymaları ve finansal raporlarda şeffaflığı arttırmak üzere düzenleyici kuruluşların baskıcı faaliyet gösterdiği bir ortamda daha fazla bilginin dipnotlarda açıklandığı savunmuştur.

3.3.BİRİNCİL ANALİZ: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın bu bölümünde UFR Standartları'na ve düzenleyici kuruluşlar tarafından uygulama birliğini sağlama, yönlendirici olma amacı ile hazırlanan rehberler ve getirilen açıklama zorunluluklarına uyum dereceleri, İMKB'de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide finansal raporlarının kalitesi ve şirketlerin faaliyette bulunduğu sektör ile dipnot açıklamaları arasında ilişki ele alınmaktadır. Ayrıca, aktif bir standart uyumlaştırma süreci izleyen ülkede düzenleyici kuruluş devreye girdikten sonra standart uyumu üzerindeki etkisi incelenmektedir.

UFR Standartları'nın genel olarak karmaşıklığı, finansal rapor hazırlayıcılarının deneyimsizliği ve TMS 32 ve TMS 39 standartları'nın, TFRS 7 standardını tamamlayıcı yapısı nedeni ile ilk uygulama yıllarında uyulması en zor olan standartlar arasında olduğu düşünülmektedir. Dolayısı ile çalışmanın bu bölümünde ayrıca, finansal rapor hazırlayıcılarının UFR standartları ile tecrübe kazanmasının ve standart belirleyici kuruluşlar tarafından karmaşık standart maddelerine açıklık getirmesinin ardından öğrenme etkisi ile standart uyum derecesi üzerine etkisi incelenmektedir. Aşağıda konu üzerine literatür taraması ve analizde ele alınacak hipotezler sunulmuştur.

3.3.1.Dipnot Uyumu, Kalitesi ve Düzenleyici Kuruluş Etkisi

Düzenleyici kuruluşların raporlama uyum derecesi üzerine etkisini araştıran çalışmalar tarandığında, kuruluşların uyum birliği için gerçekleştirdiği çalışmaların, uluslararası standart uyum derecelerini arttırmak yönünde, pozitif bir etkisi olduğu görüşü hakimdir Ball ve diğerleri (2003); Ball ve diğerleri (2000), Brown ve Tarca (2005); Chalmers ve Godfrey (2004); Ernstberger ve diğerleri (2012); Bischof (2009); Christensen ve diğerleri, (2012); Sun ve diğerleri (2011). Literatürde düzenleyici kuruluşlar üzerine bu mevcut görüşü test etmek amacı ile ilk olarak çalışmada dipnot uyum ve kalitesi ele alınmalıdır. Bölüm ikide, kalite kavramı ve kalite ölçüm öğeleri üzerine yapılan literatür taraması sonucunda, finansal raporların “yüksek kalite” olarak nitelendirilebilmesi için 3 özellik taşıması gerektiği kanatindeyiz. Bu özelliklerden birincisi, Collins ve Kothari, (1989); Pownall ve Schipper (1999) tarafından savunulan standartlar ile “tam uyumluluk” durmudur. İkinci özellik ise, Beattie ve diğerleri (2004)’nin savunduğu “açıklamaların dağılımı”dır. Beattie ve diğerleri (2004), dipnot kalitesinin, standart ve alt-standart grupları arası açıklama dağılımına bağlı olduğu savunulmaktadır. Onlara göre; yüksek kaliteli açıklamalar, farklı konular ve alt başlıkları arasında dolgun ve dengeli bir şekilde raporlanmış kriterler bütünüdür. Yüksek kalite’de finansal raporlara işaret eden üçüncü özellik ise, UFR Standartları’nın uygulamaya konduğu ülkede, uyumu teşvik etmek için aktif faaliyete bulunan düzenleyici kuruluşların varlığıdır. Schipper, (2005); Brown ve Tarca (2005) uygulayıcılar ve düzenleyicilerin açıklık getirici ve yönlendirici faaliyetlerinin, kaliteli finansal raporlar elde etmek için uygulamanın vazgeçilmez bir koşulu olduğunu iddia etmektedir.

Malesef, ikinci bölümde incelendiği gibi, literatürde dipnot uyumu üzerine yapılan çalışmalar, standart gereklerinin finansal rapor hazırlayıcıları tarafından karşılanmadığına işaret etmektedir. Schultz ve Lopez (2001); Street ve Gray (2001); Glauns ve Street (2003); Street ve Bryant (2000); Cairns, (1997); Mayorga ve Sidhu (2012); Lopes ve Rodrigues (2006); Oliveira ve diğerleri, (2011); Marston ve Shrivess (1996); Fekete ve diğerleri, (2008); Tsalavoutas ve diğerleri (2010); Al-Shiab (2003) Çalışmada, şirketlerin UMS/UFR Standartları uyum derecesini test etmek amacı ile TFRS 7: “Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardı baz alınmaktadır ve araştırmanın

hipotezi olarak “İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşüktür” savunulmaktadır.

Literatürde savunulan, UFR Standartları uyum düşüklüğü, finansal tabloların 'kalitesi' üzerine endişelerin oluşmasına neden olmaktadır. Dolayısı ile, tespit edilen 3 gerekten birini karşılamayan raporların “yüksek kalite finansal rapor” olarak nitelendirilemeyeceği savunulur. Çalışmada incelenecek ikinci hipotez “İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının kalitesi düşük” olduğudur.

Hipotez 1: İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşüktür.

Hipotez 2: : İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının kalitesi düşüktür.

TFRS 7’nin analizde tercih edilmesinin nedenleri arasında, standart kapsamı altında incelenen varlık ve borçların şirket operasyonunun büyük bir yüzdesini oluşturarak her çeşit şirkette mevcut olması, ayrıca SP Kurulu’nun şirketleri yönlendirmek için bu standart doğrultusunda detaylı kılavuzlar oluşturmuş olması bulunmaktadır. Bu kılavuzlara 2008 ve 2009 yıllarında yapılan güncellemeler, çalışmada TFRS 7’ye getirilen güncellemeler ile karşılaştırıldığında düzenleyici kuruluş etkisinin daha dinamik bir şekilde incelenmesine imkan sağlamaktadır. Çalışmada araştırmanın üçüncü hipotezi olarak “Düzenleyici kuruluş etkisinin dipnot uyum ve kalitesi üzerinde pozitif yönlü, linear bir ilişki vardır” savunulmaktadır. Uyum ve kalite seviyelerine rağmen, çalışmada, düzenleyici bir gücün şirketler üzerindeki etkisinin yükseltilmesi neticesinde, standart uyum derecesi açısından olumlu sonuçlar elde edileceği beklenmektedir.

Hipotez 3: Düzenleyici kuruluş etkisinin dipnot uyum ve kalitesi üzerinde pozitif yönlü, linear bir ilişki vardır

3.3.2. Öğrenme Eğrisi ve Dipnot Uyumu ve Kalitesi Üzerindeki Etkisi

Öğrenme eğrisi, birbirini izleyen uygulamalar sırasında öğrenmede görülen ilerleme olarak ifade edilmektedir. Başlangıçta hızla yükselip, daha sonra düz ilerlemeye başlayan eğri, öğrenme gücüne göre bir şekil oluşturur. Finansal raporlama standartlarının ilk uygulamaya girdiği yılı takiben öğrenme eğrisinin devreye girmesi beklenmektedir. UFR Standartlarında ki karmaşıklığı, uygulamada karşılaşılan sorunların etkisi ve finansal rapor hazırlayıcılarının deneyimsizliği standartların uygulanmaya başladığı yılda uyum derecesinin düşük olmasına neden olabilir. Ancak finansal rapor hazırlayıcılarının edindiği tecrübe ve standart belirleyici kuruluşlar tarafından karmaşık standart maddelerine açıklık getirmek için hazırlanan yorumlar, uyum derecesini yükseltecektir. Standartlar uygulamaya girdikten sonra tüm gerekleri ile yerine getirilmesi, içeriklerinin anlaşılması ve maddeler arası bulunan eksikliklerin giderilmesi belirli bir zaman almaktadır.

UFR Standartları uyumunda, öğrenme eğrisinin etkisi üzerine çeşitli görüşler bulunmaktadır. Brown ve diğerleri (2013), çalışmada UFR Standartları'nın öğrenme eğrisi ile olan ilişkisi ve standart güncelleme gereklerinin yerine getirilmesinin belirli bir süre aldığını incelenmektedir. Çalışmada 2002-2010 arasında incelenen şirketlerin, UFR Standartları'na geçişin ve full standart uyumunun ilk yılda elde edilmediği, zamanla şirket raporlarının daha anlaşılır kılındığı savunulmuştur. Cairns, (1997) UFR Standartları'nın ilk uygulama yılında ciddi uyum sorunları tespit etmiştir

Horton ve diğerleri, (2010) UFR Standartları altında rapor hazırlayanların ve kullananların tecrübe eksikliğinden dolayı raporları hazırlayıp, yorumlamada sorun yaşayabileceğini ifade etmiştir. Cuijpers ve Bujink, (2005) UMS ve A.B.D. GAAP standartlarını erken ve yürürlük tarihinde uygulamaya koyan şirketleri inceleyerek standardın etkisinin belirmesinin tüm gerekleri ile uygulamaya konmasının zaman aldığını savunmuştur.

Acker ve diğerleri, (2002) yeni standartlar uygulamaya konduğunda, bu standartlardan elde edilecek yararın belirmesinin belirli bir süre aldığını ifade etmiştir. Yazarlar bu çalışmada, yeni bir standardın yürürlüğe girmesi ile ilk uygulama yılında analist tahminleme hatalarının yüksek olduğunu savunmuştur.

Ancak bir sonraki uygulama yıllarında tahminleme hatalarının azaldığı gözlemlenmiştir.

Osnoss, (2011) çalışmasında 'öğrenme eğrisi' sırasında UFR Standartlarının ilk yıllarda yanlış uygulama riskine maruz kaldığını ve bunun sonucunda hatalı finansal raporların oluşturulduğunu savunmuştur.

Tsalavoutas ve diğerleri (2010), ise çalışmasında Yunan şirketinin ilk UFR Standartları'nı uygulama yılında (2005) tüm zorunlu UFR Standart gereklerine olan uyum derecesini incelenmiştir. Çalışmada, Yunan muhasebecilerin ve denetçilerin standartlar üzerine derinlemesine bilgisinin ve tecrübesinin olmaması nedeni ile 2005 yılında uyum derecesinin düşük olabileceği belirtilmiştir. Analiz sonucunda, şirketlerin UFR Standartları'na uyum dereceleri arasında varyasyonun yüksek olduğu, ancak uyum derecesinin yaklaşık olarak 0.80 olduğu tespit edilmiştir.

Amoako (2012) çalışmada Ghana'da faaliyet gösteren finansal şirketlerin UFR Standartları'na olan uyum derecesi incelenmiştir. Sonuçlar, standart uyumunun yüksek bir seyir gösterdiğini ve UFR Standartlarında sorunsuz bir geçişin yaşandığını savunmaktadır.

Bu çalışmada beklenti olarak "Öğrenme eğrisi, şirketlerin TFRS 7 standardı uyum derecesini olumlu yönde etkiler" savunulmaktadır. Öğrenme eğrisi ile, standardın uygulandığı ilk yıllarda uyum derecesinin hızlı bir şekilde yükselmesi, yani düzenleyici ve standart belirleyici kuruluşlardan, finansal rapor kullanıcılarında şirketlerin aldıkları geribildirim sonucu finansal rapor standart uyum derecelerinin hızlı bir artışı; ayrıca, analizin son yıllarında uyum derecesinin sabitleme yönünde bir eğilim göstermesi beklenmektedir.

3.3.3. Sektörel Dağılım ve Dipnot Uyumu ve Kalitesi Arasındaki İlişki

Literatürde şirketlerin faaliyette bulunduğu sektör ile dipnot açıklamaları arasında ilişkiyi inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Cooke, (1989); Raffournier, (1995) sektör dağılımı ve risk açıklamaları arasında pozitif, anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Wallace ve diğerleri (1994); Watson ve diğerleri (2002) ise yıllık açıklamalar ve sektörel dağılım arasında bir ilişkinin olmadığını savunmaktadır.

Tsalavoutas ve diğerkleri (2010); Jubb (2005) sektörel dağılım ve standart uyum dereceleri arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki tespit edememiştir. Chalmers ve Godfrey (2004) ise büyük şirketlerin ve kimya, petrol sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin dipnot seviyelerinin daha yüksek olduğunu savunmuştur. Chalmers ve Godfrey, (2004), ayrıca, bazı sektörlerde şirket faaliyetlerinin daha hassas olduğunu ve rekabet gösterdikleri şirketlerin sunduklarından daha fazla bilginin açıklanması sonucu avantaj kaybına neden olabileceğini belirtmiştir. Mallin ve diğerkleri (2004) ise şirketlerin teşvik karşılığında finansal araç bilgilerini dipnotlarda sunmaya daha razı olduklarını savunmuştur.

Tüm finansal araç kullanıcı kuruluşlar için geçerli olan TFRS 7 standardı altında sunulacak bilginin kapsamı, bir işletmenin faaliyet alanından ziyade, finansal araç kullanım ölçüsü tarafından belirlenir. Dolayısı ile, tam uyumluluk varsayımı altında, sektörel olarak şirketlerin standart uyum derecesi arasında bir farkın olmaması beklenmektedir. Ancak, hipotez 1'in (İMKB'de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşüktür) bir beklentisi olarak, "sektörel dağılım ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında bir ilişki olduğu" ve ayrıca, "şirketler tarafından yararlanılan teşvik oranları yüksek olan sektörlerin TFRS 7 uyum derecesinde yüksek olacağı" savunulmaktadır.

Çalışmada incelenecek bir başka beklenti, "aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin standart uyum dereceleri arası standart sapmanın düşük olacağı"dır. Rekabet edilen şirketlerin sundukları bilgi altında açıklama yapılması durumu; piyasada şirket hakkında olumsuz bir izlenim oluşmasına ve şirkete olan güvenin azalmasına neden olabilmektedir. Bu nedenden dolayı, rekabet edilen şirketlerin dipnot açıklamalarının yakında takip edildiği ve diğerk şirketler tarafından finansal raporlarında sunulan bilgi düzeyi altında açıklama yapılmamaya özen gösterildiği savunulmaktadır.

3.4. İKİNCİL ANALİZ: ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Dipnot literatüründe birçok yazar tarafından incelenen ve anlaşılmaya çalışılan konulardan bir tanesi şirketlerin standart uyum davranışlarını şekillendiren etmenlerdir. Aynı sermaye piyasasına kayıtlı şirketlerin standart uyum dereceleri ve dipnot kaliteleri arasında bulunan varyasyon, şirketlerin uyum davranış farkları hakkında detali bilgi verdiğinden (Adams, 1994: 280), uyum derecesi ile şirket betimleyici özellikler arasında yapılan çalışmanın düzenleyici kuruluşlar ve standart belirleyicileri yakından ilgilendireceği belirtilmiştir. Uyum derecesi ele alınan şirketlerin karakterisitik “betimleyici özellikleri” (Örnek olarak; şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı ve sektörel dağılımı) ile dipnot uyum veya kalitesi arasındaki ilişkinin anlaşılması ile hangi şirketlerin dipnot uyumsuzluğuna daha yatkın olduğu ve onları bu yöne iten etkenlerin nedenleri incelenmektedir.

1961 yılından itibaren açıklama düzeyleri ve şirket betimleyici özellikleri uluslararası literatürde inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Tsilavoutas ve diğerleri (2010), analizde sermaye piyasasına kayıtlı 153 adet Yunan şirketinin 2005 yılında tüm zorunlu UFR Standart gereklerine olan uyum dereceleri incelenmiştir. Analizin ikinci kısmında, uyum derecesini etkileyebilecek çeşitli faktörler ele alınmıştır. Bunlar, likidite, şirket büyüklüğü, ve denetçi şirket büyüklüğü’dür. Uyum dereceleri ve bu şirket betimleyici özellikler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Mathuva, (2012) çalışmasında Şirket Büyüklüğü, Karlılık, Gearing (Algılanan Risk Seviyesi), Kaldıraç Oranı, Sektör Dağılımı ve Likidite oranının standart uyum dereceleri ile olan ilişkisini incelemiştir. Analiz sonucunda Karlılık, Gearing, Kaldıraç Oranı arasında anlamlı, güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Guerreiro ve diğerleri (2008) denetçi büyüklüğü ve karlılık arasında anlamlı, güçlü bir ilişki tespit etmiştir.

Al-Basteki (1995) çalışmasında Denetçi Büyüklüğünü, Sektör Dağılımını, Şirket Büyüklüğünü, Kaldıraç oranını incelemiştir ve Denetçi Büyüklüğünü, Sektör Dağılımı arasında anlamlı bir ilişki; Dumontier ve Raffournier (1998) Şirket Büyüklüğünü, Kuruluş Yapısını, Kaldıraç Oranını, Sermaye Yapısını, Karlılık Oranını ve Denetçi Büyüklüğünü incelemeş, Şirket Büyüklüğü ve Denetçi Büyüklüğü arasından anlamlı bir ilişki; El-Gazzar ve diğerleri (1999) şirketlerin Kaldıraç Oranını ve Avrupa Birliği üyesi bir ülkede kayıtlı olup olmadığını

incelemiştir ve her iki durum için anlamlı bir ilişki gözlemlemiştir. Chavent ve diğerleri (2006) çalışmasında, dipnot açıklamalarının Şirket Büyüklüğü, Kaldıraç Oranı ve Piyasa Fiyatları ile ilişkili olduğunu ancak aynı sonuçların Karlılık ve Sektör Dağılımı için elde edilmediğini ifade etmiştir.

Şirket betimleyici özellikleri üzerine yapılan türlü analizler bu özelliklerinin incelenmesi ile standart uyum derecesi ve dipnot kalitesi hakkında tahmini yorum yapılmasına izin vermektedir. Aşağıda konu üzerine literatür taraması ve analizde ele alınacak hipotezler sunulmuştur.

3.4.1.Şirket Büyüklüğü ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

Literatür taramasında incelenen çalışmaların şirket büyüklüğü ve dipnot açıklamaları üzerine hem fikir olduğu yani, firma büyüklüğünün dipnotlarda sunulan finansal bilgi kalitesi ve standart uyumu arasında pozitif, anlamlı bir ilişki olduğu savunulmaktadır.

Bir çok çalışma bu ilişkiyi açıklamak için büyük şirketlerin UFR Standart gereklerini sağlamada daha çok tecrübesinin olmasından kaynaklandığını savunmuştur. Tsilavoutas ve diğerleri (2010), çalışmasında şirket büyüklüğü ve uyum derecesi arasında pozitif, anlamlı bir ilişki tespit etmiştir ve durumu şirket kaynak ve tecrübe yüksekliğinden oluştuğunu belirtmiştir.

Beattie ve diğerleri (2004); Alsaeed (2006) yaptıkları benzer çalışmalarda açıklama düzeyi ve firma büyüklüğü arasında pozitif, anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Ayrıca, büyük firmaların açıklamalarının, küçük ölçekli şirketlere nazaran daha yüksek olduğunu ve büyük ölçekli şirketlerin yönettikleri kaynakların ve ilgili maliyetlerin yüksekliği daha fazla bilgi sağlanması konusunda baskı oluşturduğunu savunmuştur.

Buzby, (1975) ise dipnot açıklamalarının sermaye piyasasında kayıtlı şirketler ile liste dışı faaliyet gösteren şirketlerin arasında farklılık göstermediğini, tek belirleyici etkenin şirket büyüklüğü olduğunu raporlamıştır.

Literatürde büyük şirketlerin çeşitli nedenden dolayı dipnotlarında daha fazla açıklamada bulunmaya istekli oldukları savunulmaktadır. Birinci neden olarak büyük şirketlerin daha gelişmiş raporlama sistemlerine sahip olması gösterilebilir. Alt yapı

alışmaları tamamlanmış, gelişmiş sistemler sayesinde rapor hazırlayıcılar ihtiyaç duydukları bilgiye daha kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Dolayısı ile dipnotlarda fazladan bilgi sunulması büyük ölçekli şirketlerde ekstra bir maliyete katlanılmasına neden olmamaktadır. Bu düşünce küçük ölçekli şirketler açısından incelendiğinde, finansal rapor hazırlayıcılarının sundukları bilgiyi azaltıcı nedenlerin başında, dipnot açıklamaları karşısında şirketin alacağı tahmini faydanın düşüklüğü olduğu savunulabilir.

Maliyet ve fayda ilişkisi incelendiğinde, (diğer şirketler tarafından finansal raporlarında sunulan bilgi düzeyi altında açıklama yapılmaması/ diğer şirketlerin sunduklarından eksik bilgi sunmamak) dipnot açıklamalarının şirkete olan getirisinin fazla olmayacağı, özellikle küçük boyutta şirketlerin dipnotlarında sundukları bilgiler ile yeni yatırımcı çekmeyi beklemedikleri, onun yerine fonlarını yatırımlarına yönlendirerek karlılık oranını yükseltmeye çalıştıkları düşünülebilir.

Singhvi ve Desai, (1971) kendi sektöründe rekabet avantajını kaybetmemek amacı ile küçük firmaların önemli bilgileri gizleme olasılığı daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yukarıda incelenen çalışmalara karşıt olarak Verrecchia, (1983), şirketlerin rekabet avantajını kaybetmemek amacı ile şirket büyüklüğü arttıka sundukları dipnot açıklamalarının azaldığını savunmuştur.

Bir başka etmen olarak şirketlerin bünyesinde barındırdığı muhasebecilerin deneyimi ele alınabilir. Tecrübeli muhasebeciler tarafından hazırlanan finansal raporların, küçük ölçekli bir şirkette faaliyet gösteren bir muhasebecinin hazırladığı finansal raporlardan daha kapsamlı olması beklenmektedir.

Watts ve Zimmerman, (1978) alışmasında büyük firmaların devlet müdahalesini önlemek amacı ile finansal raporlamaya yoğunlaştıklarını ifade etmiştir. Ayrıca büyük şirketler kamuda daha çok göz önünde olduklarından politik maliyetlerini düşürmek için daha fazla açıklama yapmaya gerek duyabildiklerini belirtilmiştir.

Büyük lekli şirketlerin dipnot seviyesini arttırma nedenleri arasında olumsuz etkenlerde bulunmaktadır. Bunlar arasında, “white noise” etkisini incelenebilir. Miktarca fazla, ancak bilgilendirici nitelikte az finansal bilginin dipnotlarda sunulması; yatırımcılarda şirketin faaliyetleri hakkında yanlış bir izlenim

oluşmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle dipnot analizi çalışmalarında sunulan bilginin içeriğinin incelenmesi çok önemlidir.

Chalmers ve Godfrey (2004) Büyük şirketlerin ve kimya, petrol sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin dipnot seviyelerinin daha yüksek olduğunu savunmuştur. Mallin ve diğerleri (2004) yapılan çalışma sonucunda büyük şirketlerin küçük şirketlere nazaran dipnotlarında daha çok bilgi sunmaya razı olduklarını ve bünyesinde çalıştırdığı muhasebecilerin deneyim sahibi olmasından dolayı daha karmaşık finansal araçlar hakkında bilgi sahibi olduklarını savunmuştur.

Bu çalışmada araştırmanın hipotezi olarak şirket büyüklüğü ve dipnot açıklamaları, yani TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu savunulmaktadır. Ölçülecek beklenti, şirket büyüklüğü fazla olan şirketlerin, TFRS 7 uyum derecesinin yüksek olmasıdır.

***Hipotez 4:** TFRS 7 SUD ile şirket büyüklüğü arasında pozitif, linear bir ilişki vardır.*

3.4.2. Denetçi Şirket Büyüklüğü ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

Finansal tablolardaki açıklama düzeyini etkiyebilecek diğer bir faktör, işletmenin bağımsız denetimini üstlenen şirketin niteliğidir. Bağımsız denetçi olarak dört büyük denetim şirketinden biri ile dönem sonu finansal raporlarının denetlenmesi veya yıl içerisinde danışmanlık hizmeti almak için anlaşma içerisine giren şirketlerin, dipnot açıklama kalitesinin diğer denetçilerden yararlanan şirketlere nazaran daha yüksek olacağı literatürde savunulmaktadır. Uluslararası alanda bu denetçi şirketlerinin yaygınlığı ve geniş müşteri portföyü, piyasada, yüksek kalitede faaliyette bulundukları ve şirketlerin dipnot uyumu üzerine olumlu etkileri olduğu yönünde çeşitli görüş hakimdir.

Dipnotlarda standart uyum dereceleri ile denetçi şirketlerin büyüklüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen çeşitli çalışmalar arasında: Chalmers ve Godfrey, (2004) yaptıkları çalışmada tanınmış bağımsız denetçilerin şirketleri daha çok bilgi sunma yönünde teşvik ettiklerini ve kendi imajlarının zedelenmesin önlemek amacı ile

finansal raporlarının belirli bir standart altına inmemesi için öndediklediklerini savunmuştur.

Hodgdon ve diğerleri (2009), standart uyum derecesinin denetçi tercihi ile yakından ilgili olduğunu ve yaptığı analiz sonucunda “Big5+2”in denetim faaliyetlerinde deneyimli olduğunu ve uluslararası alanda şirketlerin standartlar ile uyumluluk içerisinde olmasını garanti ettiğini; Singhvi ve Desai, (1971) ise bağımsız denetçi olarak büyük denetçilerden birisinin kullanılması ile standart uyum derecesi arasında güçlü, pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu savunmuştur.

Yukarıda incelenen görüşlerin aksine, Firth, (1979); Wallace ve diğerleri, (1994) denetçi büyüklüğü ve standart uyum dereceleri arasında bir ilişki olmadığını; McNally ve diğerleri (1982); Tai ve diğerleri, (1990) büyük denetçilerden birisinin kullanılması ile standart uyum derecesi arasında benzer bir ilişki olduğunu ancak anlamlılık derecelerinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Wallace ve Naser, (1995) ise büyük denetçi şirketlerinin zorunlu dipnot açıklamalarına uymadıkları ve standart uyum derecesi ile güçlü negatif bir ilişki içerisinde olduklarını savunmuştur.

Bu çalışmada araştırmanın hipotezi olarak bağımsız denetçi büyüklüğü ve dipnot açıklamaları, yani TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu savunulmaktadır. Ölçülecek beklenti, bağımsız denetçi olarak 4 Büyük denetçiden birisinin kulması halinde şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi yüksek olacaktır.

Hipotez 5: TFRS 7 SUD ile bağımsız denetçi olarak 4 Büyük denetçiden birisinin kullanılması arasında güçlü, linear bir ilişki vardır.

3.4.3. Şirket Likidite Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

Likidite oranı ve dipnot açıkları üzerine literatürde karışık görüşler hakimdir. Wallace ve diğerleri (1994), likidite oranı ve dipnot açıkları arasında negatif bir ilişki olduğunu savunurken; Elzahar ve Hussainey (2012) ; Tsalavoutas ve diğerleri (2010) anlamlı bir ilişki olmadığını; Marshall ve Weetman (2007); Elshandidy ve diğerleri (2011) yüksek likidite oranlarına sahip şirketlerin dipnot açıklamalarını

piyasa katılımcılarına olumlu sinyaller göndermek için kullandığını ve likidite risk yönetimi stratejileri ile dipnot açıklamaları arasında bir ilişki olduğu savunmuştur.

Literatürde, likidite oranı ile dipnot açıklamaları ilişkisi üzerine mevcut karışık bulgular nedeni ile, bu çalışmada yapılacak analizin TFRS 7 uyum derecesi ve likidite oranı arasında güçlü bir ilişkiye işaret etmeyeceği düşünülmektedir.

Hipotez 6: TFRS 7 uyum derecesi ile likidite arasında linear bir ilişki yoktur.

3.4.4. Karlılık Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

Mathuva, (2012); Butler ve diğerleri (2007) yatırımcı güvenini arttırmak amacı ile karlılık oranı yüksek şirketlerin daha fazla bilgi sunacağını ve bunun piyasa fiyatının artmasına yardımcı olacağını savunmaktadır. Wallace ve Naser, (1995) karışık bir görüş olarak sadece karlılık oranı yüksek şirketlerin değil, karlılık oranı düşmekte olan şirketlerinde daha fazla dipnot açıklamalarında bulunacağını savunmaktadır. Bunun nedeni olarak yatırımcılara şirket faaliyeti hakkında fazladan bilgi sunarak mevcut güvenin azalması önleme, gösterilebilir. Wallace ve diğerleri (1994), çalışmasında karlı şirketlerin daha fazla açıklamalarda bulunduğunu savunmuş ve uzun vadede bu davranışın şirket piyasa fiyatını arttıracak olduğunu belirtmiştir.

Singhvi ve Desai (1971) karlılığın şirket dipnotları artırma yönünde bir motivasyon olarak faaliyet gösterdiğini gözlemlemiştir. Cooke, (1989), daha kaliteli finansal raporların yatırımcı güvenini, bağlantılı olarak karlılığı ve yönetici bonuslarını arttırdığı tespit etmiştir. Lundholm, (1993) yatırımcılar ve yöneticiler arasında bulunan bilgi asimetrisinin yüksek olduğu durumlarda şirket dipnotları ve karlılık arasında güçlü bir ilişki olduğunu savunmuştur.

Yukarıda savunulanan aksine, McNally ve diğerleri (1982); Raffournier (1995) ise karlılık oranı ve dipnot açıklamaları arasında; Elzahar ve Hussainey (2012) karlılık oranı ve ara dönem dipnot açıklamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını savunmaktadır. Tsilavoutas ve diğerleri (2010), yaptığı çalışmada karlılık oranları ve standart uyum dereceleri arasında güçlü bir ilişki tespit edememiştir. Lang ve

Singhvi ve Desai (1971) ise karlılığın düşük olduğu durumlarda şirketlerin kayıpları ve nedenlerini gizlemek amacı ile daha az bilgi sunduğunu ifade etmiştir.

Bu çalışmada araştırmanın hipotezi olarak karlılık oranı ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu savunulmaktadır. Ölçülecek beklenti, karlılık oranı ortalama üzerinde, yüksek olan şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi daha yüksek olacaktır.

***Hipotez 7:** TFRS 7 uyum derecesi ile şirket karlılığı arasında güçlü, linear bir ilişki vardır.*

3.4.5. Piyasa Fiyatı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

Literatürde piyasa fiyatları ve dipnot açıklamaları üzerine çok az çalışma bulunmaktadır. Gelb ve Zarowin (2000) yaptığı çalışma buna bir neden göstermeye çalışmıştır ve şirketlerin dipnot açıklamalarının artırılmasının hemen piyasa fiyatına yansımadığını savunmaktadır. Analizden elde edilen bulgular ile, dipnot açıklamaları yüksek olan şirketlerin gelecekteki kazançlarının, dipnot açıklamaları düşük olan şirketlere nazaran daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Dolayısı ile cari dönemde piyasa fiyatları ve dipnot açıklamalarının incelenmesinin bir sonuç veremeyeceği savunulmaktadır.

Bir başka neden olarak piyasa fiyatlarını etkileyen etmenlerin fazlalığı gösterilebilir. Diğer etmenleri sınırlandırıp, sadece dipnot açıklamaları ve fiyatlar arasındaki ilişkinin incelenmesinin imkansız olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda, Healy ve diğerleri (1999) hisse senedi fiyatlarında artışların firmaların dipnot açıklamalarını ile açıklanamayacağını; Firth, (1984) ise yaptığı bir çalışmada borsa performansı ve dipnot açıklamaları arasında bir ilişki olmadığını savunmaktadır.

Dolayısı ile bu çalışmada araştırmanın hipotezi olarak piyasa fiyatı ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olmadığı savunulmaktadır.

***Hipotez 8:** TFRS 7 uyum derecesi ile şirket piyasa fiyatı arasında güçlü, linear bir ilişki yoktur.*

3.4.6. Kaldıraç Oranı ve Dipnot Uyumu Arasındaki İlişki

İşletmelerin finansal tablolarında yer alan açıklamaları etkileyebilecek bir diğer etmenin de kaldıraç oranı olduğu düşünülmektedir. Bir yaklaşıma göre, borçlanması yüksek olan işletmeler, borç verenler ile ilişkilerini sürdürebilmek amacı ile daha fazla açıklama yaparlar. Geçmişte yapılan çalışmalarda, borçlanma oranının finansal tablo açıklamalarındaki etkisi üzerine çelişkili sonuçlar bulunmuştur. Prodham ve Harris, (1989) yüksek finansal riskin standart uyum derecelerini artırmak için motivasyon olarak görev gördüğünü savunmuştur; Chalmers ve Godfrey (2004) yapılan çalışma sonucunda şirket kaldıraç oranı ve dipnot açıklamaları arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir. Aljifri ve Hussainey (2007) ise , gearing rasyosunda gözlemlenecek bir artış sonucunda şirketlerin dipnot açıklamalarını arttıracığı savunmaktadır.

Yüksek finansal risk seviyesine sahip şirketlerin sundukları bilginin yatırımcı güvenini arttırmak amacı ile gönderilen bir sinyal olduğu literatürde savunulmaktadır. Butler ve diğerleri (2007), daha sık açıklama sunan firmaların daha karlı ve daha az riskli olduğunu savunmuştur.

Borç-sahipleri ve yatırımcılar şirketlerin yükümlülüklerini nasıl yönettiği hakkında yakından ilgilenmektedir ve yükümlülükleri fazla şirketlerde daha fazla güce sahip olmaktadır. Yüksek kaldıraçlı şirketlerin alacaklıları, daha fazla bilgi sunması için şirketi teşvik edecektir. Jensen ve Meckling (1976) kaldıraç oranı yüksek olan şirketlerin izleme maliyetlerinin daha yüksek olduğunu ve dipnotlarında sundukları bilginin seviyesini arttırarak bu maliyetleri aşağı çekmeye çalıştıklarını savunmuştur.

Yukarıda savunulanan aksine, Courtis, (1979) çalışmasında anlamlı ancak zayıf bir ilişki bulmuşken, Wallace ve diğerleri (1994) anlamlı bir ilişkinin olmadığını savunmaktadır.

Bu çalışmada araştırmmanın hipotezi olarak kaldıraç oranı ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu savunulmaktadır. Ölçülecek beklenti, kaldıraç oranı ortalama üzerinde ve yüksek olan şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi daha yüksek olacaktır. Ayrıca, risk seviyesi yüksek olan

şirketlerin kapanış fiyatları ve TFRS 7 uyum derecesi arasında olumlu bir ilişkinin varlığı savunulmaktadır.

***Hipotez 9:** TFRS 7 uyum derecesi ile şirket karlılığı arasında güçlü, linear bir ilişki vardır.*

3.5.ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ

Analiz başlangıç yılı olarak 2007'nin seçilmesinin birinci nedeni 30.01.2007 tarihinde ve 26419 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan TFRS 7 standardının ilk kez 31.12.2006 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere yürürlüğe girmiş olmasıdır. Daha önceki bölümde değinildiği gibi, 15.11.2003 tarihinde, 25290 sayılı Resmi Gazete'de muhasebe ilke ve kurallarını belirleme amacı ile yayınlanan ve 2007 yıl sonu hesap döneminde hala yürürlükte olan “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında” Seri XI, No:25’lu tebliğ, UM Standartları esas alınarak oluşturulmuştu ve bu tebliği uygulayan şirketlerin raporları SPK tarafından uluslararası muhasebe/finansal raporlama standartlarına uyumlu sayılmıştı. Ayrıca 21.12.2004 tarihinde 25677 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Seri: XI, No:27 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile şirketlere UMS/UFRS’leri full standart olarak uygulamayı tercih etmeleri durumunda öngörülen düzenleme ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirmiş sayılacağı belirtilmiştir. Dolayısı ile şirketlere Seri: XI, No:25 tebliği yada UMS/UFRS’leri uygulama arasında bir opsiyon sunulmuştur. Analizde 2007 yılında full standardı tercih ederek TFRS 7 standardını ilk defa uygulayan şirketler incelenmiştir. Bu şirketler TFRS 7 standardını hiçbir yönetmeliğin etkisinde kalmadan (düzenleyici kuruluş veya regülatör), gönüllü olarak ve İMKB’de faaliyet gösteren diğer finansal olmayan konsolide finansal raporlu şirketlerden “erken uygulama”ya gitmiştir.

Analiz başlangıç yılı olarak 2007'nin seçilmesinin ikinci nedeni ise, TFRS 7 standart uyum derecesini Seri: XI, No:29 yürürlüğe girmeden incelememize imkan sağlamasıdır. Uluslararası bir raporlama uyumunu amaçlayan ancak tebliği ve UMS/UFRS arasındaki kavramsal ve raporlama farkları nedeni ile bu geçişi tam

olarak sağlayamayan Seri:Xİ, No:25, yerine sunulan “Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar” tebliği (Seri:Xİ, No:29) ile 09.04.2008 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştı. Böylelikle şirketlerin 01.01.2008 tarihinden itibaren olan hesap dönemleri için finansal raporlarını full standarda göre hazırlaması zorunlu kılınmıştır. Bu bir yıllık süreç, düzenleyici kuruluşların etkisi altında olmadan şirketlerin TFRS 7 standart uyumunu incelemize imkan sağlamaktadır. Çalışmada ayrıca, yönlendirici nitelikteki kullanım rehberleri yayınlandığında sunulan finansal bilginin kalitesi üzerindeki etkisini (2008 yılı), ve TFRS 7 standardına getirilen güncellemeleri ve düzenleyici kuruluşların bu değişikliklere karşı güncellenen kılavuzları (2008-2011 arası yıllar) inceliyoruz.

Analizin 2011 yılı ile sınırlandırılmasının nedeni data toplama sürecinin sonunda mevcut olan yıllık finansal raporların 2011 yılı için olmasıdır. İMKB’de 2007-2011 yılları arasında faaliyet gösteren şirketler arasından, araştırmada finansal olmayan şirketler tercih edilmiştir. Bunun başlıca nedeni olarak finansal şirketlerin, özellikle bankaların, risk yönetici kuruluşlar olarak faaliyet göstermesi, finansal olmayan bir kuruluş ile karşılaştırınca finansal araçları farklı amaçlar için kullanmaları ve bunun bir sonucu olarak finansal araç ve risk türleri açıklamalarının finansal olmayan bir şirketten daha kapsamlı ve farklı bir şekilde tablolarda raporlamasıdır. Bu çalışmada, bu nedenden dolayı finansal-olmayan şirketler incelenmektedir.

2007-2011 yıllarında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan, konsolide raporlu şirketler analizde tercih edilmiştir. Konsolide şirketlerin faaliyet alanlarının genişliği ve karmaşıklığı TFRS 7 standart uyumunun test edilmesi için konsolide-olmayan şirketlere nazaran daha uygun bir örnek grubu oluşturmuştur. Bu şirketlerin edindikleri tecrübe dolayısı ile sunacakları finansal raporların uluslararası standartlara göre daha uyumlu olması beklenmektedir.

Çalışmada, hesap dönemleri 1 Ocak tarihinde başlayan şirketler tercih edilmiş olup, dönem sonu yıllık finansal tablolar analizde kullanılmıştır. Yıllık raporlar ile birlikte ara dönem finansal tabloların analize dahil edilmeme nedeni, dönem içi denetimden geçirilmelerine rağmen sadece yıllık raporların bağımsız denetçi raporunu içermesidir. Resmi olarak denetimden geçen bu raporların güven oranlarının ve uyum derecelerinin daha yüksek olması beklenmektedir.

Ara dönem finansal raporlarının bu analizde tercih edilmemesinin bir başka nedeni, TMS 34 “Ara Dönem Finansal Raporlama” standardı doğrultusunda hazırlanan şirket konsolide raporlarında tam standardı uygulama zorunluluğunun bulunmamasıdır. Şirketler tercihleri doğrultusunda ara dönem finansal tablolarında özet veya tam finansal tablo setini uygulama arasında seçim yapmakta özgürdürler ancak şirket açısından önemlilik arzeden bilgilerin dönem dikkatte alınarak, sunulması zorunludur. Şirketlere sunulan tam veya özet raporlama seçeneğinin, incelenecek şirketler arasında bir homojen indeks oluşumunu engelleyeceği öngörülerek ara dönem finansal raporlar analize dahil edilmemiştir.

Tablo 7: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirket Sayısı

	TFRS/TMS		Seri XI, No: 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
Şirket Sayısı	2007	2008	2009	2010	2011
İMKB’de Faaliyet					
Gösteren Toplam	327	326	323	347	372
Konsolide	174	178	187	213	215
Mali Olmayan	55*	127	129	139	137
Analizden	1	3	4	5	6
Çıkartılan					
Analizde İncelenen	54	124	125	134	131

* 2007 yılında faaliyet gösteren 72 finansal olmaya, konsolide raporlu şirketten, UMS/UFRS’yi uygulayan 55 şirket analize dahil edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda analize dahil edilen şirket sayısı ve yapısı özetlenmiştir. 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan konsolide raporlu toplam 568 şirket incelenmiştir. 2007 yılında analize dahil edilen 55 şirket, standardı hiçbir yönetmeliğin etkisinde kalmadan (düzenleyici kuruluş veya regülatör), gönüllü olarak ve İMKB’de faaliyet gösteren diğer finansal-olmayan, konsolide raporlu şirketlerden önce uygulamayı tercih ettiklerinden, o yıl “erken uygulama” yılı olarak adlandırılmaktadır.

01.01.2008 tarihinden itibaren olan hesap dönemleri için finansal raporlarını full standarda göre hazırlaması zorunlu kılınmıştır. Bu yıllara bu nedenden dolayı 1-4. uygulama yılı (Seri XI, No:29) olarak hitap edilmektedir. 2008-2011 yılları arasında TFRS 7 standardına getirilen güncellemeler ile birlikte düzenleyici kuruluşların bu

değişikliklere karşı güncellenen, yönlendirici nitelik taşıyan kılavuz gerekleri (2008-2009 yıllarında) düzenleyici kuruluş etkisinin incelenmesine imkan kılmaktadır.

Analizden 2007-2011 yılları arasında toplam 19 şirket çıkartılmıştır. Bu şirketlerin çalışmaya dahil edilmemesinin nedenleri arasında; hesap dönemi başlangıcının diğer şirketlerden farklı olması (5), dipnot ve tablolarının Kamu Aydınlatma Platformu'nda, İMKB'de veya kurum sitesinde bulunmaması (7), dipnot ve tablolarının Kamu Aydınlatma Platformu'nda hatalı kaydedilerek yayınlanması (4) ve raporların konsolide olarak hazırlandığının İMKB'de yayınlanmasına rağmen şirket raporlarının konsolide olmayan olarak hazırlanması (3), bulunmaktadır.

Tablo 8: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirketlerin Sektörel Dağılımı

Sektör Adı	2007	2008	2009	2010	2011
Madencilik ve Taş Ocaklığı	0	0	0	1	2
İmalat Sanayii	44	98	96	102	91
Elektrik Gaz ve Su	0	4	4	5	4
inşaat ve Bayındırlık	1	2	2	3	3
Toptan ve Perakende Ticaret, Otel ve Lokantalar	3	6	7	5	11
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	3	5	6	7	7
Eğitim, Sağlık, Spor ve Diğer Sosyal Hizmetler	1	2	2	2	3
Teknoloji	2	6	7	8	9
Gayrimenkul Faaliyetleri	0	1	1	1	1
Toplam	54	124	125	134	131

Tablo 9: 2007-2011 Yılları Arasında Analize Dahil Edilen Şirketlerin İmalat Alt-Sektör Dağılımı

İmalat Sanayii Alt Sektör	2007	2008	2009	2010	2011
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	4	14	13	13	13
Gıda, İçki ve Tütün	9	16	14	15	14
Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünleri	9	15	15	17	16
Taş ve Toprağa Dayalı	7	18	18	20	16
Metal Ana Sanayii	4	8	8	8	7
Orman Ürünleri ve Mobilya	1	2	2	2	2
Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	6	12	13	14	12
Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	4	11	11	11	9
Diğer İmalat Sanayii	0	2	2	2	2
Toplam	44	98	96	102	91

Tablo 8 ve 9’da analize dahil edilen şirketlerin sektörel ve alt-sektör dağılımı sunulmuştur. Çalışmada, literatürde savunulan standart uyumsuzluk görüşü doğrultusunda sektörel olarak şirketlerin standart uyum derecesi arasında bir farkın olması, ayrıca rekabet avantajını kaybetmemek adına, aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin standart uyum dereceleri arası standart sapmanın düşük olacağı savunulmaktadır. Bunu ölçebilmek amacı ile analize dahil edilen şirketler sektörel gruplara ayrılmıştır.

Tablo 8’de gözlemlenebileceği gibi, örnek şirketler içerisinde İmalat Sanayii’nde faaliyet gösteren şirketler büyük bir yer kapladığından (2007 yılında 0.81, 2008 yılında 0.79, 2009 yılında 0.76, 2010 yılında 0.76 ve 2011 yılında ise 0.69) ve İmalat Sanayii birbirinden çok farklı alanlarda faaliyet gösteren şirketleri altında barındırdığından, standart uyum derecelerinin ilişkisini daha net bir şekilde gözlemleyebilmek amacı ile şirketler tekrar alt-sektörlere ayrılmıştır.

Çalışmada şirketler tarafından yararlanılan teşvik oranları yüksek olan sektörlerin TFRS 7 uyum derecesinde yüksek olacağı beklentisini ölçmek amacı ile Tablo 10’da 2007-2011 yılları arasında Gıda, İçki ve Tütün sektörü, Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünleri sektörü, Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın sektörü ve Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yararlanmış oldukları sabit yatırım ve teşvik belge sayısı sunulmuştur

Tablo 10: Sabit Yatırım ve Teşvik Belgeleri

	2007	2008	2009	2010	2011
Gıda, İçki ve Tütün	142 (409)	260 (433)	222 (620)	206 (1,136)	151 (659)
Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünleri	94 (459)	123 (449)	104 (651)	106 (1,184)	155 (4,820)
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	24 (55)	33 (177)	19 (183)	29 (350)	27 (233)
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	247 (661)	227 (524)	133 (607)	277 (1,516)	293 (1,675)

Not: Parantez içerisinde teşvik belge sayısı sunulmuştur.

Kaynak : Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, 2013

3.6. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Uyumluluk derecesi incelenecek raporlar, Kamu Aydınlatma Platformu ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasından veya bu kaynaklardan sağlanamadığı takdirde şirketlerin kendi sitelerinden indirilen; Dipnot, Finansal Durum, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tabloları kapsamaktadır. Denetlenmiş finansal tablolar altında eksik sunulan Bağımsız Denetim Raporu olması durumunda Faaliyet Raporlarında incelenmiştir.

Analizde düzenleyici kuruluşun dipnot uyumu ve kalitesi üzerine etkisini ölçmek amacı ile SP Kurulu'nun yayınlamış olduğu ve TFRS 7 standardı uygulanırken dikkate alınacak yönlendirici ve bilgilendirici açıklamalar kullanılmıştır. Kurul maddelerinden 16 ve 22 doğrultusunda muhasebe mali tablo ve rapor standart şekil ve esaslarını düzenlemek, genel özel nitelikte kararlar almak yetkisine sahiptir. Uyumluluk analizi yıllık veriler üzerinden hesaplandığından, bilanço tarihinde standart ve kılavuzlarda olan değişimler aşağıda, Şekil 3'de özetlenmiştir. Buradan TFRS 7 standardının güncellemeleri ile SP Kurulu tarafından yayınlanan açıklık getirici, yönlendirici tebliğ, kılavuzlar, tablo formatlar güncellemeleri arasında bir uyumsuzluk olduğu gözlemlenebilir.

Şekil 3 : Standart ve Kılavuz Yürürlük-Güncellenme Dönemleri

1 Ocak 2007	31 Aralık 2007	31 Aralık 2008	31 Aralık 2009	31 Aralık 2010	31 Aralık 2011
*TFRS 7 ilk uygulama yılı	*Seri XI, No:29 yürürlükte, full standart uygulamak zorunlu	*Yönlendirici kılavuz ve rehber güncellendi	*TFRS 7 güncellendi	*TFRS 7 güncellendi	
*Seri XI, No:29 yürürlüğe girmeden son yıl	*Yönlendirici kılavuz, rehber yayınlandı	*TFRS 7 güncellendi			
*Tercihe bağlı UMS/UFRS full standart uygulama	*TFRS 7 güncellendi				

Aşağıda Kurulun finansal raporlar ve dipnotlar üzerine almış olduğu ilgili kurul kararları sunulmuştur:

- Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ne göre hazırlanacak finansal tablolarda geçerli olacak bilanço ve gelir tablosu formatları ile bunlara ilişkin açıklamalar kılavuzu. (Kurul Kararı, 11/467 sayılı: Karar Organı'nın 17.04.2008 tarihli)
- Seri:XI, No:29 Tebliğin finansal tablo formatlarının ilk uygulama yılı olmasından kaynaklanan tereddütlerin giderilmesi için açıklamalar. (02.05.2008 tarihli, 13/522 sayılı Karar)
- Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" uyarınca düzenlenecek finansal tablo (Finansal Durum, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tabloları) ve dipnot formatları (Kurul Duyurusu, 2008/16 sayılı Haftalık Bülten)
- 2008/16 sayılı Haftalık Bülten aracılığıyla kamuya duyurulmuş olan, Seri:XI, No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ne tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatlarının "Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi"ne ilişkin dipnotuna güncelleme (Kurul Duyurusu, 2009/2 sayılı Haftalık Bülten: 9/1/2009 tarihli ve 1/34 sayılı kararı)
- 2009/2 sayılı Haftalık Bülteni'nde ilan edilen, Seri:XI, No:29 Tebliği'ne tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatlarının "Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi"ne ilişkin dipnot formatında güncelleme (2009/4 sayılı Haftalık Bülten: 09.01.2009 tarihli)

Analizde, dipnot analizi altında incelenen Kontrol Listesi (dipnot endeksi) yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Birincil analizde verilerin ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış ve Anova, T test analizine tabi tutulmuştur. İkincil analiz altında ise, şirket betimleyici özellikleri ve SUD arasında bulunan ilişkiyi, yönünü ve gücünü test etmek amacı ile korelasyon analizinden yararlanılmıştır.

Şekil 3’de Seri XI, No:29’un ve TFRS 7’nin yürürlüğe girme, ayrıca standart ve kılavuzların güncellenme dönemleri bir çizelge üzerinde gösterilmiştir. SP Kurulu, TFRS 7 standardına yönlendirici açıklamalar getiren kılavuzu en son 2009 yılında güncellemiştir. Şekil 3’den de görülebileceği gibi TFRS 7 standardı, takip eden yıllarda tekrar güncellenmektedir.

Hipotezlerimizi ölçmek amacı ile oluşturulan detaylı kontrol listesi hesap dönemleri 1 Ocak tarihinde başlayan şirketlerin dönem sonu tabi oldukları (yürürlükte olan); TFRS 7 standart maddeleri ve (2008 yılından itibaren) SP Kurulu kullanım rehber gereklerini yansıtmaktadır. Analiz 2007-2011 arası olmak üzere 5 yıllık bir süreci kapsadığından incelenen her hesap dönemi için ayrı bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Yürürlükte olan TFRS 7 standart gereklerini listelemek amacı ile mevzuat ve getirilen değişiklikler Resmi Gazete’den takip edilmiştir. SP Kurulunun finansal raporlar sunum ve açıklama üzerine kullanım rehberinin versyonları ise kurulunun resmi sitesinden indirilmiştir. Kontrol listesi oluşturulurken TMSK tarafından yayınlanan standart kitapçıkların dikkate alınmamasının başlıca nedeni; 2 Kasım 2011 tarihi, 28103 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 660 kanun hükmü ile TMSK’nın (2499 sayılı kanun, Ek 1) kuruluş maddesinin iptal edilerek yerine Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu adı altında yeni bir düzenleyici ve denetleyici kurumun kurulması ile Türkiye bağımsız denetim ve muhasebe uygulamalarının baştan aşağı düzenlenmesi ve bu geçiş dönemi sırasında TMS Kurulunun, TFRS kitapçıları için en son değişiklikler zamanlı bir şekilde güncelleyememiş olmasıdır. Ayrıca, TMS Kurulunun hazırlamış olduğu TFRS kitapçıları güncellemelerin hangi standart dolayısı ile getirildiği ve hangi koşullarda uygulanmaya başlanması gerektiği hakkında bilgi vermemektedir.

TFRS 7 standardı ve kullanım rehberlerinde ele alınan hesap dönemi sonu sunum ve açıklama maddeleri tespit edildikten sonra her bir raporlama gereği tek tek ifade edilecek şekilde listelenmiştir. Bu raporlama gereklerine ek olarak şirketlerin dipnot bilgilerini sundukları formatın, dipnot altında raporlandığı yerin ve “uyumlu” sayılabilecekleri durumların tespitini kolaylaştırmak amacı ile 55 sayfa uzunluğunda bir referans kitapçık hazırlanmıştır.

Kitapcık oluşturulurken TMS 32, TMS 39 standartları ve dört büyük denetçi tarafından hazırlanan şablon finansal tablolar incelenmiştir. Ayrıca, kontrol listesi kitapçığı oluşturma süreci sırasında, analizde yönlendirici olması umudu ile 20 şirketin finansal tabloları bir ön-analiz çalışmasında baz alınarak, format ve uyum açısından incelenmiştir. Sunum ve açıklama bilgilerinin raporlama trendleri, kitapçığa örnek olarak eklenmiştir.

Hazırlanan kontrol listeleri uyarınca 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan konsolide 568 şirketin finansal raporlarında (Dipnot, Finansal Durum, Kar veya Zarar, ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu) toplam 84,819 kriter incelenmiştir.

Şirketlerin, TFRS 7 standardı ve kullanım kılavuzlarının sunum ve açıklama gereklerine uyum durumları Binary kodlama yöntemi kullanılarak, excel tablosuna işlenmiştir. Bu yöntem literatürde çok yaygın kullanılmaktadır. Bu çalışmada; incelenen raporların sunum ve açıklama gereklerini karşılayarak, uyumlu olmaları durumu “1”, koşulları karşılamayarak, uyumsuz olmaları durumu ise “0” olarak excel tablosunda kodlamıştır.

Ayrıca şirketlerin faaliyet alanı ile ilişkili olmayan standart gereklerinin bulunması durumunda excelde “2” olarak listelenmiştir. Analiz süresince bu durum en çok, finansal araçların yeniden sınıflandırılması ve çoklu saklı türev ürünler ile ilgili kriterlerde yaşanmıştır. Benzer bir uygulama literatürde Taylor ve diğerleri (2008); Beattie ve diğerleri (2004)’de gözlemlenmiştir.

TFRS 7 standardının konu genişliği nedeni ile tek bir grup halinde değerlendirilmesi analizin bütünlüğünü bozarak, her maddenin kendi içerisinde ağırlığını kaybetmesine neden olacaktı. Bu nedenle TFRS 7 standardından (ve 2008 tarihi itibari ile SPK kılavuz gerekleri) kodlanan kriterlerin uyum derecesinin analizini kolaylaştırmak adına, incelenen kriterler gibi 13 adet standart alt-gruplarına ayrılmıştır. Grup oluşumunda TFRS 7 ana başlıkları ve içerikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Literatürde benzer bir uygulama Al-Shiab (2003); Tsalavoutas ve diğerleri (2010); Street ve Gray (2001) tarafından kullanılmıştır. Ağırlıklandırma problemini aşmak amacı ile “kısmi uyum” olarak adlandırılan bu yöntem, araştırma içerisinde incelenen standart alt-gruplarını kendisi arasında eşit bir şekilde ağırlıklandırılmaktadır. Bu method ile raporlama dereceleri sıfır, yüksek veya düşük olan standart içerikleri hakkında detaylı bilgi sağlanabilmektedir. Ayrıca, standart uyum dereceleri arasında varyasyon yüksekliğinin hesaplanmasında yardımcı olmuştur. Aşağıda grup başlıkları sunulmuştur:

Tablo 11 : Kontrol Listesi Ana ve Alt Başlıkları

Grup Kodu	Ana Başlık	AltGrup Kodu	Alt Başlık
G1	Finansal Varlıkların Devredilmesi	G1a	Tamamiyla Finansal Durum Tablosu Dışı Birakılmayan Devredilen Finansal Varlıklar
		G1b	Tamamiyla Finansal Durum Tablosu Dışı Birakılan Devredilen Finansal Varlıklar
G2	Finansal Riskten Korunma Muhasebesi	G2a	Her Risk Türü
		G2b	Gerçeğe Uygun Değer Riski
		G2c	Nakit Akış Riski
		G2d	Yurtdışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırım Riski
G3	Gerçeğe Uygun Değer Farkıkar veya Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar Ya Da Finansal Borçlar		
G4	Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi	G4a	Niteliksel Açıklamalar
		G4b	Sayısal Açıklamalar
		G4c	Kredi Riski
		G4d	Likidite Riski
		G4e	Piyasa Riski
		G4f	Diğer Piyasa Riski Açıklamaları
G5	Gerçeğe Uygun Değer		
G6	Defter Değeri, Muhasebe Politikaları		
G7	Temerrüt Ve İhlaller		
G8	Çoklu Saklı Türev Ürün		
G9	Kredi Zararı		
G10	Teminat		
G11	Gelir, Gider, Kayıp, Kazanç		
G12	Yeniden Sınıflandırma		
G13	Finansal Durum Tablosu Dışı Bırakma		

Bu 13 gruptan Finansal Varlıkların Devredilmesi (G1), Finansal Riskten Korunma Muhasebesi (G2) ve Finansal Araçlardan Kaynaklanan Risklerin Niteliği ve Düzeyi (G4)'nin açıklama gereklerinin genişliği ve içeriği nedeni ile altgruplara ayrılmıştır. Şirketlerin faaliyet alanlarının farklılığı, analizde uygulamakla yükümlü oldukları standart gerekleri arasında fark oluşmasına neden olmaktadır.

Tablo 12: Standart Alt-Gruplarının Yürürlük Yılları

	2011	2010	2009	2008	2007
G1	Y	/	/	/	/
G2	Y	Y	Y	/	/
G3	Y	Y	Y	Y	Y
G4	Y	Y	Y	Y	Y
G5	Y	Y	Y	Y	Y
G6	Y	Y	Y	Y	Y
G7	Y	Y	Y	Y	Y
G8	Y	Y	Y	Y	Y
G9	Y	Y	Y	Y	Y
G10	Y	Y	Y	Y	Y
G11	Y	Y	Y	Y	Y
G12	Y	Y	Y	Y	Y
G13	/	Y	Y	Y	Y

Y: Standart alt-grubu yürürlükte bulunmaktadır.

TFRS 7 altında incelenen standart gereklerinin yürülük tarihleri değişiklik göstermektedir. Yukarıdaki tablodanda görülebileceği gibi G3-G12 arası standart alt-grupları analiz dönemi sırasında yürürlükte bulunmaktadır ancak; G13 (Finansal Durum Tablosu Dışı Bırakma), 2011 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır; G1 (Finansal Varlıkların Devredilmesi) 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve G2 (Finansal Riskten Korunma Muhasebesi) alt-grubu 2009 tarihinden sonra yürürlüğe girmiştir.

Bu standartların erken uygulama tarihleri bulunmaktadır, ancak analize sadece zorunlu standart gerekleri dahil edilmiştir. Dolayısı ile standart alt-gruplarının yürürlükte bulunmadıkları bilanço tarihlerinde standart gerekleri finansal raporlarda aranmamıştır.

Analize dahil edilen yıllık finansal raporlarının TFRS 7 ve SPK kullanım rehberlerine olan uyum derecelerini hesaplamak adına literatürde çok sık kullanılan Taylor ve diğerleri (2008); Cooke, (1992); Botosan (1997); Beattie ve diğerleri (2004) endeksinin formülü kullanılmıştır.

Formül kullanılarak, ilk olarak her şirketin faaliyetleri kapsamı altında raporlamak ile yükümlü oldukları dipnot alt-gruplarının uyum dereceleri, daha sonra şirket standart uyum dereceleri hesaplanmıştır. Hesaplanan standart uyum derecelerinin toplamını şirket sayısını bölmek sureti ile yıllara yayılmış genel ortalama standart uyum dereceleri elde edilmiştir.

Çalışmada birincil analiz altında, IMKB’de faaliyet gösteren mali-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporları, “TFRS 7: Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardı ve SPK tarafından uygulama birliğini sağlama, yönlendirici olma amacı ile hazırlanan rehberlerin ve getirilen açıklamaların 2007-2011 yılları arasında uyum dereceleri ve finansal raporların kalitesi incelenmektedir. Ayrıca, bu verilerin karşılaştırılması ile düzenleyici kuruluşların uyum birliği için gerçekleştirdiği çalışmaların standart uyum derecelerini üzerindeki etkisi ölçülmektedir.

Kılavuzlara 2008 ve 2009 yıllarında yapılan güncellemeler ve TFRS 7’ye getirilen güncellemeler karşılaştırıldığında, düzenleyici kuruluş etkisinin daha dinamik bir şekilde incelenmesine imkan sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısı ile şirket standart uyum derecelerini ile uyumun yıllar bazında dağılımı endeks altında incelenmektedir.

İkincil analiz altında, standart uyum derecesi ölçümünden elde edilen veriler ile şirket betimleyici özellikler arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Çalışmada karakteristik “betimleyici özellikler” olarak şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, denetçi büyüklüğü, piyasa fiyatı, kaldıraç oranı ele alınmıştır ve açıklamaları aşağıda sunulmuştur.

4BDİNDEKS (Denetçi Büyüklüğü): 2007-2011 yılları arasında ele alınan şirketlerin denetlenmiş finansal tabloları altında sunulan Bağımsız Denetim Raporları (eksik sunulması durumunda Faaliyet Raporlarıda) incelenmiştir ve şirketlerin bağımsız denetçileri listelenmiştir. 4 Büyük Denetçi şirketinden birini tercih etmesi durumunda “1” olarak, veya dört büyük dışında bir şirketi bağımsız denetçi olarak tercih etmemesi durumunda “0” olarak durum kodlanmıştır.

KFINDEKS (Kapanış Fiyatlar): 2007-2011 yılları arasında incelenen şirketlerin bilanço tarihinde yıl sonu kapanış fiyatların İMKB'den toplanmıştır. Analizde LN değeri hesaplanıp, dikkate alınmıştır.

Aşağıda yer alan rasyoları hesaplamak için kullanılan bilgiler şirket bilançolarından toplanmıştır:

ŞBINDEKS (Şirket Büyüklüğü): Şirket Büyüklüğü'nü hesaplamak amacı ile Toplam Aktiflerin LN değeri dikkate alınmıştır.

COINDEKS (Cari Oran): Toplam Dönen Varlıklar / Toplam Kısa Vadeli Borçlar şeklinde hesaplanan cari oran, firmanın kısa sürede borç ödeme gücü, likiditesi hakkında bilgi vermektedir.

AKINDEKS (Aktif Karlılığı): Aktif Karlılığı, aktiflerin işletmede ne ölçüde karlı kullanıldığını tespit amacıyla, Dönem Karı/Aktif Toplamı şeklinde hesaplanmaktadır. Yüksek oran firmanın aktif yatırımlarından daha yüksek kar ettiği anlamına gelmektedir.

UVYK/ÖİNDEKS (Kaldıraç Rasyosu): Gearing, Risk veya Kaldıraç rasyosu olarak literatürde ele alınıp, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye olarak hesaplanan, gearing oranı; yüksek ise işletmenin finanse edilirken spekülatif biçimde finanse edildiğini ve algılanan risk seviyesinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Aşağıda analize dahil edilen şirket betimleyici özelliklerinin istatistikî bilgileri sunulmuştur.

Tablo 13: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Şirket Büyüklüğü

	N	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
2007	54	13.9149	23.0026	19.8515	1.8718
2008	124	14.0484	23.2617	19.5326	1.6829
2009	125	15.9615	23.3608	19.6171	1.6595
2010	134	16.1616	23.4380	19.7408	1.6400
2011	131	15.8427	23.5651	19.9201	1.6725

Tablo 14: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri Cari Oran

	N	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
2007	54	0.2219	13.6519	1.9943	1.9750
2008	124	0.1806	29.9521	2.2356	3.2017
2009	125	0.1186	79.2500	2.7309	7.2488
2010	134	0.1130	21.2144	2.3082	2.5765
2011	131	0.0048	40.1211	2.1481	3.7191

Tablo 15: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Hisse Kapanış Fiyatları

	N	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
2007	54	-0.2357	4.2905	1.6703	0.9290
2008	124	-1.7148	4.0073	0.4998	1.2531
2009	125	-0.9943	4.4067	1.2116	1.1449
2010	134	-1.3093	6.3368	1.5177	1.3190
2011	131	-1.3863	5.7333	1.2587	1.3605

Tablo 16: Denetim Değişkenleri: Betimleyici İstatistikler: Aktif kârlılığı Oranı

	N	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
2007	54	-0.1968	0.2565	0.0600	0.0903
2008	124	-0.8755	0.2156	-0.0345	0.1654
2009	125	-0.3309	1.0051	0.0304	0.1228
2010	134	-0.4778	0.4316	0.0269	0.1077
2011	131	-4.4523	0.4333	-0.0129	0.4137

Tablo 17: Şirket Betimleyici Özelliklerinin İstatistikleri: Uzunvadeli Borç-Özsermaye Oranı

	N	Min.	Max.	Ort.	Std. Sapma
2007	54	-11.1866	18.7942	1.2647	3.2893
2008	124	-31.6964	15.2478	1.1640	3.6893
2009	125	-10.7449	9.9405	1.1078	1.9406
2010	134	-29.1267	15.8309	1.0838	3.3601
2011	131	-26.3228	86.6372	1.9637	8.2439

3.7.BİRİNCİL ANALİZ

Çalışmanın bu bölümünde “TFRS 7: Finansal Araçlar: Açıklamalar” standardı ve düzenleyici kuruluşlar tarafından uygulama birliğini sağlama, yönlendirici olma amacı ile hazırlanan rehberler ve getirilen açıklama zorunluluklarına uyum dereceleri, finansal rapor kalitesi ve aktif bir standart uyumlaştırma süreci izleyen Türkiye’de düzenleyici kuruluş devreye girdikten sonra standart uyumu üzerindeki etkisi incelenmektedir. Ayrıca, çalışmada öğrenme etkisi ve sektörel dağılımın dipnot açıklamaları üzerindeki etkisi ele alınmaktadır.

Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Birincil analizde verilerin ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış ve Anova, T test analizine tabi tutulmuştur.

3.7.1. Dipnot Uyum ve Kalitesi Analizi

2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren mali-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporlarında TFRS 7 gereklerinin incelenmesi sonucu elde edilen ortalama uyum dereceleri ve standart sapmaları aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 18 : Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri (SUD) ve Standart Sapmaları

TFRS/TMS		Seri XI, No: 29			
Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama	
2007	2008	2009	2010	2011	
SUD	0.7153	0.6376	0.6137	0.6123	0.5729
	(0.1216)	(0.1442)	(0.1382)	(0.1275)	(0.1306)

Not: Parantez içerisinde verilerin standart sapları sunulmuştur.

2007 yılının erken uygulama yılı olarak adlandırılmasının nedenleri arasında; şirketlerin (Seri: XI, No:27 Tebliği doğrultunda) Seri: XI, No:25 tebliğini finansal raporlarında uygulamak yerine, UMS/UFRS'leri full standart olarak uygulamayı tercih etmesi bulunmaktadır. Ayrıca, bu nedenler arasında şirketlerin, 2007 yılında full standardı uygulayarak TFRS 7 standardını (01.01.2007 tarihinde yürürlüğe giren)

İMKB’de faaliyet gösteren diğer finansal olmayan- konsolide raporlu şirketlerden, hiçbir yönetmeliğin etkisinde kalmadan (düzenleyici kuruluş veya regülatör) gönüllü olarak, “erken uygulama”ya gitmiş olması bulunmaktadır.

Seri:XI, No:25 tebliği, yerine sunulan “Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar” tebliği (Seri:XI, No:29) ile 09.04.2008 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştı. Böylelikle şirketlerin 01.01.2008 tarihinden itibaren olan hesap dönemleri için finansal raporlarını full standarda göre hazırlaması zorunlu kılınmıştır.

TFRS 7 standardının UFR Standartları’nı uygulayan birçok ülkede 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe girmesine rağmen, Türkiye için 2008 yılı, (Seri:XI, No:29 tebliği altında) standardın İMKB’de hisseleri faaliyet gösteren tüm şirketler tarafından uygulandığı ilk “resmi“ yıldır. Ayrıca, 2008 yılı, SP Kurulu’nun aktif düzenleyici politikasını faaliyete geçirdiği ilk yıl olmaktadır.

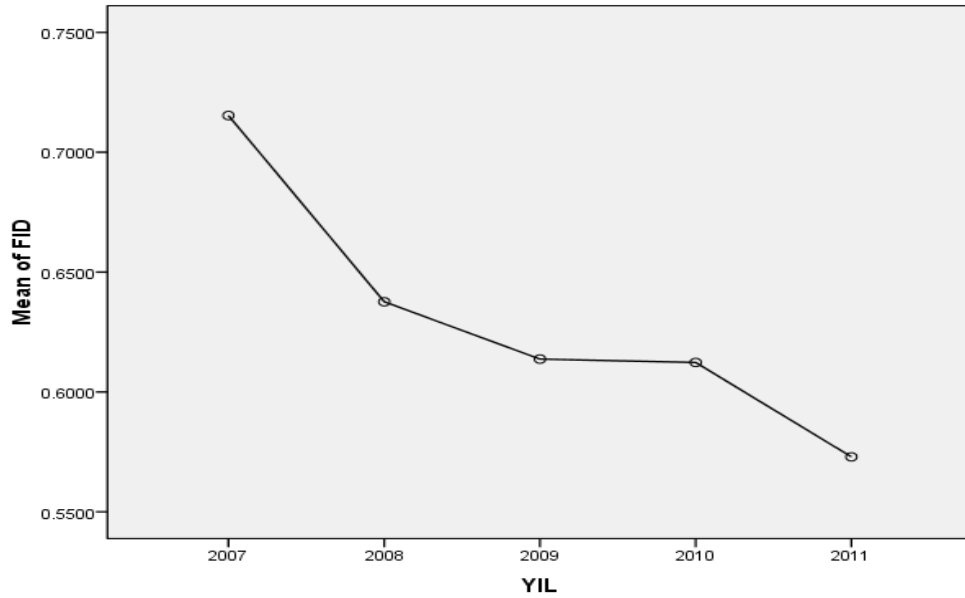
Türkiye’de, 2008 ve 2009 yıllarında, raporlama uyum derecesini ve kalitesi artırma amacı ile SP Kurulu tarafından açıklık getirici kılavuzlar yayınlanmıştır. Bu kılavuzlarda bulunan tablo formatları ve yönlendirici notlar bir düzenleyici kuruluşun ulusal standart uyum derecesi üzerindeki etkisini incelemeye imkan sağlamaktadır. Dolayısı ile, 2008-2011 yıllarına, analizde 1. - 4. uygulama yılı olarak hitap edilmektedir.

Literatürde dipnot uyumu üzerine incelenen çalışmalar, standart gereklerinin finansal rapor hazırlayıcıları tarafından karşılanmadığına işaret etmekteydi. Schultz ve Lopez (2001); Street ve Gray (2001); Glauns ve Street (2003); Street ve Bryant (2000); Cairns, (1997); Mayorga ve Sidhu (2012); Lopes ve Rodrigues (2006); Oliveira ve diğerleri, (2011); Marston ve Shrivs (1996); Fekete ve diğerleri, (2008); Tsalavoutas ve diğerleri (2010); Al-Shiab (2003)

Tablo 18 ’de görüleceği üzere, benzer bir durumun 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren mali-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporlarında mevcut olduğu görülmektedir. Analizde ele alınan TFRS 7 standardına şirketlerin ortalama uyum derecelerinin 2007 yılında 0.72 (0.12), 2008 yılında 0.64 (0.14), 2009 yılında 0.61 (0.14), 2010 yılında 0.61 (0.13), 2011 yılında ise 0.57 (0.13) olduğu ve şekil 4’de ifade edildiği gibi, uyum derecelerinde bir düşüş trend’inin mevcut olduğu görülmektedir.

Dolayısı ile İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşük olduğu hipotezi (hipotez 1) kabul edilir. EK 1’de, 2007-2011 yılları arasında İMKB’de İmalat Sanayii altında faaliyet gösteren mali-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporlarında TFRS 7 gereklerinin incelenmesi sonucu elde edilen ortalama standart uyum derecelerinin dağılımı göstermektedir. Bu şekil, uyum derecelerinde düşüş trend’inin varlığını destekleyici niteliktedir.

Şekil 4: TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Derecesi Grafiği

Çalışmada ayrıca dipnot kalitesi incelenmektedir. Bölüm ikide, kalite kavramı ve kalite ölçüm öğeleri üzerine yapılan literatür taraması sonucunda, finansal raporların “yüksek kalite” olarak nitelendirilebilmesi için 3 özellik taşıması savunulmaktadır. tam uyumluluk Collins ve Kothari, (1989); Pownall ve Schipper (1999), “açıklamaların dağılımı” Beattie ve diğerleri (2004) ve “aktif faaliyete bulunan düzenleyici kuruluşların varlığı” Schipper, (2005); Brown ve Tarca (2005)’dır.

Hipotez 1’in (İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşüktür) kabulü, şirketlerin standartlar ile “tam uyumluluk” içerisinde olmadığına işaret etmektedir. Kalite öğeleri altında

incelenecek ikinci özellik Beattie ve diğerleri (2004) tarafından öne sürülen “açıklamaların dağılımı”dır.

Tablo 19 : Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

TFRS/TMS		Seri XI, No: 29			
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G1	YG	YG	YG	YG	0
					(0)
G2	YG	YG	0.5518	0.5958	0.5738
			(0.2601)	(0.241)	(0.2355)
G3	0.7137	0.5179	0.4977	0.5445	0.5472
	(0.2742)	(0.3174)	(0.2956)	(0.3267)	(0.3553)
G4	0.7323	0.6354	0.6189	0.6241	0.6161
	(0.1821)	(0.1511)	(0.143)	(0.1322)	(0.1262)
G5	0.6810	0.6475	0.4844	0.5402	0.6041
	(0.302)	(0.3691)	(0.3062)	(0.3442)	(0.3823)
G6	0.7227	0.6153	0.6636	0.6626	0.669
	(0.1565)	(0.1767)	(0.1851)	(0.1815)	(0.1844)
G7	0.6666 *	UY	0.8333	0.875	0.6111
			(0.3333)	(0.1767)	(0.4194)
G10	0.8333	0.6330	0.6520	0.638	0.5916
	(0.2379)	(0.2218)	(0.2309)	(0.2243)	(0.1941)
G11	0.5857	0.6751	0.5586	0.5406	0.7359
	(0.2519)	(0.2742)	(0.3566)	(0.3404)	(0.3476)
G12	UY	0.6*	0.5714 (0)	0.4444	0.619
				(0.0962)	(0.3595)

Not 1: Standart sapmalar parantez içerisinde verilmektedir.

Not 2: “UY” Standardı uygulayan şirket bulunmadığı, “YG” ise standart maddesinin henüz yürürlüğe girmediği anlamına gelir.

Not 3: * Grup altında raporlamada bulunan şirket sayısının düşüklüğü nedeni ile standart sapma hesaplanamamıştır.

Not 4 : G8, G9 alt-grupları örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunduğundan, tablo dışı bırakılmıştır. G13 alt-grubu 2007-2010 yılları arasında örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunup, 2011 yılında ise TFRS 7 standardından çıkartılarak yürürlük dışı bırakıldığından tabloya yansıtılmamıştır.

Analizde standartlar 13 adet alt gruba ayrılarak, uyum derecelerinin dağılımı incelenmiştir. Tablo 19 'den alt-grupların uyum dereceleri arası varyasyonunun yüksek olduğunu anlaşılmaktadır. 2007 yılında gruplar arası SUD min. 0.53, max. 0.83; 2008 yılında min. 0.51, max. 0.67; 2009 yılında min. 0.48, max. 0.83; 2010 yılında min. 0.44, max. 0.87; 2011 yılında ise min. 0.54, max. 0.73 olduğu görülmektedir. Analizde ayrıca, alt-standart gruplarının, yıllar bazında varyasyonunun yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısı ile analize dahil edilen tablolar Beattie ve diğerleri (2004)'in, standart ve alt-standart grupları arası dolgun ve dengeli açıklama dağılımına bağlı olduğu görüşünü karşılamamaktadır. EK 2-8 arasında 2007-2011 yılları arasında faaliyet gösteren şirketlerin TFRS 7 G4 ve G2 alt-grupları için, ayrıca, TFRS 7 alt-gruplarının sektörel dağılım altında ortalama standart uyum dereceleri ve standart sapmaları sunulmuştur. Bu tablolar standart ve alt-standart grupları arası dolgun ve dengeli açıklama dağılımının olmadığı görüşünü destekleyici niteliktedir.

Kalite öğeleri altında incelenecek üçüncü özellik ise Schipper, (2005); Brown ve Tarca (2005) tarafından öne sürülen “aktif faaliyete bulunan düzenleyici kuruluşların varlığı”dır. Daha önceki bölümlerde ele alındığı gibi, Türkiye, aktif bir uyumlaştırma süreci izleyen ülkeler arasında bulunmaktadır. SP Kurulu tarafından yayınlanan açıklık getirici, yönlendirici tebliğ, kılavuzlar, tablo formatları ve TMS Kurulu tarafından sunulan standart notları bu görüşü destekleyici niteliktedir. Dolayısı ile incelenen finansal raporlar Schipper, (2005); Brown ve Tarca (2005)' ün dipnot kalitesi için gerekli gördüğü özelliklerden bir tanesini taşımaktadır.

Analiz sonucunda incelenen şirketlerin “yüksek kalite” finansal raporlar olarak nitelendirilmesi için gerekli 3 özellikten “tam uyumluluk” ve “açıklamaların dağılımı” gereklerini karşılamadığı tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen hipotez 2 “İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının kalitesi düşüktür” kabul edilmiştir.

3.7.2. Düzenleyici Kuruluş Etkisi Analizi

Şekil 4, 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren mali-olmayan şirketlerin konsolide finansal raporlarında TFRS 7 gereklerinin incelenmesi sonucu elde edilen ortalama standart uyum derecelerinin dağılımını göstermektedir. Düzenleyici kuruluşun, Türkiye’de standart uyum derecesi üzerindeki etkisi incelendiğinde literatürde savunulanan (Leuz ve diğerleri (2003); Wustemann ve Kierzek (2006); Kvaal ve Nobes (2010); Kvaal ve Nobes (2012); Brown ve Tarca (2005); Ball ve diğerleri (2000); Ball ve diğerleri (2003); Christensen ve diğerleri (2012); Sun ve diğerleri (2011); Ernstberger ve diğerleri (2012); Jackson ve Roe (2009); Bischof (2009); Chalmers ve Godfrey (2004)) aksine, düzenleyici kuruluş etkisinin standart uyum derecesini arttırma yönünde pozitif bir etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Kesin bir yargıya varabilmek amacı ile veriler aşağıda, Anova ve T-Testi ile birlikte incelenecektir.

Tablo 20 : Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi

		Faktörler	Serbestlik	Ortalama	F	Anlamlılık
		Toplamı	Derecesi	Faktör		
SUD	Gruplar Arasında	.832	4	.208	11.593	.000***
	Gruplar içinde	10.096	563	.018		
	Toplam	10.927	567			

Tablo 20, faktörler (2007-2011 yılları) için varyansların test sonuçlarını sunmaktadır. Burada sig.değeri .000 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın 0,05’den küçük olması nedeniyle yıllar arası standart uyum dereceleri arasında anlamlı bir farkın mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Testin yapısı gereği anlamlı bir farkın mevcut olduğu, ancak kaynaklandığı faktörler (yıllar) görülememektedir. Dolayısı ile Anova analizi’nin, T Testi ile birlikte incelenmesi gerekmektedir.

TFRS 7 standart uyum derecesinde gözlenen azalış SPK Seri XI, No:29’un yürürlüğe girdiği tarih ile örtüşmektedir. Erken uygulama yılında 0.72 olan ortalama uyum derecesi, 02.05.2008 tarihli Kurul açıklamaları ve 2008/16 sayılı Haftalık Bülten’de yayınlanan Finansal Durum, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tabloları ve dipnot formatlarının yayınlanması ile 2008 yılında 0.64’ya düşmüştür.

T-Testin’de 2 faktör arası anlamlılık ilişkisi ölçülmektedir. Tablo 21 ’da 2007-2008 yılları SUD’leri karşılaştırıldığında anlamlı bir farkın mevcut (.000) olduğu görülmektedir. Düzenleyici kuruluş etkisi altında kalmadan TFRS 7 standart gereklerini yayınlayan şirketlerin 2008 yılında SP Kurulu’nun yayınladığı açıklamalar yürürlüğe girmesinden sonra SUD’ler üzerinde anlamlı bir düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 21 : 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	TFRS/TMS	Seri XI, No: 29	
	Erken Uygulama	1. Uygulama.	T
	2007	2008	Değeri
SUD	.7153	.6376	.000***

2009 yılında ise 2009/2 sayılı ve 2009/4 sayılı SPK Haftalık Bültende yayınlanarak güncellenen Seri:XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği”ne tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatları ile SUD 0.64’den, 0.61’e düşmüştür. Ancak, Tablo 22 güncelleme sonucunda uyum dereceleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 22 : 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	1. Uygulama	2. Uygulama.	T
	2008	2009	
			Değeri
SUD	.6376	.6137	.182

Finansal tablo formatları üzerine hazırlanan kullanım kılavuzları en son 2009 yılında güncellenmiştir ve 2010 yılında 0.61'lük SUD'si, 2009 yılının SUD'si ile anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tablo 23 : 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	2. Uygulama	3. Uygulama	T
	2009	2010	Değeri
SUD	.613711	.612309	.932

Tablo 24 : 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	3. Uygulama	4. Uygulama	T
	2010	2011	Değeri
SUD	.612309	.572933	.013*

2011 yılında SUD 0.57'ye gerilemiştir ve T-Testi sonucu anlamlı bir fark tespit edilmiştir. SUD'sindeki bu düşüşe iki neden gösterilebilir; finansal rapor hazırlayıcılarının standart güncellemelerini takip etmemesi ve düzenleyici etkisi. İlk olarak finansal rapor hazırlayıcılarının standart güncellemelerini takip etmemesini inceleyelim. İMKB'de faaliyet gösteren şirketler, AB tarafından kabul edilen UFR Standart versiyonunu finansal raporlarında uygulamak ile yükümlüdür. Bu nedenden dolayı, AB Resmi Gazetesindeki standart ilan tarihlerini takip etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde standart yürürlük tarihlerini kaçırmış olacaktır. UFRS 7'de "Finansal Varlıkların Transferi; Finansal Varlık ve Finansal Borçların Netleştirilmesi" (G1) maddeleri üzerine getirilen değişik 22 Kasım 2011 tarihindeki Avrupa Komisyon ve Parlamento tarafından onaylanmış ve 23 Kasım 2011 tarihinde Resmi Gazete yayınlanmıştır. Ancak bu güncellemeyi takip etmeyen finansal rapor hazırlayıcıları yıllık finansal raporlarında, standart değişikliğinin henüz yürürlüğe girmemiş olduğunu beyan ederek, standart ile uyumsuz durumuna düşmüştür.

İkinci olarak incelenebilecek neden, düzenleyici etkisi’dir. Literatürde, Laux ve Stocken (2013); Ahmed ve diğerleri (2012) aktif bir düzenleme politikası inceleyen düzenleyici kuruluşların, standart değişiklikleri ve güncellemelerini dikkate almaması durumunda, buna bağlı olarak raporlama kalitesinde genel bir düşüşün yaşandığını tespit etmiştir. Benzer bir durum 2011 yılında İMKB’de faaliyet gösteren şirketlerin finansal raporlarında yaşanmıştır. 2010 yılı başından tarihinden yön gösterici olarak düzenleyici kuruluşun yayınladığı tebliğ, açıklama ve kılavuzlarda standart güncellemelerini yansıtacak açıklamalar yapılmaması, uyum derecesinde bir düşüşün yaşanmasına yol açmıştır. Finansal tablolarında 2009 tarihili kılavuzun gereklerini, standart güncellemelerini dikkate almadan, finansal tablolarında sunmaya devam eden finansal rapor hazırlayıcıları standart ile uyumsuz duruma düşmüştür. Aşağıda sunulan duyarlılık analizi bu görüşü destekleyici niteliktedir.

Tablo 25 : 2011 yılında yürürlüğe giren G1 alt-grubunun örnek şirketler arasındaki dağılımı

Konumu	Sayı
Toplam Şirket	131
Standarta Uymayan Şirket	85
Standardın Dipnot Üzerinde Etkisini İncelemiş Şirket	46

SP Kurumu’nun sundukları kılavuzlar yönlendirici nitelikte olup, finansal rapor hazırlayıcılarının asıl standardı takip etmeleri zorunlu tutulmaktadır. Ancak “Finansal Varlıkların Transferi; Finansal varlık ve finansal borçların netleştirilmesi” (G1) maddelerine olan uyum derecesi şirketlerin standart güncellemeleri dikkate almadığına işaret etmektedir. Tablo 25 ’den görülebileceği üzere, 2011 yılında incelenen 131 şirketten sadece 46’sı G1 güncellemesinin farkındaydı. Diğer 85 şirket ise dipnotlarında standardın henüz yürürlükte olmadığını beyan etmiştir.

Tablo 26 : Duyarlılık Analizi: G1 alt grubu 2011 yılında yürürlüğe girmeseydi tüm örnek şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi

	2007	2008	2009	2010	2011
SUD	0.7153	0.6376	0.6137	0.6123	0.6462
	(0.1216)	(0.1442)	(0.1382)	(0.1275)	(0.1323)

Not: Parantez içerisinde verilerin standart sapları sunulmuştur.

Tablo 26 'de G1 güncellemesinin yürürlüğe girmesi sonucu SUD üzerindeki etkisini daha net bir şekilde inceleyebilmek için bir duyarlılık analizi sunulmuştur. Tabloda G1 güncellemesinin 2011 yılında yürürlüğe girmemesi durumunda, TFRS 7 standardının uyum derecesi hesaplanmıştır.

Daha önce ortalama standart uyum derecesi 0.5729 (0.1306) iken, G1'in analiz dışı bırakılması ile SUD, 0.6462 (0.1323)'e yükselmiştir. 2011 tarihinde yürürlüğe giren G1 güncellemesinin, analizde çıkartılması durumunda SUD'sinde bir artışın meydana geldiği görülmektedir. Bu nedenle, raporlama uyum derecesindeki düşüşün; 2010 yılı başından tarihinden yön gösterici olarak düzenleyici kuruluşun yayınladığı tebliğ, açıklama ve kılavuzlarda standart güncellemelerini yansıtmak açıklamalar yapılmaması ve finansal rapor hazırlayıcılarının standart güncellemelerini takip etmemesinden kaynaklandığı görüşü desteklenmektedir.

Uyum ve kalite seviyelerindeki düşüklüğe rağmen, çalışmada, düzenleyici bir gücün dipnot uyum ve kalitesini artırıcı yönde bir etkisinin olacağı görüşü savunulmaktaydı. Ancak, 2008-2011 yılları arası düzenleyici kuruluş davranışları ve TFRS 7 güncellemeleri karşılaştırılarak analiz edilmesi sonucunda, dipnot uyum ve kalitesinin düzenleyici kuruluş etkisi altında pozitif yönlü etkilendiği hipotezi (hipotez 3) rededilmiştir.

EK 9 ve 10'da imalat sektöründe (ve haricinde) faaliyet gösteren şirketlerin faktörler (2007-2011 yılları) için Anova analizi sunulmaktadır. Bu tablolardan, imalat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin SUD arası sig.değeri .000 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın 0,05'den küçük olması nedeniyle yıllar arası standart uyum dereceleri arasında anlamlı bir farkın mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Ancak benzer bir durum imalat sektörü haricinde faaliyet gösteren şirketlerde gözlemlenmemiştir. Bunun bir nedeni olarak imalat sektörü haricinde faaliyette olan

örnek şirket sayısının düşüklüğü gösterilebilir. EK 11-18 arasında yıllara yönelik imalat sektöründe (ve haricinde) faaliyet gösteren şirketlerin T-testi sonuçları sunulmuştur. İmalat Sektörü'nün T-Testin'de 2007-2008 yılları SUD'leri karşılaştırıldığında anlamlı bir farkın mevcut (.000) olduğu görülmektedir. Düzenleyici kuruluş etkisi altında kalmadan TFRS 7 standart gereklerini yayınlayan şirketlerin 2008 yılında SP Kurulu'nun yayınladığı açıklamalar yürürlüğe girmesinden sonra imalat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin SUD'leri üzerinde anlamlı bir düşüş gerçekleşmiştir. Ayrıca 2010-2011 yılları arasında tekrar anlamlı bir düşüş tespit edilmiştir. Bu sonuçlar yukarıdaki bulguları destekleyici niteliktedir. Ancak benzer bir durum imalat sektörü haricinde faaliyet gösteren şirketlerde gözlemlenmemiştir.

3.7.3. Öğrenme Eğrisi Analizi

Tablo 18 ve Şekil 4 incelendiğinde, literatür'de savunulanın aksine (Cuijpers ve Bujink, (2005); Horton ve diğerleri, (2010); Brown ve diğerleri (2013)) uygulayıcı şirketler, raporlama tecrübesi edindikçe, yani ilk uygulama yılından (2008) 4. uygulama yılına kadar (2011), standart uyum derecesinin yükselmek yerine, düştüğü görülmektedir. Literatürde savunulan öğrenme eğrisi doğrultusunda, standardın uygulandığı ilk yıllarda uyum derecesinin hızlı bir şekilde yükselmesi ve analizin son yıllarında uyum derecesinin artık sabitlenme yönünde bir eğilim göstermesi beklenmekteydi. Ancak 2008 yılı için ortalama uyum derecesi 0.64 iken, 2009 yılından 0.61, 2010 yılında 0.61 ve son olarak 2011 yılında 0.57'a gerilediği gözlemlenmiştir ve bu düşüş trend'ini korumuştur. Dolayısı ile öğrenme eğrisinin TFRS 7 standardının uyum derecesini olumlu yönde etkileyeceği beklentisi rededilir.

3.7.4. Sektörel Dağılım Analizi

TFRS 7 standardı, tüm finansal araç kullanan kuruluşlar için geçerlilik izah etmektedir ancak hipotez 1 altında (İMKB'de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesi düşüktür) kabul edildiği gibi, standarda tam uyumluluk gösterilmemektedir. Dolayısı ile hipotez 1'in bir

beklentisi olarak, TFRS 7 standardı uyum derecesinin sektörel olarak bir fark göstereceği savunulmaktadır. Aşağıdaki tablolarda 2007-2011 yılları arasında şirketlerin TFRS 7 ortalama standart uyum dereceleri ve standart sapmalarının sektörel dağılımı ve İmalat Sanayii alt-sektör dağılımı sunulmuştur.

Tablo 27 : 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalarının Sektörel Dağılımı

	TFRS/TMS	Seri XI, No: 29			
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
Sektör	2007	2008	2009	2010	2011
Madencilik ve Taş Ocakcılığı	UY	UY	UY	.7112*	.5380 (.0369)
İmalat Sanayii	.7165 (.1252)	.6368 (.1382)	.6196 (.1307)	.6126 (.1289)	.5670 (.1285)
Elektrik Gaz ve Su	UY	.6763 (.1542)	.5885 (.0696)	.6148 (.1514)	.5092 (.2002)
İnşaat ve Bayındırlık	.5127*	.6822 (.0260)	.6870 (.1286)	.5955 (.0512)	.6324 (.1382)
Toptan ve Perakende Ticaret, Otel ve Lokantalar	.7324 (.0571)	.6506 (.2486)	.5986 (.2209)	.6222 (.0926)	.6436 (.1369)
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	.7358 (.0788)	.5943 (.1949)	.6586 (.1801)	.6729 (.1200)	.5839 (.1207)
Eğitim, Sağlık, Spor ve Diğer Sosyal Hizmetler	.8823*	.6900 (.3094)	.4872 (.0397)	.4749 (.0219)	.6426 (.1484)
Teknoloji	.6494 (.1058)	.6411 (.0755)	.5329 (.1571)	.5650 (.1541)	.5326 (.1295)
Gayrimenkul Faaliyetleri	UY	.4871*	.6500*	.7000*	.5553*
Toplam	.7153 (.1216)	.6376 (.1442)	.6137 (.1382)	.6123 (.1275)	.5729 (.1306)

Not 1: * Grup altında raporlamada bulunan şirket sayısının düşüklüğü nedeni ile standart sapma hesaplanamamıştır.

Tablo 28 : 2007-2011 Yılları Arasında İmalat Sanayii’inde Faaliyet Gösteren Şirketlerin TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalarının Sektörel Dağılımı

	TFRS/TMS	Seri XI, No: 29			
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
Sektör	2007	2008	2009	2010	2011
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	.7620 (.1124)	.6512 (.1069)	.6907 (.0912)	.6681 (.0681)	.5027 (.0945)
Gıda, İçki ve Tütün	.6714 (.1203)	.5997 (.1703)	.5753 (.1454)	.6016 (.1444)	.5951 (.1149)
Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünleri	.7025 (.1565)	.6848 (.1533)	.6815 (.1037)	.6261 (.1195)	.5672 (.1386)
Taş ve Toprağa Dayalı	0.767 (.0459)	0.6367 (.1282)	0.6179 (.1368)	0.5951 (.1422)	0.644 (.1111)
Metal Ana Sanayii	.7350 (.1667)	.5702 (.1590)	.6118 (.0826)	.6521 (.1178)	.5718 (.1130)
Orman Ürünleri ve Mobilya	.4933*	.5385 (.1797)	.4717 (.0298)	.4294 (.0399)	.4430 (.0663)
Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	.7332 (.0970)	.6688 (.0668)	.6232 (.1466)	.5974 (.1487)	.6068 (.0600)
Kağıt, Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	.7283 (.1648)	.6575 (.1288)	.5681 (.1409)	.6025 (.1393)	.5146 (.1617)
Diğer İmalat Sanayii	UY	.5321 (.2878)	.4602 (.0290)	.5811 (.0355)	.2753 (.0357)
Toplam İmalat Sanayii	.7165 (.1252)	.6368 (.1382)	.6196 (.1307)	.6126 (.1289)	.5670 (.1285)

Not 1: * Grup altında raporlamada bulunan şirket sayısının düşüklüğü nedeni ile standart sapma hesaplanamamıştır.

Tablo 27 ve 28 ’den anlaşılacağı üzere, her tür şirket tarafından uygulanan bir standart olmasına rağmen, TFRS 7 uyum dereceleri, sektörel dağılım altında (ve alt-sektör) farklılık göstermektedir. Dolayısı ile beklentimiz karşılanmaktadır. Ancak, aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin standart uyum dereceleri arası standart sapmanın düşük olacağı beklentimiz rededilmektedir. Rekabet edilen şirketlerin sundukları bilgi altında açıklama yapılması durumu; piyasada şirket hakkında

olumsuz bir izlenim oluşmasına ve şirkete olan güvenin azalmasına neden olabilmektedir. Bu nedenden dolayı, rekabet edilen şirketlerin dipnot açıklamalarının yakında takip edildiği ve diğer şirketler tarafından finansal raporlarında sunulan bilgi düzeyi altında açıklama yapılmamaya özen gösterildiği savunulmaktaydı ancak sektörel dağılım altında (ve alt-sektör) standart sapmanın yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Mallin ve diğerleri (2004) çalışmasında, uygun teşvike karşılık şirketlerin finansal araç bilgilerini dipnotlarda sunmaya daha razı olduklarını savunulmaktadır. Chalmers ve Godfrey (2004) ise kimya, petrol sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin dipnot seviyelerinin daha yüksek olduğunu savunmuştur. Teşvik bilgilerinin ve TFRS 7 SUD karşılaştırılması ile standart uyuma yol açan davranışları hakkında bilgi vereceği düşünülmektedir. Bu analizde Tablo 10 sunulan sabit yatırım ve teşvik belgeleri bilgileri kullanılmıştır.

Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından sunulan bilgi ile SUD incelendiğinde, Dokuma ve Kimya sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerin 2007-2010 yılları arasında daha fazla teşvikten yararlandıkları ve 2007 yılında Dokuma sektörünün SUD'sinin 0.76 ve Kimya sektörünün 0.70 olduğu gözlemlenmiştir. İmalat Sanayii'sinin 2007 yılındaki toplam SUD'leri 0.71 olmaktadır. Dokuma sektörünün ortalama üzerinde kaldığı görülmektedir. Benzer bir şekilde; 2008 yılında Dokuma sektörünün SUD'sinin 0.65 ve Kimya sektörünün 0.68 olduğu; 2009 yılında Dokuma sektörünün SUD'sinin 0.69 ve Kimya sektörünün 0.56 olduğu; 2009 yılında Dokuma sektörünün SUD'sinin 0.66 ve Kimya sektörünün 0.60 olduğu görülmüştür. 2007-2010 yılları arasında Dokuma sektörünün, İmalat Sanayii'sinde faaliyet gösteren şirketlerin SUD ortalamasının üzerinde kaldığı ancak Kimya sektörünün literatürde savunulduğu gibi benzer bir eğilim göstermediği gözlemlenmiştir. Dolayısı ile şirketler tarafından yararlanılan teşvik oranları yüksek olan sektörlerin TFRS 7 uyum derecesinde yüksek olacağı beklentisi hakkında bir kesin sonuca ulaşılamamıştır.

3.8. İKİNCİL ANALİZ

Çalışmanın bu bölümde, SUD ölçümünden elde edilen veriler ile şirket betimleyici özellikler arasındaki ilişki; korelasyon analizine tabi tutulmuştur. Analizlerden çıkan sonuçlar istatistiksel teknikler aracılığıyla yorumlanmıştır. Aynı sermaye piyasasına kayıtlı şirketlerin standart uyum dereceleri ve kaliteleri arasında bulunan varyasyon nedenlerini ve şirketlerin uyum davranış farklarını hakkında detaylı bilgi alabilmek amacı ile düzenlenen ikincil analiz, dipnot uyumsuzluğuna daha yatkın olan şirket özellikleri hakkında literatürde oluşmuş yargıların incelenmesine olanak sağlamaktadır. Çalışmada karakteristik “betimleyici özellikler” olarak şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, denetçi büyüklüğü, piyasa fiyatı, kaldıraç oranı ele alınmıştır.

Tablo 29 : SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi

	Pearson Korelasyon				
	SUD				
	2007	2008	2009	2010	2011
4BDİNDEKS	-.095 (.248)	-.025 (.390)	-.080 (.188)	-.060 (.244)	.093 (.147)
COİNDEKS	.124 (.186)	-.107 (.118)	.022 (.403)	-.024 (.393)	.019 (.413)
ŞBİNDEKS	-.019 (.447)	-.049 (.294)	-.077 (.198)	-.138 (.056)	.076 (.193)
KFİNDEKS	-.003 (.491)	-.082 (.181)	-.061 (.250)	-.151 (.041)	.060 (.247)
AKİNDEKS	-.048 (.364)	-.096 (.145)	-.070 (.219)	-.158 (.034)	.070 (.214)
UVYK/ÖİNDEKS	.093 (.251)	-.027 (.384)	-.081 (.185)	-.114 (.094)	-.027 (.378)

Not: Two-tailed test için p değerleri parantez içerisinde sunulmuştur.

Korelasyon analizi ile bağımsız değişkenler (şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, denetçi büyüklüğü, piyasa fiyatı, kaldıraç oranı) ile bağımlı değişken (SUD) arasında var olduğu tahminlenen ilişkinin gücünü ve yönünü hesaplanmaya çalışılmıştır. Ancak Tablo 29 'den anlaşılacağı üzere şirket betimleyici özellikleri ve SUD arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Değerlerinin, minimum 0.60-0.70 arasında olması durumunda bir ilişkinin mevcut olduğu

söylenebilirirdi, ancak şirket betimleyici özellikleri ve SUD arasında ne anlamlı, nede güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Sırası ile şirket betimleyici özellikleri üzerine hipotez ve beklentiler aşağıda ele alınmaktadır.

Denetçi Büyüklüğü'nün, SUD ile 2007-2011 yılları arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisi bulunmamaktadır. Çıkan sonuçlar, Chalmers ve Godfrey, (2004)'in; bağımsız denetçilerin, şirketleri daha çok bilgi sunmaya teşvik ettikleri görüşünü ve Hodgdon (2009)'ın büyük denetçilerin denetim faaliyetlerinde tecrübeli olduğunu ve şirketlerin standartlar ile uyumluluk içerisinde olmasını garanti ettiği görüşüne karşıt olmakta ve Firth, (1979); Wallace ve diğerleri, (1994) denetçi büyüklüğü ve standart uyum dereceleri arasında bir ilişki olmadığı görüşünü desteklemektedir. Dolayısı ile p değeri 0,05 değerinden küçük ve güçlü bir ilişki gözlemlenemediğinden, bağımsız denetçi büyüklüğü ve dipnot açıklamaları, yani TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu hipotezi (hipotez 5) reddedilmiştir.

Bağımsız denetçiler ile ilgili ölçülen bir başka etmen 4 Büyük denetçiden birisinin kullanılması veya kullanılmaması halinde şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi üzerinde etkisidir. Hipotez 5 açıklandığında ifade edildiği gibi beklentimiz, 4 Büyük denetçiden birisini kullanan şirketlerin TFRS 7 SUD'nin yüksek olacağıdır. Bu ilişkiyi net bir şekilde görebilmek amacı ile şirketler 4 Büyük denetçiden birisinin tarafından denetlenmesi "1" ve 4 Büyük denetçiden birisinin tarafından denetlenmemesi "0" durumu baz alınarak SUD'leri Tablo 19 'de sıralanır.

Tablo 30 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Dört Büyük Tarafından Denetlenen ve Denetlenmeyen Şirketler

4 Büyük Denetçi	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
1	.7121 (.1175)	50	.6340 (.1427)	6 1	.6032 (.1256)	6 5	.6056 (.1244)	76	.5853 (.1130)	64
0	.7556 (.1827)	4	.6412 (.1468)	6 3	.6251 (.1510)	6 0	.6211 (.1322)	58	.5612 (.1454)	67
TopSU D	.7153 (.1216)		.6376 (.1442)		.6137 (.1382)		.6123 (.1275)		.5729 (.1306)	

‘1’: 4 Büyük'den biri tarafından denetleniyor.

‘0’: 4 Büyük'den biri tarafından denetlenmiyor.

Tablo 30 'de TopSUD 2007-2011 yılları arasında incelenen tüm şirketlerin ortalama standart uyum derecesini; N, faaliyette bulunan şirketlerin denetçi tercihi- ne göre dağılımını ifade etmektedir. Uyum dereceleri arası standart sapmalar parantez içerisinde belirtilmiştir.

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere, 2007 yılında TFRS 7 'yi erken uygulamaya giden 54 şirket içerisinde %92.6'sı 4 Büyük Denetim şirketinden birini tercih etmekteydi. Bu durumda Seri XI, No: 27 doğrultusunda standartları erken uygulama opsiyonunu büyük denetçi desteğine sahip şirketlerin tercih ettiği söylenebilir.

2007 yılında denetçi tercihi arasında bulunan dağılım eşitsizliğinden, 4 Büyük denetçiden birisi tarafından denetlenmeyen şirketlerin SUD üzerinde yorum yapılmayacaktır. Analize dahil edilen şirketlerin 4 Büyük'den biri tarafından denetlenen ve denetlenmeyen rakamları 2008, 2009, 2011 yıllarında neredeyse eşit bir şekilde dağılmış ve şirketlerin TFRS 7 SUD'lerinin birbirine çok yakın olduğu ancak, %2'lik bir fark ile 4 Büyük tarafından denetlenmeyen şirketlerin dipnot uyum derecelerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Wallace & Naser, (1995) büyük denetçi şirketlerinin zorunlu dipnot açıklamalarına uymadıkları ve standart uyum derecesi ile güçlü negatif bir ilişki içerisinde olduklarını savunmuştur. Büyük denetçilerin 2007-2011 yılları arasında

standart uyum derecelerinin 0.71 üzerine yükselmemesi (2011 yılında 0.58'e gerilemesi) ile bu görüş desteklenebilir.

2011 yılında ise diğer yılların tersine 4 Büyüklerin SUD'leri daha yüksektir. Yükselişin bir nedeni olarak 2011 yılında yürürlüğe giren G1 olarak kodlanan standart gösterilebilir. Daha önce ifade edildiği gibi 2011 yılında incelenen 131 şirketten sadece 46'sı G1 güncellemesinin farkında olduklarını ve dipnotları üzerindeki etkisinin incelendiğini raporlarda beyan etmiştir. Geriye kalan 85 şirket güncellenmenin dipnotları üzerindeki etkisini incelememediğinden, hatta bazı durumlarda standardın daha yürürlüğe girmediğini belirttiğinden uyumsuz olarak kodlanmıştır. G1'de kalemlerin dipnotları üzerindeki etkisini inceleyen 46 şirketten, 27'si 4 Büyük tarafından denetlenmekteydi. Bu nedenle 2011 yılında G1 güncellemesine karşı 4 Büyüklerin faaliyetlerini garantiye alması ile, 2007-2010 yılları arasında gözlemlenen trendin aksine bir sonuç elde edilmiştir. Buradan, standart değişikliklerine Dört Büyük denetçinin daha hızlı tepki verdiği gözlemlenebilir.

Dört Büyük tarafından denetlenen ve denetlenmeyen şirketlerin TFRS 7 SUD'sinin incelenmesi ile; Dört Büyük denetçiden birisini kullanan şirketlerin TFRS 7 SUD'sinin yüksek olacağı beklenmekteydi. Ancak yapılan analiz sonucunda 4 Büyük denetçiden birisini kullanmayan şirketlerin SUD'lerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile bu konuda beklentimiz rededilmiştir. Tablo 29 'den sırada şirket büyüklüğü ve SUD'leri arasındaki ilişki ele alınacaktır.

Bir çok çalışma bu ilişkiyi açıklamak için büyük şirketlerin standart gereklerini sağlamada daha başarılı olduğunu ve bu pozitif ilişkinin UFR Standartları ile çok daha fazla tecrübesinin olmasından kaynaklandığını savunmuştur. Ancak şirket büyüklüğü'nün, SUD ile 2007-2011 yılları arasında anlamlı, güçlü bir ilişki gözlemlenmiştir. Bu sonuç literatürde, Tsalavoutas ve diğerleri (2010), Beattie ve diğerleri (2004), Singhvi ve Desai, (1971), Buzby, (1975) Mallinet ve diğerleri (2004) ve Alsaeed (2006) tarafından yapılan çalışmalarda şirket büyüklüğü ve uyum derecesi arasında pozitif, anlamlı bir ilişki olduğu, görüşüne karşı olmaktadır.

Dolayısı ile p değeri 0,05 değerinden küçük ve güçlü bir ilişki gözlemlenemediğinden, şirket büyüklüğü ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu hipotezi (Hipotez 4) reddedilmiştir.

İncelemede bir beklentimiz, şirket büyüklüğü fazla olan şirketlerin, TFRS 7 uyum derecesinin yüksek olmasıydı. Bunu gözlemleyebilmek amacı ile Tablo 31 hazırlanmıştır.

Tablo 31 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Büyük ve Küçük Ölçekli Şirketler

Ş.B.	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
Ort.<	.7208 (.1216)	29	.6417 (.1539)	64	.6202 (.1465)	67	.6409 (.1199)	69	.5723 (.1328)	67
Ort.>	.7090 (.1238)	25	.6332 (.1344)	60	.6062 (.1290)	58	.5820 (.1293)	65	.5736 (.1294)	64
TSUD	.7153 (.1216)		.6376 (.1442)		.6137 (.1382)		.6123 (.1275)		.5729 (.1306)	
	2007 Ort.19. 8		2008 Ort.19.5		2009 Ort.19.6		2010 Ort.19.7		2011 Ort.19.9	

Şirketleri büyük ve küçük olarak ayrıştırma amacı ile yıl bazında aktif toplamalarının (ln) ortalaması alınmış olup, ortalama altında kalan şirketler “küçük”, üstünde kalan şirketler ise “büyük” olarak katagorize edilmiştir. Bu ortalamalar tablonun altında 2007-2011 Ort. olarak listelenmiştir. Parantez içerisinde standart sapmaları bulunmaktadır.

2007-2011 yılları arasında ortalamanın altında ve üstünde bulunan şirket sayısı eşit dağılmıştır. Ortalamanın altında bulunan, yani küçük ölçekli şirketlerin az bir yüzde ile SUD’lerinin büyük şirketlere nazaran daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. (2007-2010 yılları için Toplam TFRS 7 SUD’lerinin üzerinde puan almışlardır) 2011 yılında ise SUD’si her iki grup için neredeyse eşitlenmiştir. Bu beklentimizin tersine bir durum olmaktadır. Dolayısı ile şirket büyüklüğü fazla olan şirketlerin, TFRS 7 uyum derecesinin yüksek olacağı beklentimiz rededilmiştir.

2011 yılında her iki grubun SUD’lerinin neredeyse eşitlenmiş olduğu gözlemlenmişti. Büyük ölçekli şirketlerin 2011 yılında yükselen SUD’sine bir neden olarak G1 kaleminin yürürlüğe girmesi gösterilebilir. Yapılan analizde 2011 yılında küçük ölçekli şirketlerden (67 tane) 25 tanesi (%37) Dört Büyük tarafından denetlenmiş olduğu ve büyük ölçekli şirketlerden ise (64 tane) 39 tanesi (%60) Dört Büyük tarafından denetlenmiş olduğu gözlemlenmiştir. Daha önce Dört Büyük

denetçi şirketin standart uyum dereceleri incelenirken ifade edildiği gibi, 2011 yılında G1 güncellemesine karşı Dört Büyüklerin kendilerini garanti altında alması ile, 2007-2010 yılları arasında gözlemlenen trendin aksine bir sonuç elde edilmiştir. Büyük şirketlerin tercih ettikleri bağımsız denetçilerin G1 güncellemesini dikkate alması durumunda uyum derecelerinin eşitlenmiş olabileceği öne sürülebilir. Sırada ele alınacak şirket betimleyici özellik Cari Oran olmaktadır.

Tablo 29 'den görüleceği üzere Cari Oran'ın, SUD ile 2007-2011 yılları arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisi mevcuttur. Bu sonuç literatürde, Elzahar ve Hussainey (2012) ve Tsalavoutas ve diğerleri (2010) anlamlı bir ilişki olmadığını görüşünü savunmaktadır. Dolayısı ile TFRS 7 uyum derecesi ve likidite oranı arasında güçlü linear bir ilişki bulunmadığı hipotezi (hipotez 6) kabul edilmiştir. Aşağıdaki tablo SUD ile cari oranı ilişkisini daha net bir şekilde gözlemleyebilmek amacı ile hazırlanmıştır. Şirketleri ortalama üstü ve altı cari oranlarına ayırıştırma amacı ile yıl bazında cari oranların ortalaması alınmış olup, ortalama altında kalan şirketler “küçük”, üstünde kalan şirketler ise “büyük” olarak katagorize edilmiştir. Bu ortalamalar tablonun altında 2007-2011 Ort. olarak listelenmiştir. Parantez içerisinde verilerin standart sapmaları bulunmaktadır. Tablodan elde edilen bilgi ile Korelasyon analizi desteklenmektedir. Tablo 32 'da yüksek bir likidite oranına sahip şirketlerin SUD'lerinin 2007-2011 yılları arasında bir trendin bulunmaması, anlamlı bir ilişki tespit edilememesine neden olmaktadır.

Tablo 32 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Cari Oran ilişkisi

Cari Oran	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
Ort.	.7087	42	.6412	92	.6126	102	.6129	99	.5690	101
<	(.1179)		(.1489)		(.1400)		(.1192)		(.1310)	
Ort.	.7384	12	.6274	32	.6187	23	.6107	35	.5862	30
>	(.1368)		(.1314)		(.1330)		(.1505)		(.1307)	
TSU	.7153		.6376		.6137		.6123		.5729	
D	(.1216)		(.1442)		(.1382)		(.1275)		(.1306)	
	2007		2008 Ort.		2009		2010 Ort.		2011 Ort.	
	Ort.		2.2356		Ort.		2.3082		2.1481	
	1.9943				2.7309					

Tablo 29 'den görüleceği üzere Karlılık Oranı'nın, SUD ile 2007-2011 yılları arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisi mevcuttur. Bu sonuç literatürde, Mathuva, (2012), Butler ve diğerleri (2007) yatırımcı güvenini arttırmak amacı ile karlılık oranı yüksek şirketlerin daha fazla bilgi sunacağını ve Wallace ve Naser, (1995) karlılık oranı düşmekte olan şirketlerinde daha fazla dipnot açıklamalarında bulunacağını görüşlerine karşı bir sonuç olmakta ve McNally ve diğerleri (1982), Raffournier (1995), Tsalavoutas ve diğerleri (2010) ve Elzahar ve Hussainey (2012)'in karlık oranı ve dipnot açıklamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını görüşünü desteklemektedir. Bu çalışmada ele alınan karlılık oranı ve TFRS 7 standardı uyum derecesi arasında güçlü, linear bir ilişki olduğu hipotezi (hipotez 9) rededilmiştir. Karlılık oranını ortalama üzerinde olan şirketlerin TFRS 7 uyum derecesi daha yüksek olacağı beklentisini inceleyebilmek amacı ile Tablo 33 hazırlanmıştır.

Tablo 33 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Aktif Karlılığı ilişkisi

A.K.	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
Ort.<	.7037 (.1321)	11	.6422 (.1531)	58	.6381 (.1185)	47	.6330 (.1152)	42	.5688 (.1463)	41
Ort.>	.7183 (.1203)	43	.6337 (.1371)	66	.5991 (.14772)	78	.6029 (.1323)	92	.5749 (.1237)	90
TSUD	.7153 (.1216)		.6376 (.1442)		.6137 (.1382)		.6123 (.1275)		.5729 (.1306)	
	2007Ort .00600		2008 Ort. -0.0345		2009 Ort. 0.0304		2010 Ort. 0.0269		2011 Ort. -0.0129	

2007-2011 yılları arasında incelenen şirketlerin karlılık oranları arasındaki dağılım, şirketlerin yukarıda eşit bir şekilde ayrılmasını engellemiştir. Karlılık rasyosu üzerine hazırlanan scatterplot ile minimum ve maximum oranlı şirketlerin analizden çıkartılması ile dağılım eşitlenmemiştir. Yukarıda sunulan bilginin karlılık oranı ve SUD arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisinin olmadığı görüşünü desteklemektedir. Karlılık oranını ortalama üzerinde olan şirketlerin TFRS 7 uyum derecesinin daha yüksek olacağı beklentisi rededilmiştir.

Diğer betimleyici özelliklerde olduğu gibi 2007-2011 yıllarında, Gearing rasyosu ile SUD arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisi tespit edilmemiştir.

Tablo 34 : TFRS 7 SUD Belirleyicileri: Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/ Özsermaye Rasyo İlişkisi

	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
Ort .<	.7135 (.1220)	53	.6400 (.1417)	111	.6193 (.1380)	112	.6181 (.1283)	119	.5734 (.1314)	124
Ort .>	.8125 (NC)	1	.6178 (.1699)	13	.5653 (.1365)	13	.5662 (.1153)	15	.5642 (.1250)	7
TS	.7153		.6376		.6137		.6123		.5729	
UD	(.1216)		(.1442)		(.1382)		(.1275)		(.1306)	
	2007		2008		2009		2010		2011	
	Ort.		Ort.		Ort.		Ort.		Ort.	
	1.2647		1.1640		1.1078		1.0838		1.9637	

Literatürde, Prodham ve Harris, (1989), Aljifri ve Hussainey (2007), Courtis, (1979) ve Chalmers ve Godfrey (2004) görüşlerine karşıt olarak yapılan çalışma sonucunda şirket kaldıraç oranı ve dipnot açıklamaları arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmemiş olup, Wallace ve diğerleri (1994) anlamlı bir ilişkinin olmadığını görüşü savunmaktadır. Tablo 34 , yüksek bir karlılık oranına sahip şirketlerin SUD’lerinin 2007-2011 yılları arasında bir trendin bulunmaması, anlamlı bir ilişki tespit edilememesine neden olmaktadır.

Korelasyon analizi ve Tablo 34 ’den elde edilen bulgular sonucu Hipotez 8 red edilmiştir. Şirketlerin kaldıraç oranı ve SUD arasında ölçülebilecek bir ilişki bulunmamaktadır. Araştırma sırasında incelenecek bir başka beklenti, risk seviyesi yüksek olan şirketlerin kapanış fiyatları ve TFRS 7 uyum derecesi arasında bir ilişkinin varlığıdır.

Tablo 35 : Risk Seviyesi Yüksek Şirketlerin Kapanış Fiyatları Ve SUD Arasında Korelasyon Analizi

	Pearson Korelasyon			
	SUD			
	2008	2009	2010	2011
KFINDEKS	-.296 (.326)	.115 (.709)	-.259 (.352)	-.122 (.794)
	2008 Ort. 1.1640	2009 Ort. 1.107	2010 Ort. 1.0838	2011 Ort. 1.9637

Not: Two-tailed test için p değerleri parantez içerisinde sunulmuştur. 2007 yılında şartları sağlayan çok az şirket olduğundan korelasyon hesaplanmamıştır.

Algılanan risk seviyeleri yüksek olan şirketlerin hisse senedi piyasa fiyatı ile TFRS 7 uyum derecesi arasında anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir. Eğer şirketlerin piyasa fiyatı yüksek ise, şirketlerin risk seviyesi yükseldikçe daha fazla açıklamada bulunmak için motive oldukları savunulmaktadır. Ancak Tablo 35 'da yapılan inceleme sonucunda şirketlerin piyasa fiyatı yüksekliği, şirketlerin risk seviyesi ve SUD arasında güçlü bir ilişki tespit edilememiştir.

Tablo 36 : TFRS 7 SUD belirleyicileri: Kapanış Fiyatları ilişkisi

	2007	N	2008	N	2009	N	2010	N	2011	N
Ort.<	.7071 (.1411)	28	.6419 (.1520)	68	.6115 (.1381)	63	.6326 (.1131)	77	.5695 (.1480)	78
Ort.>	.7242 (.9853)	26	.6325 (.1355)	56	.6159 (.1395)	62	.5850 (.1413)	57	.5780 (.1010)	53
TSUD	.7153 (.1216)		.6376 (.1442)		.6137 (.1382)		.6123 (.1275)		.5729 (.1306)	
	2007 Ort. 1.6703		2008 Ort. 0.4998		2009 Ort. 1.2116		2010 Ort. 1.5177		2011 Ort. 1.2587	

Gelb ve Zarowin (2000) yaptığı çalışmada şirketlerin dipnot açıklamalarının artırılmasının hemen piyasa fiyatını etkileyemeyeceğini, dolayısı ile cari dönemde piyasa fiyatları ve dipnot açıklamalarının incelenmesinin bir sonuç vermediği savunmaktadır. Healy ve diğerleri (1999) ve Firth, (1984) ise yaptığı bir çalışmada borsa performansı ve dipnot açıklamaları arasında bir ilişki olmadığını

savunmaktadır. Araştırmada 2007-2011 yıllarında, Kapanış Fiyatı ile SUD arasında anlamlı, güçlü bir ilişkisi tespit edilmemiştir. Ayrıca düzenlenen Tablo 36 ile yüksek bir piyasa fiyatına sahip şirketlerin SUD'lerinin 2007-2011 yılları arasında bir dağılım trendin bulunmaması, anlamlı bir ilişki tespit edilememesine neden olmuştur. Dolayısı çalışmada araştırılan TFRS 7 uyum derecesi ile şirket piyasa fiyatı arasında güçlü, linear bir ilişki yoktur hipotezi (hipotez 8) kabul edilmiştir.

Yukarıda yapılan çalışmaya ek olarak EK 20 ve 21'de 2007-2011 yılları arasında incelenen şirketler İmalat Sanayii'sinde faaliyet gösteren ve göstermeyen olarak ikiye ayrılıp, korelasyon analizi incelenmiştir. İmalat Sanayii'sinde faaliyet gösteren ve göstermeyen şirketlerin betimleyici özellikleri ve SUD'leri arasında ilişkinin düzeyi, daha önce yukarıda tüm şirketlerin incelenmesi ile elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermiştir. İmalat Sanayii'sinde faaliyet gösteren ve göstermeyen şirketlerin büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, denetçi büyüklüğü, piyasa fiyatı, kaldıraç oranı ve SUD arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ayrıca, EK 19'da analize dahil edilmeyen ancak verisi toplanıp, SUD'leri ile korelasyonu hesaplanan 10 adet şirket betimleyici değer sunulmuştur. Bu değerler ve SUD arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Tablo 29 'de sunulan korelasyon analizi (ve eklerde sunulan İmalat Sanayii'sinde faaliyet gösteren ve göstermeyen şirketlerin SUD ile korelasyon analizi) sonucunda regresyon analizi yapılmasına uygun istatistiksel sonuçlar alınamamıştır. Regresyon analizinin bir ön şartı olarak değişkenler arasında belli bir oranda korelasyon ilişkisi bulunması gerekmektedir. Değişkenler arasında p değeri, 0,05 anlamlılık derecesinden düşük olması, regresyon analizi yapmaya yeterli düzeyde bir ilişkinin olmadığı anlamına gelmektedir. Dolayısı ile yıllara ilişkin hazırlanmış olan Regresyon analizleri bu nedenle EK 22-42 arasında sunulmuştur.

Korelasyon katsayısı duyarlılığını test etmek için, scatter plot kullanılarak şirket betimleyici özelliklerin verilerinin ana gövdesinden en uzak uç noktalar analizden çıkartılarak TFRS 7 uyumluluğu ve kontrol değişkenleri arasındaki ilişki ikinci bir kez test edilir. İlk analiz sonucunda tespit edilen ilişki korelasyon ile desteklenmektedir. Uç noktaların analizden çıkarılmasına rağmen, bu değişkenlerin yön ve gücü ile ilgili benzer sonuçlar elde edilir.

SONUÇ

UMS Kurulu özel yapılı ve bağımsız bir kuruluş olduğundan, yayınladığı UMS ve UFR Standartları'nı uygulatma yönünde bir yetkisi bulunmamakta ve standartlara uyumu sağlama konusunda ülkelerin düzenleyici kuruluşları ve yasalarının desteğine ihtiyaç duymaktadır. Dolayısı ile standart uyum birliğini ve karşılaştırılabilirliği sağlamak açısından düzenleyici kuruluşlara büyük bir görev düşmektedir. UFR Standart uyumunun kabul edildiği ülkelerde ulusal muhasebe sisteminden geçişi ve uyumu sağlayabilmek, yüksek kaliteli finansal rapor sunumunu teşvik etmek için düzenleyici kuruluşlar çeşitli farklılıkta faaliyetlerde bulunmaktadır. Malesef, bu durum ülkeler arası uygulama standartlılığının sorgulanmasına neden olmaktadır.

UFR Standartları'na geçiş nedenleri arasında uzun vadede potansiyel yatırımcıları çekmek ve finansal kaynak arayışını kolaylaştırmak için sağlayacağı avantajlara ek olarak, A.B.'nin ve Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi tanınmış kuruluşların standartlara vermiş olduğu destek bulunan, Türkiye; 30.07.2002 tarihinde UP Fonu' na gönderilen niyet mektubu ile finansal raporlarında Avrupa Komisyonu tarafından onaylanan UFR Standart versiyonuna uygulatmayı kabul ettiğini beyan etmiştir. Avrupa Parlamentosu'nun Mart 2002'de onayladığı 1606/2002 sayılı Tüzük, Madde 16 doğrultusunda, standartların doğru ve titiz bir şekilde uygulanması, yatırımcıların güveninin artırılması ve UFR Standartları'na geçişin kolaylaştırılması amacı ile AB Anlaşması madde 10 gereği, AB üyeleri UFR Standartları'na ortak uyumun sağlaması için gerekli tüm önlemleri almakla yükümlü tutulmuştur. Ancak madde 16'da, AB üye ülkelerinin anlaşma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için yapılacak çalışmaların derecesi ve içeriği hakkında detaylı bilgi sunulmamıştır.

Türkiye'de, aktif bir uyumlaştırma süreci izleyen ülkeler arasında bulunmaktadır. 2008 ve 2009 yılları arasında finansal araçlar üzerine ulusal standart uygulama birliğini arttırabilmek amacı ile Türkiye'de, SP Kurulu tarafından yayınlanan açıklık getirici, yönlendirici tebliğ, kılavuzlar, tablo formatları ve TMS Kurulu tarafından sunulan eğitim notları mevcuttur.

Düzenleyici kuruluşların raporlama uyum derecesi ve kalitesi üzerine etkisini araştıran çalışmalar tarandığında, kuruluşların uluslararası standart uyum derecelerini arttırmak yönünde, pozitif bir etkisi olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Düzenleyici kuruluşların Türkiye’de raporlama uyum derecesi ve kalitesi üzerine benzer bir etkisinin olup olmadığı bu çalışmada ele alınmıştır. Bu mevcut görüşü test etmek amacı ile çalışmada TFRS 7 standardına olan dipnot uyum hesaplanmış ve elde edilen veriler sonucu raporların dipnot kalitesi incelenmiştir.

TFRS 7’nin analizde tercih edilmesinin nedenleri arasında, standart kapsamı altında incelenen varlık ve borçların her çeşit şirkette mevcut olması, ayrıca SP Kurulu’nun şirketleri yönlendirmek için bu standart doğrultusunda detaylı kılavuzlar oluşturmuş olması bulunmaktadır. Bu kılavuzlar ve TFRS 7’ye getirilen güncellemeler karşılaştırıldığında düzenleyici kuruluş etkisinin daha dinamik bir şekilde incelenmesine imkan sağlamıştır.

Analizde 2007-2011 yıllarında İMKB’de faaliyet gösteren finansal-olmayan, konsolide raporlu 568 şirket ele alınmıştır. Konsolide şirketlerin faaliyet alanlarının genişliği ve karmaşıklığı TFRS 7 standart uyumunun test edilmesi için konsolide-olmayan şirketlere nazaran daha uygun bir örnek grubu oluşturmuştur. Analizde hesap dönemleri 1 Ocak tarihinde başlayan şirketlerin kullanılma nedeni ise, dönem içi denetimden geçirilmelerine rağmen sadece yıllık raporların bağımsız denetçi raporunu içermesi ve resmi olarak denetimden geçen yıllık raporların güven oranlarının ve uyum derecelerinin daha yüksek olacağı beklentisidir. Ayrıca, ara dönem finansal raporlarda tam standardın uygulama zorunluluğu bulunmamaktadır. Araştırmada finansal-olmayan şirketlerin ele alınmasının nedeni, finansal şirketlerin, özellikle bankaların, risk yönetici kuruluşlar olarak faaliyet göstermesi, finansal olmayan bir kuruluş ile karşılaştırınca finansal araçları farklı amaçlar için kullanmaları ve bunun bir sonucu olarak finansal araç ve risk türleri açıklamalarının finansal olmayan bir şirketten daha kapsamlı ve farklı bir şekilde tablolarda raporlamasıdır.

Analiz başlangıç yılı olarak 2007 seçilmiştir. Bunun nedenleri arasında, 30.01.2007 tarihinde ve 26419 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan TFRS 7 standardının ilk kez 31.12.2006 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere yürürlüğe girmiş olması, 21.12.2004 tarihinde 25677 sayılı Resmi

Gazete’de yayınlanan Seri: XI, No:27 Tebliğ ile şirketlerin bu hesap döneminde UMS/UFRS'leri full standart olarak uygulamayı tercih edebilmelerine opsiyon sağlanması, dolayısı ile şirketlerin TFRS 7 standardını hiçbir yönetmeliğin etkisinde kalmadan, gönüllü olarak ve İMKB’de faaliyet gösteren diğer finansal olmayan konsolide finansal raporlu şirketlerden “erken uygulama”ya gitmiş olması, bulunmaktadır. Ayrıca, Seri: XI, No:29 tebliği, 2008 yılından itibaren yürürlüğe girmeden (erken uygulama yılı) ve girdikten sonra (1. uygulama yılı) TFRS 7 standart uyum derecesini inceleyerek düzenleyici kuruluş etkisini ölçmemize imkan sağlanmaktadır.

Analizde, dipnot analiz teknikleri altında incelenen Kontrol Listesi yöntemi kullanılmaktadır. Hipotezlerimizi ölçmek amacı ile oluşturulan detaylı kontrol listesi şirketlerin dönem sonu tabi oldukları (yürürlükte olan); TFRS 7 standart maddeleri ve (2008 yılından itibaren) SP Kurulu kullanım rehber gereklerini yansıtmaktadır. Analize sadece zorunlu standart gerekleri dahil edilmiştir. Dolayısı ile standart erken uygulama tarihleri veya erken uygulama durumu dikkate alınmamıştır. TFRS 7 standardı ve kullanım rehberlerinde ele alınan hesap dönemi sonu sunum ve açıklama maddeleri tespit edildikten sonra her bir raporlama gereği tek tek ifade edilecek şekilde listelenmiştir. Analiz 2007-2011 arası olmak üzere, 5 yıllık bir süreci kapsadığından, incelenen her hesap dönemi için ayrı bir kontrol listesi hazırlanmıştır.

Hazırlanan kontrol listeleri uyarınca 2007-2011 yılları arasında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan konsolide 568 şirketin finansal raporlarında (Dipnot, Finansal Durum, Kar veya Zarar, ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu) toplam 84,819 kriter incelenmiştir. Açıklama gereklerine uyum durumları Binary kodlama yöntemi kullanılarak kodlanmıştır. İncelenen raporların sunum ve açıklama gereklerini karşılayarak, uyumlu olmaları durumu “1”, koşulları karşılamayarak, uyumsuz olmaları durumu “0”, şirketlerin faaliyet alanı ile ilişkili olmayan standart gereklerinin bulunması durumunda “2” olarak listelenmiştir.

TFRS 7 standardının konu genişliği nedeni ile kontrol listesi, analizin bütünlüğünü bozmamak adına, TFRS 7 standardı ana başlıkları ve içerikleri dikkate alınarak 13 adet standart alt-gruplarına ayrılmıştır. Bu yöntem ile araştırma içerisinde incelenen standart alt-gruplarını eşit bir şekilde ağırlıklandırılmıştır.

Analize dahil edilen yıllık finansal raporlarının TFRS 7 ve SPK kullanım rehberlerine olan uyum derecelerini hesaplamak adına literatürde çok sık kullanılan endeksinin formülü kullanılmıştır. Formül kullanılarak, ilk olarak her şirketin faaliyetleri kapsamı altında raporlamak ile yükümlü oldukları dipnot alt-gruplarının uyum dereceleri, daha sonra şirket standart uyum derecelerini hesaplanmıştır. Hesaplanan standart uyum derecelerinin toplamı alınarak şirket sayısını bölmek sureti ile yıllara yayılmış genel ortalama standart uyum dereceleri elde edilmiştir.

Analizde ele alınan TFRS 7 standardına şirketlerin ortalama uyum dereceleri 2007 yılında 0.72, 2008 yılında 0.64, 2009 yılında 0.61, 2010 yılında 0.61, 2011 yılında ise 0.57 olduğu ve uyum derecelerinde bir düşüş trend'inin mevcut olduğu görülmektedir. 2007-2011 yılları arasında İMKB'de faaliyet gösteren finansal olmayan, konsolide raporlu şirketlerinin TFRS 7 standart uyum derecesinin düşük olduğu, yani UFR Standartları ile uyumsuzluk içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada ayrıca dipnot kalitesi incelenmektedir. Bölüm ikide, kalite kavramı ve kalite ölçüm öğeleri üzerine yapılan literatür taraması sonucunda, finansal raporların yüksek kalite olarak nitelendirilebilmesi için 3 özellik taşıması gerektiği savunulmaktadır. Tam uyumluluk, açıklamaların dağılımı ve aktif faaliyete bulunan düzenleyici kuruluşların varlığı. Ancak, İMKB'de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının TFRS 7 standart uyum derecesinin düşüklüğü, şirketlerin standartlar ile tam uyumluluk içerisinde olmadığına işaret etmektedir.

2007 yılında alt-gruplar arası standart uyum derecesinin min. 0.53, max. 0.83; 2008 yılında min. 0.51, max. 0.67; 2009 yılında min. 0.48, max. 0.83; 2010 yılında min. 0.44, max. 0.87; 2011 yılında ise min. 0.54, max. 0.73 olduğu ve yıllar bazında varyasyonunun yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısı ile analize dahil edilen finansal raporların standart ve alt-standard grupları arası dolgun ve dengeli açıklama dağılımına sahip olmadığı ifade edilebilir. Ulusal düzenleyici kuruluşun standart uyumunu sağlamak amacı ile bulunduğu faaliyetler dikkate alındığında, Türkiye'nin, aktif bir uyumlaştırma süreci izleyen ülkeler arasında bulunduğu söylenebilmektedir. Ancak, analiz sonucunda incelenen şirketlerin yüksek kalite finansal raporlar olarak nitelendirilmesi için gerekli 3 özellikten tam uyumluluk ve açıklamaların dağılımı gereklerini karşılamadığı, dolayısı ile, 2007-2011 yılları

arasında İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan, konsolide raporlu şirketlerinin finansal raporlarının kaliteli olmadığı tespit edilmiştir.

Düzenleyici kuruluş etkisinin standart uyum derecesi üzerindeki etkisini incelemek amacı ile 2007-2011 yıllarının standart uyum dereceleri ve düzenleyici kuruluş tarafından 2008 ve 2009 dönemlerinde sunulan kılavuz, tablo formatları ve açıklamalar eş zamanlı olarak ele alınmıştır. 2007-2011 yılları standart uyum dereceleri için Anova testi düzenlendiğinde (sig.değeri .000) faktörler arası anlamlı bir fark tespit edilmiştir. T-Testi 2007-2008 yılları standart uyum dereceleri için uygulandığında, anlamlı bir farkın mevcut (.000) olduğu ve düzenleyici kuruluş etkisi altında kalmadan TFRS 7 standart gereklerini yayınlayan şirketlerin erken uygulama yılında 0.72’lik bir uyum derecesi sağladığı ancak, 2008 yılında SP Kurulu’nun 02.05.2008 tarihli Kurul açıklamaları ve 2008/16 sayılı Haftalık Bülten’de yayınlanan tabloları ve dipnot formatlarının yayınlaması ile uyum derecesinin 0.64’ya anlamlı bir düşüş gösterdiği hesaplanmıştır.

2009 yılında ise 2009/2 sayılı ve 2009/4 sayılı SPK Haftalık Bültende yayınlanarak güncellenen Seri:XI, No:29 Tebliğine tabi işletmelerin kullanacakları finansal tablo formatları ile standart uyum dereceleri 0.64’den, 0.61’e düşmüştür. Güncelleme sonucunda uyum dereceleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. 2010 yılında ise mevcut 0.61’lük standart uyum derecesinin 2009 yılının standart uyum derecesi (0.61) ile aynı olduğu ve finansal tablo formatları üzerine hazırlanan kullanım kılavuzları en son 2009 yılında güncellendiğinden finansal rapor kullanıcılarının TFRS 7 standardı üzerine dipnot ve tablo hazırlama formatlarında bir değişiklik yapmadıkları ileri sürülebilmektedir.

2011 yılında ise standart uyum derecesi 0.57’ye gerilemiştir ve T-Testi sonucu anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu düşüşün ilk nedeni olarak, finansal rapor hazırlayıcılarının standart güncellemelerini takip etmemesi incelenmiştir. Analizde G1 olarak kodlanmış UFRS 7 güncellemesi 22 Kasım 2011 tarihindeki Avrupa Komisyon ve Parlamento tarafından onaylanmış ve 23 Kasım 2011 tarihinde Resmi Gazete yayınlanmıştır. Ancak incelenen 131 şirketten 85’i bu güncellemeyi takip etmemiş ve yıllık finansal raporlarında standart değişikliğinin henüz yürürlüğe girmemiş olduğunu beyan etmiştir. Böylelikle standart ile uyumsuz durumuna

düşmüştür. Bu şirketlerden sadece 46'sı G1 güncellemesinin farkında olup, dipnotları üzerindeki etkisini incelemişlerdir.

2009 dönemi sonundan itibaren düzenleyici kuruluşun yayınladığı tebliğ, açıklama ve kılavuzlarda TFRS 7 standart güncellemelerini yansıtacak açıklamalar yapılmaması, uyum derecesindeki bu düşüşün bir diğer nedenidir. Çalışmada hesaplanan duyarlılık analizi bu görüşü destekleyici niteliktedir. 2011 yılında yaşanan düşüşün başka bir etkenden kaynaklanmadığını kanıtlamak amacı ile G1 güncellemesini sonuçlardan çıkarmak sureti ile standart uyum dereceleri 2011 yılı için tekrar hesaplanmıştır. Daha önce ortalama standart uyum derecesi 0.57 iken, G1'in analiz dışı bırakılması ile standart uyum derecelerisinin, 0.64'e yükseldiği görülmüştür.

Çalışmada 2008-2011 yılları arası düzenleyici kuruluş davranışları ve TFRS 7 güncellemelerinin karşılaştırılması ile dipnot uyum ve kalitesinin düzenleyici kuruluş etkisi altında genel olarak olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Ancak finansal rapor hazırlayıcılarına yönlendirici tablo formatı sunan düzenleyici kuruluşun, standart uyum derecesi üzerinde olumlu bir etkisinin mevcut olduğu da gözlemlenmiştir. EK 43 altında SP Kurulu'nun likidite, kredi ve piyasa riski üzerine raporlama formatı sunduktan sonra standart maddesi uyum derecesindeki değişiklik verilmiştir. 2007 yılında "finansal borçların yaşlandırılması" maddesinde uyum derecesi 0.46 iken, 2008 yılında 0.94'e yükseldiği gözlemlenmektedir. Benzer bir durum "kredi güvenilirliğini artıran unsurun niteliği'nin" raporlanacağı yerin, "finansal araç sınıflarında değer düşüklüğü" sunum formatının, "risk türleri için duyarlılık analizi" formatının kılavuzda sunulması sonucu yaşanmıştır. Daha önce uyum derecesi 2007 yılında 0.46-0.85 arası iken, 2008 yılından sonra 0.88-0.95 arasında yükseldiği ve bu oranı 2009-2011 yıllarında da koruduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmada ayrıca öğrenme eğrisi ve TFRS 7 standardının uyum derecesi üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Literatürde savunulan öğrenme eğrisi doğrultusunda, standardın uygulandığı ilk yıllarda uyum derecesinin hızlı bir şekilde yükselmesi ve analizin son yıllarında uyum derecesinin artık sabitlenme yönünde bir eğilim göstermesi beklenmekteydi. Ancak 2007-2011 yılları arasında uyum derecesinde yaşanan düşüş trendi, öğrenme eğrisinin TFRS 7 standardı uyum derecesi üzerinde olumlu yönde bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Çalışmada incelenen bir başka beklenti tüm finansal araç kullanan kuruluşlar için geçerlilik izah eden TFRS 7 standardına İMKB’de faaliyet gösteren finansal olmayan şirket konsolide raporlarının tam uyumluluk göstermemesi durumun ile, sektörel olarak uyum dereceleri arasında bir fark oluşabileceğidir. Ayrıca, çalışmada, rekabet edilen şirketlerin dipnot açıklamaları yakında takip ettiği ve diğer şirketler tarafından finansal raporlarında sunulan bilgi düzeyi altında açıklama yapılmamaya özen gösterildiği savunulmaktaydı. Analiz sonucunda her tür şirket tarafından uygulanan bir standart olmasına rağmen, TFRS 7 uyum derecelerinin, sektörel dağılım altında (ve alt-sektör) farklılık gösterdiği ve sektörel uyum derecesi arası standart sapmanın yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Sektörel dağılıma ek olarak şirketler tarafından yararlanılan teşvik oranları yüksek olan sektörlerin TFRS 7 uyum derecesinde yüksek olacağı beklentisi incelenmiştir ancak kesin sonuca ulaşılamamıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, aynı sermaye piyasasına kayıtlı şirketlerin standart uyum dereceleri ve kaliteleri arasında bulunan varyasyon nedenleri, şirketlerin uyum davranışları ve dipnot uyumsuzluğuna daha yatkın olan şirket özellikleri hakkında literatürde oluşmuş yargıları incelenmiştir. Analiz sonucunda şirket büyüklüğü, likidite oranı, karlılık oranı, denetçi büyüklüğü, piyasa fiyatı, kaldıraç oranı arasında anlamlı ve güçlü bir ilişkisi tespit edilememiştir. Ancak 2007 yılında TFRS 7 ‘yi erken uygulamaya giden 54 şirket içerisinde %92.6’sı 4 Büyük Denetim şirketinden birini tercih ettiği ve 2008, 2009, 2011 yıllarında, %2’lik bir fark ile, Dört Büyük tarafından denetlenmeyen şirketlerin dipnot uyum derecelerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, literatürde savunulan büyük denetçi şirketlerinin zorunlu dipnot açıklamalarına uymadıkları görüşü, Büyük denetçilerin 2007-2011 yılları arasında standart uyum derecelerinin 0.71 üzerine yükselmemesi (2011 yılında 0.58’e gerilemesi) ile desteklenebilir.

Çalışmada ayrıca standart değişikliklerine Dört Büyük denetçinin daha hızlı tepki verdiği gözlemlenmiştir. G1’de kalemlerin dipnotları üzerindeki etkisini inceleyen 46 şirketten, 27’si 4 Büyük tarafından denetlenmekteydi. Bu nedenle 2011 yılında G1 güncellemesine karşı 4 Büyüklerin faaliyetlerini garantiye alması ile, 2007-2010 yılları arasında gözlemlenen trendin aksine bir sonuç elde edilmiştir ve 2011 yılında, Dört Büyüklerin standart uyum dereceleri yükselmiştir.

Analizde ele alınan bir başka beklenti, küçük ölçekli şirketlerin, büyük ölçekli şirketlere nazaran TFRS 7 uyum derecesinin daha düşük olacağıydı. Ancak 2007-2011 yılları arasında, marjinal bir fark ile, küçük ölçekli şirketlerin uyum derecelerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. 2011 yılında ise her iki grubun standart uyum dereceleri neredeyse dengelenmiştir. Bunun bir nedeni olarak, 2011 yılında küçük ölçekli şirketlerden (67 tane) 25 tanesinin (%37) Dört Büyük tarafından denetlenmiş olduğu ve büyük ölçekli şirketlerden ise (64 tane) 39 tanesi (%60) Dört Büyük tarafından denetlenmiş olduğu, dolayısı ile 2011 yılında G1 güncellemesine karşı Dört Büyüklerin kendilerini garanti almak sureti uyum derecelerinin eşitlenmiş olabileceği öne sürülebilir.

Dipnot uyum ve kalitesi üzerine yapılan çalışmalar düzenleyici kuruluşlar ve yatırımcılar açısından önemlilik izah eden bir konudur. Algıda oluşturulabilecek bir değişiklik, yatırımcı görüşlerinin farklı bir yöne çekilmesine neden olabilir, dolayısı ile dipnot analizi üzerinde yapılan çalışmalar literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma altında TFRS 7 zorunlu dipnot açıklamaları ele alınmıştır, ancak dipnot uyum davranışlarının daha detaylı bir şekilde incelenebilmesi amacı ile gönüllü dipnot açıklamaları ve finansal rapor hazırlayıcılarının bu gönüllü açıklamalarını yapmaya iten etkenlerin incelenmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aboody, R. (2000). CEO Stock Options Awards and The Timing of Corporate Voluntary Disclosures. *Journal of Accounting and Economics*. 29 (1): 73–100.

Acker, D., Horton, J. ve Tonks, I. (2002). The Impact of FRS3 On Analysts Abilities To Forecast Earnings Per Share. *Journal of Accounting and Public Policy*. 21(1): 193-218.

Adams, G. (1994). What Is Compliance? *Journal of Financial Regulation and Compliance*. 2 (1): 278-85.

Adhikari, A. ve Tondkar R. (1992). Environmental Factors Influencing Accounting Disclosure Requirements of Global Stock Markets. *Journal of International Financial Management and Accounting*. 4. (2): 75–105.

Admati, R. ve Pfleiderer, P. (2000). Forcing firms to talk: financial disclosure regulation and externalities. *Review of Financial Studies*. 13(3) : 479–519.

Ahmed, A., Neel, M. ve Wang, D. (2012). Does Mandatory Adoption of IFRS Improve Accounting Quality?. *Contemporary Accounting Research*. (1): 24-48.

Ahmed, K.ve Courtis, K. (1999). Associations Between Corporate Characteristics and Disclosure Levels In Annual Reports: A Meta-Analysis. *The British Accounting Review*. 31(1) : 35-61.

Ahmed, K. ve Nicholls, D. (1994). The Impact of Non-Financial Company Characteristics On Mandatory Disclosure Compliance in developing countries: the case of Bangladesh. *The International Journal of Accounting*. 29(1): 62-77.

Ajinkya, B. ve Gift, M. (1984). Corporate Managers' Earnings Forecasts and Symmetrical Adjustments Of Market Expectations. *Journal of Accounting Research*. 22(1): 425-444.

Akgün, B. (2013). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkisi: İMKB'ye Yönelik Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 14 (1): 10-26

Akgül, B. ve Akay, H. (2004). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*, 2.Baskı, Ankara: Türkmen Kitabevi.

Aksoy, T. (2005). Finansal Muhasebe ve Raporlama Standartlarında Uyumlaştırma ve UMS/UFRS Bazında Küresel Muhasebe Standartları Setine Yöneliş Eğilimi. Mali Çözüm, *İSMMM Yayın Organı*. 71(1): 185-199.

Al-Basteki, H. (1995). The Voluntary Adoption of International Accounting Standards by Bahraini Corporations. *Advances in International Accounting*. 8 (1): 47-64.

Ali, J., Ahmed, K. ve Henry, D. (2004). Disclosure Compliance with National Accounting Standards by Listed Companies in South Asia. *Accounting and Business Research*. 34(3) : 183-199.

Aljifri, K. ve Hussainey, K. (2007). The Determinants of Forward-Looking Information in Annual Reports of UAE companies. *Managerial Auditing Journal*. 22(9) : 881-894.

Alsaed, K. (2006). The Association Between Firm-Specific Characteristics and Disclosure: The Case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*. 21(5): 476-96.

Al-Shiab, M. (2003). *Financial Consequences of IAS Adoption: The Case of Jordan*. University of Newcastle Upon- UK: Tyne.

Amir, E. ve Lev, B. (1996). Value-Relevance of Nonfinancial Information: The Wireless Communications Industry. *Journal of Accounting and Economics* 22 (1): 3–30.

Amoako, K. (2012). Compliance with International Financial Reporting Standard 7 (IFRS 7): A Study of Listed Banks in Ghana. *Journal of Accounting*. 38 (1): 24-53.

Ashbaugh, H. ve Pincus, M. (2001). Domestic Accounting Standards, International Accounting Standards, and The Predictability of earnings, *Journal of Accounting Research*. 39(3) :417–434.

Ataman, B. ve Akay, H. (2003). *Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.

Atmaca, M. ve Çelenk, H. (2011). Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkilerinin Regresyon Analizi İle Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 49 : 113-125.ss

Ball, R. ve Diğerleri (2000) The Effect of International Institutional Factors On Properties of Accounting Earnings. *Journal of accounting and economics*. 29 (1) :1–51.

Ball, R. Kothari,S. ve Robin, A. (2003) Incentives versus standards: properties of accounting income in four East Asian countries. *Journal of Accounting and Economics*. 36(1 – 3) : 235–270.

Ball, R. (2006) International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors. Accounting and business research. *International accounting Policy* 4(1): 5–27.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. (2006). *BDDK Standartlar*, 2006. <http://www.bddk.org.tr/search%20> (01.07.2013).

Barry, B. ve Brown, J. (1986). Limited Information As A Source of Risk. *Journal of Portfolio Management*. 12(2) :66-73.

Başpınar, A. (2004). Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*. 46 (1): 42-57.

Bayır, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartlarına Göre Bilançonun Biçimsel Yapısı, Kapsamı ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Çözüm*. 98(1): 5-13.

Beattie, A. McInnes,B. ve Fearnley, S. (2004). A Methodology for Analysing and Evaluating Narratives in Annual Reports: A Comprehensive Description Profile and Metrics for Disclosure Quality Attributes. *Accounting Forum* 28 (1): 205-236.

Beaver, W. (1998). *Financial Reporting: An Accounting Revolution*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Beechy, T. (1999). *The Illusion of Comparability – MNE Reporting under International Accounting Standards*. Taiwan: Chinese Culture University.

Beekes, W. ve Brown, P. (2006). Do Better-Governed Australian Firms Make More Informative Disclosures?. *Journal of Business Finance and Accounting*. 33 (3): 422-450.

Beneish, D. (1999). Incentives and Penalties Related To Earnings Overstatements That Violate GAAP. *The Accounting Review*. 74 : 425–457.

Bengtsson, E. (2011). Repoliticalization of Accounting Standard Setting—The IASB, The EU and The Global Financial crisis. *Critical Perspectives on Accounting*. 22(6) : 567–580.

Beretta, S. ve Bozzolan, S. (2008). Quality Versus Quantity: The Case of Forward-Looking Disclosure. *Journal of Accounting, Auditing ve Finance*. 23(3) : 333-376.

Birch, L. (1987). Uluslararası Muhasebe Standartları Açısından Türkiye'deki Muhasebe ve Denetim Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Türkiye VI. *Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sorunları.

Bischof, A., Brüggemann, U. ve Daske U. (2010). Relaxation of Fair Value Rules In Times of Crisis: An Analysis of Economic Benefits and Costs of The Amendment To IAS 39 *Gelişmekte Olan çalışma* : 1-49.

Bischof, J. (2009) The Effects of IFRS 7 Adoption on Bank Disclosure in Europe. *Accounting in Europe*. 6(2) : 167-194.

Botosan, A. (1997). Disclosure Level and The Cost of Equity Capital. *The Accounting Review*. 72 (3) : 323–350.

Boyatzis, E. (1998). *Transforming Qualitative Information: Thematic Analysis and Code Development*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Brennan, N. (1999). Voluntary Disclosure of Profit Forecasts by Target Companies In Takeover Bids. *Journal of Business Finance and Accounting*. 26 (1) : 883–918.

Brown, P. ve Tarca, A.(2005).A Commentary On Issues Relating To The Enforcement of International Financial Reporting Standards in the EU. *European accounting review*. 14 (1) : 181–212.

Brown, P. (2013). How Is ‘Learning’ Reflected In Gains From Adopting International Financial Reporting Standards?. *American Accounting Association California*.

Butler, M., Kraft, A. ve Weiss, S. (2007). The Effect of Reporting Frequency On The Timeliness of Earnings: The Cases of Voluntary and Mandatory Interim Reports. *Journal of Accounting and Economics*. 43(2): 181-217.

Buzby, L. (1975). Company Size, Listed Versus Unlisted Stocks, and the Extent of Financial Disclosure. *Journal of Accounting Research*. 13(1) : 16–37.

Camfferman, K. ve Zeff , S. (2007). *Financial Reporting and Global Capital Market*, Oxford University Press Oxford.

Casey, J. (1972). ABD SPK Kurulu Baskani, 1972. <http://www.sec.gov/news/speech/1972/051972casey.pdf> (06.20.2013).

Cairns, D. (1997). IFAC: 20 years on. *World Accounting Report*.

Canibano, L. ve Araceli, M. (2000). Evaluating The Statistical Significance of De Facto Accounting Harmonization: a Study of European Global Players. *European Accounting Review*. 9 (1) : 349-369.

Cansızlar, D. (2003). SPK Başkanı Basın Açıklaması, 2003. www.spk.org.tr/açiklamalar (06.20.2013).

Chalmers, K.ve Godfrey, J. (2004). Reputation Costs: The Impetus For Voluntary Derivative Financial Instrument Reporting. *Accounting, Organizations and Society*. 29 (2): 95–125.

Chavent, M., Ding, Y., Fu, L. ve Stolow, H. (2006). Disclosure and Determinants Studies: An Extension Using The Divisive Clustering Method (DIV). *European Accounting Review*. 15(2) : 181–218.

Christensen, H., Leuz U. ve Daske H. (2012). *Mandatory IFRS Reporting and Changes in Enforcement*. University of Chicago and University of Pennsylvania.

Collins, D. ve Kothari, S. (1989). An Analysis of Interpemporal and Cross-Sectional Determinantsof Earnings Response coefficients. *Journal of Accounting and Economics*. 11 (2–3).

Cooke,. E. (1989) Voluntary Corporate Disclosure by Swedish Companies,*Journal of International Financial Management and Accounting*. 1(2): 171 – 195.

Cooke, E. (1992). The Impact of Size, Stock Market Listing and Industry Type On Disclosure In The Annual Reports of Japanese Listed Corporations, *Accounting and Business Research*. 22(87) : 229 – 237.

Core, E. (2001). A Review of The Empirical Disclosure Literature. *Journal of Accounting and Economics*. 31(3): 441–456.

Courtis, K. (1979). Annual Report Disclosure in New Zealand: Analysis of Selected Corporate Attributes, *Research Study 8*, University of New England, Armidale, Australia. (1): 143–182.

Courtis,K. (1998). Annual Report Readability Variability: Tests of The Obfuscation Hypothesis.*Accounting Auditing and Accountability Journal*,11(4): 459–471.

Cuijpers, R. ve W. Buijink. (2005). Voluntary Adoption of Non-Local GAAP In The European Union: A Study of Determinants and Consequences. *European Accounting Review*. 14 : 487-524.

Cumming, J. (1976). International Accounting Standards: The Outlook. Ross Institute *Seminar*. NYU.

Çankaya, F. (2007). Karadeniz Teknik Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü. 3(6): 1-16

Çürük, T. (2004). Bağımsız Dış Denetimin Muhasebe Seffaflığına Etkisi Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma: Türkiye Örneği. *ODTÜ Gelisme Dergisi*. (31): 149-165

Darrough, M. (1993). Disclosure Policy and Competition: Cournot Vs. Bertrand. *The Accounting Review*. 68(1): 534–562.

Dahawy, K. ve Conover, T. (2007). Accounting Disclosure In Companies Listed On The Egyptian Stock Exchange. *Middle Eastern Finance and Economics*. 1(1): 5-20

Demir, Ş. (1998). Uluslararası Muhasebe Standartlarına Bir Bakış. *Vergi Sorunları Dergisi*. 113(1) : 21-25.

Dhaliwal, S. (1979). Disclosure Regulations and The Cost of Capital. *Southern Economic Journal*. 45(3) : 785-94.

Diamond, D. ve Verrecchia, R. (1991). Disclosure, Liquidity, and The Cost of Capital. *The Journal of Finance*. 66: 1325–1355.

Doupnik, S. (1987). Evidence of International Harmonization of Financial Reporting. *The International Journal of Accounting Education and Research*. 23 (3): 47–67.

Doupnik, S. ve Perera, H. (2007). *International accounting* .(1st ed.). New York: McGraw-Hill/Irwin.

Dumontier, P. ve Raffournier, B. (1998). Why Firms Comply Voluntary with IAS: An Empirical Analysis with Swiss Data. *Journal of Accounting Financial Management and Accounting*. 9(3) : 216–245.

Dye, R. A. (1990). Mandatory Versus Voluntary Disclosures: The Cases of Financial and Real Externalities. *The Accounting Review*. 65 (1) : 1-24.

El-Gazzar, M., Finn, P. ve Jacob, R. (1999). An Empirical Investigation of Multinational Firms' Ompliance with International Accounting Standards. *The International Journal of Accounting*. 34(2) : 239–248.

Elshandidy, T., Fraser, I. ve Hussainey, K. (2013). Aggregated, Voluntary, and Mandatory Risk Disclosure Incentives: Evidence From UK FTSE all-share companies. *International Review of Financial Analysis*.

Elzahar, H. ve Hussainey, K. (2012). Determinants of Narrative Risk Disclosures In UK Interim Reports. *The Journal of Risk Finance*. 13(2): 133-147.

Emenyonu, N. ve S. Gray. (1992). EC Accounting Harmonization: An Empirical Study of Measurement Practices In France, Germany and the UK. *Accounting and Business Research*. 23 (89) : 49–58.

Ernstberger, J., Stich, M. ve Vogler, O. (2012). Economic Consequences of Accounting Enforcement Reforms: The Case of Germany. *European accounting review*. 21(2): 217-251.

Esen, M ve Sakin, T. (2009). Dipnot Açıklama Yükümlülüklerine Uyum: İMKB 100 Endeksinde Yer Alan Reel Sektör Firmalarının Durumu Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim*. (64): 112-124.

European Commision (2011). *Standard Application*. <http://ec.europa.eu/se5c.pdf> (07.07.2013).

Evans, G. ve Taylor, M. (1982). Bottom-line compliance with the IASC: A comparative analysis. *International Journal of Accounting*. (3) : 115–128.

FEE (Fédération des Experts Comptables Euro-péens) (2001) *Enforcement Mechanisms in Europe: A preliminary investigation of oversight systems*.

Fekete, S. ve Matis D. (2008), Factors Influencing The Extent of Corporate Compliance with IFRS The Case of Hungarian Listed companies. *Gelişmekte olan çalışma*: 1-49.

Fielding, J. ve Gilbert, N. (2004). *Understanding Social Statistics*. Sage Publications.

Financial Accounting Standards Board (2005). *About*, 2005. <http://www.fasb.org> (03.07.2013).

Firth, M.(1979). The Impact of Size, Stock Market Listings and Auditors On Voluntary Disclosure In Corporate Annual Reports. *Accounting and Business Research*. 9(3): 273-280.

Firth, M. (1984). The Extent of Voluntary Disclosure in Corporate Annual Reports and Its Association with Security Risk Measures. *Applied Economics*. 16 (1): 269–277.

Fishman, M. ve Hagerty, K. (1997). *Mandatory Disclosure, forthcoming in The New Paigraive Dictionary of Economics and the Law*. Macmillan Press.

Frankel, R. ve Li, X. (2004). Characteristics of A Firm’s Information Environment and The Information Asymmetry Between Insiders and Outsiders. *Journal of Accounting and Economics*. 37(2) : 229–259.

Fritz, S. ve Lammle, C. (2003), *The International Accounting Progress Accounting Standards*. (Yayınlanmamış Master Tezi). Linköping Üniversitesi.

Gassen, J. ve Schwedler, K. (2010). The Decision Usefulness of Financial Accounting Measurement Concepts: Evidence From An Online Survey of Professional Investors and Their Advisors. *European Accounting Review*. 19(3): 495-509.

Gelb, D. ve Zarowin, P. (2000). Corporate disclosure policy and the informativeness of stock prices. *Working Paper*, New York University. New York, NY.

Gençoğlu, Ü. ve Ertan, Y. (2012). Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye'deki Durum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*.. 53: 1-24.

Gigler, F. (1994). Self-Enforcing Voluntary Disclosures. *Journal of Accounting Research* .32(1) : 224–241.

Gillqvist, A. (2012). *Understanding Enforcement from a Divide between Accounting Standards and their Use*. Stockholm School of Economics(1) : 1-20.

Giner, B. (1997). The Influence of Company Characteristics and Accounting Regulation On Information Disclosed by Spanish Firms, *The European Accounting Review*. 16(1) : 45- 68.

Glauns, M. ve Street, L. (2003). Compliance with Disclosure Requirement of Germany's New Market: IAS Versus GAAP. *Journal of International Financial Management and Accounting*. 14(1) : 64-1000.

Gökdeniz, Ü. (2006). *Muhasebe Uygulamalarındaki Uluslararası Farklılıklar ve Çözüm Önerisi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

Gray, J. (1988). Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems Internationally. *Abacus*24(1) (1988): 1–13.

Guerreiro, S. (2008). The Preparedness of Companies To Adopt International Financial Reporting Standards: Portuguese evidence. *Accounting Forum*. 32(1): 75–88.

Gücenme, Ü. (2000). Küreselleşme’de Muhasebe Standartları. *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 5 (1): 1-11

Hayes, R. ve Lundholm, R. (1996). Segment Reporting To The Capital Market In The Presence of A Competitor. *Journal of Accounting Research*. 34(1) : 261–280.

Healy, P. ve Palepu, K. (1993). The Effect of Firms' Financial Disclosure Strategies On Stock Prices. *Accounting Horizons*. 7 (1): 1–11.

Healy, P. ve Palepu, K. (1995). The Challenges of Investor Communications: The Case of CUC International, Inc. *Journal of Financial Economics*. 38(1): 111–141.

Healy, P., Hutton, P. ve Palepu, K. (1999). Stock Performance and Intermediation Changes Surrounding Sustained Increases In Disclosure. *Contemporary Accounting Research*. 16(1) : 485–520.

Healy, M. ve Palepu, G. (2001). Information Asymmetry, Corporate Disclosure, and The Capital Markets: A Review of the empirical disclosure literature. *Journal of Accounting and Economics*. 31(1–3) : 405–440.

Herrmann, D. ve W. Thomas. (1995). Harmonization of Accounting Measurement Procedures In The European Community. *Accounting and Business Research*. 4 (1): 253–265.

Hitz, J. ve Ernstberger, J. ve Stich, M. (2012). Enforcement of Accounting Standards In Europe: Capital Market Based Evidence For The Two-Tier Mechanism in Germany. *European accounting review*. 21 (2) : 253–281.

Hodgdon, C. Tondkar, R. ve Adhikari, A. (2009). Compliance with International Financial Reporting Standards and auditor choice: New evidence on the importance of the statutory audit. *The International Journal of Accounting*. 44(1) : 33-55.

Daske, H. ve Gebhardt, G. (2006). International financial reporting standards and experts' perceptions of disclosure quality. *Abacus*. 42(3-4) : 461–498.

Holland, J. (1998) Private Disclosure and Financial Reporting. *Accounting and Business Research*. 28 (1) : 255–269.

Holthausen, W. (2009). Accounting Standards, Financial Reporting Outcomes, And Enforcement. *Journal of Accounting Research*. 47(2) : 447-458.

Hope, K. (2003). Disclosure Practices, Enforcement of Accounting Standards, and Analysts' Forecast Accuracy: An International Study. *Journal of Accounting Research*. 41(2): 235–272.

Hopkins, P. (1996). The Effect of Financial Statement Classification of Hybrid Financial Instruments On Financial Analysts' Stock Price Judgments. *Journal of Accounting Research*, Suppl. (1): 33–50.

Horton, J. ve Serafeim, G. (2010). Market Reaction To and Valuation of IFRS Reconciliation Adjustments: First Evidence From the UK. *Review of Accounting Studies*, 15(4) : 725-751.

Horton, J., Serafeim, G. ve Serafeim, I. (2013). Does Mandatory IFRS Adoption Improve the Information Environment?. *Contemporary Accounting Research*. 30(1): 388–423.

Hoyle, B. (2004). *Advanced Accounting*. Mc Gray Hill Company, Seventh Edition.

IASB (2001), *Enforcement Mechanisms In Europe : A Preliminary Investigation of Oversight System*, 2001. <http://www.iasplus.com/en/binary/resource/fee0104.pdf> (07.07.2013).

IASB (2013a). *International Accounting Standards Board: Who we are and what we do*, 2013. <http://www.ifrs.org/The-organisation/Documents/2013/Who-We-Are-English-2013.pdf> (07.07.2013).

IASB (2013b). *International Accounting Standards Board*, 2013. <http://www.ifrs.org/standards.%20> (07.07.2013).

IASC (2002) *Foundation Constitution*, 2002. <http://mf.rks-gov.net/Portals/0/Sekretariati%20i%20KKRF/SNRF-en/IASC%20Foundation%20Constitution.doc> (20.06.2013).

İbiş, C. (2004). Uluslararası Menkul Kıymet İhraçlarında Finansal Raporlama Standartlarının Önemi, Öneri. Marmara Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Hakemli Dergisi*. Sayı:22 : 95-101.

Inchausti, G. (1997). The Influence of Company Characteristics and Accounting Regulation On Information Disclosed by Spanish Firms. *The European Accounting Review*. 6(1) : 45-68.

International Federation of Accounting (2010). *About*, 2010. <http://www.ifac.org> (03.07.2013).

Jackson, E. ve Roe, J. (2009). Public and Private Enforcement of Securities Laws: Resource-Based Evidence. *Journal of Financial Economics* (JFE). 93. (1): 15-35.

Jensen, M. ve Meckling, W. (1976) Theory of The Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure, *Journal of Financial Economics*. 3(3): 305–360.

Jermakowicz, K. ve Tomaszewski, S. (2006). Implementing IFRS From The Perspective of EU Publicly Traded Companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 15(2) : 170–196.

Jones, J. ve Shoemaker, A. (1994). Accounting Narratives: A Review of Empirical Studies of Content and Readability. *Journal l of Accounting Literature*. 13 (1) : 142–184.

Jubb, C. (2005). Transition To IFRS: Listed Companies' Expected Accounting Policy Impacts As Revealed by AASB 1047 Disclosures. *In AFAANZ Annual Conference*. Melbourne, Australia.

Karim, A. (2001). International Accounting Harmonization, Banking Regulation, and Islamic Banks. *The International Journal of Accounting*. 36(2) : 169–193.

Karr, S. (2008) Climbing The Learning Curve From Gaap To Ifrs. *Financial Executive*. 24(1) : 46-49.

Kim, O. ve Verrecchia, R. (1994). Market Liquidity and Volume Around Earnings Announcements. *Journal of Accounting and Economics*. 17(1) : 41–68.

Kirk, R.J. (2005). *International Financial Reporting Standards In Depth*. Elsevier Linacre House. Jordan Hill, Oxford.

Kothari, P. (2000). The Role of Financial Reporting In Reducing Financial Risks In The Market In Building An Infrastructure For Financial Stability *Federal Reserve Bank of Boston Conference Series*. No. 44 (1) : 89–102.

Kothari, P. (2001). Capital Markets Research In Accounting. *Journal of Accounting and Economics*. 31(1) : 105–231.

Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction To Its Methodology*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Kvaal, E. ve Nobes, W. (2010). International Differences In IFRS Policy Choice. *Accounting and Business Research*. 40 (2) : 173–87.

Kvaal, E. ve Nobes, W. (2012). IFRS Policy Changes and The Persistence of National Patterns of IFRS Practice. *European accounting review*. 21 (2) : 343–371.

Lang, M. ve Lundholm, R. (1993). Cross-Sectional Determinants of Analysts Ratings of Corporate Disclosures. *Journal of Accounting Research*. 31, (2) Autumn: 246–271.

Lang, M. ve Lundholm, R. (2000). Voluntary Disclosure and Equity Offerings: Reducing Information Asym-Metry of Hyping the stock? *Contemporary Accounting Research*. 17-(4) : 623-669.

Laux, V. ve Stocken P. (2013). *Accounting Standards, Regulatory Enforcement, and Investment Decisions*. University of Texas (1) : 1-52.

Leftwich, R.(1980). Market Failure Fallacies and Accounting Information. *Journal of Accounting and Economics*. 2 (1) : 193–211.

Leftwich, R. 1981. Evidence of The Impact of Mandatory Changes In Accounting Principles On Corporate Loan Agreements. *Journal of Accounting and Economics*. 3 (1) : 3–37.

Leuz, C. (2003). IAS Versus US GAAP: Information-Asymmetry Based Evidence From Germany's New Market, *Journal of Accounting Research*. 41(3) : 445–472.

Leuz, C., Nanda, D. ve Wysocki, P. (2003). Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison. *Journal of Financial Economics*. 69(3): 505–527.

Lev, B. ve Zarowin, P. (1999). The Boundaries of Financial Reporting and How To Extend Them. *Journal of Accounting Research*. 37 (1) : 353–386.

Linsley, M. ve Shrivs, J. (2006). Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures In The Annual Reports of UK Companies. *The British Accounting Review*. 38(4) : 387-404.

Lopes, T. ve Rodrigues, L. (2006). Accounting Practices For Financial Instruments. How Far Are Portuguese Companies From IFRS?, *Financial Reporting Regulation and Governance*. 5 (1) : 1-36.

Mallin, C., Dunne, T. ve Helliard, C. (2004). FRS 13 and Corporate Governance – A Fund Management Perspective. *Qualitative Research in Accounting and Management*. 1 (2) : 17-53.

Marshall, A. ve Weetman, P. (2007). Modelling Transparency In Disclosure: The Case of Foreign Exchange Risk Management. *Journal of Business Finance ve Accounting*. 34(5-6) : 705-739.

Marston, C. ve Shrives, J. (1991). The Use of Disclosure Indices In Accounting Research: A Review Article. *British Accounting Review*. 23(3) : 195–210.

Marston, C. ve Shrives, J. (1996). A Review of Empirical Research Into Financial Disclosure. *Working Paper*. University of Northumbria at Newcastle.

Mathuva, D. (2012). The Determinants of Forward-Looking Disclosures In Interim Reports For Non-Financial Firms: Evidence From A Developing Country. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*. (1) : 121-135.

Maussa, B. (2010). On The International Convergence of Accounting Standards. *International Journal of Business and Management* . 5(4) :89.

Mayorga, D. ve Sidhu, B. (2012). Corporate Disclosures of The Major Sources of Estimation Uncertainties. *Australian Accounting Review*. 22 (1) : 25-39.

McNally, M., Eng, L. ve Hasseldin, C. (1982). Corporate Financial Reporting In New Zealand: An Analysis of User Preference, Corporate Characteristics and Disclosure Practices For Discretionary Information. *Accounting ve Business Research*. 13 (1) : 11-20.

Mijoč, I. ve Starčević, D. (2013). Measurement of Accounting Harmonization and Standardization. *Mest Journal*. (1) : 126-136.

Miller, G. ve Piotroski, J. (2000). *The Role of Disclosure For High Book-To-Market Firms*. Harvard University.

Milne, J. ve Adler, W. (1999). Exploring The Reliability of Social and Environmental Disclosures Content Analysis. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. 12(2) : 237–256.

Myers, S. ve Majluf, N. (1984). Corporate Financing and Investment Decisions When Firms Have Information That Investors Do Not Have. *Journal of Financial Economics*. 13: 187–222.

Nobes, W. (1987). An Empirical Investigation of The Observance of IASC Standards In Western Europe: A Comment. *Management International Review*. 27(4): 78-79.

Nobes, W. ve R. Parker (1998). *Comparative International Accounting*. London: Prentice Hall.

Nobes, W. ve Parker, R. (2004). *Comparative International Accounting*. (8). London: Prentice Hall.

Nobes, W. ve Zeff, A. (2008). Auditor Affirmations of Compliance with IFRS Around the World: *An Exploratory Study*, *Accounting Perspectives*. 7, 4 (1): 279–292.

Nobes, W. (2011). International Variations in IFRS Adoption and Practice. Royal Holloway, University of London. *Certified Accountants Educational Trust*.

Noe, C. (1999). Voluntary Disclosures and Insider Transactions. *Journal of Accounting and Economics*. 27 (1) : 305–327.

Oliveira, J. ve diğeri (2011). Risk-Related Disclosures by Non-Finance Companies: Portuguese Practices and Disclosure Characteristics. *Managerial Auditing Journal*. 26(9) : 817–839.

Osnoss, J. (2011). International Financial Reporting Standards. *Financer World Magazine*.

Owusu, S. (1998). The Impact of Corporate Attributes On The Extent of Mandatory Disclosure and Reporting by Listed Companies In Zimbabwe. *The International Journal of Accounting*. 33(5) : 605–631.

Palepu, K. (1987). An Anatomy of An Accounting Change. In: Bruns Jr., W., Kaplan, R. (Eds.) *Accounting and Management: Field Study Perspectives*. Boston MA:HBS Press.

Parker, R. H. ve Morris, R. D. (2001). The Influence of US GAAP On The Harmony of Accounting Measurement Policies of Large Companies in the UK and Australia. *Abacus*. 37(3) :297–328.

Parlakkaya, R. (2004). Muhasebede Uluslararası Uyum ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Muhasebe Uyumlaştırma Çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 4 (7): 1-24

Pae, J., Thornton, D. B. ve Welker, M. (2008). Agency Cost Reduction Associated with EU Financial Reporting Reform. *Journal of International Accounting Research*. 7(1): 51-76.

Pekdemir, R. (2007). UFRS Fırsatı mı? Rantıye Kapısı mı?. *Mali Çözüm*. 79(1): 107-120.

Pownall, G ve Waymire, G. (1989). Voluntary Disclosure Credibility and Securities Prices; Evidence From Management Earnings Forecasts. *Journal of Accounting Research*. 27(1) : 227-246.

Pownall, G. ve Schipper K. (1999). Implications of Accounting Research For The SEC's Consideration of International Accounting Standards for U.S. securities offerings. *Accounting Horizons*. 13 (3): 259-280.

Pownall, G. ve M. Wieczynska, (2012). Deviations From The Mandatory Adoption of IFRS In The European Union: Implementation, enforcement, incentives, and compliance. <http://ssrn.com/abstract=1919805>.

Prather-Kinsey, J. (2006). Developing Countries Converging with Developed-Country Accounting Standards: Evidence From South Africa and Mexico. *The International Journal of Accounting*. 41(1) : 141-162.

Prodham, K. ve Harris, C. (1989). Systematic Risk and The Discretionary Disclosure of Geographical Segments: An Empirical Investigation of US Multinationals. *Journal of Business Finance ve Accounting*. 16(4) : 467-492.

Raffournier, B. (1995). The Determinants of Voluntary Financial Disclosure by Swiss Listed Companies, *European Accounting Review*. 4(2) : 261–280.

Roberts, B. ve Salter, B. (1999) Attitudes Towards Uniform Accounting: Cultural Or Economic Phenomena?. *Journal of International Financial Management ve Accounting*. 10(2) : 121-142.

Roseberry, L. (1995). A Texture Index: Measuring Texture In Discourse. *International Journal of Applied Linguistics*. 5(2) : 205–223.

Ross, A. (1979). *Disclosure Regulation In Financial Markets: Implications of Modern Finance Theory and Signaling: Theory. Issues.* In *Financial Regulation*. New York: McGraw-Hill.

Sağlam, N.(2001). *Bölümsel Raporlama ve Uygulaması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İİBF Yayınları 1282: 5-30.

Salamon, G. ve Dhaliwal, D. (1980). Company Size and Financial Disclosure Requirements with Evidence From The Segmental Reporting Issue, *Journal of Business Finance and Accounting*. 7(4) : 555 -568.

Salter, S. B. (1998). Corporate Financial Disclosure in Emerging Markets: Does Economic Development Matter?. *The International Journal of Accounting*. 33(2): 211-234.

Saudagaran, M., Shakhrok D. ve Joselito G. (1998). Accounting Harmonization in ASEAN: Benefits, Models and Policy Issues. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 7 (1): 21-45.

Sayar, Z. (2002). Oluşturulmakta Olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Işığı Altında Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Mevcut Durumu ve Kamuoyu Aydınlatma. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*. 7 (1): 1-80.

Schipper, K. (2005). The Introduction of International Accounting Standards In Europe: Implications For International convergence ,*European Accounting Review*. 14(1) : 101–126.

Schultz, J ve Lopez, T. (2001). The Impact of National Influence On Accounting Estimates: Implications For International Accounting Standard-Setters. *The International Journal of Accounting*. 36(1): 271–290.

Securities and Exchange Commission (SEC) (2013). Workplan For The Consideration of Incorporating International Financial Reporting Standards Into The Financial Reporting System For U.S. Issuers: An Analysis of IFRS In Practice.

Selling. T. (2008). Amended IAS 39: Exploding The Myth of An Independent IASB.The Accounting Onion)
[Http://Accountingonion.Typepad.Com/Theaccountingonion/2008/11/Amended-Ias-39.Html](http://Accountingonion.Typepad.Com/Theaccountingonion/2008/11/Amended-Ias-39.Html) (19.07.2013)

Sermaye Piyasası Kurumu (2004). *Seri XI, No: 25, 2004.*
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=589&fn=589.pdf>
(01.07.2013)

Singhvi, S. ve Desai, B. (1971). An Empirical Analysis of The Quality of The Corporate Financial Disclosure. *The Accounting Review*. 46 (1) : 120–138.

Stanga, G. (1976). Disclosure In Published Annual Reports, Financial Management. Winter (1): 42–52.

Street, D. ve Bryant, S. (2000). Disclosure Level and Compliance with Iass: A Comparison of Companies with and without U.S. Listings and Fillings. *The International Journal of Accounting*, 35 (3) : 305-329.

Street, D. ve Gray, J. (2001). Observance of International Accounting Standards Factors Explaining Non-Compliance. *Gelişmekte Olan Çalışma.*: 51-76.

Skinner, D. 1994. Why Firms Voluntarily Disclose Bad News. *Journal of Accounting Research*. 32 (1): 38–61.

Skinner, D. (1997). Earnings Disclosures and Stockholder Lawsuits. *Journal of Accounting and Economics*. 23 (1) : 249–283.

Soderstrom, S. ve Sun, J. (2007). IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review. *European Accounting Review*. 16 (4) : 675-702.

Sun, J. ve Soderstrom, S. (2011). How would the mandatory adoption of IFRS affect the earnings quality of U.S. firms? Evidence from cross-listed firms in the U.S. *Accounting Horizons*. 25 (4) : 837-860.

Sydserff, R. ve Weetman, P. (1999). A Texture Index For Evaluating Accounting Narratives: An Alternative To Readability Formulas. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*. 12(4) : 459–488.

Tai, K., Au-Yeung, P. ve Kwok, M. (1990). Non-Compliance with Disclosure Requirements in Financial Statements: The Case of Hong Kong Companies. *The International Journal of Accounting*. 25 (2): 99–112.

Taylor, P. ve Chua, W (2008). The Rise and Rise of IFRS: An Examination of IFRS Diffusion. *Journal of Accounting and Public Policy*. 27(6): 462-473.

Thomson, P. (2009). Comment: Australia's Adoption of IFRSs- A clarification from AASB. *Australian Accounting Review*. 19 (2): 150-153.

Trueman, B. (1986). Why Do Managers Voluntarily Release Earnings Forecasts? *Journal of Accounting and Economics*. 8 (1) : 53–72.

Tsalavoutas, I. Evans, L. ve Smith, M. (2010). Comparison of Two Methods For Measuring Compliance with IFRS Mandatory Disclosure Requirements. *Journal of Applied Accounting Research*. 11(3) : 213–228.

Tsalavoutas, I. (2011). Transition To IFRS and Compliance with Mandatory Disclosure Requirements: What is the signal? *Advances in Accounting*. 27(2): 390–405.

Türkiye Sigorta Birliği (2010a). *Muhasebe Standartları*, 2010. <http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/muhasebe-standartlari> (01.07.2013).

Türkiye Sigorta Birliği (2010b). *TMSK*, 2010. <http://www.tsrsb.org.tr/sayfa/TMSK> (20.06.2013).

Uluslan, H. (2005). Menkul Kıymet Borsalarına Kayıtlı Şirketlerde IAS/IFRS'nin Kabulü veya IAS/IFRS'ye Uyum. *Muhasebe Denetime Bakış*. Mayıs : 9–30.

Üstündağ, S. (2003). Global Muhasebe Standartlarına Doğru. *Active*. 28 (1) :6-16.

Verrecchia, R. (1983). Discretionary Disclosure. *Journal of Accounting and Economics*. 5 (1): 179–194.

Wallace, O. ve Naser, K. (1995). Firm-Specific Determinants of Comprehensiveness of Mandatory Disclosure in the Corporate Annual Reports of Firms on the Stock Exchange of Hong Kong. *Journal of Accounting and Public Policy*. 14 (1) : 311–368.

Wallace, O., Naser, K. ve Mora A. (1994).The relationship between comprehensiveness of corporate annual reports and firm characteristics in Spain. *Accounting veBusiness Research*. 25(97) : 41-53.

Watson, A., Shrives, P. ve Marston, C. (2002). Voluntary disclosure of accounting ratios in *the UK*, *British Accounting Review*. 34(4) : 289 – 313.

Watts, R. ve Zimmerman, J. (1978). Towards a positive theory of the determination of accounting standards,*The Accounting Review*. 53(1) : 112 – 134.

Wehrfritz, M., Haller A. ve Walton, P. (2012) *National influence on the application of IFRS – Interpretations and accounting estimates by German and British accountants*. University of Regensburg : 1-51.

Weber, P. (1985). *Basic Content Analysis, Quantitative Applications In The Social Sciences*. Beverly Hills. CA: Sage Publications.

White, M. (2013) <http://ifrsusa.worldpress.com> 03.07.2013.

Wustemann, J. ve Kierzek, S. (2006). True and Fair View Revisited – A Reply To Alexander and Nobes. *Accounting in Europe*. 3 (1) : 91–116.

Yalkın, Y. ve Akdoğan, N. (1994). Çev. Avrupa Topluluğu Dördüncü Yönerge, Yedinci Yönerge ve Sekizinci Yönerge, TÜRMOB Yayınları 9, Ankara Çevirisi, *TÜRMOB yayınlar*. 9: 1-16.

Yalkın Y. Yüksel, A ve Demir, D. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye’de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi. *Mali Çözüm Dergisi*. 76(1) :66-88.

Yeoh, J. (2005). Compliance with Mandatory Disclosure Requirements by New Zealand listed Companies. *Advances in International Accounting*. 18 (1) : 245-262.

Yönet, N. ve Süer, A. (2011). Türk Bankacılık Sektöründe Yer Alan Bankaların Finansal Varlıkları Üzerine Bir Çalışma. *Yönetim Dergisi*. 68 (1): 91-114

Zarzeski, T. (1996). Spontaneous Harmonization Effects of Culture and Market Forces On Accounting Disclosure Practices. *Accounting Horizons*. 10(1) : 18-37.

Zeff, A. (2007). Some Obstacles To Global Financial Reporting Comparability and Convergence At A High Level of Quality. *The British Accounting Review*. 39(4): 290-302.

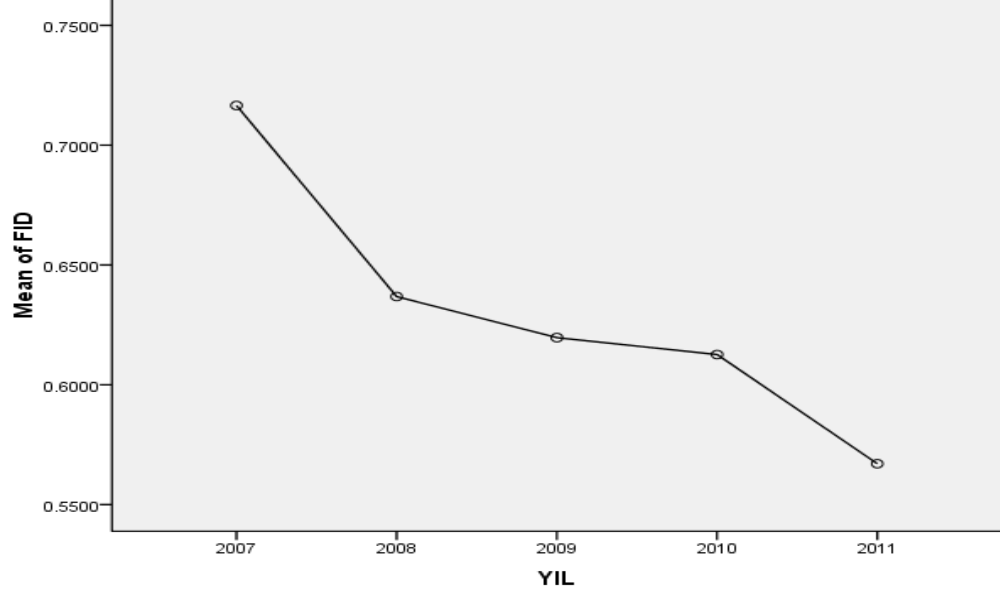
Zeff, A. (2010). Political Lobbying On Accounting Standards—US, UK, and International Experience. In *Comparative International Accounting*. 11. düzenleme. Harlow, Essex, U.K., Pearson.

Zeff, A. ve Nobes, W. (2010). Commentary: Has Australia (or Any Other Jurisdiction) “Adopted” IFRS?1. *Australian Accounting Review* . 20(2) : 178–184.

Zeff, S. A. (2012). The Evolution of the IASC into the IASB, and the Challenges it Faces. *The Accounting Review*. 87(3): 807-837.

EKLER

EK 1: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin TFRS 7 Ortalama Standart Uygun Derecesi Grafiği

EK 2: Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G2A	YG	YG	0.9000 (0.2803)	0.7719 (0.3857)	0.8533 (0.2168)
G2B	YG	YG	0.3333 (0.3618)	0.475 (0.3024)	0.38 (0.2986)
G2C	YG	YG	0.4222 (0.4266)	0.55 (0.2916)	0.4733 (0.3614)
G2D	YG	YG	UY	UY	1 *
G4A	0.8796 (0.2366)	0.762 (0.3088)	0.796 (0.2846)	0.791 (0.2762)	0.8129 (0.2655)
G4C	0.7811 (0.1612)	0.7878 (0.1684)	0.7955 (0.1613)	0.8072 (0.1508)	0.8042 (0.1371)
G4D	0.5925 (0.315)	0.6564 (0.1758)	0.4986 (0.1518)	0.4975 (0.1529)	0.5139 (0.1432)
G4E	0.6759 (0.3654)	0.769 (0.1868)	0.7725 (0.1896)	0.7937 (0.1624)	0.7279 (0.1227)
G4F	UY	0.2016 (0.4028)	0.232 (0.4238)	0.2313 (0.4232)	0.2213 (0.4167)

Not1: G4B Alt-Grubu Tercihe Bağlı Uygulanabilecek Standart Maddelerinden Oluşmaktadır. Uygulamada Şirketler Tarafından Tercih Edilmediğinden Analize Bir Etkisi Bulunmamakta Olup, Tablo Dışı Bırakılmıştır.

Not2: ‘UY’ Standardı Uygulayan Şirket Bulunmadığı Anlamına Gelir. ‘YG’ İse Standart Maddesinin Henüz Yürürlüğe Girmedığı Anlamına Gelir.

EK 3: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmalar

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
SUD	.7165 (.1252)	.6368 (.1382)	.6196 (.1307)	.6126 (.1289)	.5670 (.1285)

EK 4: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G1	YG	YG	YG	YG	0 (0)
G2	YG	YG	0.6041 (0.2663)	0.6089 (0.2713)	0.5752 (0.2133)
G3	0.5648 (0.3236)	0.5298 (0.2925)	0.5192 (0.3223)	0.7368 (0.2722)	0.5549 (0.3607)
G4	0.7301 (0.1865)	0.6266 (0.1551)	0.6085 (0.1362)	0.6148 (0.1334)	0.6096 (0.1241)
G5	0.6722 (0.2985)	0.6646 (0.3528)	0.5334 (0.3112)	0.5957 (0.3545)	0.619 (0.3863)
G6	0.7189 (0.166)	0.6077 (0.1738)	0.6636 (0.1788)	0.6589 (0.1751)	0.6667 (0.1785)
G7	UY	UY	0.7777 (0.3849)	0.75*	0.6666*
G10	0.8409 (0.2355)	0.6377 (0.2245)	0.651 (0.2307)	0.6127 (0.2099)	0.5824 (0.1865)
G11	0.5814 (0.2569)	0.6739 (0.2773)	0.5795 (0.3712)	0.5547 (0.3443)	0.7321 (0.3516)
G12	UY*	0.6*	0.5714*	0.3333*	0.6428 (0.505)

Not1: Standart sapmalar parantez içerisinde verilmektedir.

Not2: * Çok az örnek şirketin faaliyet alanını kapsadığından standart sapması hesaplanmamıştır.

Not3: ‘UY’ standardı uygulayan şirket bulunmadığı anlamına gelir. ‘YG’ ise standart maddesinin henüz yürürlüğe girmediği anlamına gelir.

Not 4: G8, G9 alt-grupları örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunduğundan, tablo dışı bırakılmıştır. G13 alt-grubu 2007-2010 yılları arasında örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunup, 2011 yılında ise TFRS 7 standardından çıkartılarak yürürlük dışı bırakıldığından tabloya yansıtılmamıştır.

EK 5: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G4A	0.8636 (0.2497)	0.7602 (0.3229)	0.8177 (0.282)	0.8088 (0.2818)	0.8406 (0.2674)
G4C	0.7765 (0.1676)	0.7844 (0.1817)	0.789 (0.1766)	0.7975 (0.1652)	0.8006 (0.1526)
G4D	0.5984 (0.3261)	0.6489 (0.1771)	0.4843 (0.1549)	0.482 (0.1589)	0.4981 (0.1521)
G4E	0.6818 (0.3749)	0.7659 (0.188)	0.7746 (0.1838)	0.7898 (0.1666)	0.7332 (0.121)
G4F	UY	0.1734 (0.3805)	0.177 (0.3837)	0.196 (0.3989)	0.1758 (0.3827)
G2A	YG	YG	0.875 (0.3535)	0.8055 (0.332)	0.8596 (0.2023)
G2B	YG	YG	0.4375 (0.4172)	0.5 (0.3535)	0.3684 (0.2809)
G2C	YG	YG	0.5 (0.4364)	0.5384 (0.3202)	0.478 (0.3725)
G2D	YG	YG	YG	YG	1*

Not1: G4B alt-grubu tercihe bağlı uygulayabilecek standart maddelerinden oluşmaktadır. Uygulamada şirketler tarafından tercih edilmediğinden analize bir etkisi bulunmamakta olup, tablo dışı bırakılmıştır.

Not2: * Çok az örnek şirketin faaliyet alanını kapsadığından standart sapması hesaplanmamıştır.

Not3: 'UY' standardı uygulayan şirket bulunmadığı anlamına gelir. 'UY' ise standart maddesinin henüz yürürlüğe girmediği anlamına gelir.

EK 6: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
SUD	0.7098 (0.1103)	0.6407 (0.1679)	0.5939 (0.1615)	0.6113 (0.125)	0.5863 (0.1358)

EK 7: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Alt-Gruplarına Göre Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G1	YG	YG	YG	YG	0 (0)
G2	YG	YG	0.492 (0.2594)	0.5714 (0.1889)	0.5694 (0.3199)
G3	0.6041 (0.2736)	0.5128 (0.3096)	0.4107 (0.2968)	0.4743 (0.3408)	0.526 (0.3505)
G4	0.742 (0.1697)	0.6685 (0.1322)	0.6532 (0.1613)	0.6538 (0.1256)	0.6306 (0.1312)
G5	0.7222 (0.3333)	0.5823 (0.4314)	0.3449 (0.2526)	0.3458 (0.2222)	0.5651 (0.3813)
G6	0.7395 (0.1107)	0.644 (0.1877)	0.6636 (0.2081)	0.6743 (0.2032)	0.674 (0.1994)
G7	0.6666 *	UY	1 *	1 *	0.5833 (0.5892)
G10	0.8 (0.2581)	0.6153 (0.2148)	0.6551 (0.2354)	0.7187 (0.252)	0.6125 (0.2114)
G11	0.6047 (0.2402)	0.6795 (0.2676)	0.4896 (0.299)	0.4958 (0.3288)	0.7446 (0.3427)
G12	UY	UY	0.5714 *	0.5 (0)	0.5714 *

Not1: standart sapmalar parantez içerisinde verilmektedir.

Not2: 'UY ' standardı uygulayan şirket bulunmadığı anlamına gelir. 'YG' ise standart maddesinin henüz yürürlüğe girmediği anlamına gelir.

Not3: * Çok az örnek şirketin faaliyet alanını kapsadığından standart sapması hesaplanmamıştır.

Not 4: G8, G9 alt-grupları örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunduğundan, tablo dışı bırakılmıştır. G13 alt-grubu 2007-2010 yılları arasında örnek şirketlerin faaliyet alanları dışında bulunup, 2011 yılında ise TFRS 7 standardından çıkartılarak yürürlük dışı bırakıldığından tabloya yansıtılmamıştır.

EK 8: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2011 Yılları Arasında TFRS 7 G4 ve G2 Alt-Grupları İçin Ortalama Standart Uyum Dereceleri ve Standart Sapmaları

	TFRS/TMS	SPK 29			
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
	2007	2008	2009	2010	2011
G4A	0.95 (0.1581)	0.7692 (0.2541)	0.7241 (0.2861)	0.7343 (0.2535)	0.75 (0.2531)
G4C	0.8013 (0.1353)	0.8004 (0.106)	0.8168 (0.0943)	0.8382 (0.0858)	0.8125 (0.0938)
G4D	0.5666 (0.2744)	0.6846 (0.1713)	0.5459 (0.1328)	0.5468 (0.1214)	0.55 (0.1144)
G4E	0.65 (0.3374)	0.7807 (0.1855)	0.7655 (0.2109)	0.8062 (0.1501)	0.7159 (0.1272)
G4F	UY	UY	0.4138 (0.5012)	0.3437 (0.4825)	0.325 (0.4743)
G2A	YG	YG	0.9286 (0.189)	0.7142 (0.4879)	0.8333 (0.2788)
G2B	YG	YG	0.2143 (0.2673)	0.4285 (0.1889)	0.4166 (0.3763)
G2C	YG	YG	0.3334 (0.4303)	0.5714 (0.2519)	0.4583 (0.3564)

Not 1: G4b alt-grubu tercihe bağlı uygulabilecek standart maddelerinden oluşmaktadır. Uygulamada şirketler tarafından tercih edilmediğinden analize bir etkisi bulunmamakta olup, tablo dışı bırakılmıştır.

Not 2: ‘UY ‘ standardı uygulayan şirket bulunmadığı anlamına gelir. ‘YG ‘ ise standart maddesinin henüz yürürlüğe girmediği anlamına gelir.

Not 3: 2007-2008 yılları arasında yürürlükte bulunmayan G2d altgrubu, 2009-2011 yılları arasında ise örnek şirketlerin uygulama alanı dışında bulunduğundan uygulanmamış, tablo dışı bırakılmıştır.

EK 9: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi

	Faktörler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Faktör	F	Anlamlılık
SUD Gruplar Arasında	.699	4	.175	10.16	.000***
Gruplar İçinde	7.320	426	.017		
Toplam	8.018	430			

EK 10: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin Yıllara Yönelik TFRS 7 Uygulama Derecesi Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi

		Faktörler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Faktör	F	Anlamlılık
SUD	Gruplar	.153	4	.038	1.83	.126
	Arasında				4	
	Gruplar	2.750	132	.021		
	İçinde					
	Toplam	2.903	136			

EK 11: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	TFRS/TMS	SPK 29	
	Erken	1.	
	Uygulama	Uygulama	
	2007	2008	T Değeri
SUD	.716567	.636810	.000***

EK 12: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	1.	2.	
	Uygulama	Uygulama	
	2008	2009	T Değeri
SUD	.636810	.619682	.376

EK 13: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	2.	3.	
	Uygulama	Uygulama	
	2009	2010	T Değeri
SUD	.619682	.612614	.702

EK 14: İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	3. Uygulama	4. Uygulama	T Değeri
	2010	2011	
SUD	.612614	.567039	.015*

EK 15: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2007-2008 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	TFRS/TMS Erken Uygulama	SPK 29 1. Uygulama.	T Değeri
	2007	2008	
SUD	.709840	.640730	.239

EK 16: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2008-2009 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	1. Uygulama	2. Uygulama	T Değeri
	2008	2009	
SUD	.640730	.593943	.297

EK 17: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2009-2010 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	2. Uygulama	3. Uygulama	T Değeri
	2009	2010	
SUD	.593943	.611337	.638

EK 18: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyet Gösteren Örnek Şirketlerin 2010-2011 Yılları Arasında TFRS 7 Ortalama Standart Uyum Dereceleri İçin T-Testi

	3. Uygulama 2010	4. Uygulama 2011	T Değeri
SUD	.611337	.586339	.424

EK 19: Şirketlerin SUD ve Diğer Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi

	SUD				
	2007	2008	2009	2010	2011
Çalışma Sermayesi	.053 (.722)	.035 (.738)	.071 (.495)	-.159 (.101)	.027 (.787)
Asit Test Oranı	.087 (.531)	.073 (.420)	.022 (.809)	-.027 (.758)	.019 (.833)
Özsermaye Kârlılığı	.016 (.911)	.020 (.823)	-.189* (.034)	-.145 (.095)	.003 (.970)
Kar Marjı	.016 (.907)	.128 (.159)	-.213* (.017)	-.015 (.862)	.140 (.110)
Hisse Başına Kazanç	.007 (.961)	-.053 (.558)	.008 (.927)	-.236** (.006)	-.015 (.868)
Fiyat/ Kazanç Oranı	-.171 (.216)	-.018 (.844)	-.079 (.383)	.042 (.634)	-.005 (.951)
Yabancı Kaynak/ Özkaynak Oranı	.085 (.540)	.010 (.916)	-.077 (.396)	-.097 (.263)	-.017 (.848)
Uzun Vadeli Borç Oranı	-.061 (.663)	.089 (.326)	-.012 (.894)	-.025 (.771)	-.116 (.186)
Kısa Vadeli Yabancı Kaynak/ Özkaynak Oranı	.078 (.576)	.056 (.533)	-.057 (.527)	-.060 (.488)	-.011 (.903)
Sermaye Yapısı Kaldıraç Oranı	.083 (.553)	-.004 (.967)	-.086 (.343)	-.099 (.256)	-.021 (.815)

EK 20: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi

	Pearson Korelasyon				
	SUD				
	2007	2008	2009	2010	2011
4BDİNDEKS	-.100 (.260)	-.061 (.276)	-.071 (.247)	-.074 (.230)	.159 (.066)
COİNDEKS	.166 (.141)	-.061 (.275)	.017 (.433)	-.052 (.301)	.136 (.099)
ŞBİNDEKS	-.024 (.439)	-.073 (.237)	-.082 (.214)	-.170 (.044)	.124 (.121)
KFİNDEKS	.022 (.443)	-.141 (.083)	-.075 (.234)	-.181 (.034)	.073 (.244)
AKİNDEKS	-.038 (.404)	-.194 (.028)	-.032 (.379)	-.185 (.031)	.082 (.219)
UVYK/ÖİNDEKS	.063 (.343)	-.116 (.127)	-.048 (.322)	-.080 (.211)	.049 (.321)

Not: Two-Tailed Test İçin P Değerleri Parantez İçerisinde Sunulmuştur.

EK 21: İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenler Arasında Korelasyon Analizi

	Pearson Korelasyon				
	SUD				
	2007	2008	2009	2010	2011
4BDİNDEKS	.*	.086 (.338)	-.119 (.270)	-.018 (.462)	-.032 (.421)
COİNDEKS	-.516 (.063)	-.182 (.186)	.050 (.398)	.017 (.464)	-.054 (.370)
ŞBİNDEKS	.009 (.490)	.007 (.486)	-.047 (.405)	-.062 (.368)	-.037 (.409)
AKİNDEKS	-.097 (.395)	.267 (.094)	-.225 (.120)	-.104 (.286)	-.004 (.491)
UVYK/ÖİNDEKS	.255 (.239)	.000 (.500)	-.094 (.313)	-.234 (.099)	-.080 (.313)
KFİNDEKS	-.116 (.375)	.126 (.270)	.010 (.480)	-.004 (.492)	.028 (.433)

Not: Two-Tailed Test İçin P Değerleri Parantez İçerisinde Sunulmuştur.

EK 22: SUD ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi

Yıl	Model	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
2007	Regresyon	0.034	6	0.006	0.353	0.904
	Artık	0.75	47	0.016		
	Toplam	0.784	53			
2008	Regresyon	0.055	6	0.009	0.429	0.858
	Artık	2.504	117	0.021		
	Toplam	2.559	123			
2009	Regresyon	0.046	6	0.008	0.391	0.884
	Artık	2.324	118	0.02		
	Toplam	2.37	124			
2010	Regresyon	0.122	6	0.02	1.266	0.278
	Artık	2.042	127	0.016		
	Toplam	2.164	133			
2011	Regresyon	0.033	6	0.005	0.311	0.93
	Artık	2.186	124	0.018		
	Toplam	2.219	130			

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 23: SUD ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti

Yıl	Model Özeti		
	Düzeltilmiş Kare	Tahminin Standart Hatası	Durbin-Watson
2007	-0.079	0.1263314	2.179
2008	-0.029	0.1462861	1.649
2009	-0.030	0.1403401	2.189
2010	0.012	0.1267983	1.896
2011	-0.033	0.1327712	1.806

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 24: 2007 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Sirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.724	.224		3.239	.002	
4BDİNDEKS	-.038	.071	-.083	-.539	.593	1.172
COİNDEKS	.010	.010	.159	1.004	.320	1.226
ŞBİNDEKS	-.001	.012	-.010	-.055	.956	1.572
KFİNDEKS	.009	.025	.073	.384	.703	1.755
AKİNDEKS	-.123	.271	-.091	-.453	.653	1.994
UVYK/ÖİNDEKS	.039	.050	.121	.776	.441	1.193

Bağımlı Değişken: SUD

EK 25: 2008 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Sirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.698	.181		3.857	.000	
4BDİNDEKS	-.002	.028	-.006	-.064	.949	1.137
COİNDEKS	-.005	.004	-.103	-1.076	.284	1.093
ŞBİNDEKS	-.002	.009	-.028	-.262	.793	1.386
KFİNDEKS	-.005	.012	-.047	-.451	.653	1.303
AKİNDEKS	-.039	.096	-.045	-.411	.682	1.442
UVYK/ÖİNDEKS	-.002	.005	-.028	-.300	.765	1.024

Bağımlı Değişken: SUD

EK 26: 2009 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.638	.174		3.675	.000	
4BDİNDEKS	-.015	.028	-.055	-.551	.583	1.218
COİNDEKS	.000	.002	.014	.152	.879	1.060
ŞBİNDEKS	.000	.009	-.003	-.028	.978	1.512
KFİNDEKS	-.005	.012	-.040	-.395	.693	1.220
AKİNDEKS	-.085	.108	-.076	-.791	.431	1.104
UVYK/ÖİNDEKS	-.011	.013	-.084	-.879	.381	1.103

Bağımlı Değişken: SUD

EK 27: 2010 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.638	.174		3.675	.000	
4BDİNDEKS	-.015	.028	-.055	-.551	.583	1.218
COİNDEKS	.000	.002	.014	.152	.879	1.060
ŞBİNDEKS	.000	.009	-.003	-.028	.978	1.512
KFİNDEKS	-.005	.012	-.040	-.395	.693	1.220
AKİNDEKS	-.085	.108	-.076	-.791	.431	1.104
UVYK/ÖİNDEKS	-.011	.013	-.084	-.879	.381	1.103

Bağımlı Değişken: SUD

EK 28: 2011 Yılında Tüm Şirketlerin SUD ve Şirket Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta		
1 (Sabit)	.510	.155		3.282	.001
4BDİNDEKS	.019	.027	.075	.732	.466
COİNDEKS	.001	.003	.019	.208	.836
ŞBİNDEKS	.003	.008	.033	.324	.747
KFİNDEKS	.001	.010	.011	.112	.911
AKİNDEKS	.015	.030	.047	.497	.620
UVYK/ÖİNDEKS	-.002	.006	-.040	-.439	.661

Bağımlı Değişken: SUD

EK 29: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi

Yıl	Model	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
2007	Regresyon	.037	6	.006	.357	.901
	Artık	.637	37	.017		
	Toplam	.674	43			
2008	Regresyon	.112	6	.019	.978	.445
	Artık	1.741	91	.019		
	Toplam	1.853	97			
2009	Regresyon	.022	6	.004	.206	.974
	Artık	1.603	89	.018		
	Toplam	1.625	95			
2010	Regresyon	.114	6	.019	1.157	.336
	Artık	1.565	95	.016		
	Toplam	1.680	101			
2011	Regresyon	.069	6	.012	.684	.663
	Artık	1.419	84	.017		
	Toplam	1.488	90			

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 30: İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti

Model Özeti			
Yıl	Düzeltilmiş Kare	Tahminin Standart Hatası	Durbin-Watson
2007	-0.099	0.1312245	2.085
2008	-0.001	0.1383044	1.746
2009	-0.053	0.1342026	2.051
2010	0.009	0.1283566	1.949
2011	-0.022	0.129969	1.725

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 31: 2007 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata				
1 (Sabit)	.706	.265		2.668	.011	
4BDİNDEKS	-.037	.075	-.087	-.496	.623	1.194
COİNDEKS	.012	.010	.200	1.132	.265	1.217
ŞBİNDEKS	.000	.014	-.003	-.014	.989	1.513
KFİNDEKS	.015	.027	.113	.557	.581	1.606
AKİNDEKS	-.166	.307	-.121	-.541	.592	1.972
UVYK/ÖİNDEKS	.032	.060	.093	.534	.597	1.196

Bağımlı Değişken: SUD

EK 32: 2008 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta		
1 (Sabit)	.584	.198		2.946	.004
4BDİNDEKS	-.002	.030	-.006	-.054	.957
COİNDEKS	-.002	.007	-.032	-.293	.770
ŞBİNDEKS	.003	.010	.039	.332	.740
KFİNDEKS	-.008	.012	-.079	-.696	.488
AKİNDEKS	-.141	.100	-.174	-1.403	.164
UVYK/ÖİNDEKS	-.027	.020	-.140	-1.316	.192

Bağımlı Değişken: SUD

EK 33: 2009 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta		
1 (Sabit)	.683	.205		3.325	.001
4BDİNDEKS	-.009	.031	-.036	-.303	.763
COİNDEKS	.001	.006	.020	.180	.857
ŞBİNDEKS	-.003	.011	-.030	-.234	.815
KFİNDEKS	-.007	.013	-.064	-.559	.578
AKİNDEKS	-.036	.110	-.036	-.323	.748
UVYK/ÖİNDEKS	-.007	.016	-.050	-.442	.660

Bağımlı Değişken: SUD

EK34: 2010 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.780	.196		3.980	.000	
4BDİNDEKS	.012	.030	.047	.406	.686	1.349
COİNDEKS	.001	.007	.010	.089	.929	1.152
ŞBİNDEKS	-.008	.010	-.091	-.749	.456	1.504
KFİNDEKS	-.014	.010	-.150	-1.351	.180	1.259
AKİNDEKS	-.154	.158	-.116	-.979	.330	1.426
UVYK/ÖİNDEKS	-.006	.007	-.099	-.980	.330	1.048

Bağımlı Değişken: SUD

EK35: 2011 Yılında İmalat Sektöründe Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.434	.191		2.268	.026	
4BDİNDEKS	.032	.031	.123	1.033	.304	1.252
COİNDEKS	.009	.008	.125	1.137	.259	1.068
ŞBİNDEKS	.005	.010	.063	.498	.619	1.404
KFİNDEKS	-.001	.011	-.007	-.062	.951	1.261
AKİNDEKS	.004	.030	.015	.127	.899	1.197
UVYK/ÖİNDEKS	.005	.017	.030	.274	.784	1.073

Bağımlı Değişken: SUD

EK 36: 2007 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	.874	.363		2.409	.074	
4BDİNDEKS	-.190	.067	-1.266	-2.838	.047*	2.805
COİNDEKS	.013	.021	.284	.647	.553	2.711
ŞBİNDEKS	1.652	.700	1.283	2.359	.078*	4.166
AKİNDEKS	.037	.082	.147	.457	.671	1.458
UVYK/ÖİNDEKS	-.152	.070	-1.258	-2.176	.095*	4.710
KFİNDEKS	.874	.363		2.409	.074*	

Bağımlı Değişken: SUD

EK 37: 2008 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta			
1 (Sabit)	1.274	.517		2.461	.024	
4BDİNDEKS	-.026	.079	-.079	-.329	.746	1.317
COİNDEKS	-.009	.007	-.303	-1.313	.205	1.218
ŞBİNDEKS	-.030	.026	-.354	-1.167	.258	2.106
AKİNDEKS	.460	.307	.394	1.499	.150	1.585
UVYK/ÖİNDEKS	-.003	.007	-.085	-.388	.702	1.111
KFİNDEKS	.025	.044	.168	.579	.570	1.939

Bağımlı Değişken: SUD

EK 38: 2009 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata				
1 (Sabit)	.434	.386		1.124	.273	
4BDİNDEKS	-.071	.077	-.222	-.921	.367	1.452
COİNDEKS	-.001	.003	-.063	-.280	.782	1.274
ŞBİNDEKS	.010	.021	.125	.467	.645	1.800
AKİNDEKS	-.707	.476	-.361	-1.484	.152	1.474
UVYK/ÖİNDEKS	-.022	.026	-.187	-.857	.401	1.194
KFİNDEKS	.036	.042	.238	.860	.399	1.919

Bağımlı Değişken: SUD

EK 39: 2010 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata				
1 (Sabit)	.581	.302		1.926	.066	
4BDİNDEKS	-.018	.062	-.073	-.289	.775	1.713
COİNDEKS	-.003	.007	-.083	-.377	.709	1.337
ŞBİNDEKS	.003	.015	.039	.166	.870	1.531
AKİNDEKS	-.162	.205	-.179	-.789	.438	1.399
UVYK/ÖİNDEKS	-.018	.013	-.286	-1.371	.182	1.185
KFİNDEKS	.012	.034	.086	.347	.731	1.659

Bağımlı Değişken: SUD

EK 40: 2011 Yılında İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Sektör Özelliklerine İlişkin Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	T	Anlamlılık	VIF
	B	Standart Hata	Beta		
1 (Sabit)	.691	.302		2.287	.029
4BDİNDEKS	-.013	.060	-.046	-.207	.837
COİNDEKS	-.002	.004	-.082	-.452	.654
ŞBİNDEKS	-.005	.015	-.068	-.344	.733
AKİNDEKS	.019	.270	.014	.070	.944
UVYK/ÖİNDEKS	-.003	.007	-.091	-.509	.614
KFİNDEKS	.009	.025	.082	.377	.709

Bağımlı Değişken: SUD

EK 41: İmalat İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Özelliklerine İlişkin Anova Testi

Yıl	Model	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
2007	Regresyon	.078	5	.016	2.018	.258
	Artık	.031	4	.008		
	Toplam	.110	9			
2008	Regresyon	.121	6	.020	.658	.684
	Artık	.584	19	.031		
	Toplam	.706	25			
2009	Regresyon	.087	6	.014	.493	.806
	Artık	.644	22	.029		
	Toplam	.730	28			
2010	Regresyon	.040	6	.007	.375	.888
	Artık	.444	25	.018		
	Toplam	.484	31			
2011	Regresyon	.013	6	.002	.101	.996
	Artık	.707	33	.021		
	Toplam	.720	39			

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 42: İmalat İmalat Sektörü Haricinde Faaliyette Bulunan Şirketlerin SUD ve Betimleyici Değişkenlere İlişkin Model Özeti

Model Özeti			
Yıl	Düzeltilmiş Kare	Tahminin Standart Hatası	Durbin-Watson
2007	.361	.0881693	1.880
2008	-.089	.1753374	2.635
2009	-.122	.1710625	1.866
2010	-.138	.1333269	2.086
2011	-.161	.1464002	1.806

Belirleyiciler: 4 Büyük Denetçi, Cari Oran, Şirket Büyüklüğü, Kapanış Fiyatları, Aktif Karlılığı, Uzun Vadeli Yabancı Kaynak/Özsermaye
Bağımlı Değişken: SUD

EK 43: Düzenleyici Kuruluşun Birkaç TFRS 7 Maddeleri Üzerinde Etkisi

	TFRS/TMS		SPK 29		
	Erken Uygulama	1. Uygulama	2. Uygulama	3. Uygulama	4. Uygulama
Madde İçeriği	2007	2008	2009	2010	2011
Likidite Riski: Finansal Borçların Yaşlandırılması	.4630	.9435	.9600	.9627	.9924
Likidite Riski Sunum Formu: Türev Araç Ayrımı	.6111	.8871	.8560	.8284	.8615
Kredi Riski: Kredi Güvenirliliğini Artıran Unsurun Niteliği	.6852	.9274	.9280	.9478	.9771
Kredi Riski: Finansal Araç Sınıflarında Değer Düşüklüğü	.7593	.9516	.9520	.9478	.9771
Piyasa Riski: Risk Türleri İçin Duyarlılık Analizi	.8519	.9194	.9200	.9403	.9847